

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Ana Bilim Dalı

KADINA YÖNELİK ŞİDDET: DİYARBAKIR İL ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Evin GÜLEKER TÖRER

Sivas

Ocak 2020

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Ana Bilim Dalı

KADINA YÖNELİK ŞİDDET: DİYARBAKIR İL ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Evin GÜLEKER TÖRER

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Faruk KOCACIK

Sivas

Ocak 2020

KABUL VE ONAY

Üniversite: : Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı : Sosyoloji
Tezin Başlığı : "Kadına Yönelik Şiddet Diyarbakır İl Örneği"
Savunma Tarihi : 26.12.2019
Danışmanı : Prof.Dr. Faruk KOCACIK

Unvanı - Adı Soyadı

İmza

Jüri Başkanı : Prof.Dr. Faruk KOCACIK

Üye : Doç.Dr. Ahmet MAZLUM

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Olcay TİRE

Oy Birliği

Oy Çokluğu

Evin GÜLEKER TÖRER tarafından hazırlanan "Kadına Yönelik Şiddet Diyarbakır İl Örneği" başlıklı tez, kabul edilmiştir./..../.....

Prof. Dr. Ahmet ŞENGÖNÜL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

22/04/2020

Evin GÜLEKER TÖRER

ÖNSÖZ

İçinde bulunduğumuz 21. Yüzyıl dünyasında hala kadınların tüm yaşam alanların da ayrımcılık, cinsiyetçilik, şiddet, taciz-tecavüz ve neredeyse bir afet durumunda ortaya çıkacak oranda kadın cinayetlerinin yaşanması, bu araştırmayı yapmaya iten en önemli neden olmuştur. Bu soruna ilişkin yaşanan şiddet olaylarını sosyolojik bir bakışla tartışmak ve şiddete maruz kalmış kadınların seslerine ses olmak, deneyimlerini gün yüzüne çıkarmak da çalışmanın diğer önemli gerekçesi olmuştur.

Uzun yıllar kadına yönelik şiddet alanında çalışma yürütmüş, çalıştığı alana emeğini, duygusunu gönülden vermiş bir Sosyolog olarak, tez sürecimi nihai sona eristirme de tarafımdan yaşanan aksaklıklara rağmen yeniden başlarken ve her zaman inancını, güvenini eksik etmeyen, sabırlı, anlayışlı, nazik yaklaşımıyla başta tez danışmanım Prof. Dr. Faruk Kocacık'a, babacan tavrıyla desteğini esirgemeyen ve bu çalışmaya dört elle sarılmam konusunda beni yüreklendiren, hocam Prof. Dr. Ali Erkul'a, bir dost, arkadaş edasıyla varlığını eksik etmeyen hocam Doç. Dr. Sevda Mutlu'ya, samimi eleştirileriyle katkı sunan hocam Doç. Dr. Ahmet Mazlum'a en içten dileklerle teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Bu çalışma boyunca en önemli süreçleri birlikte aştığım, eğitim hayatım boyunca her zaman emek ve desteğini yanımda hissettiren canım ablam Pervin Güleker'e, canım annem Halide Güleker'e ve babam Cemal Güleker'e, çalışma yürüttüğüm süre içerisinde nazımı çeken, maddi ve manevi her açıdan emeğini eksik etmeyen, sevgisiyle en sıkıntılı günlerimi kolaylaştıran biricik eşim Dr. Orçun Törer'e, diğer yarım, kız kardeşim Esin Güleker'e, emeklerini esirgemeyen yeğenlerim Sertaç Güleker ve Özlem Bilgin'e, dostluğuyla, bilgisiyle her daim varlığını hissettiren canım dostum Doç. Dr. Tuğba Öztürk'e, kaynak desteğiyle ablam Elmas Dönmez'e, tez konusunda yardımını, desteğini eksik etmeyen, değerli dostlarım Ruşen Işık'a, Mukaddes Alataş'a, Canan Arslan'a, Rojda Kızgın'a ve Sivas'ta beni yalnız bırakmayan tez sürecim de ev sahipliği yapan Hatice Polat'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yaşadıkları tüm sıkıntılara, engellere, şiddete rağmen büyük bir gönüllülükle çalışmaya katkı sunan, tüm içtenlikle deneyimlerini ve acılarını paylaşan 30 Kadın'a minnet ve şükranlarımı borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR.....	v
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	5
1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	5
1.1. Araştırmanın Konusu.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	7
1.5. Araştırmanın Yöntemi	8
1.6. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	9
1.7. Araştırma Verilerinin Analizi.....	10
II. BÖLÜM	11
2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVESİ	11
2.1. Şiddetin Tanımı ve Kapsamı	11
2.2 Şiddetin Kategorileri	13
2.3 Kadına Yönelik Şiddetin Tanımı	15
2.3.1 Kamusal (Toplumsal) Alanda Kadına Yönelik Şiddet:.....	17
2.3.2. Özel Alanda (Aile İçi/ Ev İçi) Kadına Yönelik Şiddet:	17
2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri	18
2.4.1. Fiziksel Şiddet	19
2.4.2. Sözlü, Duygusal, Psikolojik Şiddet	20
2.4.3. Cinsel Şiddet.....	20
2.4.4. Ekonomik Şiddet	21
2.5. Kadına Yönelik Şiddetin Döngüsel Aşamaları.....	23
2.5.1. Gerginliğin Tırmanması Aşaması	24

2.5.2. Şiddet Aşaması.....	24
2.5.3. Balayı Aşaması	24
2.6. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri.....	25
2.6.1. Biyolojik ve Psikolojik Nedenler.....	26
2.6.2. Kültürel Nedenler	28
2.6.3. Ekonomik Nedenler	30
2.7 Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Şiddet İlişkisi.....	31
2.8. Ataerkil Sistem ve Kadına Yönelik Şiddet İlişkisi	34
2.9. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin yaklaşımlar	37
2.9.1. Feminist-Politik Yaklaşım.....	37
2.9.2 Sosyo-Kültürel yaklaşım.....	39
2.9.3 Psikolojik Yaklaşım	40
2.9.3.1. Bilişsel Çelişki Teorisi	41
2.9.3.2. Agresyon Teorisi	41
2.9.3.3. Klinik Psikolojik Teoriler.....	42
2.10. Dünya'da Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelenin Tarihsel Gelişimi	43
2.11. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelenin Tarihsel Gelişimi	48
2.12. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Araştırmalar.....	52
2.13. Kadına Yönelik Şiddete ilişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Hukuksal Mevzuatlar	58
2.13.1. Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW).....	59
2.13.2. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun.....	60
2.14. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Destek Mekanizmaları.....	62
2.14.1. Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Sosyal Hizmet Danışma Hattı	62
2.14.2. 155 Polis Ve 156 Jandarma İhbar Hatları	62
2.14.3. 112 Acil Yardım Hattı	63
2.14.4. İlk Kabul Birimleri.....	63
2.14.5. Kadın Danışmanlık Merkezleri.....	63
2.14.6. Kadın Sığınma Evleri.....	63
2.14.7. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM).....	64
2.14.8. Cumhuriyet Savcılığı	64

2.14.9. Aile Mahkemeleri	65
III. BÖLÜM.....	67
3. DİYARBAKIR'DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE ALAN	
ARAŞTIRMASI	67
3.1. Araştırmanın Evrenine Ait Veriler	67
3.1.1. Araştırma Hakkında Bilgiler.....	67
3.1.2. Diyarbakır İlinin Tarihi ve Coğrafik Özellikleri.....	68
3.1.3. Diyarbakır İlinin Demografik Yapısı	70
3.1.4. Diyarbakır İlinin İklim ve Bitki Örtüsü	71
IV. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	73
4. BULGULAR VE YORUM	73
4.1. Araştırma Bulguları	73
4.1.1. Şiddete Maruz Kalmış Kadınların Genel Bilgileri	73
4.1.2. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Evlenme Şekli Ve Şiddet İlişkisi	75
4.1.3. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Evlenme Yaşı Ve Şiddet İlişkisi	77
4.1.4. Şiddete Maruz Kalan Kadının Eğitim Durumu	79
4.1.5. Şiddete Maruz Kalan Kadının Çalışma Durumu	82
4.1.6. Şiddet Uygulayan Erkeğin Eğitim Durumu.....	84
4.1.7. Şiddet Uygulayan Erkeğin Çalışma Durumu	86
4.1.8. Şiddete Maruz Kalan Kadının Çocuklukta Şiddete Maruz Kalma Durumu.....	88
4.1.9. Şiddet uygulayan erkeğin çocuklukta şiddete maruz kalma durumu	92
4.1.10. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Şiddeti Haklılaştırma Durumu.....	93
4.1.11. Kadınların Şiddete Dönük Farkındalıkları.....	95
4.1.12. Kadınların Maruz Kaldığı Şiddet Türleri	97
4.1.13. Şiddet Sonrası Fiziksel Yaralanmalar	100
4.1.14. Şiddet Sonrası Psikolojik Travmalar	102
4.1.15. Hamilelikte Şiddet Görme Durumu.....	105
4.1.16. Kadınların Şiddet Ortamını Terk Etme Ya Da Terk Edememe Durumu.....	107
4.1.17. Kadınların Şiddet Ortamına Geri Dönme Gerekçeleri	109
4.1.18. Kadınların Şiddet Sonrası Başvurdukları Kişiler, Kurumlar Ve Şiddetle	

Başa Çıkma Mekanizmaları	111
V. BÖLÜM	115
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	115
KAYNAKLAR	127
Ek: 1 Kadınların Görüşme Bilgileri	133
Ek: 2 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	219
ÖZ GEÇMİŞ	221

KISALTMALAR

ASP	: Aile Sosyal Politikalar
AK	: Avrupa Komisyonu
BM	: Birleşmiş Milletler
BİANET	: Bağımsız İletişim Ağı
CEDAW	: Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi
DİKASUM	: Diyarbakır Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
GREVIO	: Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Uzmanlar Grubu
KSGM	: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
SHCEK	: Kadın Sığınağı ve Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
ŞÖNİM	: Şiddetin Önlenmesi ve İzlenmesi Merkezi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kurumu
TNSA	: Türkiye Nüfus Sağlığı Araştırması
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNIFEM	: Birleşmiş Milletler Kadın İçin Kalkınma Fonu
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
bk.	: bakınız
çev.	: çeviren
vb.	: ve benzer(ler)i
vd.	: ve diğerleri
Yay.	: Yayınevi, Yayınları, Yayım
yy.	: yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Şiddetin Türleri	19
Tablo 2: Diyarbakır'ın İlçeleri ve 2019 TÜİK Nüfus Verileri	71
Tablo 3: Kadınların Genel Bilgileri.....	73
Tablo 4: Kadınların Eğitim Durumu	79
Tablo 5: Erkeklerin Eğitim Durumu.....	85

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Kadına Yönelik Şiddetin Döngüsel Aşamaları..... 25

ÖZET

Bu çalışma, Diyarbakır'da yaşayan şiddete maruz kalmış kadınların şiddet deneyimlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Aile ve Kadın Hizmetleri Müdürlüğü bünyesine bağlı Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİKASUM)'ne başvuruda bulunan ve yakınları tarafından şiddet gördüklerini beyan eden 30 kadınla yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde kadınların hangi şiddet türüne maruz kaldıkları, hangi eğitim seviyesinde ve ekonomik düzeyde kadının şiddetle karşı karşıya kaldığı, evlilik biçimlerinin şiddet sürecini nasıl etkilediği ve şiddet sonrası hangi destek mekanizmalarına başvurduğu sorularına cevap aranmıştır. Görüşmeler ses kaydı vesilesiyle kayıt altına alınmış ve deşifre edilen görüşmeler içerik analizine tabi tutulmuştur. Sonuç olarak, her eğitim seviyesinden ve ekonomik düzeyden kadının fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet türlerine maruz kaldığı sonucuna varılmıştır. Bu veri literatürle tutarlı olup eğitimsel ve ekonomik değişkenlerden bağımsız olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınların şiddete maruz kalmasında doğrudan bir ilişkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada ayrıca, kadınların şiddet sonrası destek mekanizmalarına yeterli düzeyde ve kolaylıkla erişemediği, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasanın kadına yönelik şiddet her ve türlü ayrımcılık konusunda önemli içeriklere sahip olmasına rağmen şiddet sonrası kadınların başvurdukları kurum ya da merciler de uygulamadaki aksaklıkların kadınların hukuksal süreçlerinin sağlıklı ilerlemesinde tıkayıcı rol oynadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadın, Kadına Yönelik Şiddet, Toplumsal Cinsiyet.

ABSTRACT

The present study was conducted to investigate the violence experiences of women living in Diyarbakır who have been supposed to violence by their relatives. For this purpose, semi-structured interviews were conducted with 30 women applicants of Research and Application Center for Women's Problems within Diyarbakır Metropolitan Municipality Directorate of Family and Women Services who declared that they have been exposed to violence. The interviews included questions with concern to the kinds of the violence that the participants are exposed to; the relationship of education and economic well-being with violence exposure; how the type of marriage influenced the violence processes; and which support mechanisms the participants applied in case of violence. Interviews were type-recorded and the transcriptions of the interviews were analyzed by means of content analysis. As a result, it was concluded that all the participants from different education and economic level are exposed to physical, psychological, sexual and economic violence. This finding is consistent with related literature and implies that regardless of educational and economic variables, gender inequality has a direct relationship with women's exposure to violence. Moreover, it was found that women cannot reach to support mechanisms sufficiently and with ease in case of violence though Istanbul Pact and the law number 6284 have important contents regarding all kinds of discrimination, the problems in the practices of the institutions that women apply in case of violence aggravate the processing of women's judicial demands.

Keywords: Violence, Women, Violence against Women, Gender

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet öncelikle küresel olarak yaşanan bir insan hakları sorunudur. Kadınlar statüleri, etnik kimlikleri, dinleri, ekonomik düzeyleri ve sahip oldukları özellikleri ayırt edilmeksizin her gün gerek özel alan da (ev içinde) gerekse kamusal alanda cinsiyete dayalı şiddetin her biçimiyle karşılaşmaktadır. Kadına yönelik şiddetin uygulayıcılarına baktığımızda; kadınlar genellikle en yakınları tarafından; eşleri, babaları, partnerleri, abi yâ da erkek kardeşleri yani ailesinde yaşayan erkeklerin şiddetine maruz kalmaktadırlar. Şiddetin biçimi bazen görünmez bir baskı şeklinde sürdürülmesi, genelde ise, psikolojik, ekonomik, cinsel, fiziksel şiddet olarak da kadınların hayatlarını yaşanılmaz bir biçimde etkisi altına almasıdır.

Kadına yönelik şiddetin beslendiği kaynağa batığımızda patriarkal ve ataerkil sistemlerin toplumsal düzeni bu anlayışlar üzerinde organize ve inşa etmeleri sorunun başlangıç temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla Kadına yönelik her türlü şiddete ve ayrımcılığa karşı mücadele ederken "toplumsal cinsiyet eşitsizliği", "cinsiyet ayrımcılığı" sorununu her alanda ev ödevi olarak önümüze koymamızın en etkin çözüm olduğuna inanıyorum. Ülkemizde yapılan çalışmalar gösteriyor ki her gün ortalama 3 kadın ya ayrılmak istediği için ya da boşandığı ancak eski eşin ısrarlı takibi ve tacizi bitmediği için ya da namus gerekçe gösterilerek öldürülüyor. Şiddet uygulayanların profillerine baktığımızda; Kadınlar, aile içinde eş, baba, erkek kardeş, ayrıldığı eş veya sevgilisi tarafından öldürülüyor. Yine kadınlar en yakınındakiler tarafından yaşadığı şiddet yüzünden çeşitli fiziksel ve ruhsal olarak yaralar alabilmektedir. Şiddetin boyutlarına baktığımızda kadınlara sınırlı kalmayıp beraberindeki çocuğa da yansımakta çocuğun da tüm yaşamını sarsacak ağır travmatik sonuçlara neden olmaktadır. Yani şiddet sarmalı kuşaklara aktarılmaktadır.

Ülkemizin kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda taraf olduğu ve imzaladığı çok önemli sözleşmeler vardır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve CEDAW ulusal ve uluslararası sözleşmelere rağmen bu sorunun önüne geçilmesinde istenilen düzeye erişilememiş ve şiddet oranında geçmiş yıllara

oranla anlamlı bir azalma gözlemlenememiştir. İstanbul Sözleşmesinin ilk imzacısı olan Türkiye, bu anlamlı sözleşmenin gereklerini yerine getirmesi ve takipçisi olması kuşkusuz toplumsal değişim ve dönüşümün öncüsü de olacaktır. Bugün bütün kadın örgütleri ve bu alanda çalışma yürüten STK'larında bu konuda sorumluluklarının olduğunu belirtmekte fayda vardır.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde en önemli görev devlete düşmekle birlikte, tüm toplumsal grupların, bireylerin, STK'ların işbirliği içinde çalışma yürütmeleri ile önleneceği gerçeğini hesaplamak gerekiyor. Yine kadına yönelik şiddet ile ilgili medyanın etkisi çokça tartışılan konular arasındadır. Medyanın dilinin en etkili bir dil olduğu ve bu dile ise "cinsiyetçi" yaklaşmasının sorunu arttırdığı yapılan birçok çalışmada ele alınmıştır. Dizilerdeki kadın erkek rolleri, şiddet sahneleri, güç ilişkileri, toplumsal cinsiyet eşitsizliği imgeleri en belirgin örneklerdendir. Kadın cinayetleri haberlerinde ise Örneğin; tayt gidiyi için, yemeğin tuzunu fazla kaçırdığı için, telefonla konuştuğu için öldürüldü gibi söylemler kadın cinayetlerini gerekçelendirerek sunmasında elbette ki "cinsiyetçilik" ve "ayrımcılık suçu" işlemiş oluyorlar. Türkiye'nin her bir yerinden her gün kadın cinayetleri haberleri gelmektedir. Kamuoyunun yakından takip ettiği Emine Bulut, Av. Müzeyyen Boylu, Şule Çet davalarıyla beraber gündemde yer almayan nice kadın cinayeti durumun ciddiyetini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak "şiddet", insanın birçok nedenle varlığından şikâyetçi olduğu ancak devamına ve yaygınlığına isteyerek veya istemeyerek katkıda bulunduğu bir olgudur. Özel alanda kadına yönelik şiddetin oldukça yaygın ve sistematik olduğu ve şiddetin, sıklığının ve dozunun yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi faktörlerden çok da etkilenmediği yapılan birçok çalışmada ele alınmıştır.

Özetle Kadına yönelik şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin farklı boyutlarından ayrı düşünülemez bir "ayrımcılık" problemi ve sosyo-ekonomik kabuller gibi durumların yanı sıra, kökleşmiş yetersiz uygulamalardan beslenen toplumsal bir sorun olduğunu görmekteyiz. Kadınların toplumsal hayatın farklı alanların da erkeklerle eşit düzeye gelmesi için geliştirilecek mücadele stratejilerinde "cinsiyet eşitliğinin" planlanması ve programlanması kadına yönelik şiddetin önüne geçilmesi için en temel adımdır. Ayrıca kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik uluslararası sözleşmeler ve ulusal yasal düzenlemelerin uygulanması ve

sürekliğinin sağlanmasına yönelik mekanizmaların kalıcılaşması son derece önemlidir.

Bu tez, kadına yönelik şiddetin farklı dinamiklerinin ve şiddet türlerinin bilimsel veriler ve literatür ışığında anlaşılmasına katkı sağlamak ve bu bilgiler ekseninde kadınların destekleyici kurumlara erişimini ve şiddetin önlenmesini sağlayacak öneriler sunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tez, ilgili araştırmanın detaylandırıldığı beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, araştırmanın metodolojisine ayrılmış olup bu bölümde araştırmanın konusu, önemi, yöntemi, evren ve örnekleme, analizi ve sınırlılıkları ele alınmaktadır. İkinci bölüm, tezin kuramsal ve toplumsal arka planına ayrılmış olup bu bölümde şiddet, kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet, ataerkillik gibi kavramlar tanımlanmış ve dünyada ve Türkiye özelindeki ilgili literatür ele alınmıştır. Üçüncü bölüm, araştırmanın yürütüldüğü Diyarbakır ilinin tarihi, coğrafik ve demografik yapısına ayrılmıştır. Araştırma bulgularının anlatımına ayrılan dördüncü bölüm de katılımcılara dair detaylı bilgiler sunulmuş ve içerik analizi sonucu çıkan temalar farklı alt başlıklar altında tartışılmıştır. Son bölüm olan beşinci bölüm ise araştırma bulgularının ve araştırmanın sınırlılıklarının literatür ekseninde tartışılmasına ayrılmış ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların destek sağlayıcı kurumlara ve hukuki mercilere başvurularının kolaylaştırılabilmesi için önerilere yer verilmiştir.

I. BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

1.1. Araştırmanın Konusu

Ülkemizde toplumsal sorunları incelediğimizde sıcaklığını kaybetmeyen en önemli konuların başında kadına yönelik şiddet gelmektedir. Bu özelliğiyle kadına yönelik şiddet, genelde Sosyal Bilimlerin özel de Sosyolojinin gündeminde yerini korumaktadır. Kadına yönelik şiddetin gündemimizde yer alması kuşkusuz iç içe geçmiş bir dizi sosyal değişkenden kaynaklanmaktadır. Günümüzde ne yazık ki hala kadınlar gerek kamusal alanda gerekse özel alanda şiddetin her türüyle ciddi bir biçimde karşılaşmaktadır. Toplumsal yapımıza baktığımızda hala birçok kadın şiddeti normalleştirmekte, haklı gerekçeleri olabileceğini düşünmekte ya da "kol kırılır yen içinde kalır" şeklinde düşünerek aile içi mahrem bir konu şeklinde ele alıp, yakınlarıyla paylaşmamaktadır. Bu durumda da şiddetle ilgili araştırmacıların bu konu da bilgi almasını zorlaştıran ve görünür bir sorun olarak ele alınmasını kısıtlayan nedenler arasına girmektedir.

Çalışmamızın konusu, Diyarbakır İlinde şiddete uğramış farklı ekonomik ve eğitim düzeylerindeki kadınlardan oluşmaktadır. Kadınların aile içi şiddet öyküleri, şiddete ilişkin yaklaşımları, şiddet deneyimleri, şiddet sonrası hangi destek mekanizmalarını kullandıkları şiddet döngüsünden çıkıp çıkamadıkları konuları üzerinde durulmuştur. Çalışmamız, kadına yönelik şiddete farkındalığı artırmak, şiddetin görünürlüğünü sağlamak ve şiddete uğramış kadınların gerekli destek mekanizmalarına erişmesine yardımcı olmak ve bu alanda yapılan çalışmalara katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmamız aynı zamanda şu sorulara cevap aramaktadır;

Kadınlar şiddetle ilk nasıl karşılaşılıyor? Şiddet denilince ne anlıyor? Hangi sosyo-ekonomik düzeydeki kadınlar şiddete uğruyor? Kadınlar şiddeti haklılaştırıyor mu? Şiddet uygulayıcısının şiddetle ilişkisi ya da öyküsü nedir? Kadının şiddet sonrası destek mekanizmaları var mıdır, varsa bu süreci nasıl yürütüyor? Kadınlar şiddete maruz kalmamak için ne gibi tedbirler alıyor ya da gerekli mercileri kullanabiliyorlar mı? gibi sorulara cevaplar aranarak alınan yanıtların irdelenmesi

araştırmamızın bulgular bölümünde değerlendirilecektir.

Kadınlar şiddete yoğunlukta aile içinde en yakınları tarafından maruz kalmaktadır. Şiddetin uygulayıcısı baba, ağabey, eş olabilmekte ve şiddetle baş edilmesi ve kadınlar için sorunun çözümünü ve hak arama sürecini zorlaştırıcı bir sorun haline getirmektedir. Erkeğin ailenin reisi büyüğü, gücü, erki elinde bulunduran kişi olarak toplumsal statü kazanması tarihsel süreç içerisinde her daim kadına karşı şiddeti meşru görmesinde bir dayanağı olmuş, gelenekler, örf ve adet, ataerkil sistemden beslenen, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin etkisiyle de hemen her süreçte şiddet kendine zemin bulmuştur. Böylece şiddeti besleyen önemli koşullar da toplumun kendi dinamiklerinden doğmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmamızın amacı toplumda etkisini her gün daha fazla hissettiğimiz kadına yönelik şiddet olgusunu her yönüyle ele almak, kadına yönelik şiddetin nedenlerine ve yarattığı etkiye dikkat çekip farklı bakış açılarıyla tartışmak ve kadına yönelik şiddetle mücadelede gelinen durumu saptamak, hukuksal tedbirleri ve mekanizmaların mevcut durumunu betimlemektir.

Bu amaçla çalışmamız, örnekleme Diyarbakır'da yaşayan kadınlardan oluşmak üzere şiddete maruz kalan kadınların yaşadıkları toplumsal cinsiyet temelli şiddeti kendi anlatılarına ve deneyimlerine dayanarak tanımlamak ve toplum ve kadınlar tarafından tanımlanması daha kolay olan ve daha fazla tepki çeken sadece fiziksel şiddete odaklanmak yerine şiddetin daha örtük biçimleri olan ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddet gibi nispeten daha az görünür olan ve literatürde de nispeten daha az ilgi çekmiş olan şiddet biçimlerini de ele almaktır. Bu çalışmayla hem kadına yönelik şiddetin farklı boyutları ele alınarak hem de şiddeti önlemeye yönelik öneriler sunulurken hem bilimsel literatüre hem de sosyal politika alanına katkı sunulması hedeflenmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Şiddet olgusu nesiller arası aktararak günümüze kadar gelen nedenleri ve sonuçları bakımından halen çözüm aranan toplumsal sorunların başında yer almaktadır. Binlerce yıllık ataerkil gelenek kadını ötekileştiren ikinci cins konumuna

sokan ve şiddeti meşru gören bir sistem olarak varlığını sürdürmektedir.

Bu çalışmanın önemi kadınların yaşadıkları şiddetle birlikte hayatlarını sürdürme mücadelelerine ışık tutmak, şiddet sürecinin aile içi dinamiklerden nasıl etkilendiği ya da aile içi dinamikleri nasıl etkilediğini incelemek, kadınların daha çok hangi şiddet türüne maruz kaldığını vurgulamaktır. Ayrıca şiddete maruz kaldığı dönemde hangi kişilerden ya da kuruluşlardan destek aldığını incelemektir.

Günümüzde hala şiddet denince ilk akla gelen türün fiziksel şiddet olduğu söyleyebiliriz, oysa şiddet olgusuna bütünselliği içinde baktığımızda her bir şiddet türünün bıraktığı izler ve etkileriyle kadının ruhunda bedeninde derin izler yarattığını görmekteyiz. Bu bakış açısından hareketle araştırmamız da kadınların şiddetten ne anladıklarını, şiddetin hangi koşullar altında yaşandığını, şiddet sonrası ne yapıp ne yapamadıklarını irdeleyerek şiddete dönük farkındalıklarını anlayabilmeyi ve artırabilmeyi hedeflemekteyiz.

1.4. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, Diyarbakır ilinde ailesindeki erkeklerden -eş (ya da sevgili), baba, erkek kardeş, gibi- şiddet görmüş 30 kadınla yapılan yarı-yapılandırılmış mülakatlara dayanmaktadır. Kadınların şiddete dair farkındalıklarını, şiddet süreciyle baş etme metotlarını, şiddetin nedenlerine ve yarattığı sonuçlara dönük sorular yöneltilmiş bu kapsamda kadına yönelik şiddet olgusu ve nedenselliği tartışılmıştır.

Araştırma şiddet gibi yoğunlukla aile içinde yaşanan ve çoğu zaman anlatıcının mahremiyet alanını açma endişesiyle bilgi almayı sınırlayacak nitelikte bir sorun alanına denk düşmektedir. Kadınlar yaşadıklarını çoğu kez üçüncü kişilere anlatmaktan çekinirken aynı zamanda gerekli tedbirlerin alınamayacağından endişe duyup güvenlik kaygısı yaşamaktadırlar. Yaşadıkları sorun ve şiddet durumları çok ciddi boyutlara ulaşmayana ya da adli mercilere yansımayana kadar kadınlar sorunlarını paylaşmıyor bu nedenle de çoğu kez bilinmiyor ve bu durum, bilgi almayı ve şiddet görmüş kadınlara sağlıklı ulaşmayı güçleştirmektedir. Şiddet sonrası kadınlar aynı zamanda şiddet uygulayandan gördüğü baskı ve tehdit nedeniyle de ciddi korkular ve güvenlik kaygıları yaşamaktadırlar.

Bunun yanı sıra, şiddet görmüş kadınların yaşadıkları şiddetten dolayı psikolojik olarak hassas olmaları, hatta kimi durumlarda bu şiddeti travma olarak deneyimlemiş olma ihtimalleri olduğundan çalışma bilimsellik kriterlerinin yanı sıra araştırmacı açısından etik sorumluluklar taşımaktadır. Araştırmanın, niteliksel bir yöntem izlemesi; görüşmecilerle kadınlarla gerekli güven ilişkisinin kurulması ve kendilerini serbestçe ifade edebilecekleri bir ortamın sağlanması açısından bu sınırlılığın aşılması açısından da son derece önemlidir. Öte yandan, şiddet gibi hem güvenlik açısından hem de psikolojik olarak hassas olan bir konuda anket gibi niceliksel yöntemlerin kullanılması hem doğru bilgiye ulaşılmasını kısıtlar hem de araştırmacının araştırmaya konu olan kişiye yönelik etik sorumluluğunu yok sayabilmektedir.

Son olarak, niteliksel çalışmaların ortak özelliği olan 'genellenebilirlik' özelliğinin yokluğu çalışmanın sınırlılığı gibi görünse de sosyal bilimlerde farklı bir yaklaşımı temsil etmektedir ve amacı şiddete yönelik genel-geçer veriler sunmak değil, belli bir örnekte şiddete yönelik bir izlek sunmak ve şiddetin olası boyutlarını bilimsel bir yöntemle tartışmaktır.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada bilimsel yöntemlere uygun hareket edilmiştir. Çalışmanın saha araştırmasına başlanmadan önce kuramsal altyapı için ilgili literatür taranmış; uygulama kısmında ise saha ile ilgili ön bir çalışma yürütülüp ilgili birimlerden gerekli izinler alınmıştır.

Araştırmamız, sosyal bilimlerde veri toplama yöntemlerinden olan nitel görüşme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Yıldırım, nitel araştırmayı genel hatlarıyla şöyle tanımlamaktadır; “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamak mümkündür. Başka bir deyişle nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır” (1999: 9).

Araştırmamızın uygulama sürecinde katılımcılara nitel araştırma yöntemlerinden biri olan 'yarı yapılandırılmış görüşme' metodu uygulanarak yapılmıştır. Bu çerçevede, görüşmecilere, şiddete yönelik çeşitli sorular yöneltilerek derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi, yapılandırılmış görüşmenin aksine araştırmacıya ve görüşülen kişiye belli bir esneklik sağlar; araştırmacının amacı çerçevesinde alt sorular sorabilir; yanıtların detaylandırılmasını isteyebilir; bir sorunun yanıtı başka bir soruda yanıtlanmışsa o soruları tekrarlamayabilir ve görüşmecinin duygusal durumunu gözeterek görüşmeyi görüşmecinin rahatsız olmayacağı bir yöne kaydırabilir.

Yapılan görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmış, katılımcılara araştırmacının amacı ve yöntemi hakkında detaylı bilgi verilmiş ve görüşmeler gönüllük esasıyla yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 35 dakika ile 1 saat arasında sürmüştür. Görüşmelerin tümü araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir.

1.6. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Diyarbakır Merkez İlçe'de şiddete uğrayan tüm kadınlardır. Araştırmanın uygulaması Mayıs, Haziran, Temmuz 2019 tarihlerinde belirlenen saatlerde yapılmıştır. Araştırmamız da Diyarbakır İlinde faaliyet yürüten kadın merkezlerinden, DiKASUM'a son beş yılda şiddet gördüğü gerekçesiyle başvururan kadınların yıllara göre sayısı şöyledir;

2014 yılında 382 kadın, 2015 yılında 361 kadın, 2016 yılında 393 kadın, 2017 yılında 373 kadın, 2018 yılında 402 kadın şiddet gördüğü gerekçesiyle başvurmuş ve son olarak 2019 yılının Mayıs ayına kadar geçen sürede 145 kadın müracaat etmiş bulunmaktadır. Çalışmamız, 2019 yılında merkeze başvurmuş kadınlar arasından bu çalışmaya katılabileceği düşünülen 50 kadına ulaşılmış, yapılan ön görüşmeler neticesinde çalışmamız katkı sunmaya gönüllü olan 30 kadın başvurucu ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmamızın Örneklemi ise Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Aile ve Kadın Hizmetleri Müdürlüğü bünyesine bağlı Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezine (DiKASUM) farklı destek hizmetleri için başvuran ve yakınları olan erkekler tarafından şiddet gördüklerini beyan eden 30 kadındır.

Araştırmanın dağılımı, Diyarbakır'ın kent merkezinde bulunan Kayapınar, Sur, Bağlar ve Yenişehir semtlerinde oturan, her sosyo-ekonomik seviyeden toplam 30 kadın oluşturmaktadır. Görüşmelerimize katılan 17-54 yaş aralığına sahip 30 kadınla yapılmıştır. Görüşmecilerimizin 14'ü evli olup, 7'si bekâr ve 9'u ise boşanmış kadınlardan oluşmaktadır (Bk. Tablo 2). Görüşmecilerin bir kısmıyla DİKASUM'da görüşülmüş, diğer kadınlarla ise kendi belirledikleri saatlerde özel koşullarından kaynaklı evlerinde ya da kendi belirledikleri mekânlar da görüşülmüştür. Görüşme esnasında ortamda görüşmeci ve araştırmacı dışında kimse yer almamıştır.

1.7. Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışmada gerçekleştirilen görüşmelerin bilimsel olarak kategorilendirilmesi ve yorumlanması amacıyla görüşmeler, içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinin amacı, çalışmada elde edilen verilerin araştırmanın amacı ve soruları doğrultusunda belirli başlıklar altında toplanıp literatür ışığında değerlendirilebilir duruma getirilmesidir; bir diğer deyişle, katılımcıların anlatılarının sistematik olarak tanımlanmasıdır. Karasar, içerik analizini şöyle özetlemektedir: “sözel veya yazılı verilerin belirli bir problem veya amaç bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişkenler veya kavramlarının ölçülmesi ve belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılması sürecidir” (2005: 13).

Dolayısıyla içerik analizi, araştırmacının elde ettiği bilgileri teorik yaklaşım ve araştırmanın hedefi doğrultusunda anlamlandırmasını sağlar. Bu analiz sayesinde araştırmacı kendi sorduğu soruları bilimsel veriler doğrultusunda sınıflandırabileceği gibi araştırmanın başında öngörülmeven fakat araştırmaya katılanlar tarafından tekrarlanarak vurgulanan bilgileri de araştırmaya dâhil edebilmektedir.

Bu araştırmada da yapılan görüşme kayıtları, araştırmacının görüşme boyunca aldığı notlarla birlikte öncelikle deşifre edilmiş; ardından öne çıkan temalar araştırmanın amacı doğrultusunda kategorilendirilmiş ve literatür ışığında tartışılmıştır.

II. BÖLÜM

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Şiddetin Tanımı ve Kapsamı

İnsanlık tarihinden günümüze güncelliğini yitirmeyen ve birçok disiplinin gündeminde olan konuların başında şiddet gelmektedir. Şiddet zamana ve sosyal yapıya göre değişen bir kavram olmasına rağmen, son yıllarda en fazla dikkat çeken konulardan birisidir(Kocacık, 2004: 9). Toplumun gündelik hayat algısında kimi zaman normalleşen şiddet, toplumlararası ve kuşaklararası aktarımlarla öğrenilen bir davranış ve yönelimdir. Bu durumdan hareketle bireysel ve toplumsal yönü birlikte ele alındığında şiddeti anlamak ve açıklamak karmaşık bir hal almıştır. Böylesi bir sorun alanına denk düşen şiddet, sosyal bilimlerin de inceleme konularından biri olmuştur.

Şiddet, "uygulayıcısı tarafından bilinçli olarak karşıdaki kişiye ya da kişilere, kurum ya da kuruluşlara hatta canlı diğer varlıklara (bitki örtüsü, hayvanlar, yaşam kaynakları vb.) çeşitli amaçlar adına çıkar elde etmek, onlara karşı üstünlük ya da hakimiyet kurmak, istenilen sonuçların elde edilmesini sağlamak, imtiyaz ya da ayrıcalık sağlamak, saygınlık ya da ilgi görmek, kısacası maddi ve manevi çıkar ve menfaatlerinin elde edilmesini sağlamak amacı ile yapılan bir davranış türüdür" (Tekin 2011: 13-14).

Şiddetin anlamsal kökenine baktığımızda dilimize Arapçadan geçtiği bilinmektedir. "Kamusî Türk'e bakıldığında, şiddet; sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kullanma olarak geçmektedir. "Şedid" ise, sert, katı ve şiddetli anlamına gelmektedir. "Şeddat" da sertlik ve kızgınlığı ile tanınan eski Yemen Hükümdarının adıdır" (Tekin 2011: 1).

Şiddet kavramı uzun süre bu klasik tabirleri içerisinde ele alınsa da anlamı kültürel ve sosyal değişimlerle beraber giderek daha geniş tanımlar kazanmıştır. Hem dilimizde hem de başka dillerde şiddet sözcüğünün etimolojisi şöyledir;

“Türkçe Sözlük bugün 'şiddet' sözcüğünün açıklanmasını 1.bir karakterini bir gücün derecesi, yeğlilik sertlik; 2. hız; rüzgârın şiddeti; 3. mecaz (duygu ve davranış için) aşırılık; olarak yapmaktadır. Sözcüğün bağlam içinde verilen örnekleri hep olumsuz çağrışımlıdır: <şiddet göstermek>, <şiddete başvurmak > gibi. Yazılı bir dilbilgisine sahip ilk dil Sanskritçede <J'li> biçimibirim ile gösterilen sözcük, Üstünlük, güç, üstün egemenlik, anlam birimciklerini içerir. Yunancada kullanılan <is>e gelince “kas” ya da bedensel güç” demektir ve <bio> ile ilintilidir. Bio: yaşamsal güç, bedensel güç, esenlik ve aynı zamanda güç kullanımı, şiddet kullanımı, yaptırım uygulayan ve şiddet kullanan anlamına gelir. Latince violencia “şiddet”, “sert”, “acımasız kişilik”, “güç” demektir. Violare filil ise; şiddet kullanarak davranmak, değer bilmemek, kurallara karşı gelmek anlamı taşır” (Büker, Kıran 1999: 11-12).

“Anglo sakson dünyasındaki gündelik dil kullanımında <şiddet>, söz konusu davranışı, hoş olmayan, kabul edilmesi olanaksız, yasa dışı, rahatsız edici olarak tanımlayan olumsuz ahlaki imalar taşır. İngilizcedeki violence sözcüğü "fiziksel zorun iradi kullanımı yoluyla şiddet" ve "hayatın bütünlüğüne tecavüz" anlamlarıyla algılanan eylem ve (araç tipleri) için kullanılan bir terimdir. Şiddet 1.fiziksel ya da zor yoluyla sınırlama ve tahrip 2. bu fiziksel zorun hukuk ötesi olarak değerlendirilmesi gibi iki ayrı birincil anlamı vardır. Kimi zaman şiddet kullanımı, otorite sahipleri tarafından muhalefete zorunlu bir cevap olarak haklılaştırılır. Bütün bu açıklamalara karşın kavramsal olarak şiddet, neredeyse tanımlanamaz kargaşa, karmaşa, ihlal kavramları gibi şiddet de doğal, normal yasal durumları tanımlayan norm ya da kurallardan sapmayı ya da aykırı davranma olgusunu varsayar”(Büker, Kıran 1999: 12-13).

Görüldüğü gibi sözlükler, bilimsel araştırmalar, “şiddet” i, kaba güç ve gücün kötüye kullanılması ya da zincirlerinden boşalması, olarak vermektedir. Savaş, sanat, ticaret, kitle iletişim araçları, turizm gibi yeryüzündeki tüm insanları doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren kültürel olgu ve ürünler bugünkü kadar gelişmeden önce, “şiddet” sözcüğü her ülkede hatta her insan topluluğunda çok farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Ama bugün aynı ya da benzer kültürel değerleri paylaşan insan topluluklarında “şiddet” sözcüğünün gerek tanımı gerekse çağrıştırdığı duygu ve olgular açısından çok önemli farklılıklar gözlemleniyor (Büker, Kıran 1999: 17). Bu

farklılıklar ekseninde şiddeti gerek anlamsal boyuyla gerekse de özellikleri ölçüsünde sınıflandırabiliriz.

Şiddete farklı bir yaklaşım getiren Ünsal, anlamsal yönüyle incelemiş ve şiddeti dar ve geniş anlamlarıyla irdelememiştir. Ünsal'a göre;

Dar Anlamıyla Şiddet; Bu tanım şiddetin en bilinen ve görünen yanı olan fiziksel şiddete vurgu yapmaktadır. Buradan da anlaşılacağı gibi dar anlamda şiddet, kişilerin bedensel bütünlüğünü tehdit eden ve acı veren bir saldırı biçimidir. Bu şiddet; mala, cana ya da kişisel özgürlüklere yönelik bir tehdit unsuru oluşmaktadır. Şiddet her zaman dışardan gelen bir tehdit olmamakla beraber kimi zaman bireyin kendisi tarafından öz varlığına yönelebilmekte ve kendine zarar verme, intihar girişimleri şeklinde görülebildiği başkasına yönelik yaralama, tecavüz, yağma, adam kaçırmaya gibi eylemleri de içerebilir (1996: 31).

Geniş Anlamıyla ise, şiddetin yarattığı etkilerin fiziksel ve ruhsal sonuçlarının açık ve net gözlemlenemeyen ya da ölçülemeyen ancak farklı şekillerde ortaya çıkan baskı, tehdit unsuru oluşturması olarak tanımlayabiliriz. Medya terörü, işsizlik, ekonomik şiddet, trafik de şiddet, enflasyon, doğanın ve tarihsel çevrenin yıkımı, sağlıksız kentleşme gibi örneklendirebiliriz (Kocacık 2004: 14).

“Tek bir neden şiddeti doğurmaz, ekonomik, psikolojik, toplumsal, boyutlar şiddet olayında birlikte söz konusudur. Yani şiddetin tek bir nedene indirgenerek algılanması bilimsel gerçeklikle bağdaşmamaktadır. Şiddetin kalıtsal olarak açıklanması da artık geçerliliğini yitirmiştir. Şiddet bugün tamamen toplumsal sorundur ve çevreden kaynaklanmaktadır” (Tezcan 1996: 107).

2.2 Şiddetin Kategorileri

“Salt bireyin aktörü olduğu 'özel' şiddetin yanı sıra, özellikle çağımıza damgasını vuran 'kolektif' şiddetten de söz etmemiz gerekir. Kanlı terör eylemleri, gösteri yürüyüşleri, grevler, iç savaşlar, uluslararası savaşlar, ihtilaller, soykırımlar, acımasız diktatörlük rejimlerinin uyguladığı kitlesel şiddet ve imha eylemleri gibi. Verilen örneklerin bazılarında şiddet örgütlü ve düzenli bir biçimde gerçekleşirken, önceden hazırlıksız 'kendiliğinden' oluşan kolektif şiddet örnekleri de söz konusu olabilir”(Ünsal 1996: 32). Bu konuyla ilgili, Uluslararası polis örgütü İnterpol'un

sınıflandırmasında esas aldığı tipolojisinde yukarıda sözü edilen şiddet türleri şöyle yer alıyor;

I. Özel şiddet

1. Cürümsel şiddet

a) Ölümle sonuçlanan: cinayetler, suikastlar, zehirlenmeler (ebeveyn ya da çocuk öldürmeleri de dâhil), idamlar vb.

b) Bedensel: bilerek darbe ve yaralamalar.

c) Cinsel ırza geçmeler

2) Cürümsel Olmayan Şiddet

a) İntihar (intihar teşebbüsleri).

b) Kaza(araba kazaları da dâhil)

II. Kolektif Şiddet

1. Vatandaşların İktidara Karşı Şiddeti

a) Terör

b) Grevler ve İhtilaller

2. İktidarın Vatandaşlara Karşı Şiddeti

a) Devlet Terörü

b) Endüstriyel şiddet

3. Son Kertede Şiddet: Savaş (Ünsal 1996: 32).

Sonuçta şiddet yapısal (sürekli) veya Konjoktürel (geçici), doğrudan veya dolaylı, dar veya geniş anlamı olabilir. Konjoktürel şiddet geçici fakat elverişli ortamlarda ortaya çıkan evrensel bir olgudur. Yapısal şiddet ise eşitliğin henüz yasa önünde bile sağlanamadığı veya az gelişmiş toplumlarda, demokratik olmayan toplumlarda sık rastlanan bir durumdur. (Kocacık 2004: 14) Bu tanımlamalar şiddetin birçok açıdan ele alınması gereken çoklu yapısının önemine vurgu yapıyor.

İnsanların var olduğu yerde şiddet de hep var olmuştur. Baskı, eziyet, korkutma, sindirme, öldürme, cezalandırma, her toplumda derece ama sürekli bir biçimde günlük yaşantımızın bir parçası olmak özelliğini korumaktadır (Keleş, Ünsal 1996: 91). Bu nedenle her toplum kendi gerçekleriyle, kendi kültürüyle, kendi kurallarıyla, kendi toplumsal anlayışıyla, kendine özgü bir tarzda şiddeti

biçimlendirir (Büker, Kıran 1999: 22).

Şiddet olgusu da diğer toplumsal gerçeklikler gibi içinde geliştiği toplumun özelliklerine bürünerek şekil alır, yapısıyla, tüm yönleriyle o toplumun içinde doğar ve ona benzer.

“Şiddet hayatın her alanında, duygusal, sözel, fiziksel, cinsel, siyasal ve daha birçok boyutuyla karşımıza çıkmaktadır. Şiddetin karmaşık yapısı dolayısı ile tarif edilmesi sebeplerinin araştırılması ve önlenmesine yönelik çalışmaların yürütülmesinde zorluklar yaşanmaktadır. Şiddet, kızgınlık, öfke, kin, nefret, düşmanlık gibi duygu durumun etkinlik kazandığı saldırganlık dürtüsünün eyleme dönüşmüş birimi olarak ele alınabilir” (Savrun, Balcıoğlu 2000: 46).

Ülkemizde genel olarak şiddet, bireylerin birbirlerine fiziksel anlamda zarar vermesi olarak algılanmaktadır. Bu yaygın algılanış biçimi şiddetin en çok dikkat çeken yönüne işaret etse de yapılan çalışmalar şiddetin sadece fiziksel yönünün değil psikolojik, ekonomik gibi daha az gözlemlenen yönünde ciddi oranda hasar verici olduğunu göstermektedir.

“Şiddeti tanımlamak için araştırmacılar bir çok kriter kullanmıştır. Yaygın bir tanımlama yöntemi, şiddeti davranışın türüne göre tanımlamaktadır” (Tekin 2011: 4).

Şiddet davranışı toplumsal normlarla yakından ilişkilidir. Bir davranışın şiddet davranışı olup olmadığı o toplumun o davranışı nasıl algıladığı ile yakından alakalıdır. Şiddet davranışının algılanışı kişiden kişiye de farklılık gösterebilir. Şiddet yaş, coğrafi sınır, eğitim, statü vs. tanımadan yaşamın her döneminde geçmişten günümüze ve geleceğe daima var olmuş, olan ve olacak bir olgudur. Toplumsal düzenin olduğu her yerde şiddet vardır. Şiddet yaşam boyu toplumsal düzen içerisindeki tüm bireyleri görünmez çemberi altına alır.

2.3 Kadına Yönelik Şiddetin Tanımı

“Birleşmiş Milletler'in 1993'te yayımlanan '**Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirisi**' bu şiddet biçimini, cinsiyete dayalı ve kadınlarda fiziksel, cinsel, psikolojik her hangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran veya bu sonucu doğurmaya yönelik özel yaşamda veya kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesidir, diye

tanımlanmaktadır” (Arın 1996: 305).

Kadına yönelik bir başka şiddet tanımı da CEDAW'da geçmektedir. “Bu vurgunun devamında Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi (CEDAW Komitesi), 19 No’lu Tavsiye Kararı’nda kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, “bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltile ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet” olarak tarif edilmiştir. Bu şiddet, kadına fiziksel, zihinsel ya da cinsel yönden zarar veya acıya neden olan davranışları, bu davranışlara ilişkin tehditleri, zorlamayı ve özgürlüklerin kaybedilmesine neden olan diğer davranışları kapsamaktadır” (<https://www.ailevecalisma.gov.tr/>).

Cinsiyete dayalı bir şiddet türü olan kadına yönelik şiddet, kadınların toplumsal yaşamda kendilerini geliştirebilecekleri potansiyelleri açığa çıkarmaları önünde ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Bu durumun toplumun cinsiyetler arası ilişkilerde adil ve eşit gelişimini de engellemektedir. Toplumun üretim ilişkilerinde dengesiz bir gelişim göstermesine neden olmaktadır.

“Özellikle kız çocukları ve kadınlar, çekirdek aile içinde, geniş aile bağlamında, sokakta, okulda ve iş hayatında fiziksel, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddete maruz kalmakta; hayata etkin katılmalarına, kadınların çocuklarına uyguladıkları şiddetin artmasından istenmeyen evliliklere, sakatlıklardan ölümlere kadar çok kapsamlı sonuçlara neden olmaktadır. Namus adına işlene cinayetler bu şiddet türünün en ölümcül ve görünür biçimlerinden biridir. Ancak daha az görünür biçimiyle de kadına yönelik şiddet, Türkiye’de yaşayan milyonlarca kadının bedensel ve ruhsal bütünlüğünü tehdit etmektedir. Aile içi şiddet, özellikle koca şiddeti, kadınların yaşamlarının “belirleyici bir boyutunu” oluşturmaktadır” (Altınay, Arat 2007: 11-12).

BM'nin bildirisi kadına yönelik şiddetle mücadele önemli bir belge olmuştur. Aynı zamanda bu bildiri şiddeti boyutuna ilişkin önemli bir ayrım yaparak şiddetin sadece aile içinde yaşanan özel boyutunu değil toplumsal boyutunu da ortaya koyarak kamusal alanda şiddet üzerinde yeni tartışmalar yaratmıştır. BM'nin kategorize ettiği kadına yönelik şiddetin boyutunu irdelersek;

2.3.1 Kamusal (Toplumsal) Alanda Kadına Yönelik Şiddet:

Kamusal alan şiddetin en fazla görünür olduğu bu nedenle de daha fazla toplumsallaşma alanı bulunduğu yerdir. Ev içi/ aile içi şiddet gibi kapalı kapıların ardında değil iş yerin de, alışveriş merkezlerin de, restoran da, cafe de, otobüs de, metro da, park da, sokak da, konser de kısaca insan yaşamın geçtiği her noktada yaşanan şiddet olarak ele alabiliriz. Güvenlik ya da kontrol gerekçesiyle sayıları daha fazla artan mobese sistemine gün içinde fazlaca şiddet olayları yansıtmakta ve her gün onlarca kadın bu kameralar önünde yani kamusal alanda şiddetin her türüne maruz kalmakta çoğu zaman öldürülmektedir.

Kadının rızası dışında bedenine, cinselliğine, yaşamına dönük her türlü müdahale şiddet edimi olarak gösterilmektedir. Yıldırım, kamusal alan da şiddeti şöyle ifade etmektedir: “pornografik dille, sözle, elle sarkıntılık, laf atmak, anlamlı sözlerle yapılan şakalar, çift anlamlı sözcüklerle kadın cinselliğinden ya da cinsel ilişkiden söz etmek, ısrarlı komplimanlar, bakışlar, dostça görünümün altında rahatsız eden konuşma ve dokunma konusunda fırsatçı tutumlar, sürtünme, ısrarlı teklifler, cinsel küfürler, tecavüz, vurmak, yaralamak, yakmak, korkutmak, zorlamak, malına zarar vermek vb. olarak örneklenmesi olanaklıdır. İş yerinde eğitim kurumlarında ve başka yerlerde tecavüz, cinsel saldırı, gözdağı tehdit de dâhil olmak üzere fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet, kadın ticareti ve fahişeliğe zorlama kamusal alanda kadına yönelik şiddet biçimleridir” (1998: 27).

2.3.2. Özel Alanda (Aile İçi/ Ev İçi) Kadına Yönelik Şiddet:

Özel alanda yani aile içinde şiddetin yönü daha çok erkekten kadına yönelen şiddettir. Erkekler, ev içinde/ aile içinde fiziksel olarak kendinden daha zayıf gördüğü kadına karşı bu gücü kullanmak suretiyle şiddet edimine başvurması haline özel alanda şiddet diyebiliriz. Bu durum erkeğin beklentilerinin gerçekleşmemesi, kendi taleplerini kabul ettirmek istemesi, bir nedenden öfkelenmesi, ekonomik sıkıntı yaşaması, yemeğin tuzu gibi son derece gündelik yaşamın içinde karşılaşılan sorunlarla gerekçelendirilebilmekte bazen de kıskançlık, kadını kontrol altına alma, sindirme gibi daha psikolojik nedenlerle de olabilmektedir. Bireyin en güvenli alanı, evi yuvası kabul edilen aile ortamı, kadına en yakın olan baba, eş, kardeş tarafından karşılaştığı şiddet, baskı, huzursuzluk, tedirgin olma halleriyle yaşanması imkânsız

bir alana dönüşebilmektedir. Araştırmaları incelediğimizde kadınların şiddete en fazla özel alanda yani ev içinde maruz kaldıklarını ifade edebiliriz.

Özel alan da yaşanan şiddet olaylarını irdelediğimizde, kadının sık sık eleştirilmesi, horlanması, aşağılanması, arkadaş ve sosyal çevresiyle ilişkisine sınır konulması ya da bu duruma gizil müdahale, ev işlerini yapmaya zorlanması, istemediği şekilde cinsel ilişkiye zorlanması olarak görmekteyiz. Bunun yanısıra ailenin ve evin tüm bakımının kendisinden sorumlu tutulması, hizmetçi gibi davranılması, bedenine dönük olumsuzlama, başkalarının yanında değersiz hissettirmesi, parasız bırakılması ya da istemediği işlerde çalışmaya zorlanması, çalışmasının yasaklanması, eğitim görme hakkının engellenmesi, sahip olduğu mallarının kullanımının kısıtlanması ya da zarara uğratılması şeklinde örneklendirilebilir (Yıldırım 1998: 28).

2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Kadınla yaşamları boyunca şiddetin birçok türü ile karşı karşıya kalsalar bile kadına yönelik şiddet dendiğinde ilk akla gelen fiziksel şiddet oluyor. Bu durum belki de fiziksel şiddetin daha görünür olmasından ve kadınların diğer şiddet türlerini içselleştirmiş olmasından ya da tam olarak ifade edememesinden kaynaklanabilir. Kadına yönelik şiddet türlerini incelediğimizde 4 farklı şiddet türü karşımıza çıkmaktadır;

Tablo 1: Şiddetin Türleri

Fiziksel Şiddet	Vurma Yaralama Kavga Etme Bedene zarar verme
Sözlü-Duygusal Psikolojik Şiddet	Aşağılama Tehdit Etme Kişisel Gelişimine Engel Olma
Cinsel Şiddet	Taciz Tecavüz Ensest İlişkiye Zorlama
Ekonomik Şiddet	Zorla Çalıştırma Çalışmasına Engel Olma Parasız bırakma Maaşına El koyma

2.4.1. Fiziksel Şiddet

"Kişiyi fiziksel olarak zarar vermeyi amaçlayan vurma, tokat atma, itme, kol bükme, herhangi bir aletle yaralama, sağlıksız koşullarda yaşamaya zorlama vs. gibi hareketleri içermekte ve öldürmeye kadar uzanan çok geniş bir kapsama alanı bulmaktadır" (Karal, Aydemir 2012: 22).

Fiziksel şiddet, şiddetin en açık biçimidir. Kadınların yaşadıkları şiddet yüzüne yakıcı (asit gibi) bir madde dökme; bedeninde sigara söndürme; askı, elektrik süpürgesinin hortumu, kemer ya da sicimle dövme olabilebileceği gibi, silah, bıçak balta gibi öldürücü aletleri kullanmak ise ölümle sonuçlanabilecek en tehlikeli fiziksel şiddet durumudur (Mavili 2014: 33).

Bu tanımlamaların dışında Dünya Sağlık Örgütü fiziksel şiddeti derecesine göre ayırmıştır ve şiddetin biçimine göre sınıflandırmıştır. Buna göre;

Orta derecede fiziksel şiddet; sadece tokat atma, eşya fırlatma, itişme, saçını çekme gibi şiddet içeren davranışlar olarak tanımlanmıştır.

Ağır derecede fiziksel şiddet; bir cisimle vurma, yumruk atma, boğazını sıkma, vücut bütünlüğünü bozma, bir yerini yakma, yaralama, bıçak ve silah gibi aletlerle tehdit oluşturma ya da bu aletleri kullanma suretiyle fiil oluşturma ağır şiddet içeren davranışlar olarak tanımlanır (KSGM 2015: 85).

2.4.2. Sözlü, Duygusal, Psikolojik Şiddet

Fiziksel şiddete maruz kalmış tüm kadınların aynı zamanda psikolojik şiddete de maruz kaldığını da söyleyebiliriz. Fiziksel şiddetin aksine psikolojik şiddet hasarları bakımından onarılması daha ağır ve görünmesi daha zor şiddet türüdür. Psikolojik şiddete tanımlayacak olursak;

“Aşağılama, hakaret etme, dalga geçme, karar verme hakkına engel olma, başkaları ile karşılaştırma, kişisel gelişimine engel olma, aileyle, arkadaşlarla konuşma hakkını elinden alma, ekonomik veya sosyo-kültürel üstünlük belirtme vs. gibi davranışları içermektedir. Dolayısıyla partnerlerin kendi aralarında kullandıkları dil, bireylerin birbirlerine karşı olumsuz tavırları, herhangi aşağılayıcı bir tavır içerisinde bulunup bulunmamları da şiddet kapsamına girmektedir. Yaygın olarak görülen bir diğer aile içi psikolojik şiddet biçimi de özgürlükten yoksun bırakmadır. Kişiyi evde bir odaya kilitlemek, dışarıya çıkmasına izin vermemek buna örnektir”(Karal, Aydemir 2012: 22-23).

2.4.3. Cinsel Şiddet

Kadına yönelik şiddet türleri arasında kadınların diğer şiddet türlerinden daha az karşılaşmalarına rağmen daha az dile getirilen şiddet türüdür. Geleneksel ve kültürel normlar içerisinde kadınların en fazla baskılandıkları ve kontrol altına alındıkları alanın cinsellikleri olması, çoğu zaman kadına yönelik cinsel şiddette bir tehdit ve şantaj aracı olarak kullanılmasına neden olmaktadır.

Cinsel şiddet; kişinin bedenine rızası dışında dokunmak, müdahale etmek, istemediği yerde, zamanda ve şekilde cinsel ilişkiye zorlamak; cinsiyetler arası eşitsizliğin, cinsellik üzerinden yarattığı etkinin sonuçları da dikkate alındığında bir sindirme, korkutma, tehdit ve kontrol aracı olarak kullanılması olduğunu

görmekteyiz. Dünya Sağlık Örgütü tarafından cinsel şiddet şu şekilde tanımlanmıştır; “cinsel eylem gerçekleştirmek amacıyla girişim, istenmeyen cinsel içerikli konuşmalar, birini cinsel amaçlı kullanmak, mağdur ve fail arasındaki ilişkinin niteliğine bakmaksızın, ev ya da iş ortamında kişinin cinselliğine yönelik zorlayıcı yaptırımlar' olarak tanımlamıştır”(KSGM 2016: 5).

Cinsel şiddet, cinsel hedefli olsun ya da olmasın kadına rızası dışında yöneltilen her tür cinsel içerikli söz ya da davranıştır. Zorla evlendirilme, taciz, tecavüz örnek olarak gösterilebilir (Karal, Aydemir 2012: 23).

Ülkemizde özellikle de namus ve töre gibi kültürel kavramların kadın bedeni üzerinden tanımlanması, kadının yaşadığı cinsel şiddet sorununu paylaşmasını daha zor bir duruma getirmektedir. Evlilik, toplumsal olarak çiftler arası cinsel yaşamın meşrulaştığı bir kurumdur. Ancak kadınlar evlilik içi tecavüz olaylarını da maruz kalmakta ve bu şiddet bir kadınlık görevi olarak dayatılabilmektedir, bu durum kadınların da cinsel şiddeti bir şiddet biçimi olarak tanımlamasını güçleştirmektedir.

2.4.4. Ekonomik Şiddet

“Zorla çalıştırma, çalışmaktan alıkoyma, kişisel mal varlığının izinsiz kullanımı vb. gibi konuları içermektedir. Bir başka tanım ise; "bireylerin çalışmalarının ve gelir sağlamalarının engellenmesi, çalışmaya zorlanmaları, kişisel kazançlarına veya mal varlıklarına el koymak, bunları yönetmelerine engel olmak şeklinde ortaya çıkan davranışlar"olarak ifade edilmektedir" (Karal, Aydemir 2012: 23).

Ekonomik şiddet sadece kadının ekonomik olarak üretim hayatından yoksun bırakılması değil aynı zamanda erkeğin kazandığı parayı aile dışında kişisel zevklerine harcamasıdır. Araştırmalar gösteriyor ki, “Türkiye çapında gayrimenkullerin %92 gibi büyük bir oranının erkeklerin elinde olması gerçeği, kadının ekonomik güçsüzlüğünü açıkça göstermektedir. Ancak bu tutum, aile geleneğinde erkek çocuklarına atfedilen değer(soyun devamı, mirasın ailede kalması yönünde) ve kadınların erkek çocuk doğurduklarında edindikleri sosyal statü ile yakından ilişkilidir. Kadının sosyoekonomik statüsü erkekle eşit ve denk olsa da psikolojik donanımı yetersiz ve güçsüz olduğunda ekonomik şiddete maruz

kalabilmektedir” (Mavili 2014: 36).

Kadına yönelik uygulanan şiddet türlerinden yukarıda ifade ettiklerimizin dışında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın kadınlarla uzun yıllar yaptıkları çalışmalar sonucunda literatürde çok sık karşılaşmadığımız ancak sosyal medya ve dijital araçların kullanımının artmasıyla farklı şiddet türlerinin de hayatımıza girdiğini vurguluyor. Mor Çatı Vakfı, bu şiddet türlerini şöyle açıklıyor;

-Flört Şiddeti: Flörtün yeni başladığı 13-23 yaş dönemindeki romantik ilişkiler de yaşanan şiddet olduğunu ifade ediyor. Hala toplumun bazı kesimlerince flörtün ayıp, saklanması gereken bir durum olarak yaklaşması, evlilik öncesi yakın ilişkilere hoş bakmayan değer yargıları gibi durumlar, kadınlarının karşılaştıkları baskıyı ve tehditleri paylaşmasını engelliyor. Flört şiddetinde erkek kadının sosyal ilişkilerini kısıtlayarak, yalnızlaşmasına çoğu zaman sadece kendisine zaman ayırmasına, kimlerle görüşeceğini kendisinin belirlemesi ve hatta böyle yaparak sevgilisinin “namusunu koruduğunu” söyleyerek erkek arkadaş edinmesini engelleyici tutum sergiler. Aksi durumda da kıskançlık yaparak bunun sevginin doğasında olduğunu ifade ederler (<https://www.morcati.org.tr/>).

-Dijital Şiddet: “Bu şiddet türünden, yeni kuşak şiddet biçimi olarak da ifade edilebilir. Gelişen teknoloji, yeni şiddet araçları arasında yerini aldı. Kadınların, çekilen fotoğrafları veya kaydedilen görüntüleriyle tehdit edilmeleri veya şantaja maruz kalmaları ile cep telefonlarının, e-posta hesaplarının ve sosyal paylaşım ağlarındaki hesaplarının erkekler genellikle sevgili-eş tarafından devamlı takip edilmesi yoluyla üzerlerinde baskı kurularak kontrol altında tutulmaya çalışmaları dijital şiddete örnektir” (Akyüz, Ayata vd. 2014: 21).

Kadınların yaşadıkları şiddet kadınların öncelikli yaşam haklarını ihlal etmekte, bedensel ve ruhsal bütünlüklerine bir saldırı teşkil etmekte ve birçok olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Arın, bu sonuçları şöyle sıralamaktadır;

- Ölümcül olmayan Sonuçlar,
- Fiziksel sağlık sonuçları,
- Cinsel Temasla Bulaşan Hastalıklar (Irza geçmelerde),
- Yaralanmalar,
- Pelviste ateşli hastalıklar,

- İstenmeyen gebelikler,
- Çocuk düşürmeler,
- Kronik karın ağrısı,
- Baş ağrıları,
- Jinekolojik sorunlar,
- Alkol/ hap bağımlılıkları,
- Astım,
- Sinirsel bağırsak hastalıkları belirtileri,
- Yaralayıcı(zarar verici) sağlık davranışları (sigara içmek gibi),
- Kısmi veya sürekli maluliyet,
- Zihinsel Sağlık Sonuçları;
- Travma sonrası stres bozuklukları,
- Depresyon,
- Anksiyete,
- Cinsel İşlevsizlik,
- Yeme Bozuklukları,
- Sabit fikir- zorlama bozuklukları,
- Ölümcül Sonuçları;
- İntihar,
- Katl(öldürme-Cinayet) (1996: 309).

2.5. Kadına Yönelik Şiddetin Döngüsel Aşamaları

Şiddetin öğrenilen bir davranış olduğu tezinde hareket edecek olursak, şiddetin, sosyalleşme sürecinde içselleştirildiği çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuş bir gerçektir. Bu şekilde şiddet kendi içinde bir kısır döngü meydana getirmektedir (Karal, Aydemir 2012: 37).

Şiddet birden bire başlayan bir süreç olmadığı için kendi içinde belli olaylar örgüsü şeklinde gelişir. Şiddetin, taraflar arası hangi süreçlerden geçtiğini anlayabilmek için öncelikle şiddetin seyrinin hangi aşamalardan geçtiğine bakmamız gerekir.

2.5.1. Gerginliğin Tırmanması Aşaması

Şiddet iki taraf içinde yükselmekte ancak tartışmanın seyri dalgalanmalar içermektedir. Bu aşama fırtına öncesi sessizlik aşaması gibidir. Taraflar duygu karmaşası yaşayıp sakinleşip birden yeniden tartışma alevlenebilmektedir. İki taraf da aradaki gerilimin farkındadır.

2.5.2. Şiddet Aşaması

Bu aşama şiddetin başladığı aşamadır, o an tartışmadaki duygusal durum neyse o yansır ve şiddet giderek artış gösterir. Şiddet fiziksel, duygusal, cinsel ya da sözlü şiddeti içerebilir.

2.5.3. Balayı Aşaması

Şiddet sonrası uygulayanın davranış değişikliği değiştirdiği aşamadır. Fırtına olup bitmiştir, şiddet esnasındaki tavırlardan pişmanlık ya da tam zıttı yönde davranma seyri gösterir. Şiddet uygulayıcısı özürler dileyerek yumuşama gösterir, hediyeler alınır ya da intihar tehditleri ile kadını geri kazanma çabasına girilir, şeklini almadıkça yeni gerilimler beklenebilmektedir. Bu aşamalar şiddetin nasıl bir süreklilik izlediğini ve ardı ardına tekrar edip kısır bir döngü yarattığının göstergesidir.

Bu konuyla ilgili benzer bir sınıflandırmayı da Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı yapmıştır:

Şekil 1: Kadına Yönelik Şiddetin Döngüsel Aşamaları

Kaynak: www.morcati.org

2.6. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Şiddetin nedenleri oldukça karmaşıktır ve bu nedenler birbirleriyle etkileşim içerisindedirler. Çoğu zaman bu nedenleri ortaya koymak pek de kolay olmamaktadır. Üstelik tarih boyunca değişen kültürel ve psikolojik faktörler, şiddetin her dönem ve her coğrafyada farklı nedenlerle ortaya çıkmasına neden olmuştur. “Türkiye’de kadının çalışma hayatına girmesiyle birlikte sarsılan otoritelerini kadına kabul ettirmek için erkeğin şiddete daha çok başvurduğu düşünülmektedir” (Kocacık 2004: 10).

“Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak yaşanan, insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik ayrımcılık biçimlerinden biri olan kadına yönelik şiddet, kadınlara

kadın olmalarından dolayı uygulanmaktadır. Kadınlara yönelik şiddet, kadınlara yakın çevrelerindeki erkekler başta olmak üzere, tanıdıkları ve tanımadıkları erkeklerden yönelmektedir. Ayrıca bazı durumlarda ailedeki diğer kadınlara şiddet uygulamaktadır”(KSGM 2015: 82).

Aile içinde şiddete en çok kadınların uğradığı yapılan araştırmalarla da ortaya konmuştur. Bu da aile içinde yaşanan şiddetin ve gerilimin ailedeki tüm bireylere yansıdığı ve yaşanan şiddetten varsa evdeki evcil hayvandan çocuğa herkesin etkilendiğini söyleyebiliriz.

2.6.1. Biyolojik ve Psikolojik Nedenler

İnsan psikolojisi oldukça karmaşık süreçler içerisinde pek çok etmenin etkileşimiyle oluşmaktadır. Biyolojik etmenler homo sapiensin genetik evrimi içerisinde oluşmuş, bazı temel davranış kalıplarını da içeren faktörlerdir ve insan davranışını belirleyen temel nedenlerden biridir. İnsan davranışlarında kalıtsal etmenlerin var olduğu yadsınamaz ama bu davranışları belirleyen şeylerden sadece birinin genetik özellikler olduğu unutulmamalıdır (Savrun 2000: 1).

Genetik ve biyolojik etmenler arasında hormonal etkiler, bazı kalıtsal olabilen ya da sonradan kazanılan şiddetli obsesyon, şizofreni bozuklukları ve paranoid kişilik bozuklukları gibi mental hastalıklar ve bağımlılığa yatkınlık genetik yapıya bağlı madde kullanımı sayılabilir.

“Bazı kişilerin aşırı ve sık olarak şiddete başvurmaları ise beyin bozukluklarından ileri gelir. Kronik sara nöbetleri geçirende bazen şiddetli ve tehlikeli saldırganlıklar görülür. Beyin travmalarından sonra da şiddete başvurmaları daha sıklıkla görülebilir. Bir kısmı genetik hastalıklarda düşünme, irade ve bazı duyu merkezleri ya da çekirdeklerindeki işlev bozukluklarından ileri gelen aşırı şiddet davranışları görülür”(Erten, Ardalı 1996: 161-162).

Şiddetin sıklıkla erkekler tarafından uygulanıyor olması bazı araştırmacılara, testosteron gibi androjenik hormonların şiddetin sebebi olduğunu düşündürmüştür. Orta yaş üstünde androjenlerin azalmasıyla beraber şiddette de azalma eğilimi gösteriyor olması ilişkilendirilmiş olsa da bu bizi kesin bir bilginin doğruluğuna götürmemektedir.

Şiddetin biyolojik nedenleri incelediğimizde başka bir bakış açısı da Simon De Beauvoir de şiddetin erkekten kadına yönelmesinde biyolojik etkenlerin önemine vurgu yapar. “Biyolojik özelliklerin kadınların ezilmesinin nedeni sayması ise, öznel faktörlere, erkeğin kadını egemenliği altına alma, ezme isteğine bağlar”(Coşar 2013: 156).

“Hormon sözcüğü bedende veya bir organında yapılan etkisini bütün beden de ya da organda gösteren kimyasal maddeleri anlatmak için kullanılır. İç salgı bezleri endişe, kaygı, korku, kızgınlık, öfke gibi duygu durumu düzeylerinin değişmesine, yükselmesine sebep olduğu bunun da saldırganlığı artırdığı, insanın şiddet eylemlerine daha yatkın duruma getirdiği kabul edilir. Engel ve zorlanma karşısında erkeklerde kaygıyı, korkuyu, kızgınlığı, öfkeyi artıran, adrenalin ve noradrenalin kan düzeyinin, kadınlara oranla daha fazla yükseldiği tespit edilmiştir”(Balcıoğlu 2000: 74).

Başka bir yaklaşıma göre şiddet, şizofreni bazı depresyon türleri ve psikotik ruh ve sinir problemlerinin sonucu olarak ortaya çıkar. Hormonların etkisi, şizofreni, paranoid şizofreni gibi kişilik sorunları, halüsinasyonlar, duygusal cevapların kaybı, sosyal ilişkilerin bozulması gibi belirtilerle ortaya çıkan şizofreni ve özel bir çeşidi olan şüphe, kıskançlık, kendini beğenmişlik gibi duygular ve çeşitli akıl hastalıkları da biyolojik nedenler arasında sıralanabilir. Ayrıca sorumsuzluk ve düşüncesiz hareket etme, suç niteliğinde davranışlar sergileme ve antisosyal kişilik bozuklukları da şiddetin biyolojik nedenlerin arasında sayılabilir (Haylı, Gökdoğan: 2019). Ancak bu yaklaşım şiddet vakalarının bir kısmı için doğru olabilir ve şiddet vakalarının geri kalan kısmı 'normal' bireyler tarafından yapılmaktadır. Yine de belli bir kısmının patolojik olduğu göz ardı edilmemelidir.

Psikolojik nedenler arasında; “kişinin mutsuz olması, kendini değerli hissetmemesi gibi etkenlerde görülmektedir. Aile içinde yaş farkı olması ve dini etkenler de aile içi şiddetin nedenleri arasında gösterilmiştir. Özellikle çocuklara yönelik şiddetin yaygın bir şekilde görülmesi onların ilerideki hayatlarında da şiddet yanlısı olacağı göz önünde bulundurulmalıdır” (Haylı, Gökdoğan: 2019).

Kronik stres günümüzün en büyük problemlerinden birisidir ve stres temelde zor bir durum karşısında hayatta kalabilmek için vücuttaki gerekli mekanizmaları

çalıştırır. Saldırganlaşmak da bunun sonuçlarından bir tanesidir. Stres sadece hayatın tehdit altında olduğu durumlarda ortaya çıkmaz. Modern hayatta pek çok sebeple stres ortaya çıkabilir ve bazı kişilerde bu durum saldırganlığa neden olmaktadır.

“Saldırganlık bütün canlılarda ortak bir dürtüdür. Saldırganlık, beslenme, korunma, cinsellik içgüdülerinin altında yer alan, onları birleştirip bütünleştiren bir alt içgüdü olarak ele alınmıştır”(Balcıoğlu 2000: 67).

Küçük yaşlarda yaşanan travmatik olaylar, kötü tecrübeler ve kazalar insanların psikolojilerinde büyük izler bırakabilmekte ve kendi yakınlarına karşı şiddete başvurma gibi sonuçlara sebep olabilmektedir.

2.6.2. Kültürel Nedenler

İnsan hayatı boyunca sosyal etkileşimlerle toplum ve aileden pek çok davranış biçimini öğrenmektedir. Buradan hareketle şiddeti incelediğimizde nesiller boyu aktarılan ve öğrenilen kültürel etkisi olan bir davranış biçimi olduğunu görüyoruz. Ataerkilliğin ilk egemen olduğu dönemlerden beri kadınlar toplumsal olarak erkeklere göre daha az hakla, özgürlüğe ve güce sahip olmuştur. Bu durum dinden töreye pek çok yerde kendini göstermekte ve hala toplumsal davranışlarımızı yönlendirmektedir.

“Erkeğin sözlü ve fiziksel şiddeti kendi ailesindeki rol modellerinden öğrenmiş olması, bu gerçeğin doğal olduğuna ilişkin bir anlayış geliştirmesine neden olabilir. ‘Benim babam da böyleydi, o zaman benim yaptığım doğru’ yönündeki bilinç, bu davranışı değiştirmeyi engelleyebilir”(Mavili 2014: 100).

Kültürel kalıplar kadını erkeklere göre daha düşük bir seviyeye konumlandırır. Kadının toplum içerisinde bir rolü vardır ve bu roller kültürel biçimlerle net bir şekilde ortaya konmaktadır. Bu kültür içerisinde yetişen kadın ise yaşadığı şiddeti normal olarak algılar ve kendi haklarının farkına bile varamaz.

“Fakat hiçbir erkek, sadece cinsiyeti nedeniyle dışlanmamıştır. Oysa kadınlar, tarihin içinde etkin özneler olmalarına rağmen, tarih içinde görünmez kınıyor ve böylece kendi tarihlerini bilmekten alıkonuluyorlar” (Yükselbaba 2017: 15).

Kadınlar her dönem farklı araçlarla denetim altına alınmışlardır. Kaynağını toplumsal yapılardan alan denetim mekanizması bazen kültürel kalıplar bazen de dini

yaptırımlarla kadının yaşamı üzerinde etkin olmuştur. Kadınların maruz kaldığı bu denetim, en fazla bedenleri yani cinsellikleri üzerinde ve en yakınları tarafından sağlanır. Kadınlar bu denetimi içselleştirerek özalgıları ve yaklaşımlarını bu ekseninde belirler böylelikle kendileri de bedenleri üzerinde aile, çevre ve toplumun söz sahibi olduğu fikrini benimser (Kandiyoti 2015: 73).

Şiddetin kültürel sebepleri olarak; “din, mezhep, cemaat, etnik köken, hatta günlük politika ve hayatının meydana getirdiği alt kültürlerin, kimliğini belirlemek, gücünü göstermek, birliğini, beraberliğini, bütünlüğünü korumak, karşılaştığı engelleri aşmak, problemler çözmek gayesi ile saldırgan davranışlara ve şiddet eylemlerine başvurması toplumsal öğrenmenin olumsuz kötü örneklerini gösterir” (Balcıoğlu 2000: 71). Bu nedenle şiddet, toplumsal kültürün kalıpları yerine evrensel ilkeler doğrultusunda değerlendirilmeli ve normalleştirilmesinin önüne geçilmelidir.

Kadına yönelik şiddetin kültürel boyutlarından en can alıcı kısmı, uzun yıllar birçok kadının yaşamına malolan ve etkisini sürdüren 'Töre ve Namus Cinayetleri' idi. “Erkek egemen bir sistemde “namus” kavramı adı altında kadınların edilgen, ikincil, silik, soluk durumunu, konumunu sürdürdüğü söylenebilir. Ancak genç kızın ya da kadının, namus kavramı adı altında yer alan ilkelerin, kuralların, ölçülerin, birine karşı çıkması, uymaması ya da uymadığına ilişkin dedikoduların, söylentilerin olması bile “namussuzluk” olarak kabul edilir. Aile büyüğünün, ailenin kararıyla genç kızı ya da kadını cezalandırır” (Köknel 2013: 193).

Ülkemizde de bölgesel bir problem gibi algılsa da kadına yönelik şiddet de, kadın cinayetlerinde namus kültürel bir sorun olarak yerini korumaktadır. Kadınlar, erkekler tarafından ikincil cins olarak değerlendirilmiş, atfedilen toplumsal değerler bakımından erkek namusu koruyan, kadın namusu korunan olarak görülmüş, kadınlar bu algı ve yargı ile pasifize edilerek tüm yaşamları “namus” ile ilişkilendirilip kontrol altına alınmıştır. Kadına yönelik işlenen suçlarda çoğu kez fail, namusu gerekçe göstererek cezai indirimlerden yararlanmış, toplumsal ve kültürel olarak benimsenen namus anlayışı hukuk sistemi içinde de kadının aleyhine karşılığını bulmuştur.

Erkeklerle ilgili kültürel ortamın değişmesinin zor olacağını ifade eden Mavili; bu konuda önemli adımların atıldığını bazı sivil toplum kuruluşlarının ve

belediyelerin erkeklere dönük eğitici programlar geliştirdiğini ancak bu olumlu adımın bu köklü sorun karşısında yeterli gözükmediğini ifade ediyor. (2014: 103)

2.6.3. Ekonomik Nedenler

Kadına yönelik şiddete ilişkin en çok tartışılan konuların başında “ekonomi” gelmektedir. Erkekten kadına yönelen şiddette kadınların üretim hayatının dışında ev hanımı statüsüyle olması ya da iş yaşamında olup aile ekonomisine katkı sunması gibi durumlar erkeğin kadına yönelik şiddetin de etkili unsurları olabilir.

“Ailelerin gelir seviyeleri düştükçe, sosyo-ekonomik sebepler daha fazla yaşanmaktadır. Ekonomik sıkıntı durumlarında erkekler, evin geçiminden kendilerini sorumlu hissettikleri için çok daha büyük travmalar yaşamakta, evin geçimini olması gerektiği şekilde gerçekleştiremediklerini düşündüklerinde de kendilerini yetersiz hissetmektedirler. Böyle bir durumda tüketici konumunda gördükleri kadına, şiddet uygulayarak kendilerini rahatlatmış, kadın üzerinde hâkimiyetlerini ekonomik olmasa da fiziksel olarak devam ettirmiş kabul etmektedirler. Hayata dair beklentilerin karşılanamamasından kaynaklanan gerilimin, şiddeti körüklediği kabul edilmektedir. Ancak bu durum, ekonomik sıkıntılarının olmaması durumunda şiddetin olmadığı veya olmayacağı şeklinde yorumlanmamalıdır” (Şenol, Yıldız 2013: 8).

Pek çok araştırmaya göre, sosyo-ekonomik gruptaki düşük gelirli erkeklerin eşlerine yönelik şiddete daha yatkın olduklarını ortaya koymuştur. Bu durumun sebepleriyle ilgili pek çok teori mevcuttur. Kadına keskin roller biçen ve üzerine ciddi yükler bindiren toplumsal ve kültürel nedenler, erkekleri de es geçmez ve özellikle ekonomik yükü erkeğin omuzlarına bindirir. Pek çok toplumda erkeğin yeterli kazancının olmaması erkeğin yetersiz görülmesine ve ona saygı duyulmamasına neden olur ve bu da o birey üzerinde ciddi bir psikolojik etkiler yaratır. Erkek yaşadığı bu stresi en yakınında bulunan kadına yansıtabilmekte ve şiddete başvurabilmektedir.

Kadının kazancının erkekten fazla olması da bazı toplumlarda erkeğin yetersiz ve zayıf görünmesine yol açmakta ve yine erkek yaşadığı stresi şiddet biçiminde kadına yansıtabilmektedir. Şiddeti uygulayan erkeğin “çeşitli gerilimlerden, ekonomik sıkıntılardan kaynaklanan ego zayıflaması ve azalan tahammül sınırları da kadına yönelik şiddetin sebeplerindedir. Çeşitli ruhsal

rahatsızlıklar, kişilerin bireysel gerilimlerdeki takılma ve duraksamalar, aşırı saldırganlık ve dürtüsellikte diğer etmenlerdendir”(Erten, Ardalı 1996: 160).

Bu konu ile ilgili Arat ve Altınay, yaptıkları çalışmada kadınların aileye kocalarından daha çok gelir getirmesi, dayak riskini en az iki misli artırmakta, bu durumda olan her üç kadından ikisinin fiziksel şiddete maruz kalmaktadır. Bu bulgu ekonomik gücünü kaybeden ataerkil otoritelerini fiziksel güce başvurarak perçinlemeye çalışmaları olarak yorumlanabilir (2007: 106).

2.7 Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Şiddet İlişkisi

Son yılların sosyal bilim alanında en canlı tartışmalarından biri kuşkusuz “cinsiyet” ve “toplumsal cinsiyet” ayrımı üzerine yapılan tartışmalardır. Cinsiyet, insanların anne karnında belirlenen fiziksel ve hormonal özelliklerinin ayrışmasında etkili rol oynayan unsurlardır. Toplumsal cinsiyet, toplumsal yapı ve kültürel yapı ile şekillenen bireyin cinsiyetine özgün toplum tarafından belirlenen davranış ve tutumlardır. Bu kavramların daha geniş tanımsal anlamlarını inceleyecek olursak;

“Cinsiyet (sex) terimi, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü ifade eder ve biyolojik bir yapıya karşılık gelir. Cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetine dayalı olarak belirlenen demografik bir kategoridir. Toplumsal cinsiyet terimi ise kadın ya da erkek olmaya toplumun kültürün yüklediği anlamları beklentileri ifade eder; kültürel bir yapıyı karşılar ve genellikle bireyin biyolojik yapısıyla ilişkili bulunan psikolojik özelliklerini de içerir”(Dökmen 2018: 19-20).

“Cinsiyet her birimizin bu dünyaya gelirken yanımızda getirdiğimiz özelliklerimizden biridir: Kız ya da oğlan bebekler olarak doğarız. Bu nedenle cinsiyet özelliklerini biyolojik birer nitelik olarak kabul ederiz. Fizyolojik yapımızdaki farklılıklar, toplumsal rollerimiz ve ilişkilerimizi belirleseydi, kadınlar ve erkekler dünyanın her yerinde, tarihin her döneminde aynı olurlardı. Oysa biliyoruz ki cinsiyet rollerinde ve ilişkilerinde toplumdan topluma büyük farklılıklar vardır ve bu farklılıklar biyolojik farkla açıklanamayacak niteliktedir”(Bora 2009: 6). Bora, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ayrımını yaparken cinsiyetin doğuştan getirilen, Toplumsal cinsiyetin ise kültür, inanç, normlar ve değerlerle verili olan yanına dikkat çekiyor.

“Cinsler arasındaki biyolojik farklılık, yani eril ve dişil bedenler ve bilhassa da cinsel organlar arasındaki anatomik farklılık, cinsler arasında toplumsal olarak inşa edilmiş farklılığın, özellikle de cinselliğe ilişkin işbölümünün doğal gerekçesi gibi ortaya çıkabilir”(Bourdieu 2016: 23).

Bourdieu, kadın ve erkek olarak sahip olduğumuz biyolojik farkların yarattığı sonuç cinsellik üzerinden doğal bir işbölümü gibi sunulmuştur. Biyolojik bir kavram olan cinsiyetin toplumsallıkla ilişkili bir bitişiklik içinde ele alınması kültürel ve sosyal yapının kadının yerleştiği konumla yakından ilgilidir.

Butler'a göre, bedenin cinsiyetiyle kazandığı anlamlar bütünü kültür içinde şekilleniyorsa ve beden bu anlamlar bütünüyse bu durumda toplumsal cinsiyet, tek bir cinsiyetin neden olduğu bir durum değildir. O toplumsal cinsiyet nasıl kültürle yakından ilişkiliyse cinsiyet de doğayla ilişkili olduğunu ifadesinin doğru bir çıkarım olmadığını vurgular (2018: 50).

Butler, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ayrımını 'biyoloji kaderdir' söylemine itiraz etmek için değinmiştir. Cinsiyet anatomik olarak geri çevrilemez gibi görünmesi kültürün ve toplumsal yapının inşa ettiği toplumsal cinsiyetin de onun kadar değişmez olduğu nedenselliğini doğurabilir. Butler, cinsiyeti ve kültürün değişmezlik ifadesini sıkıntılı bir tanım olarak görmüş ve sadece kadın ve erkek üzerinden bu tanıma karşı çıkmıştır (2018:50).

“Cinsiyete dayalı işbölümü, kadınlarla erkekleri farklılaştırmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal kaynaklara erişimlerini de etkiler ve eşitsiz kılar. Bu eşitsizlik cinsiyete dayalı çeşitli engellemelerle güçlenir, sadece kadınların değil, bütün toplumun ekonomik, siyasal kültürel gelişmesi önünde ciddi bir engel haline gelir” (Üstün 2011: 9).

“Toplumsal cinsiyet, bireyi kadını ya da erkeksi olarak karakterize eden psikososyal özelliklerini de içerir. Ancak cinsiyet ve toplumsal cinsiyeti tamamen birbirinden ayırmak mümkün değildir; çünkü kültürün kadından ve erkekten bekledikleri (toplumsal cinsiyet) kadının ve erkeğin fiziksel bedenlerine (cinsiyet) ilişkin gözlemler tamamen ayrı değildir” (Dökmen 2018: 20).

Dökmen'in cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimlerini keskin hatlarla ayırmadığını erkek ve kadın ayrımında şekillenen farkların cinsiyetle ilişkisi olduğu

kadar bireyin kültürel yönünün de önemine vurgu yapıyor ve bu iki durumun iç içe geçmiş olduğunu ifade ediyor. Bu tartışmalar Türkçe de bu iki sözcüğün birbiri yerine sıkça kullanıldığını da destekler niteliktedir.

İngilizce de “Gender” ve “sex” diye ifade edilmesi “Toplumsal Cinsiyet” ve “Cinsiyet” kavramlarının terimsel anlamında net bir ayrıma yöneldiğini gösteriyor. Bu ayrımı toplumsal cinsiyet tartışmalarında belirgin bir şekilde yapan feminist kuramcılarının başında Joan W. Scott gelmektedir ve Scott; “Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi” eseriyle bir cinsiyet kategorisi yapmış ve bu alandaki tartışmalara önemli bir boyut kazandırmıştır.

“Toplumsal cinsiyet erkeklerin ve kadınların öznel kimliklerinin sadece toplumsal kökenlerini belirgin kılmamanın bir yoludur. Bu tanımlama da toplumsal cinsiyet cinsiyeti olan bir beden zorla kabul ettirilmiş bir toplumsal kategoridir” (Scott 2007: 11).

Toplumsal cinsiyetin bir kategori olarak analiz edilmesi ve toplumbilimcilerce tartışılması yakın bir zamana denk düşer. Bu kavram 18. ve 19. yüzyıl diliminde toplumsal kuram tartışmalarında henüz anlamlı bir şekilde tartışılmamıştır. Kuramın asli gövdesi 20. yüzyılda şekillenmiş ve tartışmalarda bir erkek kadın karşıtlığı üzerinden, bazen kadın sorunu şeklinde de karşımıza çıktığı gibi bazen de öznel bir cinsel kimlik tartışması olabilmektedir (Scott 2007: 34-35).

“Toplumsal Cinsiyet günümüz feministlerinin, iddialarını belirli bir tanımsal zeminde savunma ve mevcut kuramların kadınlar ile erkekler arasındaki eşitlikleri açıklamak konusunda yetersiz olduklarına dair ısrarlarının bir parçasıdır” (Scott 2007: 35). Scott'un ifade ettiği yetersizlikleri destekler benzer tanımlama Firestone tarafından da yapılmıştır.

Shulamith Firestone bu kavramı açıklarken “doğasal olgularla toplumsal olguları birbirine karıştırır. Kadın ya da erkeğin biyolojik yapısı, cinsiyeti doğasal olgudur. Erkeklik ya da kadınlık ise toplumsal gelişmeye paralel, toplumsal ilişkilerle belirlenmiş kategorik bir olgudur. Biyolojik cinsiyet, türün ilk çıkışından itibaren varken ve türün kendini ürettiği sürece var olacak bir şeyken; kadınlık ya da toplumsal cinsiyet, belirli bir toplumsal süreçte ortaya çıkmış ve yine belirli bir süreçte ortadan kalkabilecek bir şeydir”(Coşar 2013: 178).

“En güncel kullanımıyla “toplumsal cinsiyet” ilk kez, cinsiyete dayalı ayrımların asli toplumsal niteliğini ısrarla vurgulayan Amerikalı feministler tarafından ortaya çıkmış gibi görünüyor. Bu kelime, “cinsiyet” ya da “tinsel farklılık” gibi terimlerin kullanımında örtük bir şekilde mevcut biyolojik determinizmin reddedilmesi anlamına gelmiştir”(Scott 2007: 3).

Kadın çalışmalarının kurumsallaşması, kadın mücadelelerin güçlenmesi ve kadına yönelik şiddetin geldiğimiz noktada daha da görünür olmasıyla toplumsal cinsiyet tartışmaları daha geniş bir alana yayılmıştır. Üniversitelerin ve kamu kurumlarının eğitim programları içerisinde giderek daha sık rastladığımız bu kavram teorik tartışmalardan ziyade kadına yönelik şiddetin geniş kabulünün cinsiyet ayrımcılığı temelli olması üzerinedir. Toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizlikle yaşanan şiddet sorunu kadına yönelik ayrımcılığın sadece yasalar üzerinden tanımlanan boyutuna değil sosyal alanda da kadının özne olarak var olmamasıyla ilişkilendirilebilir.

2.8. Ataerkil Sistem ve Kadına Yönelik Şiddet İlişkisi

Ataerkillik, terimsel olarak 'baba egemenliği' anlamına gelen ve İngilizce karşılığı 'patriarkal' olan, geleneksel aile yapılarında, tarımsal üretim ilişkilerinde ve küçük gruplardaki erkek egemenliğini ifade eder.

Ataerkillik kavramını incelen önemli düşünürlerin başında Sosyolog Max Weber gelmektedir. Weber bu terimi açıklarken; “babanın geniş akrabalık ağının diğer üyelerine egemen olduğu ve evin ekonomik üretimini denetlediği belirli bir ev örgütlenmesi biçiminde” ele almıştır (Barrett 1995: 16).

Bir diğer tanımlama da feminist kuramcı Kate Millett tarafından yapılıyor. Millet kuramını bir erkek egemenlik kategorisi olarak ataerkillik üzerinden açıklar. Millet; ”erkek egemenliğini, doğuştan yönetim hakkını elinde bulunduran gruplar hızla yok oluyor, fakat geriye bir grubun diğerine egemenliği için evrensel ve antik bir şema kalıyor: cinsiyet alanında egemen olan şema. Millett, erkeklerin kadınlar üzerinde uyguladığı politik gücün, toplumdaki temel politik ayrıma denk düştüğünü savunur ve bu ayrımın bir yanlısı olduğunu savunur”(Barrett 1995: 16-17).

Millet, Ataerkil sistemi tanımlarken aileye en başat yere koyar, ailenin tüm bu

sistemin sürekliliğini sağlayan önemli bir lokomotif görevi yüklendiğini ifade eder. Millet'a göre; “Ataerkil düzenin temel kurumu ailedir. Aile toplumun hem aynası hem de bağlantı noktasıdır. Bir başka deyişle aile, ataerkil bir birim içindeki ikinci bir ataerkil birimdir. Aile birey ile toplumsal çatı arasında bir aracı olarak, politik ve diğer faktörlerin yetersiz kaldığı yerde denetim görevini yüklenip, düzenin devamını sağlar. Aile ve ailenin yüklendiği roller ataerkil toplumun temel aracı ve temel birimi olmaları yönünde bir prototip niteliğindedir. Aile büyük toplumun bir aracı olmak görevini yaparken sadece kendi içindeki bireyleri düzene uymaya yöneltmekle kalmaz; aynı zamanda vatandaşları aile reisleri kanalıyla yöneten ataerkil devletin hükümetinde de bir birim olarak yer alır. Vatandaşlık haklarının yasalarla korunduğu ataerkil toplumlarda dahi, kadınlar, aile içindeki baskı kanalıyla yönetilirler ve devletle herhangi bir resmi ilişkileri olmaz ya da yok denecek kadar ufak oranda olur”(Millet 2018, 60).

“Erkeğin egemen, kadının ise erkeğe tabii olması üzerinden varlığını sürdüren ataerkil toplumda; kadınlar genel olarak itaat etmeyi erkekler ise hükmetmeyi öğrenerek toplumsallaşmaktadır. Doğumla birlikte başlayan ve yaşam boyu devam eden toplumsallaşma sürecinde, kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rollerini içine doğdukları ataerkil toplumun kendilerinden beklediği şekilde; herhangi bir direnç göstermeden oynamaları durumunda itaat ve tahakküm dengesi kurulabilmekte ve ataerkil toplum kendisini yeniden üreterek devamını sağlayabilmektedir. Dolayısıyla ataerkil toplum düzeninin en önemli dinamiklerinden birisi kadının itaat erkeğin ise tahakküm etmesi sonucu oluşan dentedir” (Aydın 2017: 2256).

“Ataerkillik tarih boyunca erkek iktidarının sürmesine neden olan ve kadınları iktidara tabi kılan geniş düzeydeki toplumsal yapıdır. Kadınlarının güçlenmesini engellemek üzere kurulan toplumsal denetim mekanizmalarının desteğiyle cinsiyete dayalı bir iktidar mekanizması olan ataerkillik, kadınların toplumsal yaşama etkin bir şekilde katılmalarını baskı altında tutarak, erkek egemenliğinin oluşmasını sağlar”(Öztürk 2015: 1).

Kadına yönelik şiddet olgusunu incelerken toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en büyük dayanağı olan ataerkil sistem olduğunu söyleyebiliriz. Bu sistem de erkeklik ya da toplumsallık kadının üzerinde öylesine büyük bir güç ve baskı mekanizmasını

kurmuştur ki Ataerkil sistemin tarihsel süreçleri incelediğimizde karşımıza her türlü gaddarlık ve barbarlık durumlarıyla çıkmaktadır.

“Hindistan'da kadınların kocaları ölünce onunla beraber gömülmeleri, Çin'de kadınların ayaklarının ufak olması için küçük yaşta onları sararak yapılarını bozmaları, İslam ülkelerinde kadının peçe ardına gizlenmesi ya da diğer ülkelerde de ayrı yaygın uygulaması olan kadının erkeklerden ayrı yaşaması, perde arkalarına, kafes gerilerine, harem dairelerine kapatılması bu gaddarlık ve barbarlığın canlı örneklerindedir. Kadının sünnet edilmesi, kadınların şu ya da bu biçimde satılmaları ve kölelikleri, çocuk yaşta ya da zorla evlendirilmeleri, sırasıyla Afrika'da, Yakın Doğu ve Uzak Doğu'da, metres olma ve fahişelik etme ise genel olarak bütün dünyada bugün bile süregelen olaylardır”(Millett 2018: 82-83).

Ataerkil sistem kadına karşı tüm bu şiddet, baskı ve kontrol olaylarını toplumsallaştırarak, haklı gerekçeler gösterip kendini nesiller boyu yaşatmıştır.

Ataerkil sistem hakkında önemli bir analizi de Deniz Kandiyoti yapmıştır, o ataerkil sistemin kadınlar üzerindeki hâkimiyetinin bir “Ataerkil Pazarlık” olduğunu vurgulamıştır. Toplumsal cinsiyet rollerinin kültürel ve sosyolojik inşasında üretilen “kadınlık” ve “erkeklik” kavramları kadını erkeğe tabi kılarken, kadınların farkına vararak ya da varmayarak içselleştirdikleri “erkeklik” kültürü ya da “ataerkillik” kültürü kadınların eliyle de toplumsal yaşam alanı bulmuştur.

Kandiyoti, “ataerkilliği değişik biçimlerinin saptanmasına, kadınların bunlarla başa çıkmak için başvurdukları stratejileri araştırarak girmeyi önermiştir. Kadınların sınıf, kast ve etnik kimliğe göre çeşitlilik gösteren bir dizi somut kısıtlama altında saptadıkları stratejilerin “ataerkil pazarlık” olarak adlandırdığını ifade eder. Bu ataerkil pazarlıkların kadınların toplumsal cinsiyete dayalı öznelliklerinin biçimlenmesinde güçlü bir etkisi olduğunu varsaymıştır ve kadınların yaşam döngülerinin farklı noktalarında belirli ataerkil senaryolara nasıl katlandıklarını ya da nasıl direndiklerini çözümlenmeye çalıştığını ifade etmiştir”(2015: 201).

Kandiyoti, kadınların ataerkil pazarlığı bir çeşit stratejik uzlaşma biçimi olarak ele alır ve kadınların yaşamlarına devam etme süreçlerinde kolaylaştırıcı bir rol yükler. Bu tanım bizlere namus adına işlenen cinayetlerde birçok kadının erilliği kadınlar üzerinden nasıl yeniden ürettiklerini ve ataerkil düzenin devam etmesinde

nasıl önemli rol oynadıklarını, kadınların namus gerekçesiyle infaz edilmesinin kadınlar tarafından da onayladıkları örneğiyle pekişiyor. Kadınların erkek evlada sahip olma ve onun üzerinden güç ve söz sahibi olması arzusu ve erkek ve kız büyütürken toplumsal cinsiyet rol kalıplarına uygun yetiştirmesini de örnekleyebiliriz.

Ataerkil gelenek, erkeğin kadın üzerinde hüküm sürdüğü bir toplumsal düzen yaratmış ve kadınların maruz kaldığı baskı, kontrol ve şiddet ilişkilerini meşru bir zemine oturtmuştur. Erkek egemen sistemin dayanakları bazen geleneksel yapının içinden çıkan örf, adet, töre, namus gibi kavramlar olurken bazen de hukuk, sanat, tıp gibi alanlar olmaktadır.

2.9. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin yaklaşımlar

Kadına yönelik şiddetin birçok boyutuna dikkat çeken kuramcılar farklı yaklaşımlar çerçevesinde açıklamaya çalışmışlardır. Bu yaklaşımlar; kadına yönelik şiddetin tarihsel süreç içerisinde nasıl bir yol izlediğine, feminizmi ortaya çıkaran koşullarla beraber yükselen kadın hakları mücadelesinin ilişkisine, şiddetin hangi toplumsal ve kültürel süreçlerden etkilendiğine, psikolojik ve sosyolojik dinamikleri ile birlikte ele almaktadır. Kadına yönelik Şiddeti açıklayan yaklaşımlara değinecek olursak;

2.9.1. Feminist-Politik Yaklaşım

Kadınlar yaşamları boyunca sürekli ya sınıfsal ya da cinsiyet temelli baskıya, ayrımcılığa ve şiddete maruz kalmaktadırlar. Feminizm, kadınların hayatın her alanında güçlenmesini, siyasetten sanata her platform da var olmasını, gelişmesini ve özne olmasını sağlayan politikalar üretmiş, kadınlar arası bir dayanışma hattı örmüştür. Böylece kadınların; eşitlik, özgürlük, adalet arayışında öncü bir akım olmuş ve özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesi yönünde önemli devrimsel adımlar atmıştır.

Feminizm tartışmaları, ilk olarak 18.yüzyıl da İngiltere de ortaya çıkmıştır. Feminizm ekseninde sosyal ve siyasal alanda kadınların maruz kaldığı ayrımcılığın, eşitsizliğin, adaletsizliğin giderilmesine dönük başlatılan hak ve özgürlük arayışları, önemli bir süreç başlatmış, bir toplumsal mücadeleye dönüşmüştür (Marshall 2003:

240).

Mithell, Feminizmin gelişiminde, İngiltere de hâkim olan tarihsel döneme işaret eder. Bu dönem feminizmin toplumsallığı, işçi sınıfı hakları ve kadın mücadelesinin ilerlemesi açısından çok önemli tartışmaları beraberinde getirmiştir (1998: 24).

Feminizmin terimsel olarak tartışılması “İlk olarak 1890'larda özellikle, kadınlara oy hakkı verilmesi ve kadınların eğitim ve çalışma olanağına sahip olmaları için kampanya yürüten kadınlar ve erkekler için kullanılmıştır. Oy hakkının ABD'de 1920'de, Britanya'da 1928'de kazanılmasından sonra, feminizm içindeki, kamusal alanda erkeklerden farklılıklarının tanınması istemleri arasında görülen kalıcı gerilim iyice su yüzüne çıkmıştır”(Öztürk 2011: 29).

Dünyada Feminist hareket 1969'lardan sonra gelişen “ikinci dalga” feminizm hareketi sonrası birçok kola ayrılmış ama ortak bağlamları feminizm olmuştur. İngiltere de başlayan dalga tüm dünyaya yayılmış ve Birleşmiş Milletler 1975-1985 yıllarını kadının on yılı ilan etmiştir. Kadın hareketinin büyüyüp gelişmesi ve güçlenmesinde önemli bir süreç olmuştur. Bu dönem de ortaya çıkan ikinci dalga feminizm hareketi sosyolojiyi de önemli ölçüde etkilemiş ve kadınlar akademik alanda da yaptıkları çalışmalarla öne çıkmıştır. Sosyoloji de erkek merkezli geliştirilen kuramlar eleştiri alırken kadın sorunlarına dönük çalışmalar da artış görülmüştür (Marshall 2003: 240).

Berkday, feminist Yaklaşımına ilişkin görüşlerin de kadınların ezilmesi konusunun toplumsal ve kültürel bir olgu olduğundan söz eder. Haksızlığa uğrayan kadınlar ezilen bir sınıfa dâhildir ve bu durum doğal bir sonuç değildir. Kadınların yaşadığı haksızlığa karşı ancak mücadele ederlerse bir bağımsızlık elde edebileceklerini vurgular. Kadınların bilinen tarihlerinde her zaman ayrımcılığa uğradıklarını ve ezildiklerini bilindiğini ancak her zaman bu duruma karşı düzenli bir karşı çıkış bilinmediğini ifade eder(2018: 88-89).

Feminizmin tartışmaları dünyada önemli bir ivme kazanırken kadınların ezildiği, sömürüldüğü, adalet ve hak arayışlarından eşit yararlanmadığı için kamusal meseleler gündeme getirilirken diğer yandan öne çıkan patriarkal sisteme dayalı toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ev içi emek sömürüsü önemli gündemler yaratmıştır.

Bu yaklaşım, kadına yönelik şiddetin patriarkal toplum yapısından kaynaklandığını ileri sürer. Bu yaklaşıma göre, erkekler kadının yaşamında baskı kuran eşitsizliği dayatan ve haklarını kısıtlayan bir yaklaşım içindedirler. Erkeğin kadına göre kendini daha güçlü hisseder ve şiddet güçten beslenir. Feminist perspektife göre, bu güç dengesizliği de kadına yönelik şiddetin doğmasına neden olmuştur (Yıldırım 1998: 29).

Feminizm, kadın ve erkek arasında toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliğinin beslediği ataerkil sisteme en büyük eleştirileri getirmiştir. Bu sistemin kendisi şiddeti üreten bir mekanizmadır. Uzun yıllar şiddetin doğası üzerinde yürütülen tartışmalarda erkeğin doğasının şiddete yakın olduğu görüşü ataerkil sistemin ürettiği ve şiddeti destekleyen bir söylemdir.

“Feminist yaklaşımın temel ilgi odağı, yeni davranış ve iletişim becerileri kazanmasına rağmen şiddet uygulamaya devam eden erkektir. Bu çerçevede erkeğin hangi niyetle ya da amaçla böyle bir davranışa yöneldiği dikkat edilmez. Feminist yaklaşımı benimseyenler, erkeğin kadını olumlu yönden desteklememesinin de bir çeşit kontrol davranışını olduğunu ileri sürmektedirler. Erkeğin, eşinin olumlu davranışlarını destekleme ve ödüllendirmeden kaçınması kadını sürekli bir çaba içine sokar. Kocalarının gözüne girmek için kadınlar, öldüresiye çırpınırlar. Bu noktada erkeğin, kadının davranışlarını sürekli olarak eleştirmesi ve cezalandırmasının gerçekte eşiyile iletişiminde ebeveyn davranışını üstlendiğini düşündürmektedir” (Mavili 2014: 120).

Bu yaklaşım, “şiddet ve saldırgan davranışların arkasında yatan nedenler üzerinde yoğunlaşmaz. Müdahale sürecinin ilk aşamasında şiddet ve kontrol etme yönündeki bütün davranışların önlenmesi üzerinde yoğunlaşır”(Mavili, 2014: 121).

2.9.2 Sosyo-Kültürel yaklaşım

Sosyo-kültürel yaklaşım aile içi şiddeti incelerken, şiddeti öne çıkaran unsurların başında; aile yapısı, mesleki unsurlar, gelir durumu ve aile içi ilişkilerin biçimine ve önemine atıf yapmıştır. Şiddetin ortaya çıkmasını ya da çıkmamasını belirleyen bu unsurlar etrafında tartışma yürütülmüştür.

Sosyo-kültürel yaklaşım kadın ve erkek arasındaki güç ilişkilerinin önemine

değirir ve toplumsal cinsiyet rollerinin yaşattığı eşitsizliğinin kadın ve erkek arasındaki şiddetin sürmesinde temel neden olduğunu savunur. Sosyolojik olarak incelediğinde şiddetin sosyologlarca toplumsal yapıdan ve çevresel faktörlerden kaynakladığı savı egemendir. Şiddet erkekler aracılığıyla kadına bir ceza olarak uygulanırken erkekler bu ilişki biçiminde hiyerarşik olarak üstün bir konuma yerleştirir ve otoritesini pekiştirir. Toplumsal olaylar kendiliğinden değildir ve tek bir itici güç sonucunda gerçekleşmez. Bu nedenle aile içi şiddette sosyal sistem sorundur. Bu yaklaşıma göre, aile içinde yaşanan şiddet, iletişim problemlerine bağlı olarak gelişen başarısız ilişkilerin bir sonucudur. Güç ve otorite dengesini elinde bulunduran erkek, beklentileri karşılanmadığında veya aile de sözünün geçmediği kanısına kapıldığında, mevcut otoritesini, statüsünü kaybetmemek adına zorbalığa başvurabilir (Aytaç, Sert 2016: 278).

Bu yaklaşım feminist-politik teorilerle psikolojik teorilerin arasında yer alır. Sosyologlar şiddet olgusunu çevresel koşulları esas alarak açıklamaya çalışırlar. Bu yaklaşıma göre, kadına ve çocuğa yönelik şiddet bazı toplumlarca hoş görümler bir durumdur. Sosyal yaşamın içinde, sokakta, televizyonlarda şiddetin sergilenmesi o kültürün kendi talebi olabilir. Şiddet çevresel ve kültürel bağlamda toplumun kendi yapısından kaynaklanan bir sorun halini alır (Yıldırım 1998: 30).

2.9.3 Psikolojik Yaklaşım

Psikolojik yaklaşım, şiddete maruz kalmış kadınlarda daha çok toplumsal yapının etkisi ve önemi üzerinde durur. Kadınlar yaşadıkları karşısında aldıkları tutum ölçütünde şiddete ve kendine anlamlar yükler. Yapılan bazı araştırmalar sonucunda eğer kadın, şiddet olayı sonrası şiddet ortamını ve eşini terketmişse sorunun kaynağı olarak eşini görür, şiddet görmesine rağmen şiddet ortamını ve eşini terk edememişse kendini sorunun kaynağı olarak görme eğilimi artar. Bir diğer psikolojik unsur da şiddet ve depresyon ilişkisidir. Şiddet gören kadınlar da şiddet görmeyenlere oranla depresyon daha sık rastlanan bir durumdur (Yıldırım 1998: 32).

Şiddetin nesilde nesile aktarıldığını ifade edersek bu aktarımın en önemli ve etkisini en çok hissettiren boyutu psikolojik boyutudur. Özellikle erken çocuklukta şiddetle karşılaşmışsa bu durum kendisini ruhsal bozukluklar, duygusal travmalar, çöküntü, öfke, korku ve travma sonrası stres bozuklukları şeklinde gösterebilir ve bu

olumsuz tablo kişiyi yaşam boyu etkileyebilir.

Kadına yönelik şiddet ve psikolojik etkileri üzerine yapılmış bazı çalışmalar ve teoriler mevcuttur. Bu teorilerden bahsedecek olursak;

2.9.3.1. Bilişsel Çelişki Teorisi

Bilişsel uyumsuzluk olarak da bilinen bu teori ABD'li Sosyal Psikolog Leon Festinger tarafından ortaya atılmıştır. Bireyin sahip olduğu bilgi tutum ve inanç yine bireyin sahip olduğu bu değerlerin tersini yapmasını gerekirse bir uyumsuzluk hali ortaya çıkar. Birey yaşadığı çelişkiyi sırasında bir gerginlik huzursuzluk hali yaşar ve bu çelişkiyi ortadan kalkınca bilişsel bir uyum yaşanır. Bu teoriye göre davranış ve düşüncelerimiz değerlerimizle belirlenir. Zamansal ve çevresel etkiler değerleri ve dolayısı da bireyi belirleme de etkilidir (Yılmaz 2018).

2.9.3.2. Agresyon Teorisi

Şiddet davranışın zeminin de yer alan temel güdü agresyon (saldırganlık), değişik şekillerde ortaya çıkan ve çevresel koşullara bağlı öğrenilen bir güdüdür. Çevresel öğrenmeler ve model alma bireylere saldırgan olmamayı da öğretebilir. Burada etkili olan taklit edilen modelin tutumudur bu durum da saldırganlığın gelişiminde taklittin önemli bir rol oynadığını gösterir. Aile içi şiddet öykülerinde ebeveynlerinin şiddet, öfke ve kontrolsüz davranışlarına, olumsuz sözlerine seyirci kalan çocuk ya da genç ailesinden öğrendiği bu tutumu sergileyebilir, şiddet uygulayabilir, öfke kontrolsüzlüğü yaşayabilir, sözel olarak sert ifadeler kullanabilir. Bu da tanık olunan saldırganlık eğiliminin gözlemlenerek kendinden biçimselleşmesinin ifadesidir (Aytaç, Sert 2016: 279).

“Saldırganlık davranışı ve onun somut örneği olan şiddetin temelinde bireyin içgüdüsel davranışları, taklit ve engellenme gibi süreçlerin yanında, bireyin tüm yaşantısı boyunca gerçekleştirdiği kendine özgü sosyalleşme sürecinin bulunduğu ortaya koymamız gerekmektedir. Ayrıca kişiliğin temel yapısının boyutları olarak güven duygusu ve sevgi faktörlerinin de önemli olduğunu vurgulamamız gerekir” (Kocacık 2004: 62).

Bu teori, saldırganın eylemlerinden ziyade şiddet uygulayanla şiddete maruz

kalan arasındaki davranış ve eylemleri açıklamaktadır. Bu teori çocuğun eğitiminde ve gelişiminde saldırganlığı öğrenmeyeceği koşullarının önemine dikkat çeker (Yıldırım 1998: 32).

2.9.3.3. Klinik Psikolojik Teoriler

“Aile içi şiddeti, aile üyelerinin davranış, duygu ve düşünceleri ile açıklarlar. Sosyal Öğrenme Teorileri daha çok ampirik ve klinik verilerden elde edilen bilgiler ışığında, şiddeti öğrenilmiş agresyon davranışlar olarak ele alır. Bu teoriye göre aile içi şiddet fikri ev içinde model alınarak öğrenilir ve kuşaklar arası aktarıma bağlıdır” (Yıldırım 1998: 32).

Sosyal öğrenme teorilerini benimseyenler, birey öğrendiği davranışı ya kişisel deneyimlerinden ya da sosyal çevresini oluşturan bireylerden öğrenmiştir. Dolayısıyla şiddet, bireyin çevreden gözlemleyerek öğrendiği ya da birebir maruz kaldığı bir davranıştır. Bu teoriye göre şiddet davranışına maruz kalan bireyin şiddete maruz kalmayanlara oranla daha yoğunluklu şiddet uyguladığı önermesini savunur.

Sosyal Öğrenme Kuramları, saldırganlığın içgüdüsel ya da biyolojik ve genetik kaynaklı olduğu savını reddeder. Benzer davranışlarımızın da öğrenme yoluyla doğuştan yani sonradan öğrenme yoluyla kazanıldığını belirtir. (Kocacık 2004: 57).

Aile içi şiddetin gelişim seyrine baktığımızda çocuğun aileden öğrendiklerini taklit ederek şekillendiğini ve şiddete yatkınlığının ilk evresinin aile de geliştiğini söyleyebiliriz.

Bandura tarafından 1977 yıllarında ortaya atılan kuram, birçok araştırmacının ilgisini çekmiş öğrenmenin sosyal etkilerinin ortaya konulması sebebiyle geliştirilmiş ve bu kuram Bandura ve başkaları tarafından cinsiyet rollerinin öğrenilmesinin bir açıklaması olarak da temel alınmıştır (Dökmen 2018: 59).

Öğrenme davranışı ilk olarak çocukluk evresinde çocuğun yakın çevresini taklit ve model almasıyla gerçekleşir. Bu nedenle öğrenmenin ilk basamağının aile içinde gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Çocuklar ebeveynleri gözlemleyerek onların davranışlarını taklit eder ve model alır.

2.10. Dünya'da Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelenin Tarihsel Gelişimi

Kadına yönelik şiddet, tüm ulusların çağlar boyu ortak problemi olmuştur. Ulusların gelişmişlik düzeyi, ekonomileri, ya da insanlık tarihine katkıları ne yazık ki kadına yönelik şiddet olgusu ile birlikte değerlendirildiğinde anlamlı ve tutarlı bir ilişki içinde seyretmemiştir. Kadınlar erkek egemen sistemin getirdiği ayrımcılığa, güç ilişkilerinin yarattığı eşitsizliğe tarihin her döneminde maruz kalmışlardır.

Şiddetin tarihi günümüzden 3000 yıl öncesine dayanmaktadır. Arkeolojik çalışmalarla kanıtlanan bu durum şiddetin insanlığın tarihi kadar eski olduğu tezini doğrular niteliktedir. Yapılan çalışmalarında kazılar da ortaya çıkan erkek mumyaların kemiklerin de %9-20 kırık tespit edilirken kadın mumyalar da bu oran %30-50 arasındadır. Yine Antik Roma yazıtlarında eşlerinden izinsiz oyuna katılan kadınlar ya da eşini aldatanlar erkekler, tarafından cezalandırmak suretiyle boşayabilir ve öldürebilir (Tekin 2011: 24).

Kadınların ayrımcılığa ve şiddete maruz kalması her çağ da farklı biçimleriyle karşımıza çıkmaktadır. İnsanlık tarihi kadar eski olan kadına şiddet Ortaçağ'da da devam etmekte ve kadınların şiddete maruz kalmasında hiç bir yasal engel görülmemektedir.

1800'li yıllar kadınlar açısından ilk defa tıbbi ve yasal çalışmalara bu dönemde görülmektedir. 1883'te Maryland'de ilk defa kadına yönelik suç sayılmış ve yasalarda yer almıştır. Amerika Birleşik Devletleri'n de ise erkeklerin eşini dövmesi suç olarak görülmediği gibi 1884'lü yıllara kadar yasalarla desteklenmekteydi. Benzer bir yaklaşım 18. ve 19 yy. İngiltere'sinde de görülmüştür. Erkeklerin kadınları dövmesi yasalarca korunmuş ve tarif edilmiş, gerektiği durumlarda baskı ve şiddet dâhil kontrol edebilmek ya da cezalandırmak için işaret parmağından kalın olmayan bir sopa kullanması yasalarca onaylanmıştır. Bu durum ABD'de tüm eyaletlerce ceza kapsamına alınmıştır (Tekin 2011: 24).

Kadına yönelik şiddet 20.yüzyılın ilk yarısına kadar tüm dünya da yaygın bir şekilde görülürken yasalarca da korunmuştur. Fiziksel şiddet konusunda daha net tanımlamalara gidilmiş, kadınların haklarını aramasının önü de yine yasalarca engellenmiştir. 1970'ler öncesi aile içinde yaşanan şiddet olayları toplumsal bir sorun

olarak ele alınmamış, suç kapsamında değerlendirilmemiştir. Dünya da hızla yayılan öğrenci hareketleri ile beraber başlayan toplumsal hareketlilik beraberinde kadın mücadelesinin de yükseldiği bir döneme denk düşmüş bu süreç de kadın hareketi açısından bir dönüm noktası olmuştur.

Kadına yönelik aile içi şiddetin suç olarak tartışılmaya başlaması, kadınların ev içinde yaşadıkları şiddet sonrası güvenli bir alana duydukları ihtiyaç feminist kadınlarca dile gelmiştir. İlk kadın sığınakları bu ihtiyaç sonrası oluşturulmaya başlanmıştır. Kadınlar arası dayanışmanın yükseldiği, günümüzde hala kadın çalışmalarına model oluşturacak yaklaşımlar o dönem de oluşturulmuş, seslerini her yerde duyurmaya çalışan kadınlar arasında kız kardeşlik, eşitlik, özgürlük temaları öne çıkarken, birçok alanda kadınların uğradığı toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ayrımcılığa karşı ciddi tartışmalar eleştiriler bu dönemde daha da ivme kazanmıştır. Şiddetin sadece kamusal alan da değil özel alanda da görünürlüğünün artması bu döneme damgasını vurmuştur.

1971'de İngiltere'de kurulan İlk yardım sığınağı Chiswick Kadın Merkezi bu alandaki çalışmalar açısından önemli bir başlangıç olmuştur(Yıldırım 1998: 33). 1973'te Londra'da kadınların yaşadıkları şiddet sonucu sığınma evi açılmış, ilerleyen süre de bu sayı binlere ulaşmış kadınlar koca dayatından kurtulmak için bu sığınaklara müracaat etmiştir. Bu sığınaklar da kadınlar geçici ya da belirli sürelerde kalmış, şiddetten korundukları bu süre şiddet çalışmaları açısından da nedenleri ve sonuçlarının araştırılmasına, şiddetin türleri ve benzeri detaylarla ilgili bilgi birikimi sağlamıştır (Kocacık 2004: 41).

İngiltere'de başlayan gelişmeler kısa sürede diğer Avrupa ülkelerine yayıldı. 1974 yılında Almanya'da gelişen kadın hareketinin katkısıyla ilk sığınma evi Berlin'de açıldı. '1. Kadın Evi' olarak hizmete giren kuruluş ev içi şiddet mağdurları için önemli bir merkez oldu. 1994 gelindiğinde Almanya'da bu merkezlerin sayısı arttı ve bağımsız kadın örgütlerinin yönetiminde 10 kadın sığınma evi mevcutken 260 kadın evi, 130 kilise, belediye vb. resmi ya da yarı resmi kuruluşlarca aile içinde ya da dışında şiddete maruz kalan kadın ve çocuklara destek hizmetleri sunmuştur. Benzer gelişmeler diğer Avrupa ülkelerinde yankısını göstermiş 1976 yılında Fransa'nın başkenti Paris'te Flora Tristan sığınağı açılmıştır. Süregelen dönemde

1977 yılında Norveç, Oslo'da ilk kadın evini kurmuş ve aynı yıl şiddete uğrayan kadınlar için acil telefon hattını kurarak önemli bir gelişme kaydetmiştir. İsviçre Zürih'te 1977 yılında 'Kötü Muamele Gören Kadınları Koruma Derneği' kurulmuş. Bu derneğin çalışmalarını yürüten kadınlar 1978 yılında bir danışma Merkezi ve bu merkezin bünyesinde 1979 yılında kadınlara güvenli alan sağlayan bir sığınma evi hizmete koymuşlardır. Norveç'in ardından gelişmelere komşu ülke olan İsveç'te dâhil oldu ve Stockholm'de 1979 yılında bir danışma merkezi ile sığınma evi açtı. Batı Avrupa birbirini takip eden yıllarda görülen bu gelişmeler yaygınlaşmıştır. ABD'de 1986 yılında kadınlara hizmet veren 700 kadın sığınma evi olduğu belirtilmiştir (Yıldırım 1998: 49).

Batı Avrupa ülkeleri kadına yönelik mücadele de attığı önemli adımlar bir yandan şiddete maruz kalan kadınların tablosunu ortaya çıkarırken diğer yandan bu gelişmelerin olumlu yankısı kadına yönelik şiddet konusunda diğer ülkelere de örnek teşkil etmiştir. 1960'da dünyada esen özgürlük, eşitlik, insan hakları rüzgârları kadınlar açısından önemli kazanımlar yaratmış gelişmiş Avrupa devletleri 1970'lerde yaptıkları çalışmalarla kadın mücadelesini daha kurumsal bir boyuta taşımıştır.

1990'lar dünyasında Doğu ve Orta Avrupa'da Berlin Duvarının yıkılması ile başlayan siyasal ve toplumsal hareketlilik ciddi değişimler ve dönüşümlere sahne olmuştur. Sosyalist yönetimlere karşı önemli muhalefet yürüten ve kadın hareketi içinde yer alan aktivistlerin en önemsedığı konuların başında sosyal alandan izole ele alınan kadına şiddet sorunu gelmiştir. Çekoslovakya, Romanya, Macaristan, Polonya ve Rusya gibi Sosyalist rejimle yönetilen ülkelerde yaşanan siyasal gelişmeler toplumsal alanda karşılığını bulmuş ve bu gelişmelerle beraber kadına yönelik hizmet veren kuruluşlar açılmıştır (Yıldırım 1998: 49- 50).

Dünyanın çeşitli ülkelerin de kadınların aile içinde yaşadığı cinsiyet temelli şiddete karşı önemli adımlar atılmış, kadınlar erkeklerle eşit haklar elde edebilmek için toplumsal mücadeleler yürütmüşlerdir. Bu süreçte en önemli uluslararası adım Birleşmiş Milletlerden gelmiş, Evrensel İnsan Hakları Beyannamesini esas alarak dünyanın her yerinde kadınların eşitlik, özgürlük ve adalet arayışlarına karşılık yürüttüğü girişimler tüm dünyada yankı uyandırmıştır. BM'nin bu adımları aynı zamanda kadına yönelik şiddetle mücadelede de önemli katkılar sunmuş devletleri

sorumluluk altına alan antlaşmalarla birlikte devletlere bu sorunu çözmeye önemli sorumluluklar yüklemiş, iç hukukta bir takım düzenlemeleri öngörmüştür. Bu dönemlere kısaca göz atacak olursak;

“1975 yılı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından “uluslararası kadın yılı” ilan edilmiş, aynı yıl 19 Haziran- 2 Temmuz 1975 tarihlerinde Meksika’da Birinci Dünya Kadın Konferansı gerçekleştirilmiştir. Konferansta ortaya çıkan Eylem Planı’nda, BM’ye üye ülkelerde kadın sorunlarına çözüm getirecek ulusal mekanizmaların kurulması önerilmiş; Eylem Planını desteklemek ve kadınlar için bir fon oluşturmak amacıyla 1976 yılında BM Kadınlar için Kalkınma Fonu (UNIFEM) kurulmuştur”(Erseçen, Tosun 2015: 19).

“Birinci Dünya Kadın Konferansının ardından Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1976-1985 yıllarını “Eşit Haklar, Kalkınma ve Barış için Kadın On Yılı” ilan etmiştir. Bu on yıl içerisindeki en önemli gelişmelerden biri kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik hukuki bağlayıcılığı olan Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesinin (CEDAW) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda 1979 yılında kabul edilmiş olmasıdır”(Erseçen, Tosun 2015: 19).

Bu dönem yapılan gelişmeler Uluslararası alanda bir etki ve yankı uyandırmış, kadın hareketinin ivme kazanmasına dönük atılan adımlarla kadına yönelik şiddet önemli bir tartışma alanı yakalamış ve gündeme oturmuştur. Bu dönemin kadınlar açısından en önemli gelişmesi kadına yönelik ayrımcılığın böylesi bir platformda açıkça beyan edilmesi ve bunun ortadan kaldırılması yönünde planlı hedefler oluşturulmasıdır.

“Uluslararası Kadın On Yılı’nın ikinci yarısında, 14-30 Temmuz 1980 tarihinde, Kopenhag’da İkinci Dünya Kadın Konferansı yapılmıştır. Konferans ilk beş yılda kaydedilen aşamayı değerlendirmek amacını taşımıştır. Bu konferans sonunda hazırlanan raporla ev içi şiddet ilk kez Birleşmiş Milletler’in resmi bir belgesinde yer almıştır”(Erseçen, Tosun 2015: 19).

3.Dünya Konferansı 1985 yılında Nairobi’de yapılmış, konferansta kadına yönelik şiddet geniş bir şekilde ele alınmış, 'Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Dönük Stratejileri' kabul edilmiştir (Erseçen, Tosun 2015: 20).

Bu konferansa CEDAW’ı imzalamak için katılan Türkiye, bu amacını

gerçekleştirmiş ve taraf devletlerden biri olmuştur. CEDAW'ın ayrımcılığın ve şiddetin önlenmesine yönelik getirdiği yükümlülükler açısından ülkemizin ilk imzacısı olması önemli bir adım olmuştur.

“1993 yılında Viyana'da gerçekleşen Birleşmiş Milletler İnsan Hakları 2. Konferansında, 'Kadının İnsan hakları' kavramı Birleşmiş Milletler Belgelerine girmiş, kadınların şiddetten uzak yaşama hakkının temel insan haklarının ayrılmaz bir parçası olduğu kabul edilmiştir. 20 Aralık 1993 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda “Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi” kabul edilmiştir. Bildirge, kadına yönelik şiddetin kapsamlı bir şekilde tanımlanması, kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin devletlere düşen sorumlulukları düzenlemesi bakımından son derece önemlidir” (Erseçen, Tosun 2015: 20).

Pekin'de 1995 yılında 189 ülkenin katılımıyla Dördüncü Kadın Konferansı gerçekleşmiş. Bu ülkelerce konferansta tartışılan Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu kabul edilmiştir. Konferansın en önemli kararı; kadına yönelik şiddetin kadının insan hakkı ihlali olarak deklare edilmesidir (Erseçen, Tosun 2015:20). Bu konferans, katılımcı ülkelerin kendi statülerine katkı sunmayı amaçlayarak katıldıkları stratejik bir toplantı olmuştur.

Dördüncü Kadın Konferansının, kadına yönelik şiddetin önlenmesi hususunda devletlerin sorumluluklarını vurgulaması açısından önemi büyüktür. Pekin Eylem Deklarasyonu ve Eylem Platformu ardından yapılan gelişmeleri izlemek adına Pekin+5 Konferansı düzenlenir ve burada özel ya da kamusal alan ayırımına gidilmeksizin kız çocukları ve kadına yönelik şiddetin bir insan hakları sorunu olduğunun net bir şekilde altı çizilir (Karal, Aydemir 2012: 56).

Türkiye, 4-15 Eylül 1995 tarihinde, Pekin'de düzenlenen ve Dünya kadınlarının statülerini yükseltmeyi amaçlayan bu uluslararası buluşmaya, hiç bir çekince belirtmeden onaylamıştır. Ülkemiz de 2000 yılına kadar anne ve bebek ölümlerinin %50 azaltılması, zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması, okuryazarlık seferberliği yapılarak kadınlara okuma kursları açılması ve okuryazarlık oranının %100 çıkarılması hususu Pekin Eylem Planının uygulanmasına yönelik gelişmelerdir(Karal, Aydemir 2012: 56).

2005 yılında, BM Kadın Statüsü Komisyonunca Pekin+10 toplantısı

gerçekleşmiştir. Bu Komisyonun toplanma amacı, 1995 Pekin+5 Konferansı ve 2000 yılında BM Genel Kurulunda alınan kararlarının değerlendirilmesi, Pekin+5 Konferansı sonrasındaki gelişmeler, eksiklikler ve yeni düzenlemelerin görüşülmesi konusudur. Pekin+10 Konferansı, kadınlara dönük küresel ölçekte ileri stratejik kararların alındığı tarihi bir toplantı olmuştur(Erseçen, Tosun 2015: 20).

Kadına yönelik şiddetin, her türlü ayrımcılığın, eşitsizliklerin, insan hakkı ihlallerinin egemen olduğu bir zamanda devletlerin kimi zaman sembolikte olsa katılım gösterdiği bu konferanslarda kadın sorunlarının birinci gündem olarak ele alınması sorunu çözüme götürmede yeterli olmasa da önemli katkılar sunmuştur.

2.11. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelenin Tarihsel Gelişimi

Kadınlar toplumsal ve özel yaşamda karşılaştıkları ekonomik, psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddete karşı verdikleri mücadeleler kadın hareketinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Kadın hareketlerinin gelişip güçlenmesi kadınların siyasal, sosyal yaşamda varolmalarına, özne olmalarına olanak sunmuş, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele de önemli tarihsel olaylara eşlik eden gelişmeler kaydetmişlerdir.

1987'de 'kadının sırtını sopasız, karnını sıpasız bırakmamak gerek' atasözüne atıfla eşinden dayan yiyen hamile bir kadının açtığı boşanma davasını reddeden Çankırı'da bir yargıca kadınların açtıkları manevi tazminat davasından bugüne hareketin itici gücü kadınların aile içi şiddete isyanı olmuştur (Altınay, Arat 2007: 17). Bu dava Türkiye' de kadın hareketlerinin dinamiklerini harekete geçirmesi anlamında tarihi bir süreç başlatmıştır.

“17 Mayıs 1987’de, 2500 civarında kadının katıldığı 'dayağa karşı dayanışma yürüyüşü' aile içi şiddetin toplumsal bir sorun olduğunu ve özel alanın dışında tartışılması gerektiğini belirten ilk sokak yürüyüşüdür. Kadına yönelik şiddetin kurumsal mekanizmalar tarafından 'ailenin korunması, mahremiyet' gibi konular çerçevesinde değerlendirilemeyecek, yapısal bir problem olduğunu ilk kez 1980’lerde gelişen kadın hareketi ortaya koydu”(Karal, Aydemir 2012: 7).

Bu gelişmeler sonrası kadınlar, çeşitli kampanyalar ve etkinliklerle kadın

haklarının tanınması yönünde çaba göstermiş ve kadınların şiddetle mücadele tarihinde yeni kazanımlar elde etmesine önemli katkılar sunmuştur.

Ülkemizde kadına yönelik şiddeti anlamaya çalışırken de kadının toplumsal yaşama katılımı, sosyo-ekonomik düzeyi, eğitim imkânlarına erişimi ve ataerkil kültürel yapıda yaşadığı çok yönlü eşitsizlikleri gözden geçirmekte fayda var (Karal, Aydemir 2012: 7).

“Türkiye’nin, 1986 yılında, CEDAW’ı kabul etmesi devlet düzeyinde atılan önemli bir adımdır ve bu adımın ardından birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de devlet bünyesinde çeşitli birimler oluşturulmuştur. Türkiye’de 1987 yılında Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulunun, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Genel Müdürlüğünün bünyesinde kurulmasıyla başlayan süreç, 1990 yılında o dönemdeki kurumsal adlarıyla Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığının kurulması, aynı yıl Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna (SHÇEK) bağlı olarak ilk kadın konukevinin açılması, 1993 yılında Devlet İstatistik Enstitüsü bünyesinde Toplumsal Yapı ve Kadın İstatistikleri Şubesinin oluşturulması biçiminde devam etmiştir. Ayrıca, üniversitelerde de Kadın Araştırma ve Uygulama Merkezleri ve yüksek lisans programları açılmaya başlanmıştır” (KSGM 2015: 35).

Türkiye’de bahsi geçen sözleşmenin imzalanması ve taraf devletlerin eylem planlarının raporlanması üzerine atılan kurumsal adımlar ve Üniversitelerde oluşturulan programlar ve kadın çalışmaları ve araştırmalarının verisel raporların, dökümanların İstatistiki oluşturulması somut adımların atılması bakımından önemli gelişmeler olmuştur.

1987 yılında bir grup feminist kadın tarafından yürütülen tartışmalarının sonucunda oluşan Kadın Tartışma Grubuna dayanan Kadın Dayanışma Vakfı, önce Ankara Altındağ Belediyesi ile işbirliği içinde 1991 yılında Kadın Dayanışma Merkezi’ni daha sonra 1993 yılında yine aynı belediye ile işbirliği içinde Türkiye’nin ilk bağımsız kadın sığınma evi açmıştır. 1990 yılında kurulan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 1995 yılında ise Vakıf sığınma evini açarak kadın çalışmalarına önemli katkılar sunmuş ve günümüze kadar etkinliğini sürdürmüştür (Öztürk 2015: 30-31).

Türkiye’de 90’lı yıllar da kadın hareketleri ve devlet kurumsallaşma yönünde

önemli girişimlerde bulunmuşlardır. Kadına yönelik şiddetle mücadele de ilk yasal adım 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair kanun olmuştur. 2000'li yıllar geldiğinde yasalar nezdinde ciddi değişikliklere gidilmiştir. En önemli gelişmelerden biri Medeni Kanun'un değiştirilmesi sürecinde yapılan çalışmalar olmuştur. 2001 yılında 'Koca'nın aile reisi olarak kabul edilmesinden vazgeçilmiş ve eşlerin aile birliğini eşit ortaklar olarak eşit kararlar alarak yürütmesine ve ailenin mülkiyeti üzerinde ortak haklara sahip olunmasına, evlilik sürecince edilen mallar ile ilgili eşit hal sahibi olması hükmedilmiştir. 2003 yılında boşanma ve aile içi şiddet konularında aile hukukundan doğan dava işlerini uzman ekiplerin ortak işbirliğiyle görmesi etkinleştirilmiş ve aile mahkemeleri kurularak bünyesinde pedagog, psikolog ve sosyal çalışmacı ile ihtisaslaştırılmıştır (Kurtoğlu, Bayrakçeken 2014: 86-88).

Kadın yönelik şiddet açısından en can alıcı konuların başında 'Töre ve Namus Adına İşlenen Cinayetler' gelmektedir. Uzun yıllar kamuoyunda bu cinayetlerin nasıl işlendiği soru işareti oluştururken intihar mı cinayet mi tartışmaları yaşanmakta, bölgesel bir sorun olarak ele alınan ancak çığ gibi büyüyen mesele de haksız indirimler uygulanarak kamuoyu vicdanını rahatsız edecek kararlar alınmaktaydı. Bu duruma ilişkin en önemli adım 2005 yılında TBMM'de oluşturulan 'Töre ve Namus Cinayetlerini Araştırma Komisyonu' olmuştur:

“Komisyon, çalışmaları esnasında kadına yönelik şiddet alanında yer alan kurum temsilcileri, akademisyenler ve kadın örgütleri ile görüşmeler yapmış ve kapsamlı bir rapor hazırlamıştır. Rapor, 2006 yılında Başbakanlıkça çıkarılan 2006/17 sayılı 'Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler' başlıklı genelgenin özünü oluşturmaktadır”(Kurtoğlu, Bayrakçeken 2014: 89).

2005 yılında Türk Ceza Kanununda önemli kararlar alınmış ve değişiklikler yapılmıştır. Bakire-bakire olmayan, evli-bekâr gibi kadınlar arasında ayırım yapan maddeler değiştirilmiştir. Töre gerekçesiyle işlenen cinayetler de hafifletici etkiler, haksız indirim durumları aranmaksızın ağırlaştırılmış müebbet cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür. Evlilik içi tecavüz şikâyet dâhilinde suç kapsamına alınmıştır. Benzer şekilde kadınların aile içi şiddet olaylarında eziyet etme, yaralama cezaları artırılmıştır. Kadınlara karşı işlenen cinsel taciz ve tecavüz suçlarında zorla

bekâret kontrolü suç kapsamına alınıp cezalandırılmaktadır (Öztürk 2015: 34).

2005 yılında yapılan bir başka düzenleme de yerel yönetimlerin kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında sığınaklar(konukevi) açması konusu olmuştur. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nca Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000 geçen belediyelere, kadınlar ve çocuklar için sığınma evi açma yükümlülüğü getirilmiştir. Ancak uygulama da çok da karşılığını bulmayan bu kanun sivil kuruluşlar ve kadın örgütleri tarafından çokça eleştiri almış ve bu durum sonucunda 2012 yılında yapılan düzenlemeyle yükümlülük ibaresi zorunluluk olarak değiştirilmiş ve nüfusu 50.000'i geçen yerine 100.000 olarak yükseltilmiştir(Kurtoğlu, Bayrakçeken 2014: 90-91).

“Kadın sorunları alanında ulusal mekanizma görevini kurulduğu 1990 yılından itibaren farklı yasal statüler ile yürüten Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), 2011 yılında çıkarılan 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlanmıştır. KSGM, kadına yönelik şiddetle mücadele için şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında farkındalık yaratılması için çeşitli bakanlıklar ile işbirliği ve eğitim programları hazırlamakta ve yürütmektedir”(KSGM 2015: 36).

2009 yılında TBMM bünyesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin sağlanması amacıyla “Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu” kurulmuştur. O dönem yürürlükte olan 4320 Sayılı Yasa'nın kadınları korumak açısından oluşturduğu ciddi boşluklar kadın örgütlerince tartışılmış ve Kamuoyuna yansıyan boşanmış olduğu eski eşi tarafından koruma kararı uygulanmayan Ayşe Paşalı Cinayeti, yasanın değişmesinin gerekliliği anlamında dönüm noktası olmuştur. 4320 Sayılı kanunun evli olmayan, nişanlı veya boşanmış kadınlar için de uygulanacak biçimde ele alınması şiddetin sadece aile içi ve resmi bağları aşan düzeyde olması nedeniyle kapsamlı bir kanunun çıkarılması hız kazanmıştır (Kurtoğlu, Bayrakçeken 2014: 91).

Türkiye, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince 2011 yılında onaylayarak imzaya açılan 'Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin hazırlanması aktif olarak katkı sağlayan ve sözleşmeyi imzalayan ilk ülkedir. Sözleşmenin 4320 sayılı yasanın boşluklarını doldurması kadına yönelik şiddetin önlenmesine dönük tarihsel bir

adıdır. İstanbul Sözleşmesi ile yürürlükte olan 4320 sayılı yasanın kadınları şiddetten korumakta yetersiz bulunması sadece evlilik kurumu içinde şiddet görmüş kadını tanımlaması hükümleri sıklıkla tartması konusu olmuş ve yerine daha kapsamlı tanımlar içeren 6284 sayılı 'Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun' 8 Mart 2012'de yürürlüğe girmiştir. Bu kanun şiddet riski altında bulunan kadını sadece evlilik ibaresiyle tanımlamamış, nişanlı, dini nikâhlı, boşanmış, ayrılmış kadınları ve beraberindeki çocukları korumayı hedeflemiştir (KSGM 2015: 37).

2.12. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Araştırmalar

Birleşmiş Milletlerin kadına yönelik şiddet konusunda girişimleri sonucu gerçekleşen ve yankıları bugünlere gelen 'Kadın Konferansları', birçok devletin imzacısı olduğu 'Uluslararası Sözleşmeler'in de katkısıyla kadına yönelik şiddet konusu evrensel bir sorun olduğu noktasında üzerinde durulmuş ve araştırmacıların gündeminde yerini almıştır.

“1970’li yıllarda kadınların maruz kaldıkları şiddete ilişkin neler yaşadıkları şiddetle mücadele biçimlerinin neler olduğu gibi soruların cevaplarını öğrenmeyi hedefleyen ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere gelişmiş ülkelerde yürütülmekte olan araştırmalarda 1990’lı yıllarla birlikte yapısal bir standartlaşmaya gidilmiştir. Sorunun uluslararası boyutta ele alınır hale gelmesi nedeniyle, 1990’lı yıllardan itibaren ortak tanımlar ve hedefler oluşturulması gündeme gelmiş ve araştırmalar uluslararası ölçekte tasarlanmaya başlanmıştır”(KSGM 2015: 33).

Kadına yönelik şiddet konusunda yapılan çalışmalar da başlangıçta bu sorun aile içinde ele alınmış ve şiddetin bir sağlık sorunu olduğu konusu öne çıkmıştır. Yapılan çalışmaların artması ve gerek içerik olarak gerekse niceliksel eksikliklerin giderilmesiyle kadına karşı işlenen suçlar konusunda aile ve kadın olgusu bağımsız olarak ele alınmış bu durum kadınların yaşadığı sorunu aile içi bir mesele olmaktan çıkarıp kadınların yaşadığı şiddetin görünürlüğüne katkı sunmuştur.

Kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan araştırmalar da son yıllarda standart bir metodolojiye kavuşması sağlanmış bu durum da yapılan çalışmaların uluslararası düzeyde bir veri tabanı oluşmasına imkân sağlamış, karşılaştırma yapmaya olanak sunmuştur (KSGM 2015: 33-34).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2005 yılında, 10 ülkede 15-49 yaş grubunda 24.072 kadın ile yaptığı 'Çok Ülkeli Kadın Sağlığı ve Aile İçi Şiddet' araştırması, yukarıda sözünü ettiğimiz yöntem ve kapsam bakımından öne çıkan araştırmalardandır. DSÖ, yaptığı çalışmalar için etik kurallar geliştirmesi, kadınların güvenliğini ön planda tutması alanda yapılan çalışmalara model teşkil etmiştir(KSGM 2005: 33-34).

Kadına yönelik tüm ulusların ortak problemi olması bu alanda araştırmaların da geniş bir alana yayılmasına neden olmuştur. İngiltere'de yapılan bir çalışmada evli çiftlerin %16'sı fiziksel şiddete maruz kalmıştır. ABD'de ise bir ay içinde cerrahi bir kliniğe başvuran kadınların %3,8'i, psikiyatri servisine başvuranların da %3,4'ü birlikte yaşadıkları erkek ya da eşleri tarafından şiddete uğradıklarını beyan etmişler. Şiddet yaşanan evliliklerde, şiddetin ilk yıllarda görülme sıklığı %80 oranındadır. Bu evlilikler için de en az ayda bir kez dövülen kadınların oranı % 48'dir. Şiddet gören kadınların % 76'sının yaşı 35'in altındadır. Şiddet gören kadınların yarısına yakın oranında depresyon ve şizofreni gibi psikolojik hastalıklar, alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılıklar görülmüştür. Bu kadınların % 65'i psikiyatrik tedavi talep ederken 529'u intihara teşebbüs etmiş ve % 37'si ise hastaneye yatırılmıştır(Erten, Ardalı 1996: 160-161).

Uzun yıllar fiziksel şiddete maruz kalmış ve aile içindeki şiddet ortamını terk etmemiş kadınlar üzerinde yapılan araştırmalar, kadınların çocukluklarında üç tipolojide ebeveyn ile yetiştiklerini göstermektedir. Birinci tipolojide kontrol merkezli ve ailenin reisi olarak kendini gören baba, ikinci tipolojide herşeye itaat eden anne diktatör baba, son olarakta ruhsal bozukluğa sahip anne ve üvey babadan oluşmaktadır(Erten, Ardalı 1996: 161).

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne 2008 yılında yaptırılan 'Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması', ulusal temsil niteliğine sahip ilk ve en kapsamlı şiddet araştırmasıdır(KSGM 2009). Araştırmanın bulguları Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından resmi veri olarak kabul edilmektedir. Araştırmanın sonuçlarına göre, Türkiye'de kadına yönelik fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet çok yaygındır. Şiddet kadınların fiziksel ve ruhsal sağlıkları üzerinde son derece olumsuz etkiler yaratmıştır. Araştırma kadınların yaşadıkları şiddeti başkalarıyla paylaşmadıklarını ortaya koymuştur. Çok az sayıda kadın destek almak üzere bir

kuruma başvursa da sonuçtan memnun kalmadıkları sonucu çıkmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bazı veriler şunlardır;

- “Türkiye’de eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı %39’dur.
- Hayatının herhangi bir döneminde duygusal şiddet yaşayan kadınların oranı %43,9’dur.
- Sadece cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı %15,3’tür. Kentte fiziksel şiddet oranı %38 iken, kırdı %43’tür.
- Yaşadıkları fiziksel şiddet sonucunda yaralanan kadınların oranı %25’tir.
- En az bir kez fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınlardan eğitimi olmayanların oranı %55,7, lise ve üzeri düzeyde eğitim alanların oranı ise %27’dir.
- Yaşadıkları şiddeti kimseye anlatmayanların oranı %48,5’tir.
- Şiddete uğrayan kadınların sağlık sorunları yaşama, intihar etmeyi düşünme ya da deneme olasılıkları en az iki kat artmaktadır.
- Her on kadından 1’i gebeliği sırasında fiziksel şiddete maruz kalmaktadır.
- Cinsel şiddet birçok durumda fiziksel şiddet ile birlikte yaşanmaktadır; kadınların %42’si fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir”(KSGM 2009: 26-27)

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA), 2014 yılının Kasım ayında hazırladıkları raporda kadına yönelik şiddet ile ilgili şu verileri elde etmişlerdir;

- “Her dört kadından biri evlendikten sonra işini bırakmıştır.
- 15-49 yaş arasındaki kadınlar arasında %13’ü erkeğin eşine fiziksel şiddet uygulamasını belirli nedenlerle haklı bulmuştur.
- Evli kadınların %17’si eşi ya da ailesi tarafından çalışmasına izin verilmemiştir.
- Herhangi bir eğitimi olmayan veya ilkokul mezunu olan kadınların bir nedenle fiziksel şiddete maruz kalmasını 'neden' gösterilen durumlardan birini doğru bulan lise ve üzeri eğitimi olan kadınlara göre 8 kat fazladır.
- 15-49 yaş arasındaki kadınların %39’u eşlerinin/birlikte olduğu kişilerden kontrol edici davranışlarına maruz kaldığını belirtmiştir. Kontrol etme

davranışlarına maruz kalan kadınların oranı hiç evlenmemiş (%51,8) ve boşanmış/eşi/ölmüş/ayrı yaşayan kadınlar (%61,3) arasında yüksektir” (Erseçen, Tosun 2015: 12)

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'ne 2014 yılında yaptırılan, 'Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması' 2008 yılında yürütülmüş olan aynı isimli araştırmanın takibi niteliğindedir. Araştırmanın verisi nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Nicel araştırma Türkiye genelinde, 12 istatistiki bölge ile kentsel ve kırsal yerleşim alanlarını temsil edecek şekilde 15.072 hedef örnekleme oluşturan hanelerde 15-59 yaşları arasındaki kadınlar ile yüz yüze görüşmeler yaparak gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma yöntemiyle elde edilen sonuçlar, kadınların halen ya da daha önce yakın ilişki içinde oldukları eş/nişanlı/sözlü/erkek arkadaş tarafından maruz bırakıldıkları fiziksel, cinsel ve duygusal şiddeti kapsamanın yanı sıra eğitimlerinin ve ev dışında ücretli çalışmalarının engellenmesi ve ısrarlı takip sonucunda yaşamlarının kısıtlanması gibi farklı şiddet biçimlerine ilişkin bilgileri içermektedir. Araştırmanın kısaca sonuçlarını inceleyecek olursak;

- “Evlenmiş kadınların yüzde 36’sı, yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri ya da birlikte oldukları erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca fiziksel şiddet, her 10 kadının neredeyse 1’inde gebelik sırasında da devam etmektedir.
- Evlenmiş kadınların yüzde 12’si, yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri ya da birlikte oldukları erkekler tarafından cinsel şiddete maruz bırakıldıklarını belirtmişlerdir.
- Kadınların yüzde 38’i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddetten birine maruz kalmıştır. Bu durum, 2008 araştırmasında da tespit edildiği gibi, fiziksel ve cinsel şiddetin daha çok bir arada yaşandığına işaret etmektedir.
- Kadınların yüzde 26’sı 18 yaşını tamamlamadan evlenmişlerdir. Erken yaşta evlenen kadınların yarısı fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalırken, 18 yaşından sonra evlenen kadınlarda bu oran üçte birine düşmektedir. Erken yaşta evlenen kadınların maruz kaldığı şiddet biçimleri arasında cinsel şiddet oranı, yüzde 19 ile daha belirgindir.

- Kadınların maruz kaldıkları şiddet yüzdeleri medeni durumlarına göre farklılaşmaktadır. Boşanmış/ayrı yaşayan kadınların yaklaşık dörtte üçü yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Hiç evlenmemiş ancak birlikteliği olmuş kadınlar arasında fiziksel ve/veya cinsel şiddet yaygınlığının % 7 düzeyinde olması da, şiddetin evlilik ilişkisi dışındaki varlığına dikkat çekmektedir.
- Evlenmiş kadınların yaklaşık yarısı eşleri/birlikte oldukları erkeklerin korkutma, tehdit, küfür, hakaret ve aşağılama gibi duygusal istismar konusu olacak davranışlarına maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.
- Türkiye genelinde hakkında ilk kez bilgi toplanan ısrarlı takip, her 10 kadından neredeyse 3'nün en az bir kez maruz kaldığı şiddet biçimidir. En yaygın ısrarlı takip biçimleri telefonla arama (% 19), kısa mesaj, mektup ya da e-posta gönderme (% 8), sosyal medya aracılığıyla takip etme (% 6) ile çalışılan ya da yaşanan mekânlara gelerek rahatsız etme (yüzde 6) biçimindedir.
- Araştırma sonuçları sık rastlanan ısrarlı takip eylemlerinin faillerinin daha çok yabancılar olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ancak ölüm ve zarar verme tehdidi içeren ısrarlı takip biçimlerinin failleri daha çok eski eşler ve birlikte olunan erkeklerdir.
- Kadınların eşleri ya da birlikte oldukları erkekler dışındakilerden maruz kaldıkları istismar ve şiddet biçimleri arasında en fazla görülen duygusal istismardır. 15 yaşından sonra yaşanan duygusal istismarı (% 22), fiziksel şiddet (%14) ile daha az oranda dile getirilen cinsel şiddet (%3) izlemektedir.
- Kadınların yüzde 9'u, çocukluk döneminde (15 yaşından önce) cinsel istismara maruz kalmaktadır. Cinsel istismarın yüzde 38'i kadınların tanımadıkları yabancı kişilerden, yüzde 29'u ise baba, üvey baba, erkek kardeş, ağabey, dede, amca ve dayı dışında kalan erkek akrabalarından kadınlara yönelmektedir.
- Araştırma kapsamında yer alan yeni konulardan biri de kadınların eşleri dışındaki kişiler tarafından eğitim ve çalışma yaşamına katılmalarının

engellenmesine ilışkindir. Kadınların neredeyse üçte biri eğitiminin engellendiğini, onda biri ise 15 yaşından sonra çalışma yaşamına katılmasına izin verilmediğini ya da işten çıkmasına neden olunduğunu belirtmektedir” (<http://www.hips.hacettepe.edu.tr/>).

Kadına yönelik şiddetin mevcut halinin raporlanması ve şiddetin önlenmesine dönük araştırmalar yürüten Dünya Sağlık Örgütü, 79 ülkeden topladığı verilere göre dünya da fiziksel ve cinsel şiddet gören kadın sayısı %30’un üzerindedir. DSÖ’nün 2013 yılında yapmış olduğu dünya çapında bu konudaki karşılaştırılmalı ilk çalışma olan ve 7350 adet makalenin incelenmesi sonucu elde edilen bilgilere göre; her 3 kadından biri (%35), şiddete maruz kalmaktadır. Bu şiddetin çoğu aile içi (intimate partner) şiddettir ve kadınların %30’u partnerleri tarafından fiziksel ya da cinsel şiddet görmektedirler. Kadın cinayetlerinin %38’i ise, eşleri tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. şiddet kadının fiziksel, cinsel ve üreme sağlığını bozmakta ve kadınlar yaşadıkları cinsel şiddet sonucu, HIV gibi ölümcül virüslere daha fazla yakalanmaktadırlar. şiddet uygulayan erkeğin profili incelediğinde ise, genel olarak düşük eğitim seviyesi, çocukken istismara uğramış olmaları, alkol ve benzeri maddeleri kullanmaları, yaşadıkları toplumda kadına yönelik şiddetin makul görülmesi gibi gerekçeler nedeniyle şiddete daha çok meylettikleri görülmüştür(WHO 2013: 31-32).

Adalet Bakanlığı bir soru önergesi çerçevesinde kadın cinayetlerinin 2002 ile 2009 yılları arasında 66’dan 953’e ulaşarak %1400 arttığını ifade etmiş, kadın örgütleri ise Objective Araştırmacı Gazetecilik Programı desteğiyle yürütölen Erkek şiddet Çetelesi araştırmasının sonuçlarına göre ise 2010-2015 yılları arasında en az 1134 kadın öldürölmüştür (Boyacıoğlu 2016: 127).

Bağımsız İletişim Ağı(Bianet) 2008 yılından beri erkek şiddetinin çetelesini tutmaktadır. Basına, resmi birimlere yansıyan kadına yönelik şiddet, taciz-tecavüz ve kadın cinayetlerini sistemli bir şekilde kayıt altına almak da ve bu kayıtları tutmalarındaki en önemli gerekçe olarak erkekten kadına yönelen şiddetin münferit bir olay olmadığı sistematik bir şiddet olduğunun kanıtını sunmak olduğunu ifade etmişlerdir. Bianet tarafından aylık tutulan çeteleler gösteriyor ki her ay en az 20 kadın öldürölmektedir.

Binaet'in 2018 yılında tuttuğu çetele de en az 255 kadını ve 17 çocuk öldürülmüştür. 61 kadın tecavüze uğramış, 188 kadın tacize maruz kalmış, araların da kız çocuklarının da olduğu 516 kadına zorla seks işçiliği yaptırılmış ve 347 kız çocuğuna cinsel istismarda bulunulmuş, en az 380 kadın da şiddet sonucu yaralanmıştır. Bianet'in tuttuğu rapor da 2019 yılında en az 328 kadın ve 15 çocuk öldürülmüş, 51 kadına tecavüz edilmiş, 712 kadın seks işçiliğine zorlanmış, 232 kadın tacize uğramış, 279 çocuk istismara uğramış ve 630 kadın şiddete uğramıştır. 2019 yılı içerisinde basına yansımış 134 kadının ölümü ise şüpheli ölüm olarak belirtilmiştir (<https://m.bianet.org>).

Kadına yönelik şiddet alanında yapılan araştırmalar da gösteriyor ki, kadınlar şiddetin her türüne hayatlarının bir döneminde maruz kalmışlardır. Bu şiddet önemli ölçüde yakınları olan erkekler tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların arasında geçen süre kadına yönelik şiddetin azalması konusunda anlamlı bir tablo göstermemiş, aksine şiddete dönük rakamlar ciddi oranda artış göstermiştir. Cinsiyet eşitsizliği, eril değerler sistemi, kadınlara yönelik ayrımcılık ve bu nedenlerden beslenen şiddet süreklilik göstermiştir.

2.13. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Uluslararası Sözleşmeler ve Hukusal Mevzuatlar

Tüm dünyayı yakından ilgilendiren önemli sorunların başında kadına yönelik şiddet gelmektedir. Sorunun yakıcı sonuçları artarak devam ederken gelinen noktada geçerli çözümlerin hukusal süreçlerle yapılandırıldığıdır.

“1789 Fransız İhtilalinden bu yana kadınlar, erkeklerle eşit haklara sahip olabilmeleri için çeşitli mücadelelere girmişlerdir. Bu mücadele ancak İkinci Dünya Savaşı sonrası, Devletlerin karşılıklı yaptıkları anlaşmalarla vücut bulabilmiştir. Evrensel değerlerin anlam kazandığı İkinci Dünya Savaşından sonra bu değerlerin geliştirilmesi ve korunması, sürekli barışın sağlanabilmesi ve bunların temelindeki her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılarak, gerçek anlamda 'eşitliğin' sağlanabilmesi için 1945 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulmuştur. Buna bağlı olarak kuruluşun ana organlarından 'Ekonomik ve Sosyal Konsey'e bağlı bir 'Kadının Statüsü Komisyonu' kurulması da ihmal edilmemiştir. Yaptıkları çalışmalarla şu an yürürlükte olan ve kadın haklarının her geçen gün gelişmesine ve ilerlemesine katkı

da bulunan birçok uluslararası sözleşmenin temelini de bu Komisyon çalışmaları oluşturmaktadır. Şüphesiz ki bu belgelerin temeli 1948 yılında üye ülkelerin onayına sunulmuş olan ‘İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’dir” (Ünlü 2003: 1-2).

2.13.1. Kadına Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

CEDAW kadınlara yönelik ayrımcılığın giderilmesi yönünde en önemli Uluslararası belgedir. Bu belge ayrımcılığın sadece yasal mevzuatlarda, hukuki konularda değil sosyal anlamda inşa edilmiş tüm formlarından izole etmeyi hedeflemektedir.

CEDAW, BM tarafından 1979 yılında kabul edildi ve 1981 yılında yürürlüğe girdi. Ülkemiz de 1985 yılında onaylanmış 19 Ocak 1986'da yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin 18. maddesi uyarınca; imzacı devletler her dört yılda bir kadına yönelik ayrımcılığın giderilmesini içeren somut adımlarını, devlet uygulamalarını, raporlayıp CEDAW Komitesine sunmakla yükümlü kılınmıştır. Türkiye ilk Gölge Raporunu 1990 yılında sunmuş takibinde 1997, 2005, 2010, 2016 yılları olmak üzere Komiteye resmi raporlarını sunmuştur(<http://www.kadinininsanhaklari.org>).

Sözleşmenin 1.maddesine baktığımızda,” Kadın-erkek eşitliğine dayalı olarak kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ekonomik, politik, kültürel, sosyal ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını ve bunlardan faydalanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran, cinsiyete bağlı olarak yapılan her türlü ayırım ya da sınırlama tanımlanmıştır” (Karal, Aydemir 2012: 57).

Sözleşmenin 2.maddesine baktığımızda ise, ”Ayrım gözetilmeksizin herkeşe aynı hak ve özgürlüklerin tanınmasını güvence altına alır. Bu açıdan ayırım yapmama(nondiscrimination) liberal ilkesine dayanır. Aynı ilke diğer uluslararası belgelerde de yer alır. Kadınlara karşı ayrımcılığı yasaklayan sözleşme de esas olarak “ayrımcılık yapmama” ilkesini benimsemekte, ancak bu hukuksal normu kadınlar geliştirmektedirler. Sözleşme erkeğe ve kadına eşit muameleyi içeren ve genellikle erkeğe yapılan muameleyi ölçüt olarak alan cinsiyet açısından nötr bir yaklaşımın ötesine geçerek kadınlara yönelik ayrımcılığın özgül niteliğine yanıt veren bir hukuksal yaklaşıma sahiptir” (Berktaş 2018: 37-38).

CEDAW da yayınlayan 19 sayılı Genel Tavsiye kararına göre “toplumsal cinsiyete dayalı şiddet aynı zamanda kadınların, “yaşam”, “insanlık dışı kötü muameleye veya cezaya maruz kalmama”, “silahlı çatışmalarda eşit korunma”, ”özgürlük” ve “güvenlik”, ”yasalarca eşit korunma”, “aile içinde eşitlik”, ”fiziksel ve düşünsel sağlığın en yüksek standardına ulaşma” ve “adil çalışma koşullarına ulaşma” hak ve özgürlüklerini de ihlal etmektedir. Buna göre toplumsal cinsiyete ev içinde ve toplumun her alanında maruz kalınabilmesi ve hatta devletin de böyle bir şiddet uygulayabilmesi nedeniyle, taraf devletler, nerede ve kim tarafından uygulanırsa uygulansın toplumsal cinsiyete dayalı her türlü şiddetin ortadan kaldırılması için uygun ve etkili önlemler almalıdır” (Kurtoğlu, Bayrakçeken 2014: 58).

2.13.2. İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun

11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzaya açılan o dönem Mayıs Protokolü adıyla anılan güncel ismi “İstanbul Sözleşmesi” olan aynı zamanda Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’ni ilk imzalayan ve onaylayan ülke Türkiye’dir. 2011'de imzalanmasına rağmen kadın örgütlerinin yoğun mücadelesi sonucu 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe girdi. Temelinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dayanan sözleşmeyi Avrupa Konseyi üyesi 45 ülke ve Avrupa Birliği imzaladı, ancak sözleşme 34 ülkede onaylanarak yürürlüğe girdi.

İstanbul Sözleşmesi bağlamında düzenlenen ve 8 Mart 2012 Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 'Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un (6284 Sayılı Kanun) MADDE 1. “Bu Kanunun Amacı;

1) Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esas düzenlenmektedir.

2) Bu kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve

Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz” (<https://www.mevzuat.gov.tr>).

“Sözleşme, barış ve savaş durumları dâhil olmak üzere hangi koşullarda ortaya çıkarsa çıksın, kamusal ve özel alan dâhil nerede gerçekleşirse gerçekleşsin, yasal ve toplumsal statüsü ne olursa olsun, hangi gruba üye olursa olsun bütün kadınlar (18 yaş üstü ve altı) orantısız şekilde etkileyen her türlü şiddeti kapsar”(Kurtoğlu, Bayrakçeken 2014: 75).

İstanbul Sözleşmesi Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde şimdiye kadar yürürlüğe girmiş en kapsamlı metindir. Sözleşme önceden kapalı bir şekilde ele alınan toplumsal cinsiyet temelli şiddet sorununu ayrı ayrı tanımlayarak kategorik bir tanımlamaya gitmiştir. Bu sözleşme, ”kadına şiddeti temel bir insan hakkı ihlali olarak görüp, kadına yönelik şiddetin önlenmesini ve tasfiye edilmesini iki temel prensibe dayandırmıştır: Ayrımcılık yasağı ve eşitlik. Temel bir hak ihlali olarak kadına yönelik şiddetin tasfiyesi, taraf devletlerin kadınlara şiddetten arınmış bir yaşam hakkı sunmaya yönelik yasal düzenlemeler yapmalarını ve tedbirler almalarını şart koştaktadır(Kurtoğlu, Bayrakçeken 2014: 76).

Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni ilk tanıyan ve imzacısı olan ülke olması bakımından önemlidir.

“GREVIO olarak adlandırılan kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddete karşı uzman eylem grubu, Sözleşme'nin taraf devletlerce uygulanmasını izlemekle yükümlü kılınmıştır. GREVIO izleme sonucunda raporunu yayınlar. Bu rapor sonucunda Taraf Devletler Komitesi ilgili taraf devlete çeşitli tavsiyeler yayınlar. Gerekli durumlarda GREVIO üyeleri taraf devletleri ziyaret edebilir”(Öztürk 2015:

33).

“Sözleşme ile kadın sığınma evi, tıbbi ve adli muayene, travma desteği ve danışmanlık sağlamak üzere tecavüz, kriz veya cinsel şiddet yönlendirme merkezlerinin kurulması ve ülke çapında kesintisiz telefon danışma hatlarının açılması desteklenmektedir. Şiddete tanık olanların, şiddeti yetkili makamlara ihbarda bulunmasının teşvik edilmesi, şiddet görenlere yönelik yeterli hukuksal başvuru yollarının geliştirilmesi ve tazminat ödenmesi öngörülmektedir. Ayrıca şiddet faillerinin, şiddet uygulamalarını engellemek üzere, failleri eğitmeyi hedefleyen programlar oluşturması yükümlülüğü de getirilmiştir”(Öztürk 2015: 33).

2.14. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Destek Mekanizmaları

2.14.1. Alo 183 Aile, Kadın, Çocuk ve Engelli Sosyal Hizmet Danışma Hattı

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 7/24 ulaşılabilirliği olan acil destek hattıdır. Bu hat aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal hizmetler hakkında bilgilendirme ve ilgili duruma dönük yönlendirme sağlayan bir hatır.

Kadına ve çocuğa dönük her tür şiddet, ihmal istismar vakaları, töre ve namus cinayetleri gibi can alıcı olaylarda önleyici ve gerekli tedbirlerin organize edildiği acil destek birimi olarak hizmet vermektedir. İhbarın yâ da müdahale edilmesi gereken durumun içeriğine göre kolluk kuvvetleri ve sağlık ekipleri ile koordineli bir ilişki içindedirler.

2.14.2. 155 Polis Ve 156 Jandarma İhbar Hatları

Kolluk kuvvetlerine bağlı hizmet veren bu hatlar bulunduğunuzun ilin sınırlarında Polis ya da Jandarmayla irtibat kurmayı sağlar. Şiddete uğrayan kişinin bu hatları arayarak ihbarda bulunması üzerine şikâyetin niteliğine göre gerekli tedbirler alınıp yönlendirmeler yapılır. Kadının can güvenliği veya şiddet ortamının güvenliği değerlendirilip kadının talebi üzerine Sığınma evi, hastane, mahkeme ve benzeri mercilerle ilgili süreçleri başlatır.

2.14.3. 112 Acil Yardım Hattı

Sağlık Bakanlığına bağlı Acil Sağlık Birimi olarak 7/24 hizmet veren servis, şiddete uğramış, darp, yaralama ya da benzer sağlık durumlarında ilk müdahale ekipleri olarak hizmet verir ve ilgili durumda kolluk kuvvetleri ile kolektif işbirliği içindedir.

2.14.4. İlk Kabul Birimleri

ASP İl Müdürlükleri'ne ya da ŞÖNİM'e başvuran kadınların ilk gözlemlerinin yapıldığı, Psikolojik, sosyal, ekonomik ve hukuksal destek verebilmek adına başvurularının alındığı en fazla iki hafta kalabilecekleri birimlerdir. Bu birimlerde ilde sığınma evi yoksa ya da mevcut sığınma evlerinde boş yer olmaması durumunda ilk kabul birimindeki kalış süresi uzatılabilir. Bu birimlerde Psikolog, Sosyolog, Sosyal Hizmet Uzmanı gibi meslek elemanları çalışır ve başvurucunun sosyal incelemesi yapılarak uygulanacak hizmet modeli belirlenir.

2.14.5. Kadın Danışmanlık Merkezleri

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele önemli birimlerin başında olan merkezler Belediyelere ve Sivil Toplum Örgütlerine bağlı hizmet vermektedir. Çalışanların kadınlarda oluşması bünyesinde psikolog, sosyolog, çocuk gelişimci, sosyal hizmet uzmanı ve avukat gibi meslek elemanlarını bulunduran bu merkezler psikolojik, sosyal, ekonomik ve hukuksal destek veren merkezlerdir. Merkezlerin kadınların ulaşılabilirliğini esas alması kadınların şiddete dönük farkındalıklarını yükselten, mahalle çalışmalarını yürüten, bu birimler kurulduğu kentlerde Baroların Kadın Komisyonları, Sığınma evleri, Şönimler ve kolluk kuvvetleri ile gerektiğinde işbirliği halinde çalışmalar yürütmektedirler.

2.14.6. Kadın Sığınma Evleri

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne hizmet veren birimlerdir. Kadın Sığınma evleri Şiddeti önleme ve kadının şiddet sonrası can güvenliği ve korunmasıyla ilgili birimlerdir. Şiddete uğrayana ya da can güvenliği tehdidi altında olan kadın ve varsa çocukları ile tahsis edilmiş güvenli alanlardır. Kadınların İhtiyaçları doğrultusunda psikolojik, sosyal ve

hukuksal destekler sağlanıp gerekli durumlarda adli yardım fonlarıyla şiddet ortamından uzaklaştığı ve yeni bir hayat kurabilmesi için geçici yerleşim sağladığı ortamlardır. Kadın Sığınma Evlerinde 3 ay ile 6 ay arasında kadınlar çocukları ile beraber kalabilir. Bu süre içerisinde eğer kadın koşulları iyileşmemiş, yaşam tehdidi devam ediyorsa ve güvenli kalınabilecek koşullar oluşmamışsa bir 6 ay daha süre uzatılabilir. 5393 Sayılı Yasa çerçevesinde nüfusu 100.000'i geçen Belediyelerin de bu hizmeti vermesi zorunludur ancak Belediyelere bağlı sınırlı sayıda Kadın Sığınma evi mevcuttur. Bunun yanı sıra Mor Çatı Vakfı ve Ankara Kadın Dayanışma Vakfı gibi bağımsız kadın örgütlerinin bünyesinde kurulan sığınma evleri de mevcuttur.

2.14.7. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri İstanbul sözleşmesi ve 6284 sayılı Yasa dayanak alınarak Kadına Yönelik Şiddeti önlemek amacıyla Aile ve sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde 2013 yılında açılmıştır. Başlangıçta pilot bir uygulama olarak 14 ilde kurulmuş, şuan da ise 76 ilde hizmet vermektedir. Şiddete uğrayan kadınların 7/24 başvuru yapabileceği, başvurunun niteliğine bağlı gerekli destek ve önleyici tedbirlerin alındığı birimlerdir. Ayrıca Şiddet sonrası yaşadığı travmanın etkisini hafifletebilmek için psikolojik destek, hukuki talepleri doğrultusunda hukuksal destek, Şiddete dönük farkındalık artırıcı eğitsel çalışmalar, yeni bir hayat kurması destekleyici meslek edindirme kursları, hobilerinin bilgi beceri ve yeteneklerinin destekleyen çeşitli kurslarla uyum süreci desteklenerek şiddet ortamından uzaklaşması desteklenmektedir.

2.14.8. Cumhuriyet Savcılığı

Şiddete uğrayan kadınların doğrudan başvuracağı adli bir mercidir. Kadının şikâyetiyle birlikte Cumhuriyet Savcısı adli soruşturma başlatacak, varsa darp yaralama gerekli birimlerden rapor ve belgelerin oluşturmasını sağlayacak ve Aile Mahkemesine durumu bildirip, 6284 Sayılı Kanun kapsamında tedbir kararlarının alınmasını sağlayacaktır. Eğer fiziki bir şiddet varsa Adli Tıp Kurumundan gerekli raporlar alınarak saldırgan hakkında kamu davası açılmasını sağlayabilir.

2.14.9. Aile Mahkemeleri

Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Yönelik Kanun (6284 Sayılı Yasa) kapsamında, Aile Mahkemelerine önemli görevler tanımlanmıştır. Bu Kanunun en önemli amacı; aile içi şiddeti önleyici tedbirler almak, şiddet mağduru çocuğun ya da kadının korunması yönünde ivedilikle karar alıp uygulayıcısı olmaktır. Kadınların şiddet durumlarında sözlü beyanları esas alınır, herhangi bir dilekçe ya da bürokratik engele takılmaz, mahkeme gerekli durumlar da ise, eşe ya da şiddet uygulayan kişi hakkında uzaklaştırma cezası verip şiddet mağdurunu koruyucu tedbirler alır.

III. BÖLÜM

3. DİYARBAKIR'DA KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Evrenine Ait Veriler

3.1.1. Araştırma Hakkında Bilgiler

Araştırma, Diyarbakır il merkezinde yaşayan ve Büyükşehir Belediyesine bağlı hizmet veren kadın danışmanlık merkezine (DİKASUM) başvurmuş ve şiddet gördüğünü beyan eden 30 kadınla yapılmıştır. Kadınlar farklı eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik profilden seçilmiş, Diyarbakır'ın evrenini temsil etmesi açısından Diyarbakır İlinin 4 merkez ilçesi olan; Bağlar, Kayapınar, Yenişehir ve Sur ilçelerinde ikamet eden kadınlar olmasına dikkat edilmiştir.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, kadın çalışmalarına 2001 yılında, bölgede açılan ilk kadın kurumu olan Diyarbakır Kadın Sorunlarını Araştırma ve uygulama Merkezini (DİKASUM) açarak başlamıştır. Bu kurum, 5393 Sayılı Belediyeler Kanununda nüfusu 50.000 geçen yerleşim yerlerinde Kadın Danışmanlık Merkezleri açılmalı ibaresine dayanarak kurulmuştur.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi DİKASUM'la başladığı kadın çalışmalarına 2003 ve 2004 yıllarında sosyo-ekonomik olarak dar gelirli kesimin yaşadığı, kırsal bölgelerden yoğun göç alan, aynı zamanda şiddet olaylarının görece daha yoğun olduğu Hasırlı, Ben u Sen, Aziziye ve Yeniköy Mahallerin de kadınların yaşamlarını kolaylaştırmak, ev ortamından çıkmalarını ve sosyalleşmelerini sağlamak amacıyla, kendilerine bağlı çamaşır evleri açmış, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi, Kadının İnsan Hakları Eğitimi gibi eğitimler verip, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede hukuksal, sosyal ve psikolojik destekler sunarak bu alanda günümüze değin önemli çalışmalar yapmıştır.

Merkezin çalışmaları kapsamında, 5393 Sayılı Belediyeler Yasasının nüfusu 100.000 geçen şehirlerde Belediyeler Kadın ve Çocuk Konukevi açmak zorundadır ibaresine dayanarak, 2008 yılının Mayıs ayında 12 kişilik kapasiteye sahip bölgenin

ilk Kadın sığınma evi açılmıştır. Kadın sığınma evi ile şiddete maruz kalmış veya şiddete maruz kalma riski taşıyan kadınlar ile terk edilmiş ve ekonomik yoksunluğa düşmüş kadınların psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi sırasında varsa çocukları ile birlikte destek sunmak üzere geçici bir süre kalabilecekleri sağlıklı bir ortam oluşturulmuş ve kadınların hizmetine sunmuştur. 2008 yılında Büyükşehir Belediyesi Kadın ve Çocuk Şube Müdürlüğünü oluşturarak kadın çalışmalarını daha da kurumsal bir boyuta taşımıştır.

DİKASUM'a başvuru da bulunan 10.037 kadına bireysel danışmanlık hizmeti verilmiş ve bireysel görüşme yapılmıştır. Yapılan bireysel danışmanlık hizmetlerinin ardından psikolojik destek talebinde bulunan 1.259 kadına psikolojik destek verilmiş, hukuki destek talebinde bulunan 562 kadın Baro Adli Yardıma yönlendirilmiş, iş talebinde bulunan 880 kadından 816'sı çocuk bakıcılığı, temizlik, yaşlı bakımı vb. işlere yerleştirilmiştir. Nakdi, eşya, gıda vb. yardım taleplerinde bulunan 3.610 kişi Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Yardım Sandığına, Sosyal Yardımlaşma Vakfı'na ve yoksulluk kapsamında ilde hizmet veren Sarmaşık Gıda Bankasına, Günişığı Giyim Bankasına yönlendirilmiştir. Sağlık sorunları nedeniyle başvuruda bulunan 1075 kişi çeşitli sağlık kuruluşlarına yönlendirilmiştir. Resmi nikâh işlemleri için başvuruda bulunan 140 kadının resmi nikâh işlemleri ilgili kurumla yapılmıştır.

3.1.2.Diyarbakır İlinin Tarihi ve Coğrafi Özellikleri

Diyarbakır, tarih öncesi dönemlerden günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, her çağ da önemini korumuş Anadolu ile Mezopotamya, Avrupa ile Asya arasında köprü görevi görmüştür. Çeşitli uygarlıkların kültürel mirasını günümüze taşımış, görkemli surları hanları, hamamları, köprüleri, camileri ile bilinen eski bir yerleşim yerlerindedir. Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin orta kısmında yer alır.

Diyarbakır'ın koordinatları; 37° 30' kuzey enlemi ile 40° 37' ve 41° 20' doğu boylamları arasındadır. Diyarbakır'ın doğusunda Siirt, Muş, güneyinde Mardin, batısında ise Urfa, Adıyaman, Malatya, Kuzeyden Elazığ ve Bingöl komşu illeri arasındadır. Diyarbakır etrafı yüksek dağlarla çevrili ortası çukur bir görünümündedir. Şehrin yüzeyini %37 dağların kapladığı il sınırının %31'i ovalardan oluşmaktadır.

Düz bir ova üzerine kurulu olan kent, sulak ve verimli topraklara sahiptir. Dicle nehri bu toprakları sulayan biricik nehirdir. Diyarbakır Karacadağ'dan Dicle'ye uzanan geniş bir bazalt plato üzerine kuruludur. Sönmüş bir volkan dağı olan Karacadağ, bölgede yer alır. Verimli bir arazi olan bu bölgede ekonomik değeri yüksek tarımsal ürün yetiştirilir (Beysanoğlu 1996: 1).

Diyarbakır'ın ismi bugünkü haline alana kadar çok ciddi değişimlerden geçmiş, en antik zamanlarda, Amida, Amid, Kara-Amid, Deyr-ül Bakir, Diyar-Bekir olarak kullanılmıştır.

1937 yılında M.Kemal Atatürk'ün Diyarbakır'a yaptığı gezi sırasında Türk Dil Kurumu'na gönderdiği bir telgrafla isim tartışması yürütülmüş ve kent o günden beri Diyarbakır ismi ile anılmaya başlamıştır(<https://www.neoldu.com/>).

Diyarbakır'ın Ergani ilçesinin yakınlarında yer alan tarihi Hilar Mağarası Yontma Taş ve Mezolitik devirlerden kalma kalıntıları taşıdığı yapılan arkeolojik çalışmalarla ortaya konmuştur. Ergani de bulunan bir başka tarihi yer de Çayönü Tepesidir. Günümüzden 10.000 yıl öncesine ait bu antik alan sadece Diyarbakır'ın değil tüm uygarlık tarihine de ışık tutmaktadır. Çayönü bölgesi insanlık tarihinin önemli yerleşkelerindedir. M.Ö. 7500 ve 5.000'li yıllarda çeşitli aralıklarla yerleşimin sağlandığı bu alan kent uygarlıklarının temellerinin atıldığı yerdir. Neolitik Devir olarak adlandırılan bu dönem de insanlar; avcılık ve toplayıcılıktan besin üretimine, göçebe hayattan yerleşik hayata geçmişlerdir. İnsanlık tarihinde birçok ilkle anılan Çayönü'n de yabancı buğday, mercimekgiller gibi bitkilerin tarıma alınması, koyun ve keçinin evcilleştirilmesi ile tarımsal alanda da önemli gelişmeler kaydedilmiştir (<https://www.diski.gov.tr/>).

İnsanlığın en eski yerleşim yerlerinden olan bu tarihi kent asırlar boyu önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır, bu nedenle kentte çok değerli tarihi yapılar koruma altına alınan önemli taş evler, kiliseler, hanlar hamamlar mevcuttur. Yıl boyu turizm merkezi olan Diyarbakır'da yaşamış medeniyetler şunlardır;

M.Ö 3000'de Diyarbakır'ın kent merkezinde Hurri-Mitani'lerin hüküm sürdüğünü görmekteyiz. 1260'a kadar egemen olan bu uygarlık sonrası Asurlular, Aromiler, Urartular, İskitler, Medler, Persler, Makedonyalılar, Selevkoslar, Partlar, Büyük Tigran idaresi, Romalılar, Sasoniler, Bizanslılar, Emeviler, Abbasiler,

Şeyhoğulları, Hamdaniler, Mervaniler, Selçuklular, İnaloğulları, Nisanoğulları, Artuklular, Eyyubiler, Moğollar, Akkoyunlar, Safeviler ve Osmanlılar Diyarbakır'a egemen olmuştur. Diyarbakır da egemenliğini sürdüren bu medeniyetler günümüze değin sayısız tarihi eser bırakmışlardır. En fazla iz bırakan medeniyetler arasında Romalılar, Abbasiler, Mervaniler, Selçuklular, Artuklular, Hristiyan ve Osmanlılar gelmektedir (<https://www.neoldu.com/>).

Diyarbakır'ın en değerli tarihi eserlerinden olan Surları Çin Seddi'nden sonra dünyanın en büyük ikinci Sur'u olan bu tarihi yapı, 5.700 metre uzunluğunda, 12 metre yüksekliğindedir. Kentin en önemli simgesi olan Surların üzerinde yer alan kabartmalar, yazıtlar, kitabeler ve figürlerle bir açık hava müzesi görünümündedir. Kentin Dicle nehri kıyısında yer alan 700 hektarlık Hevsel Bahçeleri de doğal sebze meyve yetiştiriciliğinin yapıldığı endemik bitki çeşitliliği, tıbbi ve aromatik özelliğe sahip nadir yerler arasındadır.

Diyarbakır Surları ve Hevsel Bahçeleri, 4 Temmuz 2015 yılında 39. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) Dünya Miras Komitesi tarafından “Dünya Kültür Mirası” listesine alındı(<http://www.milliyet.com.tr/>).

3.1.3. Diyarbakır İlinin Demografik Yapısı

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 1 Şubat 2019 güncel nüfus verilerine göre; “adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre 1.699.901 kişi olan Diyarbakır nüfusu, 32.495 kişilik bir artışla 1.732.396'ya yükseldi. 2019 TÜİK verilerine göre kentin nüfus yoğunluğa baktığımızda, 50 kilometrekareye 114 kişi düşmektedir. Diyarbakır'ın yüzölçümü ise, 15.168 kilometrekaredir. İlde yıllık nüfus artış oranı 1.91 olmuştur” (<https://www.nufusu.com/>).

Cinsiyete göre verilerde, “erkek ile kadın nüfusu arasındaki fark 18.540 kişi oldu. Erkek nüfus 875.468, kadın nüfus ise 856.928 olarak kaydedildi. Bu verilere göre Diyarbakır'ın nüfus açısından en büyük ilçesi Bağlar 388.387 kişi ile birinci sırada yerini alırken sırasıyla Kayapınar, Yenişehir ve Sur ilçeleri gelmektedir” (https://www.nufusu.com).

Tablo 2: Diyarbakır'ın İlçeleri ve 2019 TÜİK Nüfus Verileri

İLÇELER	NÜFUS SAYISI
BAĞLAR	388387
KAYAPINAR	362.407
YENİŞEHİR	206.793
SUR	112306
ERGANİ	130105
BİSMİL	117674
SİLVAN	86.672
ÇINAR	74.207
ÇERMİK	50.812
DİCLE	38.220
KULP	36.640
HANİ	33.100
LİCE	26.163
EĞİL	23.369
HAZRO	16.935
KOCAKÖY	16.679
ÇÜNGÜŞ	11.927
TOPLAM	1732396

3.1.4. Diyarbakır İlinin İklim ve Bitki Örtüsü

Diyarbakır Güneydoğu Anadolu Bölgesinde hâkim olan karasal iklim özelliğine sahiptir. Yazları mevsim normallerinin üzerinde sıcak geçer, ancak kentin rakımının düşük olması ve dağlık bir coğrafya da olmaması ve Güneydoğu Toroslar yayının kuzey rüzgârları kesmesi nedeniyle kışları Doğu Anadolu kadar sert geçmez.

En sıcak ortalaması 40,2 derece, en soğuk ortalaması ise -10,1 derecedir. Günümüze kadar ölçülen en yüksek sıcaklık ise -25,7 derece ile 11 Ocak 1933 gününde yaşanmıştır. Yıllık Yağış Ortalaması 496 milimetre olan şehirde, bu yağışın %2'lik kısmı yaz aylarında düşmektedir.

Doğal bitki örtüsünü, genellikle otsu bitkilerin ağır bastığı bozkır bitkileri oluşturur. Bunlar ilkbaharda kısa bir süre içinde yeşerip çiçeklenir, ama yağışların kesilmesiyle yaz başında kururlar. Çevredeki dağlar, yer yer meşe ormanlarıyla kaplıdır. Orman bakımından çok yoksul olan Karacadağ'ın Diyarbakır ili içindeki kesimlerinde yer yer meşe topluluklarına rastlanır. Ama ormanlar, ilin toplam yüzeyinin onda birini bile bulmaz (<http://web.archive.org/>).

IV. DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUM

4.1. Araştırma Bulguları

Bu araştırma, Diyarbakır İlinde şiddete uğramış 30 kadınla, şiddetin biçimini, hangi sosyo-ekonomik düzeyde gerçekleştiğini ve şiddetin nasıl öğrenildiğini incelemek amacıyla bilimsel veri toplama tekniklerinden nitel görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde kişilerin özel bilgilerin korunması esas alınarak görüşmeci isimleri G1,G2,G3.....G30 şeklinde kodlanmıştır. Yapılan görüşmeler birinci ağızdan aktarılmış, görüşmeler yüz yüze yapılmış, görüşme sırasında kayıt cihazı kullanılmış, görüşmeciler, araştırmanın amacı ve yöntemine ilişkin bilgilendirilmiş ve görüşmeler de katılımcıların gönüllülüğü esas alınarak yapılmıştır.

4.1.1. Şiddete Maruz Kalmış Kadınların Genel Bilgileri

Tablo 3: Kadınların Genel Bilgileri

Kodu	Yaşı	Medeni Durumu	Nikâh Türü	Eğitim Durumu	Evlenme Şekli	Meslek
G1	35	Evli	Resmi	İlkokul	Görücü Usulü	Ev hanımı
G2	38	Evli	Resmi	Ortaokul	Görücü Usulü	Ev hanımı
G3	52	Evli	Resmi	İlkokul	Görücü Usulü	Ev hanımı
G4	29	Bekâr	-	Lise	-	Hizmetli
G5	54	Evli	Resmi	Ortaokul	Görücü Usulü	Ev hanımı
G6	45	Evli	Resmi	Okuryazar	Görücü Usulü	Tarla işçisi
G7	28	Bekâr	-	Lisans	-	Öğretmen
G8	37	Evli	Resmi	Yüksek lisans	Severek	Sosyolog
G9	17	Boşanmış	Resmi	Lise	-	Çocuk bakıcısı
G10	36	Boşanmış	Resmi	Lise	Görücü Usulü	Kuaför
G11	39	Evli	Resmi	Lise	Kaçarak	Gündelikçi

Kodu	Yaşı	Medeni Durumu	Nikâh Türü	Eğitim Durumu	Evlenme Şekli	Meslek
G12	42	Bekâr	-	Üniversite	-	Aşçı
G13	34	Bekâr	-	Yüksek Lisans	Birlikte Yaşıyordu	Uzman diş hekimi
G14	44	Bekâr	-	Üniversite	Birlikte Yaşıyordu	İngilizce öğretmeni
G15	34	Boşanmış	Dini	Lise	Severek	Tiyatrocu
G16	38	Boşanmış	Resmi	Ön Lisans	Görücü Usulü	Hemşire
G17	29	Bekâr	-	İlkokul	-	Özel Şirkette Hizmetli
G18	36	Evli	Resmi	Ortaokul	Kaçarak	Ev hanımı
G19	38	Boşanmış	Dini	Üniversite	Severek	Ev hanımı
G20	22	Evli	Resmi	İlköğretim	Görücü Usulü	Ev hanımı
G21	31	Boşanmış	Resmi	Ön lisans	Görücü Usulü	Ev hanımı
G22	41	Boşanmış	Dini	Ön lisans	Severek	Aşçı
G23	48	Evli	Resmi	İlkokul	Görücü Usulü	Ev hanımı
G24	25	Boşanmış	Dini	Ortaokul	Görücü Usulü	Kuaför
G25	28	Evli	Resmi	Ön lisans	Zorla Evlendirilme	Mobilya Mağazasında müdür
G26	40	Evli	Resmi	Lise	Görücü Usulü	Ev hanımı
G27	19	Bekâr	-	Lise	-	Ev hanımı
G28	35	Boşanmış	Dini	Okuryazar	Zorla Evlendirilme	İşletmeci
G29	32	Evli	Resmi	Lise	Severek	Ev hanımı
G30	42	Evli	Resmi	Lise	Severek	Ev hanımı

Görüşmelerimize katılan yaşları 17-54 arasında olan 30 kadının 23'ü evlilik gerçekleştirmiş olup, 7'si bekâr olduklarını beyan etmişlerdir. Evli kadınlardan 18'i resmi nikâhlı olup, 5'i de sadece dini nikâhla evli olduğunu ifade etmiştir. Evli kadınlardan 9'u boşanmış ve bu boşanan kadınların 5'ini dini nikâhlı kadınlar oluşturmaktadır.

4.1.2. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Evlenme Şekli Ve Şiddet İlişkisi

Kadınlara görüşme sırasında nasıl evlendikleri; severek mi, görücü usulü mü, kaçarak mı ya da aile baskıyla mı evlendikleri sorulmuştur. Bu soruya 30 kadından 10'u görücü usulü ile evlendiğini, 7'si severek evlendiğini, 3'ü kaçarak evlendiğini, 3'ü ailesinin baskısı ile yani rızaları alınmadan zorla evlendirildiklerini ifade etmişlerdir. 7'si de hiç evlenmemiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde görücü usulü evlilikler ilk sırada yer almaktadır. Görücü usulü ile evlenen 10 kadından 5'i akraba evliliği yapmıştır.

“Görücü usulü yakın akrabamla evlendim.”(G1)

“Görücü usulü evlendirildim evlendiğim kişiyi tanıımıyordum ailemin uygun gördüğü kişiyle akrabamla evlendirildim.”(G2)

“Görücü usulüyle evlendim eşimi daha önce tanıımıyordum ama uzaktan akrabamızdı.” (G3) .

“Görücü usulü evlendim, annem babam yok beni anneanneler ilk istemeye gelen kişiyle sormadan soruşturmadan başıma bela kalma diye evlendirdiler.” (G10)

“Akrabamla evlendirildim, hem de görücü usulü.” (G5)

“Ben 15 yaşında, haberim olmadan İslami kurallara göre evlendirildim, baba kızının nikâhını kıyabilir diye. Benim nikâhımı halamın oğluna kıyıp gelin ettiler çocuk yaşta.”(G28)

Görücü usulü evlilikler, geleneksel toplum yapısının da sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu tip evliliklerin gerçekleşmesinde ailenin ve yakın çevrenin belirleyici olduğunu görürüz. Kadınlar ya ailenin istediği kişiyle ya da kendisine evlenmek üzere yakın çevresi tarafından tavsiye edilen kişilerle evlenmişlerdir. Bazı durumlarda baskıcı aileler kızlarının rızasını almaksızın evlilik kararı verdiğini ve itiraz edilmesi durumunda zorbalığa başvurduğunu ifade edebiliriz.

G6 çocuk yaşta aile baskısı ve tehditle şiddete maruz bırakılarak evlendirildiğini belirtmiştir.

“Ben 15 yaşında istemediğim bir evliliği yapmaya zorlandım, kabul etmeyince o gün babamdan gün boyu dayak yedim. Dayak yememek için daha fazla dövmesin diye evlenmeyi kabul etmek zorunda bırakıldım. Tehdit edilerek evlendirdim”(G6).

G15 her ne kadar severek evlendiğini ifade etse de evlilik kararında toplumsal baskının belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Kadının eğitim durumu ve ekonomik bağımsızlığı şiddetle mücadele etmesinde önemli bir etki yaratsa da şiddetten

tamamen izole olmadığı çalışmamızda da karşımıza çıkmaktadır. Erkeklerin sağlık durumu ya da fiziksel bir engeli olmaksızın çalışmayı reddedip kadınların emeğini sömürmesi ekonomik şiddetin önemli göstergelerindedir.

“Âşık oldum. Evlilik düşünmediğim halde evlenmeye karar verdim. Toplumun baskısı, koşullar, bu kararı almama sebep olmuştu. Ancak ilişkimiz boyunca çalışmadı. Evin geçimini ben sürdürüyordum. Ailesinin ekonomik durumu kötü olduğu için onlara da destek oluyordum ama kendi isteğimle değil. Bu kez psikolojik şiddetini sürdürüyordu. Benim kazandığım parayı alıp annesine ya da kardeşine verdiğinde bu konuyla ilgili rahatsızlığımı dile getirdiğimde beni ayıplıyor böyle şeyleri dile getirdiğim için beni utandırıyor. Geçmişinde yaşadığı travmaları, yoksulluğu, duygu sömürüsü olarak kullanıyordu.”(G15)

Aile içinde yoğun baskı ve şiddete maruz kalan kadınlar görücü usulü olsa bile çoğu zaman evliliğe rıza göstermekte, evlilik tercihinin yaşadığı şiddet ortamından bir kaçış olarak görmektedir. Bu durum rızası ile evlenen kadınların şiddet görmeyeceği anlamına gelmese de görücü usulü yapılan evlilikler de şiddet sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

“Ben onunla evlenme kararı aldığım dönemde bir arayış içinde olduğumu biliyordum. Sebebi babam idi. Sürekli bize anneme uyguladığı şiddetten dolayı evliliği kaçış olarak görmüştüm. Ama yağmurdan kaçan doluya tutulur misali bu evliliği gerçekleştirdim. Hayatım çok farklı olur diye ama maalesef değişen pek bir şey olmadı. Aradığım sevgi şefkat o yürekliliği bulamadım. Aksine evlilikten bir haz alamadım. Bu nedenle geldiğim yere geri dönme kararı aldım ve anlaşarak boşanma işlemlerini başlattım. Ama babamla eşim arasında tek fark eşimden dayak yemedim. Ama babamdan yediğim dayağın hadi var hesap yoktu.” (G21)

“Çalıştığım halde çok baskı altındaydım, insan gibi bir huzurum rahat yattığım bir gece yoktu, annem de asla korumazdı, sus derdi sesimiz dışarı gitmesin, ayıptır baban haklı sen onları çok kızdırıyorsun, üstüne başına dikkat etmiyorsun, asla benden yana olmadı, benim için evlenmek onlardan kurulmak olacaktı. Olmadı, başta kısa bir süre flört ettik. Harika bir ilişkim vardı. Çok anlayışlıydı ama aşırı kıskançtı. Beni de seviyor diye rahatsız olmadım. Ne bileyim erkek işte kıskanır diye. Ailemdeki erkeklerde sertti o bana iyi bile gelmişti. Nişanlandık, evlendik ama çok anlayışlıydı başlarda. Ama kızınca gittikçe dozunu artırdı. Ben de kesin benim suçum yoksa çok sakın biri falan, ilk çocuğum doğduktan sonra kâbus günlerim başladı.”(G30)

G21 örneğinde olduğu gibi G30 da aile içi baskı, huzursuzluk ve psikolojik şiddet nedenlerin evlilik sürecinde belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Ancak her iki

örnekde de görüldüğü üzere kadının üzerinde cinsiyet temelli oluşturulan baskı aile içi yaşamla sınırlı kalmamış evlilik hayatında da benzer sıkıntılar yaşanmıştır.

4.1.3. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Evlenme Yaşı Ve Şiddet İlişkisi

Erken yaşlarda yapılan evlilik, bedensel, duygusal ve mental olarak çocuğun henüz olgunlaşmadığı, çocuk doğurmaya ve sorumluluk almaya hazır olmadığı evlilik şekli olarak tanımlanmaktadır. Olgunlaşma sürecini tamamlamamış kız çocuklarının bu çağda karşı karşıya kaldığı problemler bir yaşam boyu iz bırakan sorunlar halini alabilmektedir. Evlilik gibi kültürel anlamda kadına ciddi sorumluluk yüklenen bir kurumun özellikle eğitimini tamamlamış, yarıda bırakmak zorunda kalmış -bunların çoğu oyun yaşında olan kız çocukları olmakta- çocukların önüne bir gereklilik gibi sunulması ciddi bir toplumsal sorun yaratmakla beraber kadına yönelik şiddet vakalarını artırıcı nedenler arasında da yer almaktadır.

Katılımcılarımıza evlenme yaşlarını sorduğumuzda çalışmamıza katılan 23 evli kadından 7'si, 18 yaşından önce evlenmiş yani erken yaşta evlilik yapmıştır. Erken yaşta evlilik, hala ülkemiz de önemli bir sorun olarak yerini korumakta ve çocuk istismarı kapsamında değerlendirilmektedir. Bu bağlamda kadına yönelik şiddet ile erken yaşta evlilik arasında anlamlı bir bağ olduğunu söyleyebiliriz.

“Ben 15 yaşında haberim olmadan evlendirildim. İslami kurallara göre baba kızının nikâhını kıyabilir diye benim nikâhımı halamın oğluna kıyıp gelin ettiler. Çocuk yaşta evliliğim ilk zamanlarında eşim olan halamın oğlu iyi davranıyor ve babamın sana yaşattıklarını yaşatmayacam diyordu. Ama ikinci ayda babamı arar oldum. En azından o beni her gün dövmüyordu. Ama eşim nerdeyse yemek yiyer gibi günde 3 posta dayak atıyordu. Çocukluğumda babamdan çok dayak yedim. Babam 2 evli olmasından dolayı ve iki kadın arasında kaldığını çok zorlandığını bu nedenle psikolojisinin bozulduğunu bu yüzden elinden bir şey gelmeyince hırsını bizden çıkardığını söylerdi.”(G28)

“Okuryazardım, ilkokul diploması aldım. 15 yaşında görücü usulü evlendim. Babamın teyzesinin kocası istedi ve zorla evlendirildim. Hayır diyince babam beni rezil mi edeceksin dedi ve çok dayak yedim. Eşimi suçlamıyorum. O da beni sevmiyordu. Aileler zorla evlendirdiler, eve gelmek istemiyordu. Beni sevmeyen biriyle yaşamak zorunda kaldım. Kocam çok dövüyordu. Her itirazımda dayak yiyordum. Tarlada çalışmak için çok küçük olmama rağmen gücümü aşacak şekilde çalıştırdılar beni.” (G6)

“Evlilik yaşı, evliliğin kuruluşu açısından en temel belirleyici olup, erken yaşta

yapılan evliliklerin kadınları hem şiddete maruz kalma, hem de şiddetle mücadele etme açılarından daha savunmasız hale getirdiği bilinmektedir. Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'na göre kadınlar ve erkekler evlenmek için 17 yaşını doldurmak zorundadır ve ailelerin çocuklarını 15 yaşından önce evlendirmeleri suç kapsamındadır” (KSGM 2015: 73).

“Çocuktum, damda ip atlıyordum, misafirimiz gelmiş dediler. Bir akrabam ve bekâr oğlu gelmiş. Meğerse kız istemeye gelmişler. Terziymiş, sanatı elinde diyip vermeye karar verdiler. Annem ya seni ya da ablamı vereceğim dedi. Ben daha göze çarpıcı olduğum için beni verdiler. 13 yaşındaydım. Hiç istemedim, çok ağladım, çok korktum ama baş edemedim. Babam emniyet bekçisiydi, evlenmek istemiyorum diye annem beni babama şikâyet etti. Babam da beni elindeki kemerle öldüresiye dövdü, eğer kötü bir kız olmasan eğer o...pu olmasan karşı gelmezdin dedi. Adam 27 yaşında ben 13 yaşındaydım. Beni satar gibi çok kötü koşullarda evlendirdiler. Çok korkmuştum gerdek gecesi ailenin arasına saklandım. Eşim gönderin babasına kusuru var demek ki diye bağırdı. O gece birlikte olmadık. Namusuma çok laf ettiler ve aileme şikâyet ettiler. Annem aileler birbirini öldürecek diye beni tehdit etti ve eşim zorla benimle beraber oldu, annemden nefret ettim, ölmesini isteyecek kadar nefret ediyorum.” (G5)

“Kadınların yaşı ile erken evlilikler arasında eğitim ve refah düzeyi arasındaki ilişkiye göre daha farklı bir ilişki görülmektedir. En genç yaş grubu olan 15-24 yaşlarındaki evlenmiş kadınların üçte birinden fazlası 18 yaşından önce evlenmiştir. Daha ileri yaş gruplarından 45-59 yaş grubundaki kadınların ise, yaklaşık üçte biri için erken evlilik söz konusudur. Diğer iki grupta ise her beş kadından biri erken evlenmiştir”(KSGM 2015: 75).

Yapılan çalışmalar şiddet görmüş kadınların yoğunlukta erken yaşta evlilik yaptığını doğrular niteliktedir. Katılımcılarımızdan G3, 17 yaşında yaptığı evlilikte yaşının küçük olmasının evlilik içi ilişki de nasıl bir dezavantaja dönüştüğünü, aile için de savunmasız hissettirdiğini, şiddete karşı kendini koruyamadığını ifade etmiştir. G2 ailesinin kendi rızasını almadan, evlenmeye mecbur bırakıldığını bu nedenle de eğitimini yarıda bıraktığını ifade etmiştir. G1 ise kendisine söz hakkı tanınmadan evlendirildiğini ifade etmiş, cinsiyeti nedeniyle bu konu da fikrini beyan etmesinin ayıp olduğunu vurgulamıştır.

“17 yaşında görücü usulü ile evlendim, küçüktüm, hiçbir kararı tek başıma veremiyordum, hep haksızdım. Haklıyken bile haksız düşünüyordum. Erkek er ve güçtür, bunu bile yanımda hissedemiyordum. Çocuklarım büyüyünceye kadar sesim

çıkılmıyordu. Artık onlar da büyüdü ben de büyüdüm, sesimi çıkartmayı öğrendim. Ama her türlü şiddete maruz kaldım. Aldatıldım, çocuklarım küçüktü mecburen yuttum, gözüme soka soka yapmaya başladı. Toplum onun yaptığını normal görüyor ben tepki verince haksız oluyorum. Karnımı o doyuruyor diye sesimi çıkaramıyordum susmak zorunda kalıyordum Ama ben çok aşağılandım çok hırpalandım. Eşimin cinsel şiddetine de çok maruz kaldım. Benimle zorla döverek birlikte oluyordu. Evli olunca bunu kimseye anlatamıyorsun.” (G3)

“14 yaşında evlendirildiğim için liseyi terk ettim. Ailem rızamı almadan beni akrabamla evlendirdiler. Öyle uygun görmüşler” (G2)

“Amcamın oğluyla 17 yaşında evlendim, hem akrabaydık hem de eşimin babası kayınbabam amcamdı yani üstelik ben de küçüktüm, yaşadığım her şeye sessiz kalmam gerekti ayıptı bir kere konuşmam.” (G1)

Erken yaşta gerçekleşen evliliklerin aile öykülerine baktığımızda, ailenin temel görevi olan, çocuğun ruhsal ve fiziksel anlamda sağlıklı gelişimine dönük sorumluluklarını gerçekleştirilmediğini, böylesi aile modellerinde ise, çocuğun aileyi sıcak bir yuva olarak benimsemediğini, evliliği aileden ve şiddeten bir kaçış, kurtuluş olarak gördüğünü kadınların beyanlarına dayanarak söyleyebiliriz.

4.1.4. Şiddete Maruz Kalan Kadının Eğitim Durumu

Tablo 4: Kadınların Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Kişi sayısı
İlkokul	5
Ortaokul	4
Lise	8
Üniversite	10
Okur Yazar	1
Okur Yazar Değil	1
Toplam	30

Kadınların yaşadıkları şiddet olaylarında eğitim en çok tartışılan konuların başında gelmektedir. Şiddeti önleyici tedbirler arasında da sık sık eğitim vurgusu

yapılmakta gerek şiddet uygulayıcısının gerekse kadının bilinç ve eğitim düzeyinin yükselmesi şiddet olaylarını azaltacağına dair bir kanı oluşturmaktadır. Bu ilişki de gerçeklik payı azımsanmayacak durumda olsa da çalışmamıza katılan 30 kadından 10'u üniversite mezunudur, 8 kadın lise mezunu, 4 kadın Ortaokul mezunu, 5 kadın ilkokul mezunu, 1 kadın okuryazar ve 1 kadın da okuryazar değildir. Bu tablo bizim için her eğitim seviyesinden kadının şiddete uğrayabileceği tezini doğrular niteliktedir.

Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması 2015 Raporunda yer alan bilgilere göre, “Eşinin veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kalmış kadınlarda, eğitim düzeyi arttıkça kendi ailesinden yardım alan kadınların oranının arttığı görülmektedir. Örneğin şiddete maruz kalmış ve lisans ve daha üzeri düzeyde eğitime sahip kadınların yüzde 39'ine kendi ailesi yardım etmiştir. Benzer şekilde, eğitim düzeyi yükseldikçe arkadaş ve komşunun yardım etmek istediği kadınların payı da artmaktadır” (KSGM 2015: 157).

“Ailemle yaşamak çok güzel olsa gerek keşke toplumda bu kadar yaşanan kadın şiddetine karşı tüm aileler kızlarına, kadınlarına benim ailemin bana sahip çıktıkları gibi onlar da sahip çıkabilseler.”(G8)

“Ailemin ve arkadaşlarımla bu konuda çok desteği oldu. Doğru yerlere yönlendirildim, danışmanlık merkeziyle kurduğum bağlantı bana çok iyi geldi.”(G15)

Kadınların eğitim düzeyinin artmasına bağlı olarak toplumsal statülerinin de arttığını, üretim ilişkilerine katıldıklarını ve toplumsal cinsiyet rollerini kırmakta daha güçlü olduklarını gözlemleyebiliyoruz. Bu durum kadınların kamusal yaşamda daha üretken ve aktif olmalarına ve benlik saygısının artmasına olanak sağlıyor. Çalışmamızda eğitim durumu yüksek kadınların aile ve çevre desteği aldığı araştırma ile örtüşmektedir.

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması raporunda eğitim düzeyi ve şiddet ilişkisine yönelik; “toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir uzanımı olan kadına yönelik şiddet olgusu da kadının eğitim düzeyine göre farklılaşmaktadır. Temel farklılığın lise eğitiminden sonra görüldüğü, lise düzeyinden fazla eğitime sahip olanlar için şiddet düzeyinde önemli azalmaya rağmen, lise düzeyinde eğitimi olan her dört kadından birinin; üniversite ve üzeri eğitimi olan her beş kadından birinin fiziksel şiddete maruz kalmış olması dikkat çekicidir” (KSGM 2015: 92).

Yaptığımız görüşmelerde kadınların maruz kaldıkları şiddetin bir gerekçesini de eğitim olarak ifade etmesidir. G12 yaşadığı şiddetin nedenini hakkını araması olduğunu bu nedenle de şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir.

“Garip olan şey bu ülkede en çok şiddete maruz kalan eğitimli kadınlardır. Bu soruyu bazen kendime soruyorum, cevap bu olsa gerek. Eğitimli kadın her zaman hakkını aramasını bildiğinden toplum içinde hazmedilmeyen kişilerdir, sesini yükselten hakkını arayan kadınları sevmiyorlar ve daha çok şiddete uğruyorlar.” (G12)

Yapılan çalışmalar da eğitim düzeyi ve şiddet arasında bir ilişkinin olduğunu doğrular niteliktedir. 2004 yılında Kocacık'ın yaptığı “Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet” Araştırmasının sonuçlarını incelediğimizde; eğitim düzeyi yüksek olanların şiddet görme oranı %87,4 iken, eğitim düzeyi düşük olanlarla bu oran %79,5 ve %77,3 olarak çıkmıştır. Oransal olarak eğitim düzeyi yüksek olanların gördükleri şiddetin eğitim düzeyi düşük olanlardan daha fazla olduğunu görmekteyiz”(Kocacık 2004: 110). Bu tablodan da anlaşılacağı üzere eğitimin bireyin yaşantısında oluşturduğu farkındalık, ekonomik özgürlük, haklarına sahip çıkma gibi unsurlar göz önünde bulundurulduğunda sesini çıkaran, hakkını arayan kadınlar, ataerkil kültürle şekillenen erkeklerin şiddetine maruz kalmaktadır.

“Çeşitli tiyatrolarda oyunculuk yaptım. Aynı zaman da takı tasarımcısıyım.”(G15)

“Ön lisans Muhasebe Bölümü mezunuyum.” (G21).

“Yüksek lisans mezunu sosyologum.” (G8).

“Üniversite 2 yıllık muhasebe bölümü mezunuyum.”(G2).

“Uzman Diş hekimiyim.”(G13).

“Üniversite mezunuyum, İngilizce Öğretmeniyim.”(G14)

“Hemşirelik meslek yüksekokulu mezunuyum.”(G16)

“Yükseköğrenim gören kadınların yaşadıkları şiddeti paylaşmak konusunda daha ketum davranıyor olabileceklerini ve yükseköğrenim görmüş 6 erkekten birinin eşine fiziksel şiddet uyguladığını göz önüne alsak da, eğitim ve şiddetle mücadele arasında olumlu bir ilişki vardır”(Altınay, Arat 2007: 112).

“Hayır, görmüyorum ama psikolojik olarak yaşadıklarımın etkisi altındayım, hala bu konuları konuşmaktan kaçınıyorum.”(G13)

Yükseköğrenim mezunu olan G13 herhangi bir psikolojik destek almadığını,

ancak yaşadığı şiddet olayın etkisiyle görüşme sırasında duygularını ifade etmekte zaman zaman zorlandığını, yaşadıklarının etkisinden kurtulamadığını belirtmiştir.

Çalışmamız da eğitim durumu üniversite ve üzeri olan görüşmecilerimizin şiddeti anlatmakta zorluk çektiğini gözlemlenmiştir. Birçok konuda eğitim düzeyi düşük kadınlara oranla daha az ve kısıtlı bilgi verdiklerini durumu ifade ederken tekrar tekrar cümlelerini düzelttikleri izlenmiştir. Her eğitim düzeyinden kadının şiddete maruz kaldığı sonucu çalışmamızda da yer verilmiştir. Ancak eğitim düzeyi yüksek kadınların hala şiddet konusunda yaşadıkları ile yüzleşme ve durumu kabullenmeleri düşük eğitim düzeyindeki kadınlara göre daha fazla çaba ve zaman gerektirdiği gerçeğini de ortaya çıkarmıştır.

4.1.5. Şiddete Maruz Kalan Kadının Çalışma Durumu

Kadınların düzenli bir işinin olması refah düzeylerini olumlu etkilerken, ekonomik bağımsızlıklarını elde etmiş olmaları karşılaştıkları engelleri aşmalarında kolaylaştırıcı etkenler arasındadır. Şiddete maruz kalan kadınların çalışma durumlarını incelediğimizde çalışan kadınların da ekonomik, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet biçimlerine maruz kalabildiklerini görmekteyiz.

Araştırmamıza katılan 30 kadından 10'u hayatının hiç bir döneminde çalışmamış ve kendilerini ev hanımı olarak nitelendiriyorlar, 20 kadından 15'i düzenli olarak devam ettikleri bir işleri olup diğer 5 kadın ise hayatlarının bir dönemin de çalışmış ancak düzenli bir işleri bulunmamaktadır. Katılımcılarımız arasında doktor, hemşire, öğretmen, sosyolog, muhasebeci, kuaför gibi profesyonel mesleği olan kadınlar da farklı şiddet türleri ile karşılaşmışlardır.

KSGM'nin Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasında “kadınların şiddete uğramaları ile bir meslek sahibi olmaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ifade etmişlerdir”(KSGM 2015: 85). Çalışmamız da eğitilmiş ve meslek sahibi kadınlar da şiddete maruz kalmıştır. Bu bilgi her kesimden kadının şiddete uğradığı görüşü ile paralellik göstermektedir.

“Uzman diş hekimiyim, çalıştığım fakülteye gelip öğrencilerin ve hocaların yanında bana bağırp hakaret etti. Kaçarak bindiğim otobüse arkamdan bindi orada da herkesin içinde sözlü tacizlerine devam etti. Otobüsten atlayıp taksiye koştum. Peşimden taksiye bindi ve hala aynı sözlerle tacizi sürdürmeye devam etti.”(G13)

Geleneksel toplum yapısının baskısı ile beraber cinsiyet eşitsizliğini de yoğun biçimde hisseden kadınlar, eğitim hakkından mahrum edildiği gibi sosyal anlamda ifade alanı daraltıldığı için de yaşamın herhangi bir döneminde karşılaştığı problemleri aşmada dayanaksız kalabiliyor. Yoksulluğun kadınların/annelerin hayatında çocuklarının karnını doyurmaması gibi insani bir soruna denk düşmesi de bir şiddet olarak kadınların hayatına yansıyor. G1'in eşinin cezaevine girmesiyle beraber yoksulluk çekmesi sonucu işe girmiş, ancak ailesel ve çevresel baskılar zorluk çıkarsa da çocuklarının en temel ihtiyaçlarını karşılamak kendine güvenini artırmış.

“5 çocuğum var, en küçük çocuğuma hamileyken eşim cezaevine girdi. Psikolojik olarak zor durumdaydım, zor zamanlar geçirdim. Çocuklarıma bakabilmek için işe girdim, aç kalıyorduk. Çalışırken eşim yok diye ailesinin şiddetine, baskısına maruz kaldım. Yine de çalışmak bana çok iyi geldi, özgüvenim arttı, kimseye yalvarmadan çocuklarıma bakabildim, kendimi de onları da savunabildim. Onlara temiz üst baş alabildim. Çalışmadan önce eşimin ailesinden çocuklarım bayramlık alsın diye yalvardım ancak onları çok incittiler, git başımdan ne bayramlığı ne elbisesi diye uzaklaştırdılar. Aşırı horlanmış hisseden çocuklarım bir daha kimseden bir şey istemediler. Kimsenin yemeğini yemezler, aşırı gururlu davranırlar”(G1)

G1 örneğinde olduğu gibi G2 de şiddet ve sosyal yaşamdan izole edilmenin olumsuz sonuçlarından çalışma hayatına atılarak uzaklaştıklarını ifade etmiştir. Düzenli bir işe sahip olmadığını belli aralıklarla çalıştığını ifade eden kadınlardan bazıları eşlerinin çalışmaması dolayısıyla işe başlamışlar, mevcut hayat koşullarının asgari yaşam düzeyinin çok altında olduğunu, açlık sınırında yaşadıklarını, özellikle çocuklarına bakabilmek için çalışmak zorunda olduklarını belirtmişler. Her ne kadar kötü hayat şartlarının zaruri sonucu bu çözüme başvursalar da fırsat verildiğinde kadınların tüm zorluklarla başa çıkabilecek güçlerinin olduğunu vurgulamıştır.

“Eşim çalışmıyor. Şu anda büyük kızım çalışıyor. 700-800 TL para geliyor eve. Ev kayıinvalideme ait. Artık kadınların eve tıklmaması gerektiğini öğrendim. Bir işte çalışmak özgüvenimi artırdı. İnsan olduğumu kendime ait bir hayatımın olduğunu anladım. Aile baskısı vardı, çalışmama her iki aile de karşıydı ama mecburiyet yüzünden çalışmaya başladım, bana çok iyi geldi çalışmak. Tüm zorluklara ve de gördüğüm şiddette rağmen hayatta ve ayakta kalmayı öğrendim. Çalışmanın kadın hayatındaki önemini öğrendim. Kadını güçlü dirençli ve de her zorluğa göğüs germeyi kendiyile barışık yaşamayı yaşaması gerektiği hayatı insan gibi yaşamayı öğrendim.

Eşimden ailesinden ve de ailemden nefret ettim. Çünkü çocuklarımla yaşayacağım bu kadar güzel bir hayatı bize zindan etikleri için yine de kaybettiğim öz güvenimi geri kazanarak hayatıma çocuklarım için kaldığım yerden devam etmeye çalıştım.” (G2)

Katılımcılardan çalışmadığını beyan eden G30 ekonomik sıkıntı yaşadığı halde çalışma hakkından alıkonulmuş, çalışma ısrarı sonucu şiddete ve tehdide maruz kalmıştır. G4 ise en büyük şiddeti yoksulluk ve açlık olarak tanımlamakta ve çocuklukta yaşadığı ihmal ve istismarı dile getirmektedir.

“Çok aç kaldık hep ailesi baktı o dönem, kendi aileme asla anlatamıyordum her şey çok iyi diyordum onlar da eşimi seviyordu, ekonomik sorunlar hiç düzelmedi, eşime çalışmak istediğimi söyledim kesinlikle olmaz dedi, ben karıma bakamıyorum dedirtmem, çalışırsan babanın evine dönersin dedi, aslında göze aldım”(G30)

“Maruz kaldığım en büyük şiddet ise yoksulluk ve aç bırakılmaktı, aç yattığım akşamları ve kahvaltı yapamadığım sabahları hatırlıyorum. Babamız vardı ama açtık, bize hiç bakmadı. Hala evin gereksinimleri benim üzerimde”(G4)

Kadınların sıklıkla maruz kaldığı ekonomik şiddetin tanımlarından biri de çalışmasına engel olunmasıdır. Kadınların çalışmasına engel olunması hem sosyal haklarını kısıtlamakta hem de onları yoksulluk, açlık gibi gayri insani koşullarda yaşamaya mahkûm etmektedir. Çalışamayan, kendi yaşamını kuramayan, parasını kazanamayan kadın, öncelikle birey olarak yaşam içinde var olamaz, benlik saygısı kazanamaz ve öz güvenini geliştiremez. Bu durum da kendisini eksik hissetmesine, başkasına bağımlı olmasına ya da başkasının yaşamına ve koşullarına muhtaç kalmasına neden olur. Kadınların şiddet döngüsünden çıkamamalarının en güçlü nedenlerinden biri de ekonomik bağımsızlık kazanamaması ya da ekonomik alanlar yaratamamasıdır.

4.1.6. Şiddet Uygulayan Erkeğin Eğitim Durumu

Tablo 5: Erkeklerin Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	Kişi sayısı
İlkokul	5
Ortaokul	1
Lise	14
Üniversite	2
Okur Yazar	5
Okur Yazar Değil	1
Toplam	30

Kadınlara şiddet uygulayan erkeğin eğitim durumu ve şiddet arasında nasıl bir ilişki olduğu üzerine çalışmamızda çıkan sonuçlar şöyledir; 30 erkekten 2'sinin üniversite mezunu, 14'ünün lise mezunu, 1 kişinin ortaokul mezunu, 5 kişinin de ilkokul mezunu, 5 kişinin okuryazar olduğu 1 kişinin ise okuryazar olmadığıdır.

G16 İnşaat mühendisi eşinin psikolojik şiddetine maruz kalmış. Kendisi de hemşire olan G16, evliliği aile içi şiddetten bir kaçış olarak tercih etmiştir. Eğitimli eşinin em fiziksel, hem de psikolojik şiddetine maruz kalmıştır.

“Ben hemşireyim o ise inşaat mühendisi arkadaşımın vesilesiyle ailelerde kendi aralarında anlaşınca bu evlilik gerçekleşti ama ilginç olan evlenmemize sebep olan kişi boşanmamıza da sebep oldu. Eşimle ortak arkadaşlarımın vesilesiyle tanıştım yani görücü usulü öncelikle uyumlu olması benim bu kararı vermem de etkili olmuştu o kadar sıkıntılı bir babayla yaşıyordum ki bu evlilik bana bir kurtuluş yolu gibi görünüyordu tahmin edemedim yağmurdan kaçıp doluya tutulacağımı... Ben 17 yaşında öğrenci iken evlendim. Eşim önceleri bana iyi davranıyordu, zamanla alkol almaya başladı. Her alkol alışında beni dövüyor çalıştığım hastanedeki herkesi bana yakıştıyordu.”(G16)

G30 ise elektrik teknisyeni olan eşi tarafından şiddete maruz kalmıştır. Evliliği boyunca psikolojik, ekonomik ve fiziksel şiddete maruz kalmıştır.

“Eşim Elektrik Teknisyeni, ilk çocuğum doğduktan sonra kâbus günlerim başladı, eşimin iş yeri vardı, borçlar birikti ekonomik kriz yüzünden kapattı dükkânı ve evden çıkmadı çalışmadı, ailesi destek oluyordu gıda yardımı falan ama eşime sesimi

çıkaramıyordum, git başka iş bak dedim beni oturduğumuz apartmanın merdivenlerinden aşağı attı.” (G30)

Erkeğin eğitim durumu ve şiddet uygulama durumu arasında anlamlı bir bağ kurulamamıştır. Şiddete uğrayan kadınların profilleri incelendiğinde her sosyoekonomik seviyeden kadının şiddete uğradığını görmekteyiz. Dolayısıyla bu çıkarımdan hareketle şiddeti uygulayan erkeğin de her sosyoekonomik seviyeden olabildiğini görmekteyiz. Görüşme gerçekleştirdiğimiz tüm kadınlar yakınları olan erkekler tarafından şiddete maruz kalmıştır. Kadınların aile içi/evi içi karşılaştıkları şiddete Eğitimin toplumsal anlamda sağladığı konum ve vizyon farklı bir algı yaratsa da erkekte kadına yönelen şiddet biçimsel değil kültürel ve sosyolojik zeminleri olan köklü bir sorundur.

4.1.7. Şiddet Uygulayan Erkeğin Çalışma Durumu

Çalışmamızda kadınlara şiddet uygulayan erkeğin mevcut iş durumunu incelediğimizde 30 erkekte 12'sinin düzenli bir işinin olduğu, 7'sinin düzenli bir işte çalışmadığı, 6'sının işsiz olduğu sonucuna varılmıştır. İki kadının da eşlerinin işleri ve gelirleri hakkında fikirlerinin olmadığını, eşlerinin gelirleri hakkında bilgi vermediğini belirtmişlerdir.

Çalışmamıza katılan kadınların bir kısmının şiddet öyküsünde eşlerinin ekonomik durumlar bozulunca şiddete başvurduğunu öncesinde aile içi ilişkilerin daha iyi olduğunu ifade etmişlerdir. Erkeğin işsiz olması ailenin yoksullaşmasına neden olurken yapılan çalışmalar da erkeklerin en fazla işsizlik döneminde şiddete başvurduğunu gösteriyor. İşsizliğin kendisi, şiddetin doğrudan bir nedeni olması da dolaylı olarak işsizlik döneminde yaşanan stres, gerilim gibi olumsuz duygu durumları şiddete yatkın erkekler de şiddet gösterme eğilimini daha da destekler yönde görünmektedir.

G2 eşinin iyi durumda olan işin de iflası sonucu şiddete başvurmuştur. G30 ise, iş durumundaki olumsuzlukların aile içi huzursuzluk ve şiddet nedeni olduğunu ifade etmektedir.

“Ekonomik olarak başlarda iyi durumda olan eşim iflas edince şiddete başladı, çok zordu benim için, Diyarbakır'dan, eşimin ailesinden nefret ettim.”(G2)

“Eşim çok garip bir ilişki anlayışı vardı. Eğer ekonomik işler yolundaysa çok iyi, ama

parasını alamamışsa yâ da bir şeyler ters gitmişse acısını benden çıkarıyor. Uzun süre çok kötü günler yaşadım, işsizdi çalışmıyordu, çalış dediğimde evde sürekli kavga, şiddet, küfür, tehdit çok korkutucu birine dönüşüyor. O zamanlar da bende susuyorum, çocuklarım öğrenci etkilenmesin diye.”(G30)

Erkeğe yüklenen anlam ve değer ilişkisi erkeğin çalışıp çalışmamasıyla doğru orantı içindedir. Kültürel ve toplumsal değerlerle ilişkili olarak erkeğin güç ve statüsel ilişkisi, aile reisi, baba figürü olması ekonomik durumundan önemli biçimde etkilenir. Bu durum erkeğin psikolojisi üzerinde de ciddi bir etkiye sahiptir, çünkü cinsiyet rollerini şekillendiren kalıplar erkeği de şekillendirmekte ve çalışmamızda da sıkça değindiğimiz şiddet ve toplumsal cinsiyet ilişkisine denk düşmektedir.

G21 babasının ekonomik sorunlar yaşadığı dönemde yoğunluklu olarak şiddete başvurduğunu ifade ediyor. Babasının şiddetini başta annesi olmak üzere tüm kadınların yaşadığı ve hepsi için hayatın yaşanması ve dayanması zor bir seviyeye geldiğini dile getirmektedir.

“Babam kendi yaşadığı ekonomik ve psikolojik sorunlarından dolayı sıkıntılarını çözemediği zaman acısını önce annemden sonra da bizlerden çıkararak rahatladığını görmek bizlere ölmeden ölümü yaşamaktı. Maruz kaldığımız sıkıntıların bir nebze olsa bize yansıtılması bunun fiziksel, sözlü, hakaret olarak da olsa acısını bizden çıkartması, benim, annemin, ablalarımın hayata çok soğuk bakmasını sağladı; gözlerimizin önünde annemi öldüresiye dövmesi sonra dönüp aynı şekilde bizleri dövmesi...” (G21)

Kadınların yaşadığı ekonomik sıkıntılardan bazıları haneye giren gelirin iyi durumda olmasına rağmen aile de kadının ve çocukların yokluk çekmeleri, ailenin temel bakım ve ihtiyaçlarının karşılanmaması ve erkeğin aşırı ilgisiz davranıp ekonomik, psikolojik ve fiziksel şiddete başvurduğunu görmekteyiz. Bu durumu G21 örneğinde de görmekteyiz. Haneye giren gelir durumunun iyi olmasına rağmen eşine ve çocuklarına karşı hiç bir sorumluluğunu yerine getirmeyen ve ekonomik, fiziksel, sözel ve cinsel şiddet uygulayan bir örnek karşımıza çıkmaktadır.

“Diyarbakır’da bilinen büyük bir kırtasiye dükkânın sahipti, ama okul zamanları çocuklarına hiçbir şekilde defter, kitap, kalem almazdı. Bana, git baban onlara alsın ben getirmek sorunda mıyım derdi. Çocuklar babalarından bir şey istediğim zaman vermediği gibi hem söver hem de dayak atardı. Ben karşı geldiğimde de çocukları odadan çıkartıp bana hem fiziksel hem de cinsel şiddet uygulardı. Kaba dayak, darp, küfür, sövme, itip kakma, zorla cinsellik. Maddi imkânlarımızın çok iyi olmasına rağmen maddi şiddeti yaşamak, sevgiyle büyüyen biri olmama rağmen sevgisiz,

saygısız bir evliliği yürütmeye çalışmaktan dolayı psikolojik sorunlar yaşayınca bu durum aileme yansdı.”(G8)

Mavili'nin de belirttiği üzere “erkeğin kazandığı parayı kendi özel zevkleri için harcayarak aile gelirinden kısıntı yapması da bir ihmal ve istismar olarak ortaya çıkar” (2014: 35). Yukardaki örnekte de gördüğümüz gibi erkeğin şiddet uygulamasında ekonominin tek geçerli değişken olmadığı, olanaklarının iyi olmasına rağmen ailesini her yönden ihmal ve istismara uğratabildiğini görmekteyiz.

4.1.8. Şiddete Maruz Kalan Kadının Çocuklukta Şiddete Maruz Kalma Durumu

Çalışmamızda şiddete uğrayan 30 kadına çocukluk dönemlerinde aile içi şiddet öykülerini sorduk, 24 kadın çocukluğunda şiddete maruz kaldığını ifade etti, 4 kadın ise evlilik öncesi aile içi şiddete maruz kalmadığını ifade etti.

“Aile içi şiddetin çocuklara yönelik kısmı da en az bilineni veya kayıtlara geçendir. Geleneksel terbiye sisteminin uzantısı olarak, “Çocuğunu (kızını) dövmeyen dizini döver”, “Dayak cennetten çıkmadır”, “Eti senin, kemiği benim” tarzındaki deyimler, dayağı olumlu bir davranış olarak göstermektedir” (Mavili, 2014:19).

Aile içi şiddete erken çocuklukta maruz kalan bireyler, yetişkinliklerinde de şiddet döngüsünden kurtulamadıklarını, gördükleri şiddet karşısında kendileri de şiddeti bir savunma mekanizması olarak kullandıklarını ve kendilerine yönelen şiddeti kendilerinin de çocuklarına yönelttiklerini ifade etmişlerdir.

G2 çocukluk çağlarında maruz kaldığı şiddetle başa çıkma yöntemi olarak çocuklarına zaman zaman şiddet uyguladığını belirtmiştir.

“Çocukken de annemin şiddetine çok maruz kaldım. Annem çaresiz kalınca beni çok döverdi. Sonradan ona hak verdim. Ben de çocuklarıma çok şiddet uyguladım. Anneme benzettim kendimi. Eşim beni dövünce ben de çocuklarıma dövüyordum. Çocuklar da birbirlerini dövüyordu. Ekonomik ihtiyaçlarımı karşılayamıyordum, çok yoksulluk çektim.”(G2)

G3 yaşadığı şiddet öyküsünde üvey babasının annesi dövmesine tanık olması kendisinin de şiddeti normalleştirmesine neden olduğunu anlatıyor, Şiddetin sıradanlaşmasın da en önemli sorunun şiddet uygulayıcılarının bunu meşru görmesi ve durumun kanıksanmasıdır.

“Kendi ailemden de şiddet gördüm, onu da çok ağır yaşadım. Annemin üvey babamdan

gördüğü şiddet korkunçtu. Annemde gördüğüm şiddet bana yapılıyorsa bunu yaşamak zorunda hissediyordum kendimi. Ailem hiç yanımda olmadı beni hiç korumadı, kendimi hep çaresiz, güçsüz, kimsesiz hissediyordum.” (G3)

Çocukluk öyküsünde annesinin şiddetine tanık olan G3 gibi G4 de çocuk yaştan itibaren annesine uygulanan şiddete hem tanıklık etmiş hem de maruz kalmıştır. Bu durum yetişkinlik yaşlarında önemli ruhsal travmalara neden olmakta ve kadının şiddete dönük etkin adımlar atmasına engel olmaktadır.

“On kardeşlik ve mevsimlik işçi olarak çalışırdık. Babam ekonomik olarak bize hiç bakmazdı ama ninem hep bizim para gizlediğimizi iddia ederdi. Babam da annesinin doldurmasına gelip şiddet uyguluyordu. Arıcıydı ama hiç para kazanmazdı. Elde edemediği para yüzünden hep bizim kazandığımıza göz dikerdi. Eve lazım olanları hep biz alırdık. Bize ahır gibi bir yer verdiler. Buğday çuvallarının olduğu bir ambarı oda yaptılar. Hepimiz tek odada yaşardık. Babaannemin kışkırtmasıyla ailede herkes bize saldırırdı. Babam başlatırdı ve tüm ailesinin bize şiddet uygulamasına neden olurdu. Dedem devamlı babama bizimle ilgili kötü şeyler söylerdi.”(G4)

“Çocuğun psikolojik ve fiziksel sağlığını bozucu eylemlerin tümü istismar olarak adlandırılır, İhmal de anne-babanın, çocukların bakım, beslenme, korunma, ısınma, giyinme, sağlık ve eğitim ile ilgili ihtiyaçlarını karşılayamamaları ya da hatalı bir tutum sergilemeleri olarak tanımlanır” (Mavili 2014: 19). Çalışmamızda kadınların çoğu çocukluklarında istismara ve ihmale maruz kalmış rızaları alınmadan zorla evlendirilip tüm yaşamları bitmeyen bir şiddet döngüsü içine girmiştir. Nerdeyse ömrüne yakın bir süre evli kalan ve her türlü şiddet gördüğünü söyleyen G5 yaşadığı şiddeti şöyle anlatmaktadır;

“Annem ya seni ya da ablanı vereceğim dedi. Ben daha göze çarpıcı olduğum için beni verdiler. 13 yaşındaydım. Hiç istemedim, çok ağladım, çok korktum ama baş edemedim. Babam emniyet bekçisiydi, evlenmek istemiyorum diye annem beni babama şikâyet etti. Babam da beni elindeki kemerle öldüresiye dövdü, eğer kötü bir kız olmasan eğer o...pu olmasan karşı gelmezdin dedi. Adam 27 yaşında ben 13 yaşındaydım. Beni satar gibi çok kötü koşullarda evlendirdiler.” (G5)

Benzer bir örnek olayda G6 tarafından aktarılmıştır, çocuk yaşta zorla evlendirilen kadınlar tüm yaşamları boyunca onarılması güç travmalara maruz kalıyorlar.

“Çocukluğumda babamın şiddetine maruz kaldım beni 15 yaşında istemediğim bir

evlilik yapmaya zorladı kabul etmeyince o gün babamdan gün boyu dayak yedim dayak yememek için evlenmeyi kabul etmek zorunda bırakıldım.”(G6)

Aile içinde yaşanan şiddet durumlarında gözden kaçan bir durum da şiddet uygulayan kişinin ruhsal sağlığıdır. Toplum tarafından anne-baba terbiyesi olarak yerleşmiş bazı davranış kalıpları uzmanlarca patolojik durumlar olarak saptanabiliyor, tedavi edilmediğinde tüm ailenin ruhsal yapısını bozacak durumlar yaratabiliyor ve şiddet ortamı süreklilik kazanıyor.

G7 örneğine baktığımızda aile de sürekli bir şiddet ortamı olduğunu belirtiyor, annenin çocukluğundan beri şiddet uygulaması ruhsal bozukluk olarak katılımcıya yansıyor. Diğer örneklere baktığımızda da katılımcılar şiddete, çocukluk yaşantılarından beri maruz kalıyorlar.

“Ben çocukluğumdan beri annemden ve babamdan ayrıca abilerimden aşırı şiddet gördüm. Annem ruh hastası bir kadın. Hastalığını bahane ederek bana ve diğer kız kardeşlerime gerek sözlü şiddeti gerekse de kaba şiddeti uygulamaktaydı. Bu şiddet bugün bile hala sürmektedir. Babam ve abilerim de kadının amacını erkeğe hizmet olarak görürler. Onlara göre kadınların bu dünyada yaşam hakları yoktur.” (G7)

“Çocukluğumdan beri babam tarafında her türlü olaya maruz kaldım, onun yüzünden kaçırıldım, tacize, tecavüze, dayaa, işkenceye, zorla uyuşturucu kullanılmaya maruz bırakıldım. Bu yaşadığım olaylardan devlet korumasına alındım ama babamdan kurtulamadım.” (G8)

“Çocukluğumda anneannemden sürekli sözlü şiddette maruz kalıyordum, ailemi trafik kazasında kaybettim. Bana sürekli annen gitti seni başıma bela etti, asıl sorun abimin erkek olduğu için babaannem ve dedem onu yanlarına alması ve benim kız çocuğu olmadan kaynaklı istememeleriydi. Bu nedenle abim de onlar gibi beni yanında istemiyordu, babaannem sürekli ona boşver onu ne başına bela edeceksin eğer bir gün biri isterse ver gitsin, sen de böylelikle kurtulmuş olursun dedi. En kötü şey bu toplumda sahipsiz olmaktır sevgisizlik zaten tarifi olmayan bir işkencedir.” (G10)

“Çocukluğumdan beridir ailemden şiddet görmediğim kimse kalmadı nerdeyse annem ablam babam amcam abim amcalarım hemen hemen herkesten ailemin tümünden her türlü şiddette maruz bırakıldım.”(G12)

Çocukların baş etmesi, paylaşması ve anlamlandırması en zor şiddet biçimi cinsel bir şiddet türü olan ensest ilişkidir. “Çocuk Hakları Sözleşmesi' nin 19. ve 39. maddeleri, imza sahibi devletin, çocukların kendi anne-babalarının veya bunlardan birinin vasinin, kayyımın veya bakımlarından sorumlu herhangi bir kişinin bakımı

altında iken bedensel ve zihinsel şiddet, yaralanma, taciz ve diğer benzer davranışlardan korunmalarını sağlamak için her türlü yasal, idari, sosyal, eğitsel ve diğer önlemleri almalarını gerektirmektedir”(Mavili 2014: 19).

G19 ensest ilişkiye maruz kaldığını anlatmış ve yetişkinlik yaşına kadar bu durumu hiç kimseye paylaşamamasında ki en önemli nedenin aile içi şiddet, kendisine inanılmayacağı korkusu, istismarı anlamlandıramayacak kadar küçük olması istismar olayının devam etmesine ve çocukluk döneminde bu sorunla yalnız mücadele etmesine neden olmuştur.

“Çocukluğumda hiç unutmadığım ve şuana kadar hiç kimseye anlatamadığım bir olaydır. Amcamın bana yaptığı taciz olayını ilk defa sizinle paylaşıyorum. O zamanlar çocuktum, ne olduğunu bile anlamıyordum. Zamanla büyüyünce olayın farkına vardım. Ama kime desem, bana asla kimse inanmayacaktı. Bu nedenle bu yaşımaya kadar sustum ve amcamı her gördüğümde ondan her gün bin kere nefret ettim. Ama babamın da ondan geri kalan bir yanı yoktu. O da öyle psikopat ruhlu bir adamdı. O da bize az çektirmedi. Bana, anneme, kardeşlerime ömrüm nerdeyse dayak, aşağılanmayla geçti. En büyük sıkıntı, bu toplumda gerçek yaşadıklarınızı paylaşacak kimsenin olmaması. Kime giderseniz gidin anlattığımız an size ilk söylenen hadi canım bu kadar da abartıya gerek yok.”(G19)

G21 ise aile içi şiddete çocukluk çağında maruz kaldığını, babasının ekonomik ve psikolojik nedenleri gerekçe göstererek şiddete başvurduğunu ifade etmiştir. G21 aile içi şiddetin ailedeki diğer bireylerce de sık sık uygulandığını bu süreçten derin psikolojik hasarlar aldığını ifade etmektedir.

“Çocukluğumdan beri babamın şiddetine maruz kaldım. Babam kendi yaşadığı ekonomik ve psikolojik sorunlarından dolayı sıkıntılarını çözemediği zaman acısını önce annemden sonra da bizlerden çıkararak rahatladığını görmem ölmeden ölümü yaşamaktı. Maruz kaldığımız sıkıntılardan bir nebze olsa da bize yansıtılması bunun fiziksel, sözlü, hakaret olarak olsa da acısını bizden çıkartması benim annemin ablalarımın hayatta çok soğuk bakmasını sağladı. Gözlerimizin önünde annemi öldüresiye dövmesi sonra dönüp aynı şekilde bizleri dövmesi artık hiç birimizin tahammül edecek bir hal bırakmaması hemen ardından hiçbir şey olmamış gibi davranması bizlerle gülüp yemek yemesi artık çekilmez bir işkenceydi.”(G21)

“Ben hiç çocukluğumu yaşamadım diyebilirim bazen çocukluk nedir diye kendime sorduğumda güzel hatırlayabildiğim hiçbir şey aklıma gelmiyor tek hatırladığım abimden sürekli dayak yediğim amcalarımdan, dayılarımdan yediğim dayaklardır.

Aklımda kalan bu yüzden hatırlamak istediğim pek bir şey yok hayatımda.”(G21)

Çocukluk insanın yaşamının en önemli, en değerli yıllarıdır. Geleceğe sağlıklı, güvenli başlamanın da temellerinin atıldığı son derece kritik bir dönemdir. Bu süreçte aile içinde yaşanan şiddet olayları çocuğun hayatında kalıcı izler bırakmakta zihinsel ve fiziksel gelişimini olumsuz etkilemektedir. Çocukluk öyküsünde, şiddete maruz kalan bireyler sağlıklı bir yetişkinlik dönemi geçirmekte, gerek okul hayatın da gerekse özel yaşam da sağlıklı karar alma da, özgüvenli ilişki kurma da, eğitsel süreçlerde akademik başarı sergileme de, şiddetsiz bir dil ve eylem geliştirme de ciddi sorunlar yaşamakta olduklarını kalıcı psikolojik sorunlarla karşı karşı gelebildiklerini gözlemlemekteyiz.

4.1.9. Şiddet uygulayan erkeğin çocuklukta şiddete maruz kalma durumu

Çalışmamızın ana konusunu erkekten kadına yönelen şiddet oluşturmaktadır. Kadınlar aile içinde ve kamusal alanda azımsanamayacak düzeyde erkek şiddetine maruz kalmakta ve bu şiddetin kökeninde önemli sosyal değişkenler olabildiği gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliği de belirleyici olmaktadır. Ataerkil kültürün şekillendirdiği cinsiyet kalıpları ve öğrenilmiş roller erkekten yönelen şiddetin bir problem olarak algılanmasını engellemiş ve toplumda iyice yerleşmiş bu davranış kalıplarının aşılması güç davranışlar olduğunu söyleyebiliriz.. Aile içinde şiddete tanık olan çocuk aynı zamanda annesiyle ya da kız kardeşiyle birlikte şiddete maruz kalmakta ve ilk karşılaştığı güçlükte kendisi de şiddet uygulamaktadır.

Katılımcılarımıza, kendisine şiddet uygulayan erkeğin şiddet öyküsünü sorduğumuzda yukarıda belirttiğimiz nedenlerin kısır bir şiddet döngüsünü yarattığını söyleyebiliriz. G30'un eşiyle yaşadığı problem de eşinin annesinin de babasının şiddetine maruz kaldığını şöyle anlatıyor;

“Eşim babasının kopyasıdır. Kayınbabam da eşim gibi kayınvalideme inanılmaz şiddet uyguluyor şu an 81 yaşında olmasına rağmen değişen bir şey yok eşim de çocukken babasından korkunç şekilde şiddete maruz kalmış aslında babasından gördüklerini uyguluyor sanki. Babasından ve bu hayattan intikam alırcasına gördüklerini yaşıyor.”(G30)

Şiddete elverişli ortamda yaşayan erkeklerin özellikle bu ortamlar hiyerarşik

ilişkiler içinde yer alıyorsa güç ve otoritesini ortaya koyamadığı yerde kendinden daha güçsüzlere şiddet uyguladığını düşünmekteyiz ve aile içi şiddette sıkça erkeğin otoritesini kendinden daha zayıf gördüğü eş ve çocuk üzerinde uyguladığını söyleyebiliriz. G7'nin aile içi şiddet öyküsünde cezaevinde çalışan babasının iş yerinde kullandığı nesneyle çocuklarını dövmesi bu duruma örnek teşkil ediyor.

“Babam cezaevinde gardiyandır. Cezaevinde mahkûmları dövmediği zaman eve gelip sopayla başımıza vurarak döverdi. Ben bugün yeterince antrenman yapmadım ısınmadım diyerek döverdi. Çünkü o da babasından çocukken aynı şekilde şiddet görmüştü. Söyledi, benim babam beni dövdüğünde sesim bile çıkmaz, şimdi sizin de sesiniz çıkmayacaktır. Sonra da itekleyerek, haddinizi aşmayın derdi.”(G7)

G12 aile içi yaşadığı şiddet öyküsünde tüm aile bireylerinin şiddete maruz kaldığını, şiddetin hem tanığı hem de mağduru olmanın yarattığı etkiyle aile de bireylerin şiddeti normalleştirdiğini ifade ediyor. Şiddetin kısır döngü şeklinde yaşandığı bu tip aileler şiddet kaçınılmaz son olabiliyor.

“Ailemde aile büyüklerim babamı amcamı halamı çocukluklarında her türlü şiddete maruz bıraktıkları için onlar da bu doğruymuş gibi gördükleri aynı şiddeti bugün kendi çocuklarına uyguluyorlar sanki tarih tekerrürden ibaretmiş gibi.”(G12)

Aile içi şiddet araştırmasının bu konuya dönük önemli bulgularından biri de araştırmaya konu olan tüm erkeklerin üçte biri fiziksel şiddet uygularken, babası annesine şiddet uygulayan erkeklerin yarısı eşine şiddet uygulamaktadır (Erseçen-Tosun 2015: 14).

Çocukluk döneminde annesinin ve diğer aile bireylerinin şiddetine tanık olan ve maruz kalan çocuklar şiddete daha fazla meyilli oldukları söylenebilir. Aile içi şiddet ortamında büyüyen çocuğun sağlıklı geçen çocukluğu yetişkinlik evresinde de çeşitli davranış bozukluğu olarak kendini gösterebilir. Şiddetin aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri ile öğrenilen bir davranış olduğu savından hareketle erkeğin ve kadının çocukluk öykülerindeki aile içi şiddet sonucu, şiddetin içselleştirildiği çoğu zaman ise bir iletişim biçimi olarak kullanıldığını görmekteyiz.

4.1.10. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Şiddeti Haklılaştırma Durumu

30 kadın ile yaptığımız çalışmada kadınlara yönelttiğimiz sorular arasında şiddetin haklılığı ile ilgili doğrudan bir soru bulunmamaktadır; ancak kadınların

şiddet deneyimlerinin sonucunu incelediğimizde katılımcıların önemli bir kısmı yaşadıkları şiddet olayını bir nedenle gerekçelendirmemiş ve şiddetin haklı bir dayanağı olmadığını beyan etmiştir.

2007 yılında A.Altınay ve Y.Arat'ın yaptıkları “Kadına Yönelik Şiddet” Araştırmasında “haklı görülecek dayak yoktur” sorusuna Türkiye Örneğinde kadın katılımcıların %89,4’ü olumlu yanıt verirken 'Bazı durumlarda erkekler eşlerini dövebilir” sorusuna ise %10,6 olumlu yanıt alınmıştır. Bu araştırmadan çıkan en önemli sonuçlarından biri 'on kadından dokuzuna göre haklı görülebilecek dayak yoktur” sonucunun çıkmasıdır (2007: 73).

“Böyle bir bahane olamaz. Babam, eşim, annelerim kendi egolarını tatmin edecekler diye acısını bizden çıkarmaya hiç hakları yoktu ama kendileri mutlu huzurlu değiller diye sizde olmayın sizde yaşamayın diye artık yüzümüze bile söyler oldular, sevgi, saygıyı bilmeyen kimseden de beklemesin.”(G10).

“Kimse şiddeti hak etmiyor, en çok da kadınlar hak etmiyor. Sessiz kalmak çare değilmiş, onu anladım ama sağlığımdan oldum, kadınları değil erkekleri eğitsinler, kadınlara değil erkeklere çözüm bulsunlar, bizi döven de öldüren de onlar.”(G30)

Şiddet hakkından yürütülen en önemli tartışmalardan biri haklı şiddet var mıdır sorusudur. Ülkemizde geleneksel normlar evliliklerde kadına ve erkeğe farklı cinsiyet rolleri atfetmiş ve uzun yıllar aile içi kadına yönelik şiddet bu normlarla karşılığını bulmuştur. “Kocandır sever de de döver de” sözü şimdilerde pek duymasakta erkeğin/kocanın şiddet uygulamasını meşru, mazur gören bir söylem üretmiştir.

“Zaten yapacak bir şey kalmamıştı, aileye şikâyet ettim sonuçsuz, savcılığa şikâyet ettim sonuçsuz, nereye başvurduysa sonuç alamadım. Ortada ben haksız kaldım, aç kaldım, sokakta kaldım ve her koşulda tüm rezilliği ben yaşadım bu nedenle çocuklarım yüzünden geri dönmek zorunda kaldım. Sadece şunu merak ediyorum neden kadınlar neden erkeklerde sorun olamaz diye düşünülüyor, neden kadınlara suç yükleniliyor, bu nasıl bir hak arayışı asla, ölene kadar beni bu duruma iten herkesi her şeyi Allah'a havale ediyorum.”(G11)

“Kadınlar toplumda hep güçlü kalmak için bu yaşamın tüm zorluklarına mahkûm ediliyorlar bu onlara yapılan en büyük haksızlık ve zulümdür.”(G6)

“Evlendiğim zaman eşime olanları anlatım, yaşadıklarımı anlattım diye bana bir kere bile şiddet uygularsan sana eşlik etmeyeceğimi vurguladım, ama o ne yaptı; hem beni dövdü hem de bana yediğim dayakları yüzüme vurdu ve dönüp hak ediyormuşcasına,

bir canlı neden dayağı hak eder? Ne yapmışım kendisine yaşadığım sıkıntıları tekrar yaşamak istemiyor diyerek aslında sitemimi dile getirmişim, çalışmasını istemişim, eve ekmek getirmesini istemişim, bunlar dayak sebebi olamaz, çocuklarına gerçek babalık yapmasını istedim, dayak sebebi olamaz. Bir gün bile adamlık gururu ile oynamadım, küçük düşürecek şeylerden kaçındım ama yine dayak yedim hem de karnımda olan çocuğumla yedim.”(G25)

Şiddetin hem tanığı hem de mağduru olan katılımcılarımız şiddetin haklılığı konusuna değinmişlerdir. Şiddete dönük en yanlış kanılardan birisi de kadınların şiddeti hak ettiği görüşüdür ya da şiddete maruz kalma ile ilgili bir gerekçe arama ihtiyacıdır. Çalışmamızda kadınlar maruz kaldıkları şiddeti haklılaştırmamış ve sorunun kaynağı olarak kendilerini görmemişlerdir.

4.1.11. Kadınların Şiddete Dönük Farkındalıkları

Çalışmamızda şiddet deneyimi olan kadınlara şiddet denince ne anladıkları ifade etmelerini istedik, bu soruyu sorduğumuz 30 kadından şiddet hakkında aldığımız cevaplar yaşadıkları şiddet deneyimleri ile yakından ilişkili olduğunu ifade edebiliriz. Çalışmamıza katılan kadın profilini göz önüne alırsak her sosyo-ekonomik yapıdan ve yaştan kadının şiddetin farklı biçimine maruz kaldığını söyleyebiliriz.

Kadına yönelik şiddet türlerinden en sık yaşanan ve görünürlüğü daha az olan, ancak etkisi ve hasarı bakımından belki de onarılması en zor şiddet türlerinden biri olan duygusal-psikolojik şiddettir. Birçok kadın yaşadığı bu şiddet türünü içselleştirdiğinden ya da yaşadıklarının normalize edilmesinden dolayı çok sonraları şiddetle yüzleşebilmişlerdir.

“Şiddet denince toplumda sözlü yâ da kaba kuvvette başvurarak size uygulanan hakaret taciz tecavüz gerek ruhsal gerek psikolojik her şekilde yapılan sizi rencide eden her şey şiddettir. Şiddet sadece dayak değildir, bunun içeriğinde sizi her şeye maruz bırakmak ekonomik, cinsel baskı, sözlü hakaret, küfür, aşağılama, tehdit, yaralama her türlü hakkınız gasp edilmesi bile bir şiddettir.”(G11)

G1 ile yaptığımız görüşme şiddet denince ne anlıyorsunuz sorusuna sözlü şiddeti ilk sırada belirtmesi anlamlıdır, çalışma hayatına girmeden, evden uzaklaşmadan önce aile içi şiddette en sık karşılaşılan sözlü şiddeti normalleştirdiğini ifade etmiş;

“Sözlü şiddete çok maruz kaldım, çalışmadan önce bunu bilmezdim normal sanırdım.

İşe giderken beni aşırı süzen kayınvalidemin bakışları ve elbiselerime aşırı müdahalesi beni çok rahatsız ederdi. Eşim kiloma dönük çok rahatsız edici konuşurdu. Oysa ben beş çocuk annesiyim. Sen de kadın mısın, dışarıda çok güzel kadınlar var demesi beni çok üzdü ve değersiz hissettirdi. O kadar çok oldu ki bunlar artık etkilemiyorum galiba. Şiddet denince dövmek, dayak atılması da var.”(G1)

“Şiddet benim için psikolojik ve fizikseldir. Kadının kendini özgür hissetmediği her şey şiddettir. Ben fiziksel şiddete amcam ve abim tarafından maruz bırakıldım, psikolojik olarak da hem aile hem de iş ortamında şiddete maruz kaldım.” (G4)

“Baskı hakaret dayak kaba kuvvet taciz tecavüz aile baskısı sevgiden saygıdan yoksunluk kişinin istemediği olaylara kendi iradesi dışında zorla maruz bırakılması.”(G6)

Şiddetin en yaygın, bilinen türü fiziksel şiddettir. Çalışmamızın bu bölümde kadınlar şiddet türleri arasında en fazla değindikleri konu olmuştur.

“Şiddet diyince aklıma psikolojik baskı, kaba dayak, cinsel istismar, zorlama, fiziksel baskı, darp, zorlama, sözlü hakaret, aşağılama, küfür ve karşıdakinin egosunu tatmin etmek için aşağılaması gibi şeyler geliyor.”(G8)

“Şiddet; kişinin psikolojik bedensel ruhsal fiziksel maruz kaldığı dayak sözlü hakaret tecavüz taciz kişinin kendi istemediği ve içinde maruz kaldığı her şey şiddettir.”(G10)

Çalışmamız da şiddet deneyimlerinde de tecavüze maruz kaldıklarını anlatan kadınlar dile gelmesi en zor şiddet türü olan cinsel şiddete de çok sıkça yer vermişlerdir.

“Tecavüz, dayak, sözlü baskı, psikolojik baskı,- taciz, hakaret kişinin istemediği olaylara kendi iradesi dışında zorla maruz bırakılması.”(G9)

Kadınların şiddete dönük farkındalıkları eğitim durumları değişmeksizin bir benzerlik göstermiş, her kadının şiddete dönük vurgusunda mahrum bırakıldığı özgürlüğü, ekonomik, psikolojik, fiziksel, cinsel tüm şiddet türleri ifade edilmiştir.

“Bireyin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik yönden zarar görmesiyle ya da acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır. Bunun yanında ailenin yâ da çevrenizdeki tüm insanların size kendi çıkarları için bile olsa zorla uygulaması bir şiddettir.”(G12)

“Şiddet denince kişinin elinde alınmış tüm yaşam haklarının ihlalidir. Bunun içine her

şey dâhil edilebilir. Sözlü hakaret, kaba kuvvet, dayak, fiziksel şiddet, psikolojik baskı, taciz, tecavüz, kendi vereceğin kararlarının engellenmesi her türlü baskı dikkate alınmama açlığa mahkûm edilmek. Ekonomik olarak yokluk, çalışmanın engellenmesi, arkadaşlarından yoksun bırakılmak, başkalarıyla kıyaslanmak, hakir görülmek, hor görülmek, aşağılanmak, yapmadığın her şeyle ağır biçimde suçlanmak, ağır ithamlara maruz bırakılmak, ağır derece her türlü cisimle dayak yemek.”(G19)

“Şiddet denince aklıma ilk gelen kadınlara çocuklara uygulanan psikolojik baskı, taciz, dayak, küfür, hakaret, darp, yapmak istediklerimin engellenmesi, kişinin kendi egosunu tatmin etme, kişisel haklarının kısıtlanması, köle muamelesi yapılması, korku, tehdit, şantaj, bu tür durumlara maruz kalmak.”(G23)

“Şiddet denince aklıma ilk önce kadın cinayetleri geliyor buna taciz tecavüz dayak hakaret aşağılanma hor görülme ekonomi sıkıntılar aç bırakılmak çalışmana izin verilmeme kişinin bir başkasına ekonomi olarak mahkûm kılmaktır özgün yaşam haklarının elinden alınıp ihlal edilmesidir.”(G29).

Katılımcılarımızın şiddet konusunda vurguladıkları detaylar yaşadıkları şiddet deneyimleri ile benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda kadınlar yaşadıkları şiddet sorununu tekilleştirmeden kadınların yaşadığı bu problemin ciddiyetle çözüm bulması gerektiğinin altını çizmişler. Gündemde sıklıkla yer alan kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri haberlerinin kendilerinin de yaşadığı şiddet sorunu üzerinden benzerliği kaygı ve endişelerini artırmakta zaman zaman çaresiz hissettirmektedir.

4.1.12. Kadınların Maruz Kaldığı Şiddet Türleri

Kadınlar yaşamlarında aile içinde şiddetin tüm biçimiyle karşı karşıya kalmakta ve yapılan çalışmalar bu durumun sadece ülkemizde değil tüm dünyada yaygın bir biçimde olduğunu göstermektedir.

Kadınlarla yaptığımız çalışmada yaşadıkları şiddet deneyimlerini ifade etmişler. Anlatımlardan yaptığımız çıkarımlarda yaşamlarının birçok döneminde sözlü-psikolojik-duygusal, cinsel ve /veya fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Yaşadıkları şiddet türünü, bazı kadınlar sadece duygusal-sözel şiddet türü olarak ifade ederken bazı kadınlar da tüm yaşamı boyunca aynı anda birden fazla şiddet türüne maruz kaldıklarını vurgulamışlardır.

Şiddet sonrası kadınlarda benlik saygısında bozulma, sosyal izolasyon,

mutsuzluk, depresyon, intihar gibi olaylar sık görülmekte birlikte aynı zamanda aile yapısı ve düzeni bozmaktadır. Çocuklarda ise içe kapanık bir ruh haliyle birlikte kendisiyle barışık olmayan ve gelecek için mutsuz bireylerin yetişmesine zemin hazırlanmaktadır(Haylı, Gökdoğan 2019: 632).

Türkiye'de Aile İçi Şiddet araştırmasının sonuçlarına göre kadınlar yaşamlarının bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel, duygusal ve ekonomik şiddete maruz kalıyorlar. Bu şiddetin %38'i fiziksel ve/veya cinsel, %44 duygusal ve %30'u ise ekonomik şiddetten oluşuyor (KSGM 2015: 121).

Ülke geneli temsiliyeti olan araştırmanın yaptığımız çalışmayla ile sonuçları arasında bir benzerlik izlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarında kadınların yaşadıkları şiddet türleri arasında öne çıkan anlamlı bir fark olmaması, kadınların neredeyse tüm şiddet türlerine maruz kalması durumu, yaptığımız çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir. 30 kadının anlattığı şiddet deneyimlerinde her 30 kadının fiziksel ve psikolojik şiddete birlikte maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. 24 kadın ise ekonomik şiddete maruz kalmış olup 12 kadın cinsel şiddete uğradığını belirtmiştir. Fiziksel şiddete maruz kalan her kadın cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmemiştir. Ancak cinsel şiddet aynı zaman da fiziksel şiddeti de içerdiği göz önüne alınırsa cinsel şiddete maruz kalmış her kadın fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan etmiştir.

Annesinin, babasının şiddeti sonucu ağır şekilde yaralanıp felç kalmasına tanıklık eden G4 yaşadığı şiddet sonrası olanları hiç unutamayacağını ifade ediyor. Annesinin ve kendisinin dramatik bir şekilde yaşadığı şiddet olayı hem fiziksel, hem duygusal hem de kendi geçimleri için böylesi bir ağır yükün altına girmeleri sebebiyle ekonomik şiddete örnek gösterilebilir.

“Ahırın birini daha eve eklemeye karar verdik ve annemle beraber duvarı yapmaya başladık. Kardeşlerim fabrikada işçiydi. Çamurdan sıva yapıp duvarı onarıyoruz. Kapı takılması lazımdı. Babam birden gelip sakladığımız paralarla ev yaptığımızı söyleyerek annemi dövmeye başladı. Tekme atınca kapı yerinin üzerindeki büyük taş annemin kafasına düştü. Annem çamura düşmüş yerde can çekişirken babam tekme atmaya devam ediyordu ve o günden sonra annemde felç kaldı. Hastaneye bile götürmedi ve yatığımız duvarları yıktı. O günü asla unutamıyorum, annem bir daha eskisi gibi olmadı, o yüzden babamdan nefret ediyorum.”(G4)

Öğretmenlik yapan G7 ekonomik gelirinin kullanımının kendi tasarrufunuzda olmadığını, aile bireylerin fiziksel şiddetine maruz kalarak onlara vermek zorunda kaldığını beyan ediyor. Fiziksel, duygusal-psikolojik-sözel ve ekonomik şiddete birlikte maruz kalıyor.

“Ailedeki herkesten dayak, şiddet, kötü muamele ne varsa hepsini gördüm ve hala da maruz kalıyorum. 28 yaşında sözleşmeli öğretmenim, benim kazandığım paraya da el koyuyorlar, kendilerine harcıyorlar. Vermediğimde defalarca dayak yiyorum. Kafamı kırdılar ve yirmi dikiş izi var şu an kafamda. Yaşadığım şiddet hem psikolojik, hem fiziksel hem de maddidir. Abim uyuşturucu kullanır. Dışarıdan çok iyi birisi gibi görünür. Yabancılar çok yardım eder ama bize gelince korkunç bir canavara dönüşür. Bir keresinde bana görücü çıktı, görücülerim gelecek diye dayak yedim. Beni çok fena dövdü ve dedi ki seni asla evlendirmeyeceğim. Ölene kadar bana hizmet et diye gönderildin. Gelenlere benimle ilgili inanılmaz yalanlar söyleyip beni onların yanında rezil rüsva edip onlara benim akıl hastası olduğumu söyleyerek gönderdi. Ve bana dönerek sen daha neler göreceksin diye tehdit etti.” (G7)

Aile İçi şiddet Araştırmasında; Ülke genelinde yerleşim yeri ve bölgeler ayırımında, sadece fiziksel şiddete, sadece cinsel şiddete ve her iki şiddet türüne maruz kalan evlenmiş kadınların %68'i sadece fiziksel şiddete maruz kalmış iken, hem fiziksel hem cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı ise %27'dir. Bu tablo içinde kadınların sadece %5'i cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmişlerdir (KSGM 2015: 87).

G11 yaşadığı şiddet olayını anlatırken evlilik içi fiziksel şiddet sonucu cinsel şiddete maruz kalmış ve sonrasında da fuhuşa zorlanmıştır, G11 şiddet öyküsünde tüm şiddet türleri karşımıza çıkmaktadır. Evlilik içi cinsel ilişkiye zorlanma toplum tarafından uzun yıllar normal karşılanmış suç kapsamında tartışılmamıştır.

“Eşimden şiddet gördüm dayak, hakaret ekonomik baskı ve zorla başka erkeklerin tacizine maruz bırakılmak. Ben bir süre çalışmak istemedim. Eşim bu ara alkole başlamıştı. Artık her gece alkol alıp bana zorla tecavüz ediyordu benden internette izlediği her şeyi yapmamı istiyordu. Yapmayınca da dayakla sonuçlanıyordu. Birgün arkadaşlarını da eve getirip alkol masası kurdu ve bana gidip en açık kıyafetlerimi giyip gelip masada oturmamı söyledi. Kabul etmeyince beni hepsinin yanında dövüp sonra odaya alıp bana elimi ayağımı bağlayıp zorla anal tecavüz etti. Ben bir hafta ayağa kalkamadım, oturamıyordum. Ne yaşadığımı ben biliyordum. Artık sürekli bana aynı hareketleri yapmaya başladı. Tabi buna artık hakaret dayakta eklenmişti ekonomi zorluklar yetmez gibi artık buna dayanacak bir halim yoktu.”(G11)

G1 evliliğinde türlü şiddetlere maruz kalmasına rağmen sözel şiddet ifadesi daha belirgin anlatımında yer alıyor. G1 çalışma hayatına başlamadan önce sözel şiddetin normal bir durum olduğunu böyle bir havramın hayatında bir karşılığı olmadığını ifade ediyor. Böylesi bir farkındalığın kadın merkezinde edindiği bilgilerin kazanımı olduğunu belirtiyor.

“Sözlü şiddete çok maruz kaldım, çalışmadan önce bunu bilmezdim normal sanırdım. İşe giderken beni aşırı süzen kayınvalidemin bakışları ve elbiselerime aşırı müdahalesi beni çok rahatsız ederdi. Eşim kiloma dönük çok rahatsız edici konuşurdu. Oysa ben beş çocuk annesiyim. Sen de kadın mısın, dışarıda çok güzel kadınlar var demesi beni çok üzdü ve değersiz hissettirdi. O kadar çok oldu ki bunlar artık etkilemiyorum galiba. Şiddet denince dövme, dayak atılması da var.” (G1)

Kadına yönelik şiddet durumları farklı türlerle karşımıza çıkmakta, kadınlar şiddet öykülerinde aynı anda fiziksel, sözel-psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Şiddetin boyutu ve dozu bu şiddet türlerinden bağımsız olarak farklılık gösterse de şiddet mağduru kadınların içiçe geçmiş bu şiddet örüntülerinden sıyrılıp yeni bir süreç başlatmaları ciddi ve sistemli bir çalışma gerektirmektedir.

4.1.13. Şiddet Sonrası Fiziksel Yaralanmalar

Kadınlar yaşadıkları şiddet sonucu çok ciddi travmalara, yaralanmalara, kalıcı sağlık sorunlarına ve uzuv kayıplarına maruz kalabilmekte, kimi zaman hayati risk taşıyabilmekte ve şiddet sonrası yaşamlarını kaybedebilmektedirler. Aile içi şiddet sonrası yaşanan basit düzeyde yaralanmalar da kadınlar bir sağlık kuruluşuna başvurmamakta, kendilerine tanınan yasal hakkı kullanıp adli rapor vb süreçleri başlatmadıkları gözlemlenmiştir. Yaralanmaların boyutu ciddi ise de çoğu zaman kaza süsü verilmekte ve bu durum adli bir takibe takılamamaktadır. Bu durumlarda en önem arz eden birimler, kuşkusuz sağlık kuruluşlarıdır. Sağlık personelinin vakaya doğru yaklaşması, şiddet sonrası korku ve panik yaşayan kadınlar açısından bu süreci profesyonel yürütmesi son derece hayati önem taşımaktadır. Önemsiz, basit, aile içi mesele olarak ele alınan hadiseler çok ağır sonuçlara neden olabilmektedir.

“Aile içi şiddete maruz kalan çoğu kadın, istismar sonucunda oluşan yaralar nedeniyle doktora gitmemektedir. Doktorların, kadınların vücutlarında oluşan yaraların farkında olması önem arz etmektedir. Sağlık çalışanlarının şiddete uğramış

olan kişileri rahatlatmaları, onların yanlarında olduklarını hissettirmeleri gerekir. Şiddete maruz kalmış kişiler kendilerini ifade edemezler, hep korku dolu bakışlarla çevresinden kendilerini soyutları görülmüştür. Soruları onları yargılamadan, tehdit oluşturmayacak bir üslupla sormak, istismarı ve şiddeti genel olarak sormaktansa doğal davranışları sormak, görüşmenin en azından bir kısmını, konuşmayı eşinin duyamayacağını güvence ederek kadınla yalnızken yürütmek, ilişkilerdeki engellerin ve sıkıntıların oranının ve eşi kötüye kullanmanın nadir olmadığını benimsemek faydalı olacaktır” (Haylı, Gökdoğan 2019: 633-634).

G30 yaşadığı şiddet sonrası geçirdiği beyin kanamasını doktorlara anlatamamıştır. Korku, güvenlik kaygısı, çocuklarına ne olacak sorusu, şiddetin failinin cezasız kalmasına neden olduğu gibi kadınlar açısından da hayati risk altında yaşamak gibi önemli bir psikolojik yük haline gelmektedir.

“Beyin kanaması ile hastaneye kaldırdım ve 1 ay yoğun bakımda kaldım. Beyin hasarı almıştım doktorlar bir yere çarpıp çarpmadığımı sorduğunda hayır dedim. Ailesi bile eşimden şüphelenmişti. Önceden başımı duvara çarparak dövdüğünü kimseye söylemedim. O an o halde aslında benim de aklıma gelmedi sonraları da şuurumu kaybedip defalarca söylemişim de bu sefer de kimse dikkate almamış. Son olarak hastaneden taburcu oldum. Ucuz kurtuldum böyle ciddi bir olaydan ölmeden yırttım. Derken eşim bu seferde toparladığımız evi taşımayıp bana işkence etti. Hastaneden çıktım ama ortalıkta kaldım. 3 çocuğuma aile baktı. O da ailesinin evine taşındı. Beni annemler de istemiyor git kendi evine diyordu. Eşim de istemiyor, bana yük olma annelerle kal diyordu. Keşke ölsem dedim. Çocuklar hep benim için hayata tutunma sebebiydi. Ailem ve ailesi eşimi ısrar edip 6 ay sonra yeni bir ev tuttu. Evde yalnız kaldığımız ilk gece uykudayken ağır bir tavayı başımın hasarlı yerine vurup beni komalık etti. Yine de çok korkuyordum artık kesin öleceğim diyordum. Doktorlar eşinizden şikâyetçiyse rapor tutamaz dediler. Ben çok istediğim halde yapamadım ve olay sonrası beyin hasarından epilepsi oluşmuş, defalarca nöbet geçirdim, psikiyatri ilaçlarına bağlı oldum psikolojik destek alıyorum, artık yaşadığım şiddeti herkes biliyor biraz ailesi konuştu korkuttu onu ama ben sağlığımdan oldum.”(G30)

Aile içinde yaşanan şiddet olayında bu duruma tanık bireylerde de benzer şekilde şiddet etkisi yarattığı gözlemlenmiştir. Bu durumdan en çok etkilenenler ise kuşkusuz annesinin şiddetine tanık olan çocuklardır. Annesinin yaşadığı ağır ve sistematik şiddete tanıklık eden ve sonrası annesinin felç kaldığını gören, olaylar sırasında onlu yaşlarda bir çocuk olan ve o esnada kendisi de şiddete maruz kalan G4, yaşadığı şiddete tanık olup çaresiz kalmayı daha ağır bir psikolojik durum

olarak ifade ediyor. G4'ün şiddeti yaşadığı ve tanık olduğu yaşlarda çocuk olması, savunmasız olması, korkması vb. nedenlerle annesine yapılanlar hukuki ve adli sürece tabi olmamıştır.

“Ben de annemi destekliyordum ve haksızlığa dayanamıyordum. Bu kez de ben şiddete maruz kalıyordum. Onlu yaşlarımda ortalarındaydım, ben de hep nasibimi alıyordum. Şimdi anlıyorum ki o şiddete maruz kalmak değilmiş. Annemin dövülmesini izlemek daha ağır bir şiddetti. Annem dövüldüğü her sefer ben de şiddete maruz kaldım. Şiddetin şiddeti çok ağırdı. Tokatla, sopayla her şekilde dövüldüm.”(G4)

“Türkiye geneli şiddet gören her 10 kadından 6’sı maruz kaldıkları şiddet sonucu 3 kez veya daha fazla sayıda yaralanmıştır; bu yaralanmaların yarıya yakınının tedavi gerektirecek olması, şiddetin kadınların fiziksel sağlığına yönelik ciddi bir tehdit yarattığını gözler önüne sermektedir. Şiddet sonrası yaralanmış yaklaşık her iki kadından biri en az bir kez tedavi olmasını gerektirecek kadar şiddetli derecede yaralandığını belirtmiştir. Şiddet sonucu tedavi gerektirecek kadar ağır yaralandığını belirten kadın yüzdesinin yüksekliği, şiddetin derecesinin ne kadar yüksek olduğunu gösterirken yaralanmaların sıklığı, şiddetin kadınların fiziksel sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini çarpıcı bir biçimde göstermesi açısından önemlidir”(KSGM 2015: 127).

4.1.14. Şiddet Sonrası Psikolojik Travmalar

Kadına yönelik şiddet hangi türüyle karşımıza çıkarsa çıksın her bir sürecinde kadınların şiddetten en fazla psikolojik olarak zarar gördüğü yapılan çalışmalarda da açığa çıkmaktadır. Fiziksel, cinsel, sözel ve ekonomik şiddet türlerinin her biri aynı zamanda psikolojik şiddete eşlik etmektedir. Şiddetin kalıcı ve gözlemlenemeyen en önemli sonucu ruhsal olarak yaşanan travmalardır.

Aile içi şiddet araştırmasının sonuçlarına göre; fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalmış kadınların üçte biri hayatlarının bir döneminde intihar etme fikrini taşımaktadır. Yine şiddet görmüş kadınların intihar girişiminde bulunma oranı ise%15olmaktadır. Şiddet görmediğini ifade edip intihar girişiminde bulunan kadınların oranı %3 olmaktadır. Dolayısıyla bu oran şiddet görmeyen kadınların oranından 5 kat fazla olmaktadır(KSGM 2015: 127).

G25 yaşadığı yoğun şiddet sonrası hayattan nefret ettiğini ve 13 defa intihar

girişiminde bulunduğunu ifade etmiştir. 13 defa teşebbüs ettiği intihar girişimi sonrası hayatla barışamayan, ailesel, çevresel, hukuksal desteklerin yetersizliği bir yana bu sürecin defalarca tekrar etmesi de sorumluluk altında olan kişi ve kurumların bu vakaya yeterince özenli ve doğru müdahale edemediğini göstermektedir.

“Öfke, ölme isteği hatta 13 defa intihara kalkışmam kaç kere yoğun bakıma girdiğimi hatırlamıyorum bile artık çocuklardan olmasa yaşamayı halen bile düşünmüyorum, her şeyden herkesten nefret ediyorum hatta aldığım nefesten bile. Bence kadınlar doğmamalı ve doğurmamalı, kadınlar insan olarak görülüyor, herkes tarafından aşağılanmak çok kötü durumlara maruz bırakılmak kendi evinin içinde yaşadıklarından kaçacak bir yerin olmaması, her şeyden daha da kötüsü şu an tek yaptığım çalışabileceğin kadar çalışmak öleceğim günün beççiliğini yapmaktır.”(G25)

“Kadınlar sadece evli, nişanlı ya da sevgili oldukları erkeklerden değil, aynı zamanda çekirdek ve geniş aile içindeki erkeklerden de şiddet görüyor. Yaralanmalara, psikolojik ve psikiyatrik hastalıklara neden olan şiddet, intihar girişimlerini de beraberinde getirebiliyor. Avrupa Birliği parlamentosu Asamblesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre, 16-44 yaş arasındaki kadınların en çok hastalanma ve ölüm nedenleri arasında ev içi şiddet gösteriliyor”(Akyüz, Ayata vd. 2014: 34).

G20 de yaşadığı şiddet sonrası derin bir yalnızlık, korku ve içine kapanma sürecine girdiğini ifade etmiştir. Uzun yıllar seyreden şiddet hadisesi kadınlarda bir şeylerin yoluna gireceği inancını ve umudunu azaltmakta yaşamaya karşı isteksiz hale getirmektedir. İnsan yaşamını devam ettirmede en etkili güç hiç şüphesiz sevgidir. Aile içi en sevdiklerinden şiddet gören bireyler öncelikle sevgisizliğin getirdiği mücadele etme azmini ve inancını yitirmektedir.

“Herkesten her şeyden uzak kalmak, insanlara olan güvenimi kaybetmek, sevdiklerinizden beklemediğiniz durumlara maruz kalmak, yaşayabileceğiniz en kötü durumdur. Ben ki insanları çok seven ve güvenen biriydim. Şimdi ise en küçük bir sestem bile korkuyorum, uyuyamıyorum. Sabahlara kadar oturup ne olacak diye düşünmekten aklımı kaçırmak üzereyim. Benim psikolojik olarak artık bir tedaviye ihtiyacım var. Sevgisizlik beni öldürüyor. Susmak konuşamamak sessiz kalmak ve gittikçe içime kapanıyorum. Sonu ne olur bilmiyorum ama ben bu şekilde yavaş yavaş ölüyorum.” (G20)

Kadınların şiddet sonrası süreçte arkadaş ya da aile desteği alma konusunda da önemli sorunlar yaşadıklarını, kronikleşen problemleri aşmada çoğu zaman

öğrenilmiş çaresizliklerin yeni girişimler de bulunulmalarında, problemlerle baş etme hususunda desteğe başvurmada zorluk çektiklerini, güçsüz hissettiklerini ve yalnızlaştıklarını kendi ifadelerinden de çıkarabilmekteyiz. Bazı kadınların ise, girdikleri ağır bunalımların da etkisiyle intihara eğilimli bir izlenim bıraktıkları gözlemlenmiştir.

G22 örneğinde eşinden uzun süre şiddet görmesi, eşinin kendisiyle beraber çocuklarına da kötü davranması, şiddet uygulaması sonucu kız evladı intihar etmiştir. Bir annenin yaşamında tanık olacağı en büyük acıyı yaşayan G22, yaşadıklarının etkisinin bir ömür süreceğine inanmaktadır. Bu elim hadise sonrası şiddet gördüğü evliliğini sonlandırabilmiş, diğer çocuklarına korumak için bu kararı alabilmiştir.

“Boşandığım eşimden her seferinde dayak yedim, çocuklarım için sustum katlandım. Yemek güzel olmamış diye döverdi. Güldüm diye döverdi. Gezmeye gittim diye döverdi. Biri gelse döverdi. Çocukların yaptığı bir şey olsa o yine beni döverdi. İhanete uğradım, çocuklarım için sesimi çıkarmadım, katlandım. Bunun için bile dayak yedim. Her seferinde çocuklarımın için kaldım ama büyük kızım bu olaylara daha fazla dayanmayarak intihar etti. Bu olayın ardından daha fazla sessiz kalamayarak kızımın bu olaylar yüzünden intihar etmesi sonucu ben de eşimden boşanarak belki biraz da olsa acımı hafifletmeye çalıştım. Artık hiçbir şey umurumda değildi kızımı kaybetmişim. Herşeye rağmen 2 çocuğum daha vardı diyerek her şey onlar için onları da kaybetmeyi göze alamayacağımdan hayatıma kaldığım yerden devam etmeye karar verdim. Onlar için eşimden boşanıp yeniden düzen kurmaya çalıştım kızımın ölümünden sonra içime kapanmıştım.”(G22)

Kadınlar yaşadıkları şiddet sonucu ağır travmatik durumlarla karşı karşıya kalabiliyor, bu durum şiddet ortamından uzaklaşmasını, şiddete dönük mekanizmaları harekete geçirmesini zorlaştırabiliyor. Kadınların yaşadıkları bu gibi çıkmazlar, intihar girişimine meyletmelerine, sıklıkla intiharı düşünmelerine, umutsuzluk, çaresizlik, yalnızlık gibi olumsuz süreçleri de beraberinde getirmektedir. Böylesi dönemler de kadınların çok azı profesyonel destek arayışına girmektedirler. Bu durum da sorunun kronikleşmesine daha da neden olmaktadır.

“Yaşadığım olaylardan çok yıpranmıştım, içimde korku, endişe, panik, nefret, öfke sevgisizlik, güvensizlik oluşmuştu. İnsanlardan uzak durmak istiyordum, elimden geldiği kadar kimseyle görüşmemeye dikkat ediyordum, işim olmadığında pek dışarıya çıkmayı sevmiyordum, başıma yine bir şey gelir korkusunu yaşıyordum; hem agresif hem de asabilemişim.” (G29)

“Berbat hissediyorum, çaresiz, özgüvenimi kaybetmiş hissediyorum, güçsüz, sevgisiz, öylesine yaşıyorum sanki savunmasızım, çocuklarım için onlar umudum sadece.” (G30)

“İçimde en çok nefret ve öfke var, geçmiyor, hayattan, insanlardan uzaklaşma isteği oluştu, ailemden nefret ediyorum, özellikle babamın ailesinden bize yıllarca haksız yere yaşattıklarını asla unutmuyacam, anneme yaptıklarını da unutmuyacam.”(G4)

“Yaşadığım bu kadar olaylardan sonra hiçbir şey yapmadım yapacak imkânım yok zaten ne yapabilirim ki susmaktan başka konuşsam ne düzelecek hiç bir şey belki her şey daha kötü olacak belki de benim yaşamıma son verecekler, öldürecekler ve intihar etti, psikolojisi iyi değil diyecekler, onlarla konuşmaktansa ömür boyu susmayı yeğlerim.” (G7)

“Allah'tan tek dileğim ölümdür. Bu şekil yaşamaktansa ölüm benim için huzurdur. Şu an normalmiş gibi işe gelip gidiyorum ama içim yaralı, ilaç alıyorum bazen dertleşir gibi doktora, uzmana gidiyorum ama geçmiyor.”(G5)

Çalışmamıza katılan 30 kadın katılımcımızın tamamı psikolojik şiddete maruz kaldığı ifadelerinde de ortaya çıkmaktadır. Psikolojik şiddet diğer tüm şiddet türlerinin sonucunda ve onlardan bağımsız olarak da yaşanabilir. Cinsel ve fiziksel şiddet gören katılımcılarımızın bir kısmı bu durumu çok ağır yaşadığını belirtmiş, sonuç olarak şiddet sonrası psikolojik hasarlar, beraberinde ağır travmalara ve kimi zaman kalıcı ruhsal bozukluklara eşlik etmiştir.

4.1.15. Hamilelikte Şiddet Görme Durumu

Kadınların anne olmaya hazırlandıkları gebelik süreci hem bebeğin hem de annenin sağlığı açısından son derece önemli bir süreçtir. Hamilelikte yaşanan şiddet durumlarında anne, düşük ve erken doğum gibi riskli durumlar yaşarken, şiddetin dozuna ve biçimine bağlı olarak anne ya da bebeğin hayatını kaybetmesi söz konusu olabiliyor.

Yaptığımız çalışmada evli kadınlar şiddet öykülerinde gebelik dönemin de gördükleri şiddete de yer vermişler. Kadınlar ifadelerinde unutmadıkları şiddet öykülerinin bazıları bu dönem de yaşanmıştır. G1'de gebelikte yaşadığı şiddetin kendisinde derin izler bıraktığını, ilk şiddet olayının bu döneme denk geldiğini ve sonrasında da devam ettiğini ifade etmiştir. Dikkat çekici diğer önemli vurgu ise erkek çocuğuna hamile olduğunu bilen eşinin bebeğe zarar vermemek için karnına vurmaması ancak anneyi böylesi bir dönemde bile incitmekten çekinmemesidir.

Kadına yönelik şiddet sorununun cinsiyet temelli bir sorun olduğu detayı bu örnekte de karşımıza çıkmaktadır.

“Hiç unutamadığım bir şiddet olayı var. 2. çocuğuma hamileydim. Eşimin kardeşiyle benim kardeşim evlendi, onların arası bozdu. Bir gün sorun yokken eşim eve geldi. Onların sorunlarının olmasını bahane ederek üzerime saldırdı. Beni hamile halimle yere yatırdı ve yumrukladı, ısırıldı, her yerime vurdu, erkek bir çocuğa hamileyim diye sadece karnıma vurmadı, sonra bu durumu eşimin ailesine haber verdim. Onlar da hakaret edip neden adamı delirttin diye bana yüklendiler. Zor dayandım, içimden ölmek geliyordu, sadece karnımdaki çocuk için dayandım. Bu dayaağı hayatta unutamam, yardım isteyecek kimsem yoktu. Psikolojim çok bozuldu, o olaydan sonra eşim bana sık sık şiddet uygulamaya başladı.”(G1)

“Türkiye genelinde, en az bir kere gebe kalmış kadınların % 8'i gebeliği sırasında eşinin veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel şiddetine maruz kaldığını belirtmiştir. Araştırma sonuçları, gebeliği sırasında fiziksel şiddete maruz kalma durumunun kentsel ve kırsal yerleşim alanlarında yaşayan kadınlar arasında farklılaşmadığını göstermektedir. Araştırmada 15 ve 24 yaşları arasındaki kadınların fiziksel şiddete daha ileri yaş gruplarındaki kadınlara göre daha düşük oranlarda maruz kalmalarına benzer şekilde, bu yaş grubundaki kadınların yüzde 7'si gebelikleri sırasında eş veya birlikte oldukları erkekler tarafından fiziksel şiddete maruz bırakıldıklarını söylemişlerdir”(KSGM 2015:131).

G5 gebelik döneminde eşinin ve kayınbiraderinin şiddetine maruz kalmış, aynı dönem kayınbiraderinin ağır şiddetine dayanamayarak eşini de intihara sürüklemesi kendisi için bir yandan büyük yıkım olurken öte yandan ailenin ve çocukların annenin ölümü sonrası nasıl parçalandığına tanıklık edip şiddetten kurulmak için intihar fikrinden vazgeçtiğini belirtmiştir.

“Hamileyken çok dayak yedim aşağılandım. Kayınbiraderim de beni dövüyordu. Eltim de kocasının şiddetine dayanamayıp kendini astı. Ondan iki çocuk kaldı nasıl ezildiklerini nasıl acı çektiklerini gördüm. Aileme yalvarıyorum; gel ama çocuklarını getirme diyorlardı. Ben çocuklarımı bırakamazdım. Çok çektim hamileyken, doğum sancuları çekerken bile hakaretleri, küfürleri bitmezdi. Annemden iyi misin Köpek gibi doğur derdi. Derdimi kimseye anlatamadım. Çok zor durumlarda anneme misafirliğe gider gibi gittim.”(G5)

G8 ise gebelik döneminde yoğun bir şekilde eşinin cinsel şiddetine maruz kaldığını psikolojik olarak çok sarsıldığını ifade etmiştir.

“Küçük oğluma hamileyim artık son aylar, iyice ağırlaşım, sancılarım başladı eşim gece uykudan uyandırıp sürekli onunla birlikte olmam için rahatsız ediyordu, bu halde nasıl olur dediğimde o halde çok pis dövmüştü, yine de birlikte oldu zorla benimle, streten, erken doğum yapmaktan korkmuştum.” (G8)

Şiddet alanında yapılan çalışmalarda sıklıkla karşılaşılan konulardan biri gebelik döneminde şiddete maruz kalma durumudur. Bu dönemin kadınlar için özel ve hassas bir dönem olması şiddete meyilli erkeğin kadının içinde bulunduğu durumu özellikle dikkate almadığı ya da önemsemediği görüşünü kadınların deneyimlerinden de çıkarabiliyoruz. Aynı zamanda kadınların yaşamlarının her döneminde şiddete maruz kalabildiği gebelik gibi en korunaklı süreçte de ortaya çıkması sorunun başka bir boyutunu ortaya koymaktadır.

4.1.16. Kadınların Şiddet Ortamını Terk Etme Ya Da Terk Edememe Durumu

Aile ortamı her kadın ve çocuk için sıcak yuva anlamına gelmemektedir. Tüm canlıların en temel ve ortak ihtiyacı olan güvenli alan ihtiyacı, en temel gereksinimdir. Kadınlar için aileleriyle, çocuklarıyla yaşadıkları yerleri terk etmeye mecbur kalmaları şiddet karşısında bir zorunluluk olarak dursa da bu süreçte manevi tahribat yaşamakta oldukları gözlemlenmiştir. Şiddetin dozu artıkça ev, güvenli alan olmaktan çıkmakta kadınlar için sınımlanacak başka alanlar arama ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte ekonomik koşullar, yakın arkadaş ya da aile desteği alan kadınlar, Sivil Toplum Kuruluşlarına erişebilen kadınlar yeni bir yol çizme şansına erişebilmekte dolayısıyla şiddet ortamına terk edebilmektedir.

Ancak yaptığımız çalışmada da gözlemlediğimiz kadınların önemli bir kısmı bu desteğe ve bilgiye erişemediklerinden ya da çevresel nedenlerden, şiddet gördükleri yakınlarının tehditleri gibi nedenlerle güvenli bir yere geçememektedir.

Yapılan çalışmalar kadınların fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmaları evlerini terk etmelerine neden olduğunu göstermektedir. Eşinin veya birlikte olduğu erkeklerin fiziksel ve/veya cinsel şiddetine maruz kaldığını belirten kadınların yüzde 30'u şiddet sonucu bir geceliğine bile olsa en az bir kez evlerini terk etmişlerdir. Kadınların yüzde 13'ü evlerini sadece bir kez terk ederken, yüzde 14'ü, 2 ile 5 kez terk ettiklerini ifade etmişlerdir” (KSGM 2015: 159).

“Şu an haklarımı biliyorum. Artık kimse dövemez beni yine de hala iyi bir hayatım yok. Eşim huzursuzluk çıkartıyor. Evi terkedip gitmek istiyorum ama çocuklarım var. Mücadele ediyorum çocuklarıma bakıyorum, eşim çalıştığım için aşağılıyor beni. Altı kişiye de ben bakıyorum. Çocuklarım da çok üzgün ama hep yanımdalar. Eşimden ve de ailemden nefret ediyorum.” G6)

“Fiziksel ve/veya cinsel şiddet sonucu evlerini terk etmiş kadınlar ilk olarak çoğunlukla kendi ailelerine gitmektedirler. Şiddete maruz kalma sonucunda evlerini terk eden kadınların bir kısmı ise akrabalarına gitmişken, daha az bir kısımda erkeğin ailesine/akrabalarına ya da kendi arkadaşlarına gitmişlerdir”(KSGM 2015: 160).

“Şimdi babama muhtaç olmamak için çalışıyorum. Psikolojim çok iyi değil etkisinden kurtulamadım, evet babam beni şimdi dövemez ama o yaşadığım olaylar ruhumu hala eziyor, erkeklere güvenemiyorum, korkuyorum, evlenmek istemiyorum, biri diğerine bağırursa yanımda aşırı geriliyorum ve sanki beni dövecekler sanıyorum, destek almak iyi geliyor ama daha fazlasına ihtiyacım var unutmak için.”(G4)

Kadınların şiddet ortamını terk etmeme sebeplerinin başında gidecek yerlerinin olmaması ve çaresiz ve güvencesiz hissetmeleri geliyor. G20, ilgisiz ve sevgisiz bir evlilik yaşadığını dile getirmiş ancak gidecek bir yerinin olmaması kendisini istemeyen bir erkekle evliliği sürdürmeye mecbur bıraktığını ifade etmiştir.

“Eşimle aramızda her hangi bir sevgi yok beni sevmiyor bana çok soğuk davranıyor. Her seferinde benimle yaptığı evlilikten pişmanlık duyduğunu dile getirip elimden gelse şimdi bu evliliği, bitiririm diyor, her seferinde bana git bu evden istemiyorum seni, niye kalıyorsun diye sürekli söyleniyor. Babam yeni vefat etti. Gidebileceğim bir yer olmadığından kalmak zorunda kalıyorum.”(G20)

“Şiddete maruz kalan kadınların büyük çoğunluğu “şiddeti ve çaresizliği kabullenmekte”, ikinci büyük bir kısmı susmak, eşi kızdıran davranışlardan kaçınmak gibi “pasif tavır benimsemekte”, çok küçük bir kısmı ise erkeğin alkol tedavisi görmesi, kadının veya erkeğin psikoloğa gitmesi gibi “aktif çözümler” olarak sınıflandırabileceğimiz çözüm yollarına başvurmaktadır. Özellikle ilk şiddet deneyimi sonrası kadın evliliğini sürdürmeyi tercih etmekte, ancak bu tercih erkeğin kronik şiddet kullanımını artırıcı etki gösterebilmektedir. Çaresizlik duyguları ve kronik şiddet çok ciddi sonuçlar doğurmakta, örneğin tüm dünyada kadınların ilk sıralardaki intihar nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır”(Boyacıoğlu 2016: 136).

Kadınlar yaşadıkları şiddet karşısında başvurdukları mekanizmalar yetersiz olabiliyor ya da mevcut çözümler kadının sorununu çözme de sonuçsuz kalabiliyor. Şiddet sonrası bu duruma maruz kalan kadın daha büyük bir çaresizlik ve korku içinde kaçarak uzaklaşmaya çalışsa da şiddet uygulayan erkeğin tacizine, ısrarlı takibine maruz bırakılarak bu çabadan vazgeçirilebiliyor. G10 yaşadığı şiddet sonrası kendisinin ve tüm ailesinin bu duruma maruz bırakıldığı ve yasal başvuruların kadının lehine sonuçlanmadığına vurgu yapıyor.

“Şiddet sonrası şehri terk ettim ama bununla da kurtulamadım. Beni bulmak için arkadaşlarımı kullanması, yatalak anneannemi kullanması, onlarda kendilerini rahat bıraksın diye sürekli benim değiştirmek zorunda kaldığım telefon numaralarımı vermeleri, bu işi çığırından çıkardı. Tekrar tekrar savcılığa giderek bana gelen tehdit dolu mesajları göstermeme rağmen halen yapılan bir şey şu ana kadar da olmadı. Ben korkularla yaşarken o elini kolunu sallayarak geziyor. Ne yazık ki yasalar yetersiz ve kadını koruyamıyor.”(G10)

G28 Şiddet sonrası eşinden boşanmış ve yeni bir hayat kurmuştur. Yaşadığı şiddete karşı çıkabilmesinde aile içi desteğin çok önemli olduğu ve desteklenen kadınların şiddet sonrasında yaşamlarına yöne vermekte daha başarılı oldukları sonucuna varabiliriz.

“Eşim şiddet uyguluyor diye boşandım. Babamdan gördüğüm şiddet yüzünden evden ayrılıp erkek kardeşimle yaşamaya başladım, bunları yapabildiğimden dolayı kimsenin bana şiddet uygulamasına artık izin vermiyorum, kendi hayatımın yolunu kendim çizdim, eğitimli değilim ama elimden geldiğince aklımı kullanmaya gayret ediyorum. Tek merak ettiğim konu; bu duruma maruz kalan kaç kadın, bunu yapabildi diye.”(G28)

Kadına yönelik şiddet ilişkisinde sosyoekonomik düzey farkı değişmeksizin kadınların şiddete maruz kaldığı yapılan çalışmalarda da ortaya konmuştur. Ancak şiddet sonrası ayrı bir yaşam kurmada iş ve sosyal anlamda kadının desteklenmesi önemli bir fark yaratıyor, kadınlar eğer ciddi bir yaşam tehdidi altında değil iseler şiddet ortamından uzaklaşabiliyor ve yeni alternatifler yaratabiliyor.

4.1.17. Kadınların Şiddet Ortamına Geri Dönme Gerekçeleri

Kadının şiddet sonrası net bir tutum sergilememesinde ya da şiddet ortamına geri dönmesinde, devlet kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının sayıca az olmaları, verdikleri hizmetlerdeki kısıtlılıklar, kadının bu örgütler hakkında yeterince

bilgiye ulaşamamaları ve bunlara karşı duyduğu güvensizlikler önemli ölçüde etkilemektedir. Ne yazık ki kadınların kurumlara karşı hissettiği bu güvensizliğin yaşanan olumsuz örneklerle de görmekteyiz. Örneğin, Türkiye, Nahide Opuz Davası'nda haksız bulunmuş ve kadını şiddetten koruma görevini etkin şekilde yerine getirmeme sebebiyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından tazminata mahkûm edilen tek ülke Türkiye olmuştur(Boyacıoğlu 2016: 136).

G25 sistematik olarak şiddete maruz kalması nedeniyle evden ayrılmış ve ailesinin yanına yerleşmiştir. Aile ortamında da benzer şiddet durumlarına maruz kalması sonucu içine kapanıp yalnızlaşmış ve şiddetin kaçınılmaz olduğunu düşünüp gerekli çabayı gösterememiştir.

“Sürekli yediğim dayaklar yüzünden evden uzaklaştım, annemin evine gittim. Orada da küçük kardeşimin şiddetine maruz kaldım, esrar bağımlısı olması, sebepli sebepsiz dövmesi, artık dayanacağım bir durum değildi artık babamdan, kardeşimden, kocamdan, nefret ediyordum. Dayak yesem de yemesem de gidecek bir yerim olmadığı için yan odaya kapanır, sabaha kadar ağlardım, derdimi anlatacak kimse de olmadığından artık bu durumlara o kadar alıştım ki bana her şey çok normal geliyor.”(G25)

Kadınlar terk ettiği evine, şiddet ortamına bazı koşullar nedeniyle geri dönebilir. Bazen çocuklarının evlerine, alıştığı çevreye dönme arzusuyla dönmek ister. Eşinin özür dileyip değişeceğini ifade etmesiyle, eşinin intihar etme iddiası ya da tehdit etmesi durumunda, aile ve çevre baskısının etkisiyle, toplumsal baskıların ayrılmasında olumsuz rol oynamasıyla terk ettiği evine geri dönebilir.

G30 yaşadığı ağır şiddet koşullarına rağmen şiddet ortamını terk edememiştir. Benzer öyküsü bulunan birçok kadın gibi çocuklarının düzenini bozmak istememesi, bu sorunu paylaştığı yakın çevresi ve ailesinin beklediği desteği sunmaması ve tabiki tehditkâr erkek modeli sonucunda şiddet döngüsünden kurtulamamıştır.

“Şiddet sonrası bilmiyorum. Başta sessiz kaldım, kimseye söylemedim. Anlattım yani ailem destek değildi. Eşim tehditkâr bir tipti. Çocuklarım başarılıydı. Şimdi diyorum susup sadece kendime zarar verdim, ama eşim hasta ruhlu bir adamdı. Korkutuyordu beni, acayip zekiymi, güçlüydü. Söylesem de kimse üstesinden gelemezdi diye çaresiz hissediyordum. Ailem çok pasifti. Erkektir deyip işin içinden çıkıyordu. Birkaç defa görümceme söyledim, o şikâyetçi olalım dedi, ama eşim tehlikeli biriydi, ama ailesi korkuttu onu, onlar da olayın ciddiyetini anladılar ve şimdi biraz daha kendine çekidüzen vermeye başladı.”(G30)

G3 kendisini çaresiz ve yalnız hissetmesi ve eşinin onu cezalandıracağından korkması nedeniyle yaşadığı şiddet ortamını terk edememiştir. Sosyal destekten yoksun olan G3 uzun süre şiddet ortamından uzaklaşamamıştır.

“Kendimi yalnız hissediyordum, yaşadığım yerde herkesin birbirini tanması beni oldukça da korkutuyordu. Çünkü yapacağım en küçük bir şikâyetin bana daha korkunç bir şekilde geri dönmesini sağlardı. Bu nedenle hep suskunluğumu korudum elimden gelen sadece buydu, eşim de ailesi de güçlüydü oysa benim ailem o kadar da güçlü değillerdi.” (G3)

G18 Yaşadığı koşullara değiştirebilecek gücünün ve imkânın olmaması nedeniyle şiddet ortamının dışına çıkamamıştır.

“Yaşadığım bu kadar sıkıntıya rağmen yapabileceğim hiçbir şey yok çünkü bulunduğum ortamın dışına çıkıp gidebileceğim bir yerim yok yapmam gereken sessiz kalıp olanlara katlanmaktan başka çarem yok.” (G18)

Yapılan çalışmalar kadınların fiziksel ve/veya cinsel şiddet sonucu evlerini terk ettikten sonra geri dönme nedenlerinin başında %61 çocukları ile ilgili durumlar gelmektedir. Çocukların bu süreçte mutsuz olacaklarından korkması, çocuklarını kaybedeceğinden korkması ve çocukların kadının geri dönmesini istemesini içermektedir. Bir diğer neden de kadının erkeği sevmesi, affetmesi, erkeğin değişeceğini düşünmesi %31 oranıyla izlerken, erkeğin kadının geri dönmesini istemesi %20 oranında seyretmektedir. Erkeğin ya da kendi ailesinin ısrarı/baskısı sonucu evine dönen kadınlar ise %19 oranındadır(KSGM 2015: 160).

Aile içi şiddete maruz kalıp evliliği şiddet döngüsünden çıkış olarak tasarlayan birçok kadının öyküsünde şiddet kaçınılmaz son olarak karşımıza çıkmakta ve yeterli desteği bulamayan kadınlar için bu süreç çıkmaz bir noktaya gelmektedir. Bu nokta da kadınların haklarına erişecek yeterli donanıma ve güce sahip olmaması, kadın kuruluşlarının yeteri kadar seslerini duyuramaması, kadınların koruma taleplerine yeterince güvenmemesi gibi durumlar şiddet sonrası destek mekanizmalarına erişmeleri hususunda ciddi bir engel olarak karşılına çıkmaktadır.

4.1.18. Kadınların Şiddet Sonrası Başvurdukları Kişiler, Kurumlar Ve Şiddetle Başa Çıkma Mekanizmaları

Kadınlarla yapılan görüşmelerde, şiddet sonrası başvurdukları herhangi bir kurum ya da kişi olup olmadığını bilgisine erişilmeye çalışılmıştır. Bazı kadınlar

şiddetin ilk dönemlerinde bu sorunu kimseyle paylaşmadıklarını ifade etmiştir. Kadınlar yoğunlukla şiddet olayı tahammül edemeyecekleri seviyede ise, savcılığa, polise, mahkemeye, ya da bir sağlık kuruluşuna başvurmuş bu kurumlar aracılığıyla kadın merkezi, sığınma evi ya da ŞÖNİM'e yönlendirilmişlerdir.

G14 çocukluk yıllarındaki aile içi öğretilerin, toplumsal cinsiyet rollerinin, yetişkinlik yıllarında karşılaştığı bir sorunu çözme de nasıl edilgen hissettirdiğine önemli bir model teşkil ediyor.

“Yalnız yaşayan bir kadın olarak olabileceklerden beni koruyacak bir mevkiinin olmadığını bilmek buna itti. Belki de küçüklüğümde beri hiç bir koşulda sorun çıkarmamak öğretilmişti için oldu bunlar. Kız çocuğu olarak büyütülürken hanım bir kız olmamın, sorun çıkarmamamın gerektiğine inandırıldım. Haklı olduğum da bile hakkımı arayamaz durumda kaldığımda içimi çok acıttı. Bilemiyorum. Şikâyetçi olmadım. Eve geri döndük, jandarmanın ikna etmesi sonucu çantamı verdi ve ertesi gün bana ait olan evi kendisine bıraktım.” (G14)

Kadınların şiddet sonrası karşılaştıkları en büyük sorun, şiddetten ortamından uzaklaşacak yeterli bilgi ve desteğe sahip olmamalarıdır. Yoğunlukla bu süreçte aile ve çevre desteğinin eksikliği, ekonomik yetersizlikler, kadın kurumlarının, ŞÖNİM'lerin ve sığınma evlerinin işleyişlerinden habersiz olmaları kadınları mevcut şiddet ortamında bırakmaya iten en önemli neden olmaktadır.

Yapılan çalışmalar şiddet sonrası kadınların önemli bir oranda yaşadıkları şiddeti kimseye anlatamadıklarını bu sorunla kendi imkânları ile mücadele etmeye çalıştıklarını ortaya koymuştur. Türkiye'de Aile İçi Şiddet Araştırmasının sonuçlarına göre; “şiddete maruz bırakılan kadınların %44’ü şiddetten kimseye söz etmemişlerdir. Kadınların şiddeti saklama eğilimleri eğitim düzeyinin artmasıyla azalmakta, şiddeti kendi ailelerine anlatma eğilimleri ise artmaktadır. Şiddet gören kadınların %39’u şiddete tanık olan ya da şiddetten haberdar olan kişilerden hiçbirinin kendilerine yardım etmediklerini açıklamışlardır. Kadınların %37’si şiddeti kendi ailesine anlattığını, ancak sadece %19’u ailesinin kendisine bu konuda yardım etmek istediğini belirtmiştir”(KSGM 2015: 161).

“Şiddet gördüğüm ilk zamanlar hiç kimseye paylaşmıyordum. Sadece onun ailesi biliyordu. Karşı çıkarsam işe yaramayacağını ve daha fazla dayak yiyeceğimi düşünüyordum. Sonra yaşadığımız mahalleye bir kadın merkezi

açıldı. Önce oraya gitmeye korktum ama sadece kadınların gidip geldiğini görünce biraz rahatladım ve bir gün eşimle çok tartışmıştık, biraz evden uzaklaşmak istedim, merkeze o gün gittim ve benim için çok önemli bir gündü bu. İlk defa kendim için bir adım attım ve haklarımı öğrendim. Şiddet sonrası yalnız olmadığımı öğrendim ve en önemlisi şiddeti artık kabul etmediğimden emin oldum.” (G2)

Kadınlar şiddet sonrası kurumsal bir başvuru yapmaya iten en önemli neden şiddetin dayanılamayacak bir seviyeye gelmesi olduğunu ifade etmişlerdir. Fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalan kadınlar arasında, kurumlara başvuruda bulunmayanların oranı %89’dur. Bu oran 2008’de yapılan araştırma da %92 olup, geçen dönemde %3 oranlık bir iyileşme sağlanmıştır (KSGM 2015: 160).

“O zamanlar şiddete dair haklarımı bilmiyordum, bildiğim tek şey şiddete tekrar maruz kalacağımı. Artık bilinçliyim. Hukuki tüm süreçleri işletebiliyorum. Kendimi savunabiliyorum. Fiziksel şiddet artık kolay kolay başıma gelmez ama hala psikolojik şiddet gördüğümü düşünüyorum. Maruz kaldığım en büyük şiddet ise yoksulluk ve aç bırakılmaktı, aç yattığım akşamları ve kahvaltı yapamadığım sabahları hatırlıyorum. Babamız vardı ama açtık, bize hiç bakmadı.” (G4)

Kadınlar, şiddete dair çözüm arayışlarında; karakol, jandarma gibi adli mercilere başvurabilmektedir. Kadınların yaşadıkları şiddet sonrası deyim yerindeyse kaçarak başvurdukları, destek istedikleri ilk merciler de bu merkezler olmaktadır. Ancak kadınların ifadelerinde de belirttikleri üzere şiddet ortamına geri dönmeye iten durumlarla karşılaşabilmekte ve erkekten yana tavır alan, kadının karşılaştığı vakayı suç unsuru üzerinden değerlendiremeyen görevli memurların tutumları kadınları çaresiz hissettirmekte, şiddet ortamına geri döndürücü sebepler arasında olabilmektedir.

G7, G9 ve G24 başvuruları sonucu yaşadığı şiddeti zaman zaman basit, aile içi mesele olarak değerlendiren cinsiyetçi söylemlerle beraber suçlayıcı ifadeler sergileyen görevliler olduğunu beyan etmişlerdir. Ev ya da aile içinde erkek tarafından şiddete maruz kalan kadınlara, kamu kurumlarında çalışan erkek personellerinde şiddeti görmezden gelen bir yaklaşım sergilemesi, sorunun çözümü statüsünde olan adli mercilere olan güveni ve umudu zedelemekte, kadınları şiddet karşısında daha da çaresizleştirmekte ve bu mercilerin sonuç alıcı bir kurum olarak görülmesini engellemektedir.

“Eşimin bana yaşattığı tecavüz olayında savcılığın verdiği karar uzaklaştırma kararıydı, başka bir şey yapılmadı ben kabahatliymişim gibi ona hiçbir ceza uygulanmadı bu en büyük haksızlıktı.” (G24)

“Abimi emniyete şikâyet ettim. Polis arkadaşları var, şikâyetimi tutanağa almayıp ona söylemişler. Bu olay üstüne yediğim dayaktan dolayı hastanelik oldum. Kayıtlara merdivenden düştü diye geçti, ne yapabilirim, polisleri şikâyet etmek istedim bu sefer de onların tehdidinden korktum. Aslında yaptıkları suç biliyorum ama çaresiz hissettim.” (G7)

“Çocukluğumdan beri babam tarafından her türlü olaya maruz kaldım. Onun yüzünden kaçırıldım. Tacize, tecavüze, dayığa, işkenceye, zorla uyuşturucu kullanılmaya maruz bırakıldım. Bu yaşadığım olaylardan devlet korumasına alındım, ama babamdan kurtulamadım. Halen bana yaptığı bu kadar rezalete rağmen devlet onu değil beni suçlu buluyor. Bana koruma kararı çıkarıldığı halde hiçbir şekilde korunmuyorum. Sadece hafta bir tedaviye gönderiliyorum.” (G9)

Çalışmada yaşadığı şiddet sonrası soruna sessiz kalmayıp adli mercilere başvuran kadınlarda olmuştur. Ancak kadınlar yasal haklarını tam olarak bilmediklerinden ya da yasa koruyucuların bu konuda mesleki sorumluluğa uygun davranmamasından kaynaklı suç unsuru olan fiillere dönük kadınların yaptığı başvurular hukuki karşılığını bulamamaktadır. Bir diğer durum da ağır şiddet vakalarında ilk başvuru merciler kolluk kuvvetleridir, dolayısıyla burada kadınlara uygulanan tutum önem arz etmekte sorunun nasıl çözüleceğine dair akışı belirlemektedir.

Ülkemizde birçok şiddet olayında kadınlar, başvurdukları karakollar da eşlerinin tehdidi sonrası koruma tedbir kararı alma hakları olmasına rağmen, bu karar gerekli görülmediğinden ya da uygulanmadığından öldürülmüşlerdir.

V. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan kadına yönelik şiddet olgusu, sadece ülkemizde değil tüm dünyada, üzerinde uzun mücadelelerin verildiği ve ilerleme kaydedilmeye çalışılan toplumsal bir sorundur. Kadınlar eğitim, sosyal statü, etnik kimlik, yaş, meslek ve ekonomik farklar gözetilmeksizin şiddetle karşı karşıya kalmaktadır.

Bu çalışma şiddete uğramış kadınların şiddeti nasıl yaşadıklarını; toplumsal cinsiyetten kaynaklı eşitsizliğin hayatlarına nasıl yansıdığını ve şiddete maruz kalmanın eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyle nasıl bir ilişki sergilediğini niteliksel yöntem kullanarak betimlemeye çalışmıştır.

Çalışmada şiddetin kuramsal yönü ele alınıp kavramsal tanımlamalar yapılmış ve bu doğrultuda şiddete uğramış kadınlarla yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın temelini oluşturan şiddetin, farklı yönlerine ve farklı şiddet biçimlerine yönelik soruların yanı sıra demografik sorularla yaş, eğitim, medeni durum ve sosyo-ekonomik düzey gibi değişkenler hakkında bilgiler edinilmiştir. Ayrıca, şiddeti uygulayan erkeğin ve diğer aile bireylerinin de profilini yansıtacak gelir durumu, çalışma durumu, iş ve meslek durumu, eşin ve/veya ailedeki bireylerin eğitim düzeyleri hakkında sorular yöneltilmiştir. Kadınlarla yaptığımız görüşmelerde elde ettiğimiz sonuçları değerlendirecek olursak;

Çalışmamıza katılan yaşları 17 ila 54 arasında değişen 30 kadından 23'ü evlilik gerçekleştirmiş olup 9'u boşanmış, 7'si bekârdır. 23 evli kadından 10'u görücü usulü ile evlendiğini, 7'si severek evlendiğini, 3'ü kaçarak evlendiğini, 3'ü ailesinin baskısı ile yani rızaları alınmadan zorla evlendirildiklerini ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar incelendiğinde görücü usulü evliliklerin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Görücü usulü ile evlenen 10 kadından 5'i akraba evliliği yapmıştır. Yine çalışmamızda yer alan 23 evli kadından 7'si, 18 yaşından önce evlenmiş; yani erken yaşta evlilik yapmıştır.

Evlilik, insan yaşamının en önemli dönüm noktalarından birini oluşturmaktadır. Evlilik, ailenin temelini atıldığı güven, sevgi, saygı temelinde olması umut edilerek yola çıkılan bir kurumdur. Ataerkil anlayışın hâkim olduğu toplumlarda aile kurmak, toplumda kabul görmenin zorunlu bir şartı olagelmiş; evlenmeyen kadınlara ‘evde kalmış’ yaftası yapıştırılarak evlenip çocuk sahibi olmayan kadınların her zaman ‘yarım’ kalacağı söylemi kadınlar üzerinde baskı unsuru oluşturmuştur. Erkekler için ise, evlenip yuva kurmak ‘adam’ olmanın şartı olarak kabul edilmiş ve erkekler de bu söylemle evliliğe teşvik edilmişlerdir. Bu çalışmada da kadınların evlenmesine karar vermede en etkili aktörün aileler olduğu görülmüştür. Kızlarının yaşına bakmaksızın zorla evlendiren ailelerin yanı sıra, aile içi yoğun şiddete maruz kaldığı için evlenmeyi seçtiğini ve evliliği sığınılacak güvenli bir alan gibi gördüğünü belirten katılımcılar da mevcuttur. Yine çalışmamıza katılan bazı kadınlar ailelerinin kendilerini geçim kaynağı olarak gördüğünü ifade edip evlenmelerinin engellendiğini ifade etmişlerdir. Yaşanılan şiddet durumlarında kadınların evlenme biçimi, şiddet sürecinde etkin olurken erkeğin şiddet uygulama sürecinde kadınlar, sıklıkla bu gerekçelerle şiddete maruz bırakılmıştır. Bu durum en sık kaçarak yapılan evliliklerde karşımıza çıkmaktadır. Benzer biçimde, kendi isteğiyle evlenen kadınlar evliliklerinde sorunlarla karşılaştıklarında ailelerin kadının yaşadığı sorunu bu tercihle ilişkilendirip suçlayıcı bir tutum sergileyebildiği; eşlerini kendileri seçmiş olduklarından şiddete maruz kalmanın da sorumlusu olarak görülebildiği durumlar gözlenmiştir.

Çalışmada erken yaşta yapılan evlilikleri kendi istekleriyle gerçekleştirdiğini belirten kadınlar ise, bu erken evlilikleri aile içi şiddetten kaçmak istemeleri nedeniyle gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Erken yaşta aile baskısıyla ve rızaları alınmaksızın evlendirilen 3 kadın evliliklerin de şiddete maruz kalmıştır. Kadınların evlenme süreçlerinde tek söz sahibi olan aileler, otoriter bir yaklaşım sergilerken, evlilik süresince gerekli desteği göstermemiştir. Aile içinde kızına şiddet uygulayan baba, koca şiddetini normal görmekte, erkekliğin böyle bir sistem olduğunu düşünmektedir. Benzer bir eğilim anne için de söz konusu olabilmekte; evliliğinde şiddet gören kadınların, şiddete karşı net bir tutum sergilemedikleri görülmektedir. Kızlarının şiddet ortamında olmasında sakınca görmeyen ebeveynler evliliğin mutlak olduğunu düşünmemekte ve evlilik içi problemlerde kadın yalnız

kalmaktadır. Çevresel ve ailesel desteğin eksikliğinin, kadınlar için bir çıkmaz yarattığını ve evliliğinde şiddet gören kadınların bu süreçte şiddetin her türüne maruz kaldığını görmekteyiz. Benzer bir örüntü 18 yaş üstü yapılan evliliklerde de kendini göstermiştir. Evliliğin gerçekleşme biçimi ve gerekçesi mevcut aile ve çevre yapısı ile birlikte ele alındığında kadınları şiddetten uzaklaştırmamış her iki durumda da şiddet kadınların hayatlarındaki varlığını sürdürmüştür.

Kadınların evlenme biçimlerinde öne çıkan bir diğer unsur görücü usulü evliliklerdir. Çalışmamıza katılan 23 evli kadından 10'un görücü usulü evlenmesi bu evlilik şeklinin hala toplumumuzda yaygın bir evlilik türü olduğu çıkarımına bizi götürmektedir. Görücü usulü gerçekleşen evliliklerden 5'i akraba evliliğidir. Akraba evliliklerinde şiddet gören kadınların en büyük açmazı bu evliliğin kronik bir aile problemi haline gelmesi; tüm aile bireylerinin evlilik içi sorunlara müdahil olması ve şiddetin yoğunlukla geniş aile ile ilişkili yaşanmasıdır. Bu evliliklerde kadınlar eşleri tarafından maruz bırakıldıkları şiddet durumlarının aynı zamanda kayınvalide, kayınpeder ve/ya da kayınbirader tarafından da tekrarlandığını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde aile içi şiddetin bir nedeni de çekirdek ailenin dışında yaşanan problemlerin erkeğin akrabaları vasıtasıyla ailenin merkezi sorunu olarak görülmesi ve erkeğin her sorunda kadını suçlayıp şiddet uygulama gerekçesi olarak sunmasıdır.

Çalışmamıza katılan kadınların eğitim durumuna bakacak olursak; 30 kadından 10'u üniversite mezunu, 8 kadın lise mezunu, 4 kadın ortaokul mezunu, 5 kadın ilkokul mezunu, 1 kadın okuryazar ve 1 kadın da okuryazar değildir. Çalışmamıza katılan kadınlardan 18'inin lise ve üzerinde eğitim durumuna sahip olması önemlidir bir bilgidir. Buradan çıkan sonuç, katılımcı kadınların karşı karşıya kaldıkları şiddet ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığıdır. Diğer bir deyişle, yüksek eğitim düzeyine sahip olmak, kadınları eş veya erkek akraba şiddetinden koruyamamakta; eğitim düzeyinden bağımsız olarak kadınlar şiddete maruz kalmaktadır.

Eğitim konusu, karşılaşılan birçok toplumsal sorunun çözüm noktasında ilk sıradaki yerini korusa da kadına yönelik şiddet olaylarında orantılı bir durum gözlemlenmemiştir. Şiddet sorunu üzerine yürütülen kurumsal tartışmalar, bu konuda gerek erkeğin gerekse kadının eğitim ve bilinç düzeyine sıklıkla değinmekte; şiddete

maruz kalan kadının sosyo-ekonomik yetersizliği bir gerekçe olarak görülebilmektedir. Benzer şekilde, erkeğin şiddet uygulamasına düşük eğitim düzeyi, işsizlik, gelir durumu vb. gibi sorunlar neden gösterilmekte; bu sorunların çözümlenmesi ile şiddetin engelleneceğine dair bir kanıya varılmaktadır.

Çalışmamıza katılan kadınlar eğitim düzeyi fark etmeksizin şiddetin her biçimiyle karşılaşmışlardır. Özellikle 30 katılımcıdan 10'unun sosyoekonomik düzeyi yüksek kadınlardan oluşması ve fiziksel, cinsel, sözel-psikolojik ve ekonomik şiddet olmak üzere şiddetin tüm türlerine maruz kalmaları eğitim düzeyinin şiddeti açıklamada ya da ortadan kaldırmada yeterli bir değişken olmadığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu durum bizi eğitimin önemsizliğine değil şiddete dönük farklı mekanizmalara da ihtiyaç duyulduğu sonucuna götürmektedir.

Yüksek öğrenimin, kadınların yaşamını değiştirmede, iş ve sosyal imkanlar konusunda önemli alanlar yaratsa ve refah düzeyini iyileştirmede olumlu destekler sunsa da kadınları şiddet ortamından uzaklaştırmadığını söyleyebiliriz. Ancak eğitim düzeyinin yüksek olması kadınların şiddetle başa çıkabilmede ve haklarını kullanabilmede ve şiddet sonrası önemli kararlar almada daha başarılı olabildikleri görülmektedir.

Kadınların çalışma durumu üzerine yaptığımız incelemede 30 katılımcımızdan 10'u hayatının hiç bir döneminde çalışmamış ve kendilerini ev hanımı olarak nitelendirmiş; 20 kadından 15'i düzenli bir işe sahip olduklarını belirtmiş ve diğer 5 kadın ise hayatlarının bir döneminde düzensiz şekilde çalıştıklarını ifade etmiştir. Katılımcılarımız arasında doktor, hemşire, öğretmen, tiyatrocı, sosyolog, muhasebeci, kuaför gibi profesyonel mesleği olan kadınlar olduğu gibi aşçı, gündelikçi, büro personeli, tarlada mevsimlik işçi ve çocuk bakıcısı olarak çalışan kadınlar da yer almaktadır.

Kadınların çalışma durumu ile şiddet ilişkisini incelediğimizde karşımıza iki farklı tablo çıkmaktadır. Birincisi, eğitim süreci sonrası meslek edinmiş kadınların daha nitelikli işlerde çalışması ve iyi ücretler alması yaşam standartları açısından önemli bir fark yaratmıştır. Ekonomik geçimsizlik sonucu çalışan ve meslek sahibi olmayan kadınlar toplumsal cinsiyet rolleri ile bağlantılı olan gündelikçilik, çocuk bakıcılığı, aşçılık gibi işlerde çalışmıştır. Her iki durumda da çalışan kadınların da

şiddete uğradığı gerçeği değişmezken şiddet döngüsünden çıkış noktalarında ve yeni bir yaşam kurmada, bağımsız kara alma sürecinde işin önemli etkisi olmuştur.

Çalışan kadınlar arasında gelirini özgürce kullanamayan kadınlar olduğu gibi ev hanımı olduğunu ifade eden kadınlar da çalışma hakkından alıkonulmuş ya da erkeğin çalışmayıp kadını zorla kötü işlerde çalıştırdığı örnekler de çalışmamıza konu olmuştur. Çalışan ve çalışmayan kadınlar özelinde değerlendirdiğimizde her iki gruptan kadının da ev hanımı, öğretmen, doktor ya da gündelikçi olması şiddet görmesine engel olmamıştır.

Çalışmamızda şiddet uygulayan erkeğin çalışma durumuna baktığımız da 30 erkekten 12'sinin düzenli bir işinin olduğu, 7'sinin düzenli bir işte çalışmadığı, 6'sının işsiz olduğu sonucuna varılmıştır. İki kadın da eşlerinin işleri ve gelirleri hakkında fikirlerinin olmadığını, eşlerinin gelirleri hakkında bilgi vermediğini belirtmişlerdir. Aile içi şiddet olaylarında sıklıkla karşımıza çıkan konulardan birisi de erkeğin çalışma durumudur. Bu bilgi bize erkeğin ve ailenin gelir durumu, sosyal refah düzeyi ve aile içi yaşanan sorunların kaynağına dönük bilgi sunmaktadır. Çalışmada söz konusu erkeklerin yarıya yakınının işsizlik problemi yaşadığı, düzenli çalışan erkeklerden bazılarının da aileye ekonomik anlamda da şiddet uyguladığı, bu erkeklerden kazandığı gelirin miktarı hakkında bilgi paylaşmayan olduğu gibi yüksek geliri olmasına rağmen hane içindeki bireylerin açlık ve yoksulluk çektiği durumlar da yer almıştır. Bu durum aileye giren gelirin, erkeğin belli bir meslek ya da iş sahibi olmasının ya da işsizlik gibi önemli bir ekonomik sorunun olmasının, şiddet uygulamada önemli bir değişken olmadığını ortaya çıkarmıştır.

Aile içi şiddete maruz kalan kadınların ve erkeklerin şiddete dönük yaklaşımları değişkenlik göstermektedir. Çocukluk yıllarında aile içi şiddete maruz kalmış birçok kadın şiddetle başa çıkmakta zorlanmış, annesinin babası tarafından dövülmesine, parasız bırakılmasına ya da hakaret edilmesine tanıklık etmiştir. Şiddetin yaşandığı aile ortamında kadınlar, kendilerinin de şiddete maruz kaldığını, babalarından ya da annelerinden dayak yediklerini ifade etmişlerdir. Eşlerinin de şiddet ortamında büyüyen çocuklar olduğu vurgusunu yapan kadınlardan bazıları, eşlerinin kendilerini dövmesini aile içi şiddete maruz kalmalarıyla ilişkilendirmiştir. Şiddetin aile içinde öğrenildiği tezi çalışmamızda yer alan örneklerde de

vurgulanmıştır.

Şiddetin hem tanığı hem de mağduru olan katılımcılarımız şiddetin haklılığı konusuna değinmiştir. Şiddete dönük en yanlış kanılardan birisi de kadınların şiddeti hak ettiği ya da şiddete maruz kalma ile ilgili bir gerekçe arama ihtiyacıdır. Çalışmamızda kadınlar maruz kaldıkları şiddeti haklılaştırmamış ve sorunun kaynağı olarak kendilerini görmemişlerdir.

Hem Türkiye’de hem de dünya ölçeğinde yapılan çalışmalar, kadınların yaşamları boyunca şiddetin pek çok biçimine maruz kaldığını göstermektedir. Literatüre dayanarak, yukarıda da belirtildiği gibi bu çalışmada kadınlara maruz kaldıkları farklı şiddet biçimlerini sorulmuş yaşadıkları şiddet olaylarını anlatmaları istenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde de kadınların yaşamlarının birçok dönemde sözlü-psikolojik -duygusal, cinsel ve /veya fiziksel şiddete maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır. Kadınlar, yaşadıkları şiddet türünü bazen sadece duygusal-sözel ifade ederken bazen tüm yaşamı boyunca tüm şiddet türlerini yaşadıklarını belirtip anlamlı bir ayırım yapmamışlardır.

Çalışmayı gerçekleştirdiğimiz 30 kadın katılımcının tamamı yakınları olan erkekler tarafından, fiziksel ve psikolojik şiddet biçimine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. 24 kadın ise ekonomik şiddete maruz kalmış olup 12 kadın, cinsel şiddete uğradığını belirtmiştir. Cinsel şiddet kadınların anlatmakta en zorlandığı, dolayısıyla en hassas yaklaşılması gereken şiddet türüdür. Geçmiş yıllarda yapılan çalışmalarda bu şiddet türüne çok az rastlandığını görüyoruz. Aile içi mahrem bir konu olarak ele alınan cinsel şiddet konusu şimdilerde daha sık gündeme gelmektedir. Taciz, tecavüz, evlilik içi tecavüz konusunun giderek daha fazla adli mercilere yansması bu sorunun kadınlar açısından ele alınış biçiminde anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Dolayısıyla geçmiş çalışmalar da cinsel şiddetin yaygın olarak bulunmaması bu şiddet türünün sık yaşanmamasından değil anlatılması en güç olan şiddet türü olduğundan literatürde yeterince yer almadığını söyleyebiliriz. Bu nedenle çalışmamız da dikkat çeken önemli bir nokta da cinsel şiddete uğrayan kadınların bu durumu net bir şekilde beyan etmeleridir.

Yaptığımız çalışmada kadınlar şiddete gebelik döneminde de maruz kaldıklarını ifade etmişler. Gebelik döneminde yaşadıkları şiddetten her zamankinden

fazla etkilenen kadınlar bu dönemde yaşadıkları şiddetin daha olumsuz iz bıraktıklarını ifade etmişler. Annenin ve bebeğin sağlığı açısından son derece hassas olan bu dönemin erkeklerin şiddet uygulaması açısından bir engelle dönüşmediğini, hamileliğin aile içi şiddeti azaltan bir unsur olmadığını belirtebiliriz.

Şiddet sonrası kadınların ilk ulaşabileceği noktalar arasında acil servis, karakol ve sığınmaevleri gelmektedir. Bu durum şiddetin seyrine göre değişebilmektedir. Çalışmamızda kadınların yoğun olarak kullandığı ilk merkezin karakol olduğu sonucuna vardık. Çalışmamıza katılan kadınlar, kadın merkezlerini, sığınma evlerini, karakol, savcılık ve 112 Acil servisi kullandıklarını ifade etseler de şiddet sonrası bu merkezlerin sorunun çözümü noktasında kalıcı ve yeterli desteği sağlamamışlardır. Çalışmamıza katılan her kadın şiddet sonrası bu destek mekanizmalarına sağlıklı erişemediğini ifade etmiştir. Kimi zaman başvurularda karşılaşılan olumsuz tutumlar, aile içi şiddete bakış açısından eril ve geleneksel yaklaşımlar, kadınların olumsuz yönde etkilenmelerine ve umutsuzluğa kapılmalarına neden olmuştur.

Kadınların şiddet sonrası süreçte arkadaş, ya da aile desteği alma konusunda da önemli sorunlar yaşadığını, kronikleşen problemleri aşmada çoğu zaman öğrenilmiş çaresizliklerin yeni girişimlerde bulunulmasında, destek istenmesinde güçsüz bıraktığı ve yalnızlaştıkları ve bazı kadınların yaşadıkları psikolojik travmalarında etkisiyle intihara eğilimli bir izlenim bıraktıkları gözlemlenmiştir. Gerekli psikolojik ve çevresel desteğe erişen kadınlarda ise şiddet sonrası karar almak ve şiddet ortamından uzaklaşmak konusunda daha sağlıklı bir süreç izlendiği sonucuna varılmıştır.

Kadınlar ilk yardım istasyonları, kadın merkezleri ve sığınma evleri gibi şiddet sonrası mücadele mekanizmalarını kullanabilmekte, ancak bu merkezleri çözüm olarak görmekte sorunlar yaşamaktadırlar. Bu merkezlerden faydalanan bazı kadınlar kısa süreli de olsa şiddet ortamından uzaklaşmış, ancak bu merkezler kadınların belirli süreler içerisinde kalmalarına imkân sunduğu bir çözüm değil destek mekanizmalarıdır. Şiddetin yaşamlarından tamamen uzaklaşması için kadınlar, daha fazla kalıcı çözüme ve desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Sonuç olarak; şiddet sonrası acil desteklerin sağlanamamasından kaynaklı

olarak kadınların yaşadıkları şiddeti hadiselerini, fiziksel ve psikolojik sonuçları ile beraber değerlendirdiğimizde, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı yasanın, kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılık konusunda başvurulabilecekleri önemli bir kaynak olduğu görmekteyiz. Ancak şiddet sonrası kadınların başvurdukları kurum ya da merciler de bu yasanın uygulanması yönünde henüz aksaklıkların giderilmediğini, kadınların hukuksal süreçlerinin doğru ilerlemesinin önünün tıkanıldığını, yasa koruyucuların da cinsiyetçi tutumlarından kaynaklı, kadınların korunması yönünde koruyucu ve önleyici tedbirler almakta gerekli ciddiyet ve özenin gösterilmediği görülmektedir.

Kadına yönelik şiddet tüm ulusların ortak sorunudur. Ancak her toplumsal sistem kendi dinamikleriyle çözüm yolları geliştirebilir. Elbette ortak paydanın, Evrensel İnsan Hakları Yasası ve Uluslararası Sözleşmelerin olması gerekliliğiyle, kadına yönelik şiddetin kültürel ve toplumsal yapıların farklılığını dikkate alan lokal çözümlerin ortaya konmasını da gerektirmektedir. Buradan hareketle kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair çözüm ve önerilerini şu şekilde sıralayabiliriz;

Kadınlar cinsiyet ayrımcılığının en sert biçimine kendilerine yöneltilen şiddet vb. suçların hukuksal süreçlerinde maruz kalmaktadır. Bu süreçte, 6284 sayılı yasanın uygulanması, hukukçuların ve kolluk kuvvetlerinin bireysel inisiyatifine kalabildiğini görmekteyiz. Uygulamadaki aksaklıklar giderilirse ülkemizin de imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi ve yürürlükte olan 6284 sayılı yasa, kadına ve çocuğa ilişkin her türlü koruyucu ve önleyici tedbirleri kapsayıcı şekilde içermektedir. Bu hususta çalışmamızdan vardığı önemli sonuçlardan biri de kadınların haklarını tam olarak bilmediği ya da bu haklara erişmede ve etkin kullanma da sorunlarla karşı karşıya kaldıkları gerçeğidir.

Şiddet sonrası çok az sayıda kadın, yasal haklarını korumak, kendilerine yönelen suçun cezalandırılmasını talep etmek ve gerektiği durumlar da tıbbi ve adli destek almak için bir kuruma başvurmaktadır. Bu bilgiler göz önüne alındığında, toplumun her kesimine özellikle de şiddetle sıklıkla karşı karşıya gelen kadınlara yasanın tanıtımını sorunun çözümüne etkin destek sağlayacaktır. Kadınlar yaşadıkları şiddet ve haksızlıklara karşı kendilerini yalnız ve umutsuz hissettikleri çalışmamız da sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Haklarını bilmek, şiddet karşısında nasıl bir tutum

sergileyeceğini öğrenmek bu sorun karşısında yalnız ve umutsuz olmadıkları algısını yaygınlaştıracaktır.

Kadınlara yönelik şiddetin önlenmesinde önemli destek mekanizmaları olan kadın danışmanlık merkezleri, sığınmaevleri ve ŞÖNİM'ler şiddet sonrası kadınların yeterince ulaşabildikleri ya da etkin bir şekilde yararlanabildikleri merkezler olamamıştır. Bu noktada yaşanan eksiklerin giderilmesi gerektiği durumlarda merkez bünyesinde çalışanlar uzmanların kadınlara ulaşabilmesinin sağlanması yönünde çalışmalar yürütülmelidir. Merkezlerin 7/24 hizmet verebilir donanımda olması, kadınların karşı karşıya kaldığı risk unsurunun zamansal bir çizelgesinin olmadığı göz önüne alınırsa şiddet karşısında başvuracakları merkezlerin iyileştirilmesi, bünyesinde iyi yetişmiş, kadın bakış açısına sahip meslek elemanlarının varlığı, kadınların bu noktalara ulaşmasını kolaylaştıracak ve şiddet ortamından güvenle uzaklaşmalarına yardımcı olacaktır.

Yapılan araştırmalar, resmi rakamlar ve gündemin ilk sırasında yerini koruyan kadın cinayetleri gösteriyor ki, her gün en yakınları tarafından 3 kadının öldürülmektedir. Kadına yönelik şiddetin geldiği son nokta olan bu cinayetler, aile içi önemsenmeyen, basit şiddet vakası olarak ele alınan, görmezden gelinen sorunların sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın yönelik şiddet ve cinayet vakalarında en önemli ihmalin, kadınların etkin ve yeterli bir korunmadan yoksun olmalarından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Buradan hareketle; 6284 sayılı yasanın tüm birimlere, kurumlara ve kamuoyuna tanıtımı ve bu yasanın eğitim ve bilgilendirilmesinin eksiksiz yapılabilmesi için kamu spotları hazırlanması, yasa koruyucuların ve kolluk kuvvetlerin yasada da belirtildiği üzere (doktorlar, savcılar, hakimler ve tüm güvenlik personelinin, alan da uzman meslek elemanlarının) kadın bakış açısıyla eğitiminin yapılması, sorunun hukuksal boyutuna katkı sunacaktır.

Hukuksal düzenlemelerin, toplumsal kabullerin, çağımızda daha etkin olan ve herkesin hızlı bir şekilde iletişim içinde olmasını kolaylaştıran sosyal ağların katkısıyla her meslek grubundan kadın, yaşadığı şiddeti daha açık bir şekilde kamuoyuna sunmakta, hukuksal mücadelelerini yürütebilmekte ve bir sosyal sorumluluk görevi ile çağrılar yapmaktadır.

Kadına yönelik şiddet artık her kesimce üzerinde durulan bir meseledir. İyi derece de eğitim görmüş, kariyer yapmış kadınların da şiddete uğradığını görmekteyiz. Akademisyen, doktor, hakim, sanatçı ünvanı taşıyan kadınların da yaşadıkları şiddet karşısında seslerini çıkardıklarına zaman zaman tanık olmaktadır. Bu sorunun toplumun tüm kesimlerin de yer alan kadınlarca kolektif olarak dile getirilmesi, geçmiş yıllar da olduğu gibi bir saygınlık zedeleme riski ya da aile içi mesele olarak görüp üstünü örtme anlayışı giderek terk edilen bir yaklaşım halini almaktadır. Bunun örneğini geçtiğimiz yıl Sıla isimli ses sanatçısının yine başka bir erkek sanatçı tarafından şiddete maruz bırakılmasıyla tanıklık ettik. 6284 sayılı yasaya dayanakla şikâyette bulunan kadın sanatçı her vatandaş gibi hakkını aradığını ifade etmiştir. Bu durumda şiddeti önlemeye dönük öncü kadın modellerin, benzer çağrılarının önemli bir hareket yaratacağını, bu meselenin sadece bir kesim kadının meselesi gibi ele alınarak çözülemeyeceği açıkça görülmektedir.

Türkiye’de yapılan araştırmalarda toplumun her kesimini ilgilendiren kadına yönelik şiddet sorununun da yoğunluklu olarak kadınlar ile yapılmakta dolayısıyla kadınlara yönelik detaylı bilgilere ulaşılabilirken erkeklere ilişkin bilgiler eksik kalmakta ya da bu bilgilere kadınlar üzerinde ulaşılmaktadır. Bu sorunun mağdurunun kadınlar olması, kadını bir yandan görünür kılarken faili olan erkeği birçok anlamda dışarda bırakmaktadır. Kadına yönelik şiddet konusu, erkek tarafından kadına yöneltilen bir sorundur. Dolayısıyla erkek odaklı bir sorundur. Yapılan araştırmalar da erkeğinde aktif katılımının sağlanması farklı bir perspektif sunacağı gibi alana veri sağlaması yönünden önemlidir.

Kadına yönelik şiddet kaynağını toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden alan bir sorundur. Cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesine dönük kadınların eğitime, sağlığa, toplumsal anlamda kısıtlandıkları alanlara erişmesinin önündeki engellerin kaldırılması, cinsiyete dayalı iş bölümlerinin yerine kadınların istihdamı ve sosyal alanlara erişebilmesine yönelik kalıcı çalışmalar planlanmalı, bu çalışmaların sürekliliğin sağlanması takip edilmelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yapısal bir sorun olduğu ve ilk öğrenilen kurumun da aile olduğu gerçeğinden hareketle, eşitsizliğinin giderilmesine dönük farkındalık çalışmalarının yapılmasını, çocuğun aile dışı ilk eğitim aldığı birimlerin

çocuğun gelişiminde, algısal ve davranışsal süreçlerinde son derece belirleyici olduğu tezinden hareketle, anaokulu, kreş ve ilköğretim müfredatlarına girecek toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim modüllerinin hazırlanması, sorunun sosyal ve kültürel ve eğitimsel yapıda çözümüne katkı sunacaktır.

Kadına yönelik şiddetin süreklilik arz eden bir sorun olmasında kültürel, ahlaksal, dinsel ve hukuksal mekanizmaların cinsiyet ayrımcı bakış açısına sahip olması da önemli rol oynamaktadır. Bu sorunun çözümünde en önemli adım, şiddetin bir insanlık suçu olarak kabul edilmesi, kadın ve erkek ayırt edilmeksizin şiddetin aile bir suç olarak ele alınması, suçluyu koruyan haksız indirim tartışmalarının hukuki bir söylem olarak telaffuz edilmemesi ve cinsiyetçi bakış açısının ivedilikle terk edilmesidir. Kadınların karşı karşıya kaldığı her olumsuz durum, içinde bulunduğu toplumun da refah düzeyini, gelişmişliğini, aydınlanmasını etkileyeceği gerçeğinden hareket edilmeli, bu sorunun çözümünde daha ilerlemeci bir perspektifle yaklaşılmalıdır.

Ulusal ve uluslararası tüm gelişmelere rağmen, kadına yönelik şiddet tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de 21. yüzyıla taşınmış en önemli sorunlar arasında yerini korumaktadır. Toplumsal yaşamın her aşamasında rastlanan kadına yönelik şiddet olgusu, kadının maddi ve manevi bütünlüğüne ağır zarar vermesi nedeniyle ciddi bir halk sağlığı sorunu olmakla beraber, kadının toplumsal yaşama aktif ve üretken katılımının önüne geçerek sosyal ve ekonomik kalkınma önünde bir engel oluşturmakta, kadın-erkek eşitsizliğinin devamına neden olmaktadır.

Çok boyutlu bir sorun olan kadına yönelik şiddeti en aza indirmek, ancak toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesi ve bütüncül bir yaklaşımla mümkündür. Bu çerçevede yürütülecek çalışmalar da, disiplinler arası bir yaklaşımla, ilgili tüm tarafların koruyucu ve önleyici tedbirlere daha gerçekçi bir politikayla yaklaşması, ceza süreçlerinin hızlı ve caydırıcı olması yönünde çalışmalar yürütülmesi büyük önem arz etmektedir.

Ülkemizde kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve kadının insan haklarının güçlendirilmesi konusunda yasal düzenlemeler tamamlanmış, bu düzenlemeler ile kadına yönelik şiddetle mücadele de önemli adımlar atılmıştır.

Ancak, bu alanda yapılan yasal düzenlemeler kadar bu düzenlemelerin etkin şekilde

uygulanması, kadına yönelik şiddet konusunda önemli bir gelişme sağlayacaktır. Aynı zamanda şiddet uygulayan erkeğe yönelik zorunlu cinsiyet eşitliği eğitimleri, tedavi protokolleri ve rahabilitasyon çalışmalarının yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Kadına karşı işlenen suçların iyi hal indirimi, haksız tahrik gibi şiddete maruz kalan, cinsel istismara uğrayan, öldürülen kadınları, yakınlarını ve toplumu incitmeyecek, kamuoyu vicdanını rahatlatcak hukuki ve adli yaklaşımın gösterilmesi yönünde kararlar alınması yönünde çalışmaların yapılması toplumsal farkındalık ve duyarlılığın artırılması nispeten şiddeti azaltma yönünde anlamlı fark yaratacaktır.

KAYNAKLAR

- Akyüz Hilal ve Gökçeçiçek Ayata ve Bayram Deniz vd. (2014). *Adaletin Cinsiyeti: Erkek Şiddeti İle Mücadelede Hukuki Deneyimler*. İstanbul: Mor Çatı Yayınları.
- Altınay Ayşegül ve Arat Yeşim (2007). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul: Punto Baskı. İstanbul.
- Arın, Canan (1996). “Kadına Yönelik Şiddet” Cogito. *Şiddet*. Üç aylık Düşünce dergisi. İstanbul: Yapı Kredi Yay. 6-7: 305-312.
- Balcıoğlu, İbrahim (2000). “Şiddetin Bireysel Yönü”. *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açısından Şiddet*. İstanbul: Yüce Yayım. 67-76.
- Barett, Michele (1995). *Günümüzde Kadına Uygulanan Baskı*. (Çev: Şen Süer). İstanbul: Pencere Yay.
- Berktaş, Fatmagül (2018). *Tarihin Cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yay.
- Beysanoğlu, Şevket (1996). *Anıtları ve Kitabeleri ile Diyarbakır Tarihi*. 1.cilt Ankara: Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sanat Yay.
- Bora, Aksu (2009) *Yerel Kalkınma ve Cinsiyet Eşitliği*. Ankara: Ka-Der Yay.
- Bourdieu, Pierre (2016). *Eril Tahakküm*. (Çev: Bediz Yılmaz). İstanbul: Bağlam Yay. 3. Basım.
- Butler, Judith (2018). *Cinsiyet Belası: Feminizm ve Kimliğin Altüst Edilmesi*. (Çev: Başak Ertür). İstanbul: Metis Yay.
- Büker Seçil ve Kıran Eziler Ayşe (1999). *Reklamlarda Kadına Yönelik Şiddet*. İstanbul: Alan Yay. 2.Baskı.
- Coşar, Hasan (2013). *Tarihte ve Günümüzde Kadın*. Ankara: Sınırsız Kitap ve Yay. 1. Baskı.
- Creswell John W.(2013). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi. 3. Baskı.
- Dökmen, Zehra Y. (2018). *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi. 9.Basım.

- Erseçen Duygu ve Tosun Zehra (2015). *Kadın Danışma Merkezi İşleyişi Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Kadın Dayanışma Vakfı Yay.
- Erten Yavuz ve Ardalı Cahit (1996). “Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları”. *Cogito. Şiddet*. Üç aylık Düşünce dergisi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. 6-7:143-163.
- Kandiyoti, Deniz (2015). *Cariyeler, Bacılar, Yurттаşlar*. İstanbul: Metis Yay. 5. Basım.
- Karal Dilek ve Aydemir Elvan (2012). *Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara: USAK Yay.
- Kocacık, Faruk (2004). *Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.
- KSGM (2009). *Türkiye’de Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu*. Ankara.
- KSGM (2015). *Türkiye’de Aile İçi Şiddet Araştırması Raporu*. Ankara.
- KSGM (2016). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele’de Ulusal Eylem Planı (2016-2020)*.
- Kurtoğlu Ayça ve Bayrakçeken Gökçe ve Ülker Gülsen (2014). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli*. Ankara: Ceid Yay.
- Köknel, Özcan (2013). *Şiddet Dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi. 1. Basım.
- Marshall, Gordon (2003). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev: O.Akınhay, D.Kömürcü). İstanbul: Bilim ve Sanat Yay.
- Mavili, Aliye (2014). *Aile İçi Şiddet*. Ankara: Elma Yay. 2. Basım.
- Millett, Kate (2018). *Cinsel Politika*. (Çev: Seçkin Selvi). İstanbul: Payel Yay. 4.Basım.
- Mitchel Juliet ve Oakley Ann (1998). *Kadın ve Eşitlik*.(Çev: Fatmagül Berktaş). İstanbul: Pencere Yay. 3. Baskı.
- Savrun, Mert (2000). “Şiddetin Nörobiyolojisi”. *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açıdan Şiddet*. İstanbul: Yüce Yayım. 1-11.

- Savrun Mert ve Balcioğlu İbrahim (2000). “Kentleşme, Kadın ve Şiddet”. *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açıdan Şiddet*. İstanbul: Yüce Yayım. İstanbul. 39-50.
- Scott, Joan W. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi*. (Çev: Aykut Tunç Kılıç). İstanbul: Agora Kitaplık 1. Baskı.
- Şenol Dolunay ve Yıldız Sıtkı (2013). *Kadına Yönelik Şiddet Algısı Kitabı*. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yay.
- Öztürk, Aslıhan B. (2015). *Kadınlarla Eğitici Eğitimi El Kitabı*. Ankara: Kadın Dayanışma Vakfı Yay.
- Öztürk, Emine(2011). *Feminist Teori ve Tarihsel Süreçte Türk Kadını*. İstanbul: Rağbet Yay.
- Tekin, Üzeyir (2011). *Şiddet*. Ankara: Orient Yay. 1. Basım.
- Tezcan, Mahmut (1996). “Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul”. *Cogito. Şiddet*. Üç aylık Düşünce dergisi. İstanbul: Yapı Kredi Yay. 6-7: 105-108.
- Ünlü Demirkır, Müge (2013). *Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddet*. İstanbul: Legal Yay.
- Ünsal, Artun (2000). “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”. *Cogito. Şiddet*. Üç aylık Düşünce dergisi. İstanbul: Yapı Kredi Yay. 6-7: 29-36.
- Üstün, İlknur (2011). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*. Ankara: STGM. 2.Baskı.
- Yıldırım, Ali (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*. 23: 112.
- Yıldırım, Aysel (1998). *Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları*. İstanbul: Boyut Kitapları. 1.Basım.
- Yükselbaba, Ülker (2017). *Kadın Kamusal Alan ve Hukuk, Kadın ve Kamusal Alan: Kadının, Kadın Olarak Var olma Mücadelesi içinde*. İstanbul: Tekin Yayınevi.

İnternet Kaynakları

- Aydın, Ayşe (2017). “Egemen Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Temelli Kadına Yönelik Ev İçi Şiddet Üzerinden İnşası” erişim tarihi: 21 Kasım 2019.

<http://www.ulakbilge.com/makale/pdf/1512729175.pdf>

Aytaç Serpil ve Sert Eteman Fatma vd.(2016). “Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir araştırma" erişim tarihi: 21 Kasım 2019.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/267920>

Boyacıoğlu İnci (2016). “Dünden Bugüne Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalar Davet”.<https://www.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120160000m000051.pdf> erişim tarihi: 5 Kasım 2019.

Haylı Müge Çiğdem ve Gökdoğan Rana Mira (2019). “Aile içi Şiddet”. erişim tarihi: 15 Kasım 2019

http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf erişim tarihi: 21 Ekim 2019.

<http://www.kadinininsanhaklari.org/savunuculuk/uluslararasi-sozlesmeler-ve-mekanizmalar/cedaw/> erişim tarihi: 21 Kasım 2019.

<http://www.milliyet.com.tr/gundem/diyarbakir-surlari-ve-hevsel-bahceleri-unesco-dunya-kultur-mirasi-listesinde-2083302> erişim tarihi: 8 Aralık 2019.

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85239/9789241564625_eng.pdf;jsessionid=AB5EEF1CFAE9AFF8FF66DA27C0FBCA30?sequence=1 erişim tarihi: 10 Aralık 2019.

<https://m.bianet.org/kadin/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor> erişim tarihi 18 Aralık 2019.

<https://tr.wikipedia-on-ipfs.org/wiki/Diyarbak%C4%B1r.html> erişim tarihi: 5 Aralık 2019.

<https://www.diski.gov.tr/icerik/detay.aspx?Id=1251> erişim tarihi: 15 Aralık 2019.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf> erişim tarihi: 11 Nisan 2019.

<https://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/8-flort-siddeti> erişim tarihi: 13 Mayıs 2019.

<https://www.morcati.org.tr/tr/yayinlarimiz/makaleler/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/2-siddet-dongusu> erişim tarihi: 18 Mayıs 2019.

<https://www.neoldu.com/diyarbakir-tarihi-33949h.htm> erişim tarihi: 18 Aralık 2019.

<https://www.nufusu.com/il/diyarbakir-nufusu> erişim tarihi: 12 Aralık 2019.

https://www.researchgate.net/profile/Cigdem_Hayli/publication/333035602_AILE_ICI_SIDDET_DOMESTIC_VIOLENCE/links/5cd805e7299bf14d958ee602/AILE-ICI-SIDDET-DOMESTIC-VIOLENCE.pdf

Karasar, Niyazi (2005).<https://slideplayer.biz.tr/slide/9861306/> erişim tarihi: 3 Aralık 2019.

Yılmaz, Âmine Süeda (2018). “Bilişsel Çelişki Kuramı” erişim tarihi: 12 Kasım 2019. <http://psikolojiokulu.com/bilissel-celiski-kurami-cognitive-dissonance/>

Ek: 1 Kadınların Görüşme Bilgileri

Görüşmeci 1

1. 35 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikâhliyim.
4. Ortaokuldan terkim.
5. 17 yaşında evlendim.
6. Görücü usulü yakın akrabamla evlendim, beş çocuğum var.
7. 5 çocuğum var.
8. Kirada oturuyorum.
9. Evin geçimini eşim sağlıyor. Günlük 50 TL yövmiye alıyor, biriken kiralarmız oluyor.
10. Eşim yövmiyele çalışıyor günlük 50 TL alıyor aylık 1500 TL oluyor.
11. 3 sene kadar çalıştım, bir aya yakın bir kafede gözlemcilik yaptım, sonra bir kadın merkezinde 3 sene yardımcı personel olarak çalıştım, mutfak işleriyle ilgilendim. 5 çocuğum var, en küçük çocuğuma hamileyken eşim cezaevine girdi. Psikolojik olarak zor durumdaydım, zor zamanlar geçirdim. Çocuklarıma bakabilmek için işe girdim, aç kalıyorduk. Çalışırken eşim yok diye ailesinin şiddetine, baskısına maruz kaldım. Yine de çalışmak bana çok iyi geldi, özgüvenim arttı, kimseye yalvarmadan çocuklarıma bakabildim, kendimi de onları da savunabildim. Onlara temiz üst baş alabildim. Çalışmadan önce eşimin ailesinden çocuklarım bayramlık alsın diye yalvardım ancak onları çok incittiler, git başımdan ne bayramlığı ne elbisesi diye uzaklaştırdılar. Aşırı horlanmış hissedem çocuklarım bir daha kimseden bir şey istemediler. Kimsenin yemeğini yemezler, aşırı gururlu davranırlar.
12. Eşim ilkökul mezunu ve benim amcamın oğlu.
13. Eşim düzenli bir işte çalışmıyor, gündelik işlerde çalışıyor.
14. Eşimin aylık geliri 1500 TL'dir.
15. Eşim akrabam oluyor babamın kardeşi oğlu.
16. Artık şiddete hiç tahammülüm yok, çocuklarım büyüdü. Sesimi çıkartıp itiraz ettiğim için eşim eskisine göre çekiniyor şiddet uygulamaya. Şiddete ilk maruz kaldığımdaki

gibi değilim, artık daha farkındayım, yaptığım başvurular sonrası bilinçlendim ve şimdi asla kabul etmiyorum. Babam çok korkutmuştu beni, “Ne yaşarsan yaşa evinde kalacaksın!” diye. Hep içime attım, ruhum bitmişti. Artık mücadele etmeyi biliyorum. Her ne olursa olsun artık evlilik bir ölüm bir şekilde babamın baskısına maruz kalınca dayanaksız güçsüz hissettim, hep çektim.

17. Şiddet diyince aklıma birçok şey geliyor. Sözlü şiddete çok maruz kaldım, çalışmadan önce bunu bilemezdim normal sanırdım. İşe giderken beni aşırı süzen kayınvalidemin bakışları ve elbiselerime aşırı müdahalesi beni çok rahatsız ederdi. Eşim kiloma dönük çok rahatsız edici konuşurdu. Oysa ben beş çocuk annesiyim. Sen de kadın mısın, dışarıda çok güzel kadınlar var demesi beni çok üzdü ve değersiz hissettirdi. O kadar çok oldu ki bunlar artık etkilenmiyorum galiba. Şiddet denince dövmek, dayak atılması da var, aklıma geliyor.
18. Her çocuk gibi bazen annemden ya da babamdan azar işitip ya da dayak yemişliğim var ama eşimden gördüğüm şiddeti kimseden görmedim diyebilirim.
19. Ben bu kadar yaşadığım şiddet karşısında ne çocuklarımla ne de bir başkasına şiddet uygulamadım.
20. Evet, şiddet görüyorum ama artık kendimi savunmasını öğrendiğimden dolayı eşim çekiniyor benden çocuklarda büyüdü yoksa elinden gelse yine çekinmeden şiddet uygulardı bana
21. Hiç unutamadığım bir şiddet olayı var. 2. çocuğuma hamileydim. Eşimin kardeşiyle benim kardeşim evlendi, onların arası bozuktu. Bir gün sorun yokken eşim eve geldi ve onların sorunlarının olmasını bahane ederek üzerime saldırdı. Beni hamile halimle yere yatırdı ve yumrukladı, ısırıldı, her yerime vurdu, erkek bir çocuğa hamileyim diye sadece karnıma vurmadı sonra bu durumu eşimin ailesine haber verdim. Onlar da hakaret edip neden adamı delirttin, diye bana yüklediler. Zor dayandım içimden ölmek geliyordu, sadece karnımdaki çocuk için dayandım. Bu dayacağı hayatta unutamam, yardım isteyecek kimsem yoktu. Psikolojim çok bozuldu, o olaydan sonra eşim bana sık sık şiddet uygulamaya başladı.
22. Yaşadıklarım karşısında eskisi gibi sessiz kalmıyorum gereğini yapabildiğim kadarıyla yapmaya çalışıyorum eğitimim olmasa da artık haklarımı biliyorum kendimi savunabiliyorum bunları da bilmek bir kadının hayatında önemli bir yeri olması demektir.

23. Bunca yaşadığım korkunç şiddet olayları karşısında hayata bakışım çok değişti içimdeki güzel duyguları kaybettim, insanlara eşime olan saygım eskisi gibi yok artık ama çocuklarım için bile olsa yaşamak zorundaydım.
24. Kadın haklarının bu ülkede var olduğunu, her gün televizyonlarda gazetelerde manşetlerde görmemize rağmen neden bu kadar kadının yaşadığı vahşette cinayette rağmen önlenemiyor. Bunu aklım almıyor. Bu ülkede yasalar yargı adalet nerde diye sormak istiyorum. daha kaç kadının ölmesi gerekir dur denilmesi için bunun cevabı ne zaman verilir diye merakla bekliyorum.

Görüşmeci 2

1. 38 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikâhlıyım, 14 yaşında evlendirileceğim için liseyi terk ettim. Ailem rızamı almadan beni akrabamla evlendirdiler. Öyle uygun görmüşler.
4. Ortaokul mezunuyum.
5. 14 yaşında evlendim.
6. Görücü usulü evlendirildim evlendiğim kişiyi tanıımıyordum ailemin uygun gördüğü kişiyle akrabamla evlendirildim.
7. 4 çocuğum var.
8. Ev kayınvalideme, ait kira almıyor bizden.
9. Evin geçimini büyük kızım sağlıyor.
10. 800 tl alıyor kızım.
11. Bir kamu kurumunda aşçılık yaptım. Sonra başka bir kuruma yardımcı personel olarak geçtim. Eşim çalışmıyordu, çocuklarıma bakabilmek için işe başladım, şu anda çalışmıyorum.
12. Eşim ilkokul mezunu.
13. Eşim çalışmıyor.
14. Kızımın aylık geliri 800 TL.
15. Eşimle akrabayız.
16. Eşim çalışmıyor. Şu anda büyük kızım çalışıyor. 700-800 tl para geliyor eve. Ev kayınvalideme ait. Artık kadınların eve tıklmaması gerektiğini öğrendim. Bir işte

çalışmak özgüvenimi artırdı. İnsan olduğumu kendime ait bir hayatımın olduğunu anladım. Aile baskısı vardı, çalışmama her iki aile de karşıydı ama mecburiyet yüzünden çalışmaya başladım, bana çok iyi geldi çalışmak.

17. Şiddetin her türlüüne maruz kaldı feodal olduğu bir çevrede yaşıyordum. Küçüktüm, güzeldim, kıskançlıkla başladı önce. Dışarı çıkmam engelleniyordu. Ekonomik olarak başlarda iyi durumda olan eşim iflas edince şiddete başladı, çok zordu benim için, Diyarbakır'dan, eşimin ailesinden nefret ettim. Evlenmeden önce sosyal biriydim gezerdim. Evlendikten sonra kapalı bir ortamda kaldım. Eşim beni dövdüğünde ailesi de bana saygı duymuyor ve hakettiğimi düşünüyorlardı. Eşim ailesinin tek erkek çocuğu ve çok şımarık. Ailesinden şiddet görmemiş ama şiddet içeren filmleri çok severdi. Çok erkeksi bir ortamı vardı, onlara göre kadın evden dışarı çıkmamalı, onun karnından sıpayı sırtından sopayı eksik etmemelisin. Böyle bir anlayışları vardı.
18. Çocukken de annemin şiddetine çok maruz kaldım. Babamla annem çok kavga eder babam annemi çok döverdi, sonra da o gidince hırsını benden çıkardı. Annem çaresiz kalınca beni çok döverdi. Sonradan ona hak verdim. Ben de çocuklarıma çok şiddet uyguladım. Anneme benzettim kendimi. Eşim beni dövünce ben de çocuklarıma dövüyordum. Çocuklar da birbirlerini dövüyordu. Ekonomik ihtiyaçlarımı karşılayamıyordum, çok yoksulluk çektim.
19. Eşimden ve de annemden gördüğüm şiddeti bilinçsizce çocuklarıma uyguluyordum.
20. Eşimden ekonomik olarak şiddet görüyorum çalışmıyor bakmıyor bizlere o çalışmadığından kızım çalışmak zorunda kalıyor. Birde çok ilgisiz evle sorumsuz yani, evde hava bu yüzden hep gergin.
21. Şiddet gördüğüm ilk zamanlar hiç kimseyle paylaşmıyordum. Sadece onun ailesi biliyordu. Karşı çıkarsam işe yaramayacağımı ve daha fazla dayak yiyeceğimi düşünüyordum. Sonra yaşadığımız mahalleye bir kadın merkezi açıldı. Önce oraya gitmeye korktum ama sadece kadınların gidip geldiğini görünce biraz rahatladım ve bir gün eşimle çok tartışmıştık. Biraz evden uzaklaşmak istedim. Merkeze o gün gittim ve benim için çok önemli bir gündü bu. İlk defa kendim için bir adım attım ve haklarımı öğrendim. Şiddet sonrası yalnız olmadığımı öğrendim ve en önemlisi şiddeti artık kabul etmediğimden emin oldum.
22. Tüm zorluklara ve de gördüğüm şiddette rağmen hayatta ve de ayakta kalmayı

öğrendim çalışmanın kadın hayatındaki önemini öğrendim kadını güçlü dirençli ve de her zorluğa göğüs germeyi kendiyile barışık yaşamayı yaşaması gerektiği hayatı insan gibi yaşamayı öğrendim

23. Eşimden ailesinden ve de ailemden nefret etim çünkü çocuklarımla yaşayacağım bu kadar güzel bir hayatı bize zindan etikleri için yine de kaybettiğim öz güvenimi geri kazanarak hayatıma çocuklarım için kaldığım yerden devam etmeye çalıştım. Birde şiddette susmanın çare olmadığını anladım, kadınların haklarını öğrendim, gittiğim merkez bana çok destek verdi belki evimi hayatımı değiştiremedim ama en azından yapabileceklerimi öğrendim.
24. Kadının toplumdaki yeri ve de öneminin erkeklere aşılması lazım bunun için yapılması gereken çalışmalara bir an önce başlanması gerek. Tamam her konuda eşit olmayalım ama insanız ve bizi dövmeye hakları yok.

Görüşmeci 3

1. 52 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikahlıyım.
4. İlkokul mezunuyum.
5. 17 yaşında görücü usulüyle evlendirildim.
6. Görücü usulüyle evlendim eşimi daha önce tanımıyordum, ancak uzaktan akrabamız olurdu.
7. Yedi tane çocuğum var, bütün bunlar sonrasında bu yaşında kendimi güçlü kılmak zorunda hissediyorum. Artık eskisi gibi şiddet görmüyorum. Eşimin hasta olduğunu düşünüyorum, onu öyle kabul ettim. Beni seviyor ama istemeden de olsa incitebiliyor. Zaten ben bu evliliği istediğim gibi bitiremem. Beni tehdit eder, çocuklarımla aramdaki ilişkiyi bozar.
8. Yaşadığımız ev bize ait.
9. Evin geçimini eşim sağlıyor.
10. Gelirimiz aylık ortalama 20.000 TL'dir.
11. Şimdiye kadar hiç çalışmadım. Ev hanımıyım.
12. Eşim lise mezunu.

13. Eşimin kendine ait iş yeri var oto alım satım işi yapıyor.
14. Eşim aylık geliri 20.000 TL.
15. Eşimle uzaktan akrabayız.
16. Eşim Şuan bana eskisi gibi olmasa da artık iyi davranmaya çalışıyor çocuklar büyüdü bir oğlumu, iki kızımı evlendirdim. Aile olarak da büyüdük bir torunum var ikincisi de yolda. Artık bunların oluşmasında da eşimin üzerindeki etkisi büyük, bunları da varsayarsak her şey eskisi gibi olmasa da idare edecek kadar iyi diyebilirim.
17. Eşim ailesine karşı pasifti, özgüveni yoktu, kendi kararlarını veremiyordu. Bu da benim için şiddetin en büyüğüydü. Hem fiziksel hem psikolojik şiddet olarak bana yansdı. Kendimi çok yalnız hissediyordum. Sürekli dövülüp kapının önüne konulacağımdan korkuyordum. Hiçbir kararı tek başıma veremiyordum, hep haksızdım. Haklıyken bile haksız düşüyordum. Erkek er ve güçtür, bunu bile yanımda hissedemiyordum. Çocuklarım büyüyünceye kadar sesim çıkmıyordu. Artık onlar da büyüdü ben de büyüdüm, sesimi çıkartmayı öğrendim. Ama her türlü şiddete maruz kaldım. Aldatıldım, çocuklarım küçüktü mecburen yuttum, gözüme soka soka yapmaya başladı. Toplum onun yaptığını normal görüyor ben tepki verince haksız oluyorum. Karnımı o doyuruyor diye sesimi çıkaramıyordum susmak zorunda kalıyordum Ama ben çok aşağılandım çok hırpalandım. Eşimin cinsel şiddetine de çok maruz kaldım. Benimle zorla döverek birlikte oluyordu. Evli olunca bunu kimseye anlatamıyorsun. Sadece kocamın değil onun ailesinin, üvey kaynanamın, kayınbiraderimin de şiddetine maruz kaldım, beni hizmetçi gibi görüyorlardı.
18. Kendi ailemden de şiddet gördüm, onu da çok ağır yaşadım. Annemin üvey babamdan gördüğü şiddet korkunçtu. Annemde gördüğüm şiddet bana yapılıyorsa bunu yaşamak zorunda hissediyordum kendimi. Ailem hiç yanımda olmadı beni hiç korumadı, kendimi hep çaresiz, güçsüz, kimsesiz hissediyordum.
19. Ben bazen çok sinirli olunca ister istemez çocuklarımı döverdim ama bunu istemeyerek yapardım. Yaşadıklarımın bazen çok etkisinde kalıyordum.
20. Şu an eskisi gibi şiddet görmüyorum hayatı da kendimi de onu da artık öyle kabullendim.
21. Aylık gelirimiz 20 bin TL, evim var, kolejde okuyan iki tane çocuğum var. Eşim lise mezunu, aramızda uzak akrabalık var. Eşim de çocukluğunda annesini kaybetmiş. Üvey anne çok kötü davranmış ona, dövmüş, hiç sahip çıkmamış, zaman zaman

şiddete maruz kalmış. Ailesi ona da sahip çıkmamış, sokaklarda kendi büyümüş, hayata tutunmuş. Ben de çocuklarımı çok dövdüm. Eşimin şiddeti beni de delirtmişti, ona gücüm yetmeyince çocuklara yöneliyordum. Çocukları düşman gibi görüyordum, sonradan da çok pişman oluyordum. Bir kere intihara kalkıştım, o zaman aklım başıma geldi, onları annesiz bırakmak da çok korkunç geldi bana.

22. Hiç bir şey yapmadım hep suskun kaldım yapacak fazla bir şeyim yoktu sessiz kalmaktan başka da çarem yoktu çünkü gidebileceğim kapısını çalabileceğim bir yer yoktu. Kendimi yalnız hissediyordum yaşadığım yer de herkesin birbirini tanınması bu da beni oldukça da korkutuyordu. Çünkü yapacağım en küçük bir şikâyetin bana daha korkunç bir şekilde geri dönmesine sebep olurdu. Bu nedenle hep suskunluğumu korudum elimden gelen sadece buydu, eşim de ailesi de güçlüydü oysa benim ailem o kadar da güçlü değillerdi.
23. Küskünlük, suskunluk, hırçın öfkeli ruh yapısı çökmüş. İnsanları çok sevmeyen bazen de herkesten nefret eden biri oluyordum. Bazen yaşadıklarımı hazmedemiyordum. Eşimin bana yaptıklarını hak etmediğimi bilsem de beni aldatmasının, dövmesinin bir nedenini bulamasam da kendime özgüvenim kalmamıştı, suçlu benmişim gibi geliyordu. Çok beğenilen güzel bir kadındım hep ama sürekli benim neyim eksik diyordum. Aldığım psikolojik destekler sonrası daha da toparlandım, kızlarım büyüdü üniversite okudu, onlar da çoğu kez kızdılar bana - anne bizi çok döverdün-diye, biri sosyolog biri sosyal hizmet uzmanı oldu, bu mesleği senin yüzünden seçtik diyip gülseler de çok haklı olduklarını biliyorum.
24. Şiddet hiç bitmedi ama artık neler yapabileceğimi biliyorum. Kurslara gidiyorum, kendimi geliştiriyorum, her türlü yetenek kursuna gittim, sosyalleştim.

Görüşmeci 4

1. 29 yaşındayım.
2. Bekarım.
3. Ailemle yaşıyorum hiç evlenmedim.
4. Lise mezunuyum, aslında üniversite terk büro yönetimi bölümünden.
5. Evlenmedim, bekarım.
6. Şuan bir evlilik planım yok.

7. 10 kardeşiz.
8. Kirada oturuyorum.
9. Evin geçimini ben sağlıyorum.
10. Aylık gelirim 2400 TL dir.
11. Sosyal hizmetler yaşlı birimde evlere temizlik yapıyorum.
12. Babam ilkokul mezunu.
13. Babam arıcılıkla uğraşiyor ama şu ana kadar kazancını görmedik evin bütün giderlerini ben karşılıyorum.
14. Babamın yaptığı işe göre herhangi bir kazancı yok.
15. Annemle babamın bir akrabalığı yok.
16. Babam halen eskisi gibi huylu huyundan vazgeçmez derler, Kim demişse doğru demiş. Huyu da suyu da aynı değişmedi. Öfkesi de hırçınlığı da halen var. Çalışır ama eve para getirmez bizden bekler, bu saatten sonra değiştirebileceğimiz bir şey yok.
17. Şiddet benim için psikolojik ve fizikseldir. Kadının kendini özgür hissetmediği her şey şiddettir. Ben fiziksel şiddete amcam ve abim tarafından maruz bırakıldım, psikolojik olarak da hem aile hem de iş ortamında şiddete maruz kaldım. Abim benden 2 yaş büyüktü ve hiç anlaşamazdık. Ben her zaman hakkımı savunurdum. En çok da annemi savunurdum. Şiddete çok maruz kalıyordu. Dedemin, ninemin, babamın ve amcamın yoğun şiddeti vardı. Annem çok itilip kakıldı, ailesi çok yoksuldu. Onlar da annemi güçsüz gördükleri için şiddet uyguluyorlardı. Ben de annemi destekliyordum ve haksızlığa dayanamıyordum. Bu kez de ben şiddete maruz kalıyordum. Onlu yaşlarımda ortalarındaydım, ben de hep nasibimi alıyordum. Şimdi anlıyorum ki o şiddete maruz kalmak değilmiş. Annemin dövülmesini izlemek daha ağır bir şiddetti. Annem dövüldüğü her sefer ben de şiddete maruz kaldım. Şiddetin şiddeti çok ağırdı. Tokatla, sopayla her şekilde dövüldüm.
18. On kardeşlik ve mevsimlik işçi olarak çalışırdık. Babam ekonomik olarak bize hiç bakmazdı ama ninem hep bizim para gizlediğimizi iddia ederdi. Babam da annesinin dolduruşuna gelip şiddet uyguluyordu. Arıcıydı ama hiç para kazanmazdı. Elde edemediği para yüzünden hep bizim kazandığımıza göz dikerdi. Eve lazım olanları hep biz alırdık. Bize ahır gibi biryer verdiler. Buğday çuvallarının olduğu bir ambarı oda yaptılar. Hepimiz tek odada yaşardık. Babaannemin kışkırtmasıyla ailede herkes

bize saldırırdı. Babam başlatırdı ve tüm ailesinin bize şiddet uygulamasına neden olurdu. Dedem devamlı babama bizimle ilgili kötü şeyler söylerdi.

19. Ben kimseye şüana kadar şiddet uygulamadım uygulayamam da bunu kendim yaşarken ne yaşanıldığını bilirken ben nasıl bir başkasına yapayım asla düşünemem bile söz konusu olamaz.
20. O zamanlar şiddete dair haklarımı bilmiyordum, bildiğim tek şey şiddete tekrar maruz kalacağımıydı. Artık bilinçliyim hukuki tüm süreçleri işletebiliyorum. Kendimi savunabiliyorum. Fiziksel şiddet artık kolay kolay başıma gelmez ama hala psikolojik şiddet gördüğümü düşünüyorum. Maruz kaldığım en büyük şiddet ise yoksulluk ve aç bırakılmaktı, aç yattığım akşamları ve kahvaltı yapamadığım sabahları hatırlıyorum. Babamız vardı ama açtık, bize hiç bakmadı. Hala evin gereksinimleri benim üzerimde. Evde tek çalışan benim 2400 TL alıyorum.
21. Ahırın birini daha eve eklemeye karar verdik ve annemle beraber duvarı yapmaya başladık. Kardeşlerim fabrikada işçiydi. Çamurdan sıva yapıp duvarı onarıyoruz. Kapı takılması lazımdı. Babam birden gelip sakladığımız paralarla ev yaptığımızı söyleyerek annemi dövmeye başladı. Tekme atınca kapı yerinin üzerindeki büyük taş annemin kafasına düştü. Annem çamura düşmüş yerde can çekişirken babam tekme atmaya devam ediyordu ve o günden sonra annemde felç kaldı. Hastaneye bile götürmedi ve yatığımız duvarları yıktı. O günü asla unutamıyorum, annem bir daha eskisi gibi olmadı, o yüzden babamdan nefret ediyorum.
22. O zaman hiç bir şey yapamadım, ne yapacağımı bilmiyordum, çünkü haklarımı bilmiyordum, küçüktüm sadece sessizce yapılanları izliyordum ama şimdi olsaydı haklarımı biliyorum. Şimdi babama muhtaç olmamak için çalışıyorum, psikolojim çok iyi değil etkisinden kurtulamadım. Evet, babam beni şimdi dövemez ama o yaşadığım olaylar ruhumu hala eziyor, erkeklere güvenemiyorum, korkuyorum, evlenmek istemiyorum, biri diğerine bağırırsa yanımda aşırı geriliyorum ve sanki beni dövecekler sanıyorum, destek almak iyi geliyor ama daha fazlasına ihtiyacım var unutmak için.
23. İçimde en çok nefret ve öfke var, geçmiyor, hayattan insanlardan uzaklaşma isteği oluştu, ailemden nefret ediyorum, özellikle babamın ailesinden bize yıllarca haksız yere yaşattıklarını asla unutmayacam, anneme yaptıklarını da unutmayacam.
24. Toplumda ne olursa olsun en çok şiddette maruz kalan kendini savunamayan

kadıdır, kadın toplumun aynasıdır. Sanki bütün evlilikler kötü gibi, sanki bütün erkekler döver gibi hissediyorum, ama artık kadınlarda seslerini çıkarıyor karşısında dayak yeseler bile, o yüzden belki öldürüyorlar.

Görüşmeci 5

1. 54 yaşındayım.
2. 42 yıldır evliyim.
3. Resmi nikahlıyım.
4. Ortaokul terk.
5. 13 yaşında zorla evlendirildim.
6. Akrabamla evlendirildim hem de görücü usulü.
7. 5 çocuğum var 3 kızım benim ikisi ise erkek (intihar eden eltimin çocukları).
8. Yaşadığımız ev bize ait.
9. Eşim ikinci evliliği yapınca bize bakmaz oldu şu an kızım çalışıyor eve kızım bakıyor.
10. Kızımın aylık geliri asgari ücret.
11. Hayır, hiç çalışmadım ev hanımıyım ama yeni çalışmaya başlayacam.
12. Ben ortaokulu terk ettim ikinci sınıfta, eşim ise okuryazar.
13. Şuan çalışmıyor eşim kızım çalışıyor.
14. Eşim eskiden terziydi yapıyordu şu an hasta çalışmıyor.
15. Eşimle akrabayız.
16. Ben annemden şiddet gördüm, babamsa dokunmazdı. Tabi aile içi şiddete maruz kalmış oldum. Annem üvey evlat gibi davranırdı, aslında anne olunca anladım onun ne kadar bana kötü davrandığını anneliğin böyle olmadığını, ben kızımı asla sevmediği tanımadığı biriyle evlendirmem mesela, çocuklu bile olsa eşi kötü davranırsa yer yerinden oynatır kızımı alırım yanıma... Ama ben bu yaşında bile ihanete uğradım. Eşim diyaliz hastası, kalp hastası, tansiyon hastası ama bu durumda bile Suriyeli bir kadın aldı, tüm parasını ona yedirdi, sürekli eşya taşıdı. Bize hiçbir şey vermedi. Eve kızım çalışıp bakıyordu. Bu olay benim isyanım oldu. Bizim zamanımızda sosyal imkânlar yoktu, böyle yaşantı yoktu, çekmek kadının kaderiydi, ne aile desteği sevgisi gördük ne bir şey. Onun için boynumuzu büktük ama artık

kabul etmiyorum. Çocuklarım da büyüdü artık mecbur değilim. Bu şartlar o zaman olsa, şimdiki gibi kendime güvensen ayrılırdım artık hem ekonomik hem sosyal şartlar değişti.

17. Eskisi gibi fiziksel şiddete, dayağa kavgaya maruz kalmıyorum ama ekonomik, psikolojik şiddette maruz kalıyorum. Bunun içinde ihanetti de sayarsam tabi ki devam ediyor, bunca yıldan sonra gidip üzerime bir de kuma getirdi yetmez gibi.
18. Beni sanatı var diye verdiler, o benden 14 yaş büyük adama, ama açtık, rezil haldeydik, parasız kaldım çok. Hamileyken çok dayak yedim, sürekli dalga geçiyordu benimle, kedi gibi dokuz canın var mı bakalım diyordu hem aşağılıyordu hem dövüyordu. Kayınbiraderim de beni dövüyordu. Çok pis bir aileydiler, elim de kocasının şiddetine dayanamayıp kendini astı. Dünya başıma yıkıldı, ben de dayanamıyordum ama elim intihar edip ölünce ondan iki çocuk kaldı nasıl ezildiklerini nasıl acı çektiklerini, nasıl rezil olduklarını gördüm. Aileme yalvarıyordum, beni kurtarın bu aileden, bu adamdan, en son annem de babam da gel ama çocuklarını getirme diyorlardı. Ben çocuklarımı bırakamazdım. Çok çektim ama çocuklarımı namusumla şerefimle, aç bırakmadan büyüttüm. Üç tane pırıl pırıl kız yetiştirdim.
19. Ben asla yaşadıklarımın dolaylı ne çocuklarıma ne de başkasına şiddet uygulamadım. Ben çocuklarımı dövmedim, öyle ufak tefek şeyler olmuştur ama ciddi bir şey yapmadım.
20. Eşim bugün bile hala kaba ve emrivakilik yapan bir erkek, yapacaksın, edeceksin diye konuşuyor, çok huzursuzum, hasta ve çocuklarımin babası. Çocuklar hastalığına acıyor bana da rica ediyorlar, anne insanlar ayıplar bizi elleri ekmek tuttu babalarına attılar diye, Evliliğimiz bitmiş gibi zaten, ikinci kere evlendi kandırıldı, yanımıza geri döndü. Tüm evlilik hayatım boyunca zorla cinsel şiddete maruz kaldım. Hamileyken, doğum sancıları çekerken bile hakaretleri, küfürleri bitmezdi. Annemden iyi misin? Köpek gibi doğur derdi. Derdimi kimseye anlatamadım. Çok zor durumlarda anneme misafirliğe gider gibi giderdim yardım ister gibi değil, eşim evliliğimiz boyunca cinsel anlamda hep zorla beraber oldu, sonra küfür eder, parayla o***puya gitsem senden iyi derdi, tecavüze uğramış gibi oluyordum her defasında.
21. Çocuktum, damda ip atlıyordum, misafirimiz gelmiş dediler. Bir akrabam ve bekar oğlu gelmiş, meğerse kız istemeye gelmişler. Terziymiş, sanatı elinde diyip vermeye

karar verdiler. Annem ya seni ya da ablanı vereceğim dedi. Ben daha güzel çarpıcı olduğum için beni verdiler. 13 yaşındaydım. Hiç istemedim, çok ağladım, çok korktum, okula gidiyordum hayallerim vardı, ama başedemedim. Babam emniyet bekçisiydi, evlenmek istemiyorum diye annem beni babama şikâyet etti. Babam da eve gelip beni saklandığım yerden çıkardı, elindeki kemerle öldüresiye dövdü, sabaha kadar dayak yedim diyebilirim, eğer kötü bir kız olmasan eğer o...pu olmasan karşı gelmezdin babana dedi. Adam 27 yaşında ben 13 yaşındaydım. Beni satar gibi çok kötü koşullarda evlendirdiler. Çok korkmuştum gerdek gecesi ailesinin arkasına saklandım. Eşim gönderin babasına kusuru var demek ki diye bağırdı. Her yerim titriyordu, başıma gelecekleri bilir gibiydim, O gece birlikte olmadık. Namusuma çok laf ettiler ve aileme şikayet ettiler. Annem aileler birbirini öldürecek, erkeklerimizin katili olacaksın diye diye beni tehdit etti ve eşim önce çok dövdü beni bayılmışım zorla benimle beraber oldu, o gece benim için bitti her şey hem eşimden hem de annemden nefret ettim, ölmesini isteyecek kadar nefret ediyorum hala onu hiç affedemedim, ben de anne oldum ama annem gibi olmamaya söz verdim.

22. Hiç bir şey yapmadım evliliğim boyunca yaşanan tüm şiddete maruz kaldım derdimi anlatacak kimseyi bulamadım asla annemi afetmeyecem tabii eşimi de. Aslında dil alışkanlığı eş, koca hiç iyi bir duygum yok ona karşı...
23. Artık çalışıyorum, para kazanıyorum ama ne annemi ne de kocamı affetmedim. Berbat bir hayat yaşadım. Ne bir sevgi ne bir heyecan hiçbir şey yaşamadım, babam yaşında bir adamla korkunç bir hayat yaşadım. Büyüttüğüm, başını yıkayıp okula gönderdiğim kayınbiraderim bile beni çok dövdü.
24. Allah'tan tek dileğim ölümdür. Bu şekil yaşamaktansa ölüm benim için huzurdur. Şu an normalmiş gibi işe gelip gidiyorum ama içim yaralı, ilaç alıyorum bazen dertleşir gibi doktora, uzmana gidiyorum ama geçmiyor.

Görüşmeci 6

1. 45 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikahlı.
4. Okuryazarım.

5. 15 yaşında görücü usulü evlendirildim.
6. Görücü usulü evlendim.
7. Beş çocuk annesiyim.
8. Kirada oturuyorum.
9. Evin geçimini ben sağlıyorum eşim çalışmıyor.
10. Asgari ücret kazanıyorum.
11. Tarla işçi olarak çalıştım.
12. Eşim ilkokul mezunu.
13. Eşim çalışmayı sevmiyor.
14. Çalışmadığından bir geliri yok ailesinde gördüğü bir destek de yok.
15. Uzaktan akrabayız.
16. Yaşadığım bu kadar sıkıntıya rağmen yetmez gibi yaşadığım Sur ilçesinde olaylar başladı ve uzun bir süre olaylardan dolayı ciddi ekonomik sıkıntı yaşadık. Ailem ve de eşim bu olaylarda yaşadığımız sıkıntılara duyarsız kaldılar olayların durulmasıyla, surdaki eski evimize geri döndük ama orada çıkan olaylar nedeniyle evimizden olduk. Sokakta kaldık, sefil olduk aç kaldık. Bir ev kiralayacak paramız bile yoktu. Eşyalarımız da surda kaldı. Uzun bir süre bu şekilde başkalarının evinde kalarak yeni bir ortam kurmaya çalıştım.
17. Benim için şiddet; baskı, hakaret, dayak, kaba kuvvet, taciz- tecavüz, aile baskısı, sevgiden saygıdan yoksunluk, kişinin istemediği olaylara kendi iradesi dışında zorla maruz bırakılması bunların hepsi şiddet, hepsi işkencedir.
18. Çocukluğumda babamın şiddetine maruz kaldım. Beni 15 yaşında istemediğim bir evliliği yapmaya zorladı, kabul etmeyince o gün babamdan gün boyu dayak yedim. Dayak yememek için daha fazla dövmenin diye evlenmeyi kabul etmek zorunda bırakıldım. Tehdit edilerek evlendirdim.
19. Ben ailemden ve de kocamdan gördüğüm şiddette rağmen kimseye ya da çocuklarıma asla şiddet uygulamadım.
20. Dokuz kardeşlik, eşim de çok gençti, işsizdi, kumar oynuyordu, içki içiyordu, babam da bunları bilmesine rağmen beni vermişti. Çocuğum zorluk çeker mi diye hiç düşünmedi gerçi beni döverek evlendirmişti niye düşünsün ki. Beni tarlaya hizmetçi olarak almışlardı. Hep tarlada işçilik yaptım. Kaynanam kendi oğullarını hiç çalıştırmazdı hep gelinleri ezerdi, tarla kadınların işiydi. 15 yıl bu şekilde yaşadım.

Oradan kazanılan parayı da hiç görmedim, el koyuyorlardı. Çalışıyordum ama karnım hala açtı, parasızdım.

21. Okuryazardım, ilkokul diplomasını dışardan aldım. 15 yaşında görücü usulü evlendim. Babamın teyzesinin kocası istedi ve zorla evlendirildim. Hayır diyince babam beni rezil mi edeceksin dedi ve çok dayak yedim. Eşimi suçlamıyorum. O da beni sevmiyordu. Aileler zorla evlendirdiler, eve gelmek istemiyordu. Beni sevmeyen biriyle yaşamak zorunda kaldım. Kocam çok dövüyordu. Her itirazımda dayak yiyordum. Tarlada çalışmak için çok küçük olmama rağmen gücümü aşacak şekilde çalıştırdılar beni. Babama gidip anlattım bunları beni kovdu ve ancak kefeninle gelirsin dedi bana. Hiç anlaşılamadık evlilik boyunca. Abimlere gittim, çare olarak boşandık ama aileler araya girdi, çok uğraştılar ve bir araya getirdiler bizi. Bu sayede ayrı bir ev tuttular bana. Artık eşimin ailesinin yanından ayrıldık. Eşim çalışmadığı için mecburen tarlaya ben geri döndüm. Eve ben baktım. Bu sefer de beni başka bir yere götürdüler. Mersin'de bir tarlada işçilik yaptırıldılar. Eşim birikmiş az paramızı da aldı. Sera kiraladık, kayın biraderimle aynı evde yaşadık. Büyük olaylar çıkardılar. Kafama silah dayayıp kendimi öldürmek istedim. Orada bir kanal vardı kendimi atmak istedim. İlk defa eşim destek oldu, onun da canı yanmıştı çünkü. Onun ailesinin beni sevmediğini kabul etti ama geçici bir durumdu bu. İşkur'da işe girdim, dokuz ay orada çalıştım. Artık çalışıyorum, eve bakıyorum. Eşim bundan rahatsız, bu durum dokunuyor ona, her lafım batıyor, her şeyden bahane çıkarıyor, delirecek gibi oluyorum, karnımızı doyurmaya çalıştığım için onun her türlü kötü olayına maruz kalıyorum.
22. Yaşadığım şiddet olayı sonrası bir güvensizlik vardı aslında yapabileceklerimi biliyordum ama korkuyordum, ayakta durmak için elimden geleni yapmaya çalıştım halan da buna devam ediyorum. Şu an haklarımı biliyorum. Artık kimse dövemez beni yine de hala iyi bir hayatım yok. Eşim huzursuzluk çıkartıyor. Evi terkedip gitmek istiyorum ama çocuklarım var. Mücadele ediyorum çocuklarıma bakıyorum, eşim çalıştığım için aşağılıyor beni. Altı kişiye de ben bakıyorum. Çocuklarım da çok üzgün ama hep yanımdalar.
23. Eşimden ve de ailemden nefret ediyorum. Beni böyle bir hayatı yaşamak zorunda bıraktıkları için iki dünyada da affetmeyecem onları, insan gibi bir hayat yaşamadım, annelik çok güçlü bir duygu o yaşıyor mücadele etmemi sağlıyor.

24. Kadınlar toplumda ikinci sınıf insan, hep güçlü kalmak zorundalar, yaşamın tüm zorluklarına mahkum ediliyorlar, bu onlara yapılan en büyük haksızlık ve de zulümdür.

Görüşmeci 7

1. 28 yaşındayım.
2. Bekarım.
3. Ailem izin vermedi, kim geldiyse istemeye sen bize bakacaksın bizim kölemizsin diyerek evlenmemi engellediler.
4. Lisans mezunuyum, öğretmenlik yapıyorum.
5. Bütün hayatım evde ve de işte çalışarak geçti, evlilik benim için bir hayal.
6. Evlenmeyi çok istiyorum çünkü yaşadığım bu hayattan kurtulmak istiyorum ama bana bu fırsatı tanımıyorlar gelen herkese benim ruh hastası olduğumu evlenemeyeceğimi böyle bir sorumluluk almak istemediklerini anlatıyorlar.
7. 6 kız 2 erkek 8 kardeşiz.
8. Yaşadığımız ev babama aittir.
9. Evin geçimini ben ve babam sağlıyoruz.
10. Aylık kazandığımız gelir 10 000 tl dir.
11. 8 yıldır sözleşmeli öğretmenlik yapıyorum.
12. Babam lise mezunudur.
13. Emekli gardiyan.
14. Babamın aylık 8 000 TL benim 2000 TL'dir.
15. Babamla annemin bir akrabalığı yoktur.
16. Babam da annem de bana çok kötü davranıyorlar her sabah uyandıklarında ilk işleri bana küfür hakaret etmek başımıza bela kaldın hastasın keşke olmasaydın diye söylemleri artık psikolojimi bozmaktan başka bir işe yaramıyor.
17. Şiddet benim için; sözlü şiddet, hakaret ve dayığa maruz kalmaktır. Karşı taraf egosunu tatmin edemeyince karşıdakine sözle hakaret edip, onu aşağılaması ve dövmesidir. Birinin hayatına karışmakta şiddettir, özgürlüğünü yasaklamak da.
18. Ben çocukluğumdan beri annemden ve babamdan ayrıca abilerimden aşırı şiddet gördüm. Annem ruh hastası bir kadın. Hastalığını bahane ederek bana ve diğer kız

kardeşlerime gerek sözlü şiddeti gerekse de kaba şiddeti uygulamaktaydı. Bu şiddet bugün bile hala sürmektedir. Babam ve abilerim de kadının amacını erkeğe hizmet olarak görürler. Onlara göre kadınların bu dünyada yaşam hakları yoktur, erkeğin hizmetçisi, kölesidir.

19. Ben çocukları hayvanları çiçekleri böcekleri çok seviyorum, yaşamayı çok seviyorum, bunca gördüğüm yaşadığım şiddete rağmen kimseye zarar verecek bir durumum olmadı, bana zarar veren aileme bile, yine de elimden gelen her şeyi yapıyorum.
20. Babam cezaevinde gardiyandır. Cezaevinde mahkûmları dövmediği zaman eve gelip sopayla başımıza vurarak döverdi. Ben bugün yeterince antrenman yapmadım ısınmadım diyerek döverdi. Çünkü o da babasından çocukken aynı şekilde şiddet görmüştü söylerdi benim babam beni dövdüğünde sesim bile çıkmaz şimdi sizin de sesiniz çıkmayacaktır. Sonra da itekleyerek, haddinizi aşmayın, hadi kalkın yemek hazırlayın, evi temizleyin derdi. Her yerimiz morarmış halde sesimizi çıkartamazdık. Abilerimi de kendi gibi yetiştirdi ve şimdi aynısını onlar bize yapıyor. Saçlarımdan beni sürükleyerek çarşıdan eve getirip demir sopayla dövdüklerini unutamıyorum. Kendi psikopattı abilerimi de yaptı.
21. Ailemdeki herkesten dayak, şiddet, kötü muamele ne varsa hepsini gördüm ve hala da maruz kalıyorum. 28 yaşında sözleşmeli öğretmenim, benim kazandığım paraya da el koyuyorlar, kendilerine harcıyorlar. Vermediğimde defalarca dayak yiyorum. Kafamı kırdılar ve yirmi dikiş izi var şu an kafamda. Yaşadığım şiddet hem psikolojik, hem fiziksel hem de maddidir. Abim uyuşturucu kullanır. Dışarıdan çok iyi birisi gibi görünür. Yabancılarla çok yardım eder ama bize gelince korkunç bir canavara dönüşür. Bir keresinde bana görücü çıktı, görücülerim gelecek diye dayak yedim. Beni çok fena dövdü ve dedi ki seni asla evlendirmeyeceğim. Ölene kadar bana hizmet et diye gönderildin. Gelenlere benimle ilgili inanılmaz yalanlar söyleyip beni onların yanında rezil rüsva edip onlara benim akıl hastası olduğumu söyleyerek gönderdi. Ve bana dönerek sen daha neler göreceksin diye tehdit etti. Yaşadığım mahallede herkes birbirini tanır. Bu olaydan sonra arkadaşlık yaptığım komşularım bile uzak durmaya başladı. Kadının zaten çok değerli olmadığını düşünüyorum. Erkekler böyle hissettiriyorlar. Evde boşanmış bir ablam var, çocuğuyla bizde kalıyor. Ona da her gün başımıza kaldın, seni kocaya verelim, nikahını kıy git diyorlar.

Kısmetine bak, seni kim isterse vereceğiz evde kalırsan sokak yüzü göremezsin diyorlar. Bu bizden sana hediye, kıymetini bil diyorlar.

22. Şiddeti tarif bile edemiyorum. İntiharını düşünüyorum, dayanacak gücüm yok, kendimi bile ifade edemedikten sonra yaşamının ne anlamı var. Abimi emniyete şikayet ettim. Polis arkadaşları var, şikayetimi tutanağa almayıp ona söylemişler. Bu olay üstüne yediğim dayaktan dolayı hastanelik oldum. Kayıtlara merdivenden düştü diye geçti, ne yapabilirim, polisleri şikayet etmek istedim bu sefer de onların tehdidinden korktum. Aslında yaptıkları suç biliyorum ama çaresiz hissettim.
23. Yaşadığım bu kadar olaylardan sonra hiç bir şey yapmadım yapacak imkanım yok zaten ne yapabilirim ki susmaktan başka konuşsam ne düzelecek hiçbir şey. Belki her şey daha kötü olacak belki de benim yaşamıma son verecekler, öldürecekler ve intihar etti, psikolojisi iyi değil diyecekler, onlarla konuşmaktansa ömür boyu susmayı yeğlerim.
24. Yaşadıklarımı her gün binlerce kelimeyle anlatsam hayatımda bir şeyler değişmeyecek, anlatmanın bir anlamını olmadığından ve biz böyle yaşamaya alıştık artık demekten başka söylenecek bir şey yok. Ailem dışında başka insanlara başvurduğum kadın merkezine gittim, ama çözüm önerileri ne bileyim yapamadım haklılardı şiddete katlanmak zorunda değildim ama ailem çok yıldırılmış çok sindirmiş kendime hala tam güvenim yok. Sanki bir şey yapmaya kalksam her şey daha kötüye gidecek...

Görüşmeci 8

1. 37 yaşındayım.
2. Boşandım.
3. Resmi nikahlı evliydim.
4. Yüksek lisans mezunu sosyoloğum.
5. 24 yaşında evlendim.
6. Severek evlendim.
7. 2 çocuğum var biri kız biri erkek.
8. 8, yaşadığım ev babama ait.
9. Evin geçimini şu an babam sağlıyor.

10. Emekli maaşı alıyor.
11. Özel bir şirkette yönetici olarak çalıştım.
12. Babam lise mezunu.
13. Babam emekli.
14. Babam aylık 2200 TL geliri var.
15. Ayrıldığım eşimle bir akrabalığım yok neyse ki.
16. Ayrıldığım eşimden gerilim filmlerine taş çıkartacak kadar kabus dolu bir hayat yaşadım 10 yıl boyunca ama tam aksine ailemle hayal ettiğim sevgi dolu bir hayat yaşıyorum şu an onlarla ve de çocuklarımla bir arada olmanın mutluluğunu paylaşıyorum.
17. Şiddet diyince aklıma psikolojik baskı, kaba dayak, cinsel istismar, zorlama, fiziksel baskı, darp, zorlama, sözlü hakaret, aşağılama, küfür ve karşıdakinin egosunu tatmin etmek için aşağılaması gibi şeyler geliyor.
18. Ailemden çevremden, akrabalarımın, arkadaşlarımdan hiç bir zaman şiddet görmedim sadece evlendikten sonra şiddeti bana eşim uyguladı.
19. Ben çok güzel bir aile ortamında yetiştirilen ve büyüyen biri olarak hep sevgiye saygıya önem verdim asla ne çocuklarıma ne de bir başkasına şiddet uygulamadım.
20. Eşimden boşandığım için şu an ailemle yaşıyorum, gördüğüm kabus dolu günler geri kaldı eğer eşimle yaşıyor olsaydım tabi ki halen şiddet görüyor olacaktım hatta belki hayatta olmuyor olacaktım.
21. Aile hayatım güzeldi, sevgiyle büyütüldüm. Ama evliliğim tam bir kabustu. Kocamdan şiddet gördüm ve ayrılıp ailemin yanına döndüm. Çocuğum var bir kız ve bir erkek. Çocuklarımla da babalarından hem sözel hem fiziksel hem de maddi şiddete maruz kaldılar. Beni dövdüğünde onları da dövüyordu. Diyarbakır'da bilinen büyük bir kırtasiye dükkânının sahibi ama okul zamanları çocuklarına hiçbir şekilde defter, kitap, kalem almazdı. Bana, git baban onlara alsın, ben getirmek sorunda mıyım derdi. Çocuklar babalarından Bir şey istediği zaman vermediği gibi hem söver hem de dayak atardı. Ben karşı geldiğimde de çocukları odadan çıkartıp bana hem fiziksel hem de cinsel şiddet uygulardı. Kaba dayak, darp, küfür, sövme, itip kakma, sonrasında cinsel ilişkiye zorlardı, zevk alırdı dövüp beraber olmaktan. Bir keresinde küçük oğluma hamileydim artık son aylar, iyice ağırlaşım, sancılarım başladı eşim gece uykudan uyandırıp sürekli onunla birlikte olmam için rahatsız ediyordu bu

halde nasıl olur dediğimde o halde çok pis dövmüştü, yine de birlikte oldu zorla benimle, stresten erken doğum yapmaktan korkmuştum.

22. Doyumsuzluğu yüzünden hemen her saat benden cinsellik talep ediyordu ve izlediği porno filmlerin aynısını uygulamamı talep ediyordu. Artık tahammül edecek ne bir beyin ne de ruhsal gücüm kalmıştı. Artık her gün geceli gündüzlü bu durumu yaşamaktan yorulmuştum. En sonunda dayanamayarak artık yeter diyince beni yatakta boğmaya, öldürmeye kalktı. O, beni döverken çocuklarım çok korkmuş yatağın altına saklanmıştı, çocuklarımın psikolojisi mahfoldu, gece çılgınlıkla uyanır oldular, üstelik bu olayı tetikleyen en büyük neden ise eşimin bilgisayarında başka kadınlarla çektiği ve sakladığı porno filmleri görüp yüzüne vurmam oldu, dayanamıyordum ve ben çocuklarımı alarak babamın evine sığındım. On yıllık evliyim ve şiddet evliliğimin ikinci ayından onuncu senesine kadar devam etti. On yıl boyunca her gün şiddete maruz kaldım. Aileme anlatınca yapma kızım, evlendin bir kere yuvanı terk etme, çocuk olunca düzelir dediler ve 2 çocuğum oldu ama eşimin doyumsuzluğu, tatminsizliği arttı. Maddi imkânlarımızın çok iyi olmasına rağmen maddi şiddeti yaşamak, sevgiyle büyüyen biri olmama rağmen sevgisiz, saygısız bir evliliği yürütmeye çalışmaktan dolayı psikolojik sorunlar yaşayınca bu durum aileme yansıdı. Ailem yapma kızım, erkektir. Belki morali bozuk alttan al demelerine tahammülüm kalmadı. Her yerim her gün morarmasına rağmen gittikçe yaşadığım olayların canımı acıtması kendime olan güvenimin kaybolmasına neden oldu. Tüm bunları yaşarken bir de başka bir kadınla bir hayat yaşaması, gizli imam nikahıyla evlenmesi ve ondan iki çocuk yapması da tüm bağları kopardı. En sonunda beni ikinci defa öldürmeye kalkmasıyla olaylar adli vaka olarak adliyeye taşındı uzun süre işkenceye dönen dava süreci, onun bitmeyen seni öldüreceğim tehditleri, koruma kararı çıkarmama rağmen çok korkuyordum ama ölmek olsa bile ucunda bu hayatı kendime de çocuklarıma daha fazla yaşatmayacam diyerek direndim ve boşandım. Ayrıldığım eşimin bana yaşattığı kâbuslardan sonra iki çocuğumu alarak aileme sığındım onu mahkemeye vererek boşanma davası açtım ve boşandım. İki çocuğumun nafakalarını ödememek için beni her gün arayarak tehdit etti ve tüm malvarlığını evlendiği diğer kadının üzerine geçirmesi de ayrıca işkence oldu. Şu an çocuklarına hiç bir katkı sunmayarak onlardan nefret ettiğini hatta onları görmek bile istemediğini her defasında dile getirerek işkencelerine devam ediyor olması ondan ayrılarak bu

işkenceye son vermem babamın bize sahip çıkması benim ve de çocuklarımın geleceği için yeterli. En büyük şansım ailem oldu.

23. Boşandığım eşimden gördüğüm şiddet sonrası sadece ona karşı olan nefretim kat kat artı çocuklarım için bile olsa ikinci bir evliliği asla düşünmüyorum ama ailemi çocuklarımı çok seviyorum bu hayat onlar için bile olsa yaşamaya değer diyorum. Boşanma sürecinde mahkemelik olduk, çocuklarımın nafakasını ödemek istemedi, hakkında 2 kere tutuklama kararı çıktı, cezası ertelendi, evliyken belediyenin sığınma evinde de kaldım 3 ay süreyle, eşimin psikolojik hasta olduğunu düşünüyorum o sebeple psikiyatristlerden profesyonel destek de aldık.
24. Ailemle yaşamak çok güzel. Keşke toplumda bu kadar yaşanan kadın şiddetine karşı tüm aileler kızlarına kadınlarına benim ailemin bana sahip çıktığı gibi onlar da sahip çıkabilseler, en büyük sorun ailelerin ataerkillik yüzünden evlilik sonrası boşanmayı da namus sorunu haline getirmeleri. Şu an ailemle yaşıyorum onunla yaşamaktansa her türlü zorluğu yeğlerim. Onunla evleneceğime keşke ömür boyu bekâr kalsaydım diyebilirim...

Görüşmeci 9

1. 17 yaşındayım.
2. Bekârim.
3. Evlendirilmek istendim, 15 yaşında evden kaçmak zorunda kaldım, babam beni sürekli psikolojik baskı ve sözlü hakarete maruz bırakıyordu; kaçarak kendimi kurtardım.
4. Lise mezunuyum.
5. Evlenmedim.
6. Evlenmedim babama kalsaydı zorla beni kaçırarak evlendirecekti.
7. 4 kardeşiz; 1 kız 3 erkek kardeşiz evin büyüğü benim diğerleri oldukça küçükler.
8. Kirada oturuyoruz.
9. Evin geçimini annem ve ben sağlıyoruz.
10. Aylık 2500 TL'dir.
11. Evet, çalışıyorum sürekli, aynı işi yapıyorum, çocuk bakıcılığı ve halen devam ediyorum.

12. Babam ilkokul annem lise mezunu.
13. Babam çalışmıyor, boş gezmeyi, benim kazandığımı harcamayı seviyor bir de. Benim yapabileceğim bir iş imkânı yok bir olursa belki çalışırım diyip gülüp geçiyor.
14. Babam çalışmıyor annem gündelik işlerde çalışıyor babam çalışmak istemiyor boş oturup çalışmadan bizim kazancımızla geçiniyor.
15. Annemle babam akraba değiller.
16. Babam bana ve anneme her konuda kötü davranıyor, başkalarının yanında melek gibi görünse de kesinlikle yapacağı her şeyi önceden düşünür planlar hesaplar ve öyle uygular ki kimse onu suçlamasın, bakın ben değil onlar her zaman kötü düşünürler imajını yaratır.
17. Tecavüz, dayak, sözlü baskı, psikolojik baskı, taciz, hakaret kişinin istemediği olaylara kendi iradesi dışında zorla maruz bırakılması.
18. Çocukluğumdan beri babam tarafında her türlü olaya maruz kaldım, onun yüzünden kaçırıldım, tacize, tecavüze, dayığa, işkenceye, zorla uyuşturucu kullanılmaya maruz bırakıldım, bu yaşadığım olaylardan devlet korumasına alındım ama babamdan kurtulamadım. Halen bana yaptığı bu kadar rezalete rağmen devlet onu değil beni suçlu buluyor. Bana koruma kararı çıkarıldığı halde hiçbir şekilde korunmuyorum sadece hafta bir tedaviye gönderiliyor. Bana psikiyatri ilaçları veriliyor alıyor gibi yapıyorum almıyorum çünkü uyurken başıma bir şey gelir korkusuyla temkinli olmaya çalışıyorum.
19. Ben sessiz sakin bir ruh haline sahibim kimseyle kavga etmeyi bile sevmem hele tartışmayı asla.
20. Ben halen babamdan şiddet görüyorum, hem sözlü hakaretlerine maruz kalıyorum hem de beni dövüyor, bazen de ben kendime zarar vermişim gibi gösterip gidip beni kardeşlerine şikâyet ediyor.
21. Evet, halen babamdan ara ara sözlü hakarete maruz kalıyorum ve bana sürekli şunları söylüyor neden geri geldin seni kaçırın adamların yanında kalsaydın ki ben de onlardan para koparırdım ama sen kaçıp geri geldin benim yapmak isteyip yapacağım her şeye engel oldun. İşte bu nedenle bana sürekli hakaret ve küfür edip annemi benim yanımda döverek sen onu alıştırıyorsun diye elinden geleni ardına koymuyor. Bazen intiharı etmek bazen de onu öldürmek istiyorum annem buna engel oluyor, yaşıam 17 ve bunlara artık dayanacak gücüm yok, babam polise verdiği

ifadede benim ruh hastası olduğumu iddia ediyor, benim bunları uydurduğumu söylüyor, o kadar güzel çift karakteri oynuyor ki onlar bile bana değil ona inanıp şunları ifade ediyorlar. Polisin dediğine göre bu yaştaki kızların hayal gücü o kadar çok ki kendi beyinlerindeki senaryoları bize anlatınca biz gülüp geçiyoruz ve biz de onlara diyoruz ki; başka anlatacak hayalleriniz kalmadımı ki bunları uyduruyorsunuz sizin amacınız biz erkekleri sürekli kötü duruma düşürüp bakın kadınlar, kızlar nelere mahkûm kalıyor dedirmek, ama bizde elimizden geldiği kadarıyla siz kadın ve kızlara bu fırsatı tanımıyacağız ki, erkekleri kötü duruma maruz bırakmayasınız diye. Biz buradayız diyip gülmesi bile bana göre bir psikolojik travma geçirmeme sebep oldu. Bu koşullarda ben ya da annem artık hiç kimseye hiçbir şeye, akrabaya, arkadaşaya komşuya, eşe dosta, güvenmiyoruz ki bu şartlarda ben yarın bir hayat kurmak istesem, nasıl inancam, nasıl güvenecem, en güvendiğim babamdı. O da beni para için bir bekçiye vermek istedi, ama doğal bir şekilde değil! Beni kaçtırtıp Mazıdağ'da bir kulübeye kapatıp günlerce uyuşturucu vererek tecavüz edilip fotoğraflarımın çekilmesi, hakarete maruz bırakılmam, tüm bunların üstüne bu adam emniyette bekçi ellerinden kaçıp kurtulmayı başardığımda bana bir de yalan söylüyorsun demeleri, onları mahkemeye vermeme rağmen bana kendi rızanla geldin demeleri, babam bunu planladığı halde herkese bilgim yok, haberim yok, kendisi yaptı, yalan söylüyor, diyip beni zorla psikiyatriste yatırmaları, beni uyutup günlerce gece mi gündüz mü bilmeden uyutulmam, yaşadığım zorluklarda güvenilebileceğim kimsenin olmaması, mahkeme sonuçlandığında babam değil de annemin yüksek miktarda para cezası alması ve babamla halen aynı evde yaşamak zorunda kalmam, bu dünyada yaşamak zorunda kaldığım en büyük işkence artık ne diyim tarifi çok zor bir yaşam bu.

22. Yaşadığım olaylar adli vaka olarak savcılığa intikal etti, doktor kontrolünden geçtim, sonuçları göremediğimden ve dosyamda gizlilik kararı olduğundan uzun bir süre kadın sığınma evinde kaldım avukatım dosyada gizlilik kararı var diye bir şey yapamıyorum dedi kadın sığınma evinden sonra eve gönderildim koruma kararı çıktı formalite olarak. Beni koruyan kimse yok, halen babamdan da o bekçiden de tacize maruz kalıyorum ama artık susuyorum neden mi? Kime derdimi anlatayım, haklı olduğum halde haksız olup herkese rezil oldum kimse yaşadıklarına inanmadı bana yardımcı olabilecek kimseyi göremedim halen koruma kararı devam ederken halen

her hafta mecburen psikiyatiri tedavi görmeye gitmek zorunda kalmamdan başka ne kaldı bu genç yaşında bu ülkede kadını koruyan hiç kimse yok hatta devletin bu yasaları kadını korumamakla kalmayıp sadece yok etmeye özenle çalışıyoruz bu şartlarda artık kimseden yardım istemiyorum yetmedi mahkeme sonucu emniyetteki polisle bekçi olayda berat alırken ben ve annem çok ciddi para cezasına maruz kaldım artık ne diyim.

23. Karamsar, içine kapanık kimseye inanmayan, güvenmeyen, gülmeyi unutup her şeye boş bir duvara bakar gibi bakıp bazen nerde olduğumu bile bilmeyen uyurken uykuda çılgınlarla uyanıp ağlama krizlerine giren sevmeyi unutan bazen gülen bir insan görünce neden gülüyor diyip sinir krizleri geçiren bir halim var.
24. Bunların dışında en çok merak ettiğim, ben ve benim gibi bu durumlara maruz kalan kadınlarımızın hali ne olacaktır. Artık düşünmekten beynim algılamıyor. Buna bir çözüm olmalı. Buna bir çare bulunmalı. Kadını koruma kararı yalan mahkemeler yalan. İnsanların sana bakışı bile yalan toplumdan dışlanman, aileden dışlanman ve en kötüsü gerçekten kendi kendine vermediğin büyük bir zarardan cezalandırılman. Bunu yapanlar ise elini kolunu sallayarak dolaşmaları işte bu benim tahammül edemeyeceğin, asla ve asla kabul edemeyeceğin bir hal alıyor ve artık yeter demekten başka bir şey kalmıyor.

Görüşmeci 10

1. 36 yaşındayım.
2. Eşimden ayrıldım dulum.
3. Resmi nikâhlı evliydim.
4. Lise mezunuyum, üniversite sınıf öğretmenliği 2. sınıf terk.
5. 22 yaşında evlendim.
6. Görücü usulü evlendim annem babam yok. Beni anneannem ilk istemeye gelen kişiye sormadan soruşturmadan başıma bela kalma diye evlendirdi. Bir abim var o da benim varlığım veya yokluğumla ilgilenmezdi, verelim gitsin en azından başımız kulağımız rahat eder derdi. Bu nedenle komşunun beni beğenip oğlunu evlendirmek isteyen aileye önermesi benim yaşayacağım belaların başlangıcı olduğunu bilmeden mecbur kalıp evet demem hayatımın tümüyle kararmasına sebep oldu.

7. 1 oğlum var 14 yaşında.
8. Kirada kalıyorum ama kendime bir ev aldım Toki'den, onu kiraya verdim, kiracı kiradan gelen aylıklarla evin kredi taksitini ödüyor bu nedenle kendi evimde değil kirada kalıyorum.
9. Evin geçimini kendim sağlıyorum. Eşimden boşandıktan sonra güzellik merkezi açıp işletmeye başlattım. Bu şekilde geçiniyorum, çünkü eşim çocuğumu bende alıp bana geçimimi sağlayacak bir nafaka ödememek için beni parasız bıraktı. Anneannem çok yaşlı beni yanına kabul etmedi. Abimde başıma dert olursun gelme yanıma diyerek ne halin varsa gör benden uzak kal ne yaparsan yap, beni arama sorma dedi. Bu nedenle kimsenin yanına gidemediğimden tek yaşıyorum.
10. Aylık ortalama 3000 TL buluyor.
11. Sürekli aynı işle meşgulüm güzellik merkezi işletiyorum, bekârlığımda bunun eğitimlerini almıştım malum bu durum yaşanınca en azından kimseye muhtaç kalmadan kendi ayaklarımın üzerinde durmayı başardım.
12. Lise mezunuydu.
13. Boşandığım eşim de işletmeciydi. Diyarbakır'da büyük bir kırtasiyesi vardı.
14. Eşimin aylık geliri 20.000 TL'yi buluyordu ama bana ve oğluma verdiği bir şey yoktu.
15. Boşandığım eşimle görücü usulü evlendim. Herhangi bir akrabalığım yoktu.
16. Eşim bana çok kötü davranıyordu asla evlendiğim günden bugüne bana karşı ağzından güzel hoş tatlı tebessüm edici bir söz çıkmamıştır. Eşim çok soğuk, gülmeyi pek sevmeyen, her zaman soğuk bir görüntü içerisinde bazen de patavatsızlaşmayı seven, sadist bir yapısı vardı. Hep derdi insanlar neden güler anlamıyorum bu durum onu çok rahatsız ederdi, ben gülünce kıyametler kopardı gülme derdi sus yerinde otur gülmek de neymiş. Dengesiz biriydi, gerçek bir psikopattı.
17. Şiddet kişinin hem psikolojik bedensel hem de ruhsal ve fiziksel maruz kaldığı, dayak, sözlü hakaret, tecavüz, taciz ve kişinin kendi istemediği ve içinde maruz kaldığı her şey şiddettir.
18. Evet, çocukluğumda anneannemden sürekli sözlü şiddette maruz kalıyordum. Ailemi trafik kazasında kaybettim. Bana sürekli; annen gitti seni başıma bela etti demesiydi, derdi. Asıl sorun abim erkek olduğu için babaannem ve de dedem onu yanlarına alması ve benim kız çocuğu olmadan kaynaklı istememeleriydi. Bu nedenle abim de

onlar gibi beni yanında istemiyordu. Babaannem sürekli ona boş ver onu ne başına bela edeceksin eğer bir gün biri isterse ver gitsin sen de böylelikle kurtulmuş olursun dedi en kötü şey bu toplumda sahipsiz olmaktır. Hatta sahipsiz kız olmaktır; sevgisizlik zaten tarifi olmayan bir işkencedir, başka aileleri görünce eşleri görünce bazen kendine bu soruyu sormaktan geri kalmıyorsun, ben gerçekten sevilmecek kadar ne yaptım? Sizlere egoist bencil sevgiden uzak insanlarla yaşamak çok zor tarifi yok nerdeyse ailemi kaybettikten sonra kalanların tümünden şiddette maruz kaldım. Dönüp baktığımda onlarda kendi ailelerinden böyle yetiştirildiklerinden dolayı bu halleydiler. Çünkü sevgi bilmeyen sevgi gösteremez, bilmez buna inandım artık.

19. Ben ağır psikolojik depresyon geçiriyordum ki bazen farkında olmadan oğluma hem sözle şiddet uyguluyor hem de dayağa maruz bırakıyordum. Kendimi alamıyordum aslında tüm öfkemi ondan çıkarıyordum yaptığımı yanlış olduğunu bildiğim halde kendimi tutamayıp oturup saatlerce ağlıyordum ama yine de rahatlamıyordum, kaçacak bir çıkar yolum yoktu.
20. Şu an ayrıldığım eşimden sözlü şiddette maruz kalıyorum, sürekli senin yanında birini görürsem ya da evlendiğini duyarsam seni yaşatmam diyordu. Ama kendisi evlendi bana yasak gördüğünü kendine mükâfat diye görüyor bu hayatta yaşanabilecek en büyük haksızlık bu olsa gerek.
21. Eşim beni sevmiyordu. Sadece güzel bir bayan olduğum için benimle evlendiğini söylüyordu. Ona göre kadınlar güzel olmalı, zarif olmalı ama aksine ben evlenirken çok zayıftım. Doğumdan sonra çok kilo aldım. Sudan bahaneler bulup, bunu bana sürekli bir kabahatmiş gibi gösterip, eve masraf getirmeyip, aç kal biraz zayıflayıp adam olursun yoksa gittikçe gorilleşiyorsun diye bana sözlü hakarete bulunuyordu. Annem babam yoktu, gidecek bir yerimde yoktu. Ne yapacağımı bilemiyordum. Uzun bir süre sessiz kalmayı denedim. Ama artık evden de çıkmama fırsat vermeyişleri, aramızdaki bağlarının tamamen kopmasına sebep oldu ve artık bunun içine dayaklar da eklenince ben onu savcılığa şikâyet ettim. O da bunu yaptığım için beni öldürmeye kalktı. Beni, kocan olacak yegâne adamı sen nasıl emniyette şikâyet edersin diyerek öldürmeye kalktı. Komşularımın polisi çağırmasıyla elinden ölmekten son anda kurtuldum. Hastaneye kaldırıldım, konu adli vaka olarak savcılığa intikal etti davacı olunca boşanma davası açıldı. Bana şartlarımı kabul edersen

boşanırım dedi ben de ondan kurtulmak için tüm şartlarını kabul ettim tek celsede boşandık. Ben de çocuğu almayacaksın evden hiçbir eşya almayacaksın, benden nafaka istemeyeceksin dedi kurtulmak için her şeyi kabul ettim.

22. Olaylar mahkeme bittikten sonra da bitmedi. Bu seferde telefonlarla tehdit başladı. Seni başka biriyle duyarsam ya da evlendiğini görürsem öldürürüm demesi bizi tekrar savcılıkta bir araya getirmeye mecbur kıldı. Savcılık bana koruma kararı çıkarttı. Koruma kararı çıkartmasına rağmen halen tacizlerine, tehditlerine, eziyetlerine mahkum kalıyorum. Bu nedenle kadın sığınma evine gönderildim, kadın sığınma evinde 3 ay kaldım ortam ve şartların elverişli olmadığını gördüğüm için oradan kendi isteğimle ayrıldım. Uzun bir süre iş ve yaşayacağım güvenli bir ortam kurana kadar sürekli tanıdık arkadaş ve çevremde yer değiştirmek zorunda kaldım ama sürekli beni bulmak için takiplerine ve tacizlerine devam ediyordu. Artık şuna inanmıştım tam bir psikopat olduğuna. Kimsesizliğin insanı nelere mahkûm kıldığına, hayatımın nerdeyse tamamı abimin ve de anneannemin yüzünden berbat bir hal aldı. Üstüne bu durum nasıl toparlayacağımı bilmediğim için bulunduğum şehri terk etme kararı verdim, kendimi bundan sonraki yaşantımda nelere mahkûm kılacağını bilmeden bilmediğim bir şehre yola çıkmak zorunda bıraktığımı biliyorum.
23. Şiddet sonrası şehri terk ettim, ama bununla da kurtulamadım beni bulmak için arkadaşlarımı kullanması, yatalak anneannemi kullanması, onlar da kendilerini rahat bıraksın diye sürekli benim değiştirmek zorunda kaldığım telefon numaralarımı vermeleri, bu işi çığırından çıkardı. Tekrar tekrar savcılığa giderek bana gelen tehdit dolu mesajları göstermeme rağmen halen yapılan bir şey şu ana kadar da olmadı. Ben korkularla yaşarken o elini kolunu sallayarak geziyor. Ne yazık ki yasalar yetersiz ve kadını koruyamıyor.
24. Hayatın çok güzel olduğunu bildiğim halde bunu yaşayacağım hiç kimsenin olmaması en kötü durum olsa gerek mutlu olmak istiyorsunuz; ama mutlu olacak kimseyi bulamıyorsunuz. Güvenmek istiyorsunuz; ama güvenecek kimseyi bulamıyorsunuz. Çok zor sevgisiz, saygısız, güvensiz bir ortamda yaşamak. Artık umutlarım da ümitlerim de tükendi ne diyebilirim bilmiyorum. Aslında her şey o kadar açık ki ailelerin her konudaki yoksunluğu gelecek hayatta bir genç kızın kendi hayat yolunu çizmesine, kendi kararlarını almasına, toplumda dışlanmadan yaşamak

zorunda bırakılmasına, sevgisiz büyütülerek gördüğü küçücük bir ışığın içinde bile korkarak, güvensizce yaşamasına neden oluyor. Eğer bu yaşamaksa, eğer bu sevmekse, eğer bu insanlıksa ben bunları yaşadığım müddetçe istemiyorum. Bu nedir biliyor musunuz? Umutsuzsanız yaşayan bir ölü demeksiniz, yoksunuz yok.

Görüşmeci 11

1. 39 yaşındayım.
2. 18 yıllık evliyim.
3. Kaçarak evlendim bu nedenle önce imam nikâhı kıyıldı çok sonradan resmi nikâh yapıldı.
4. Lise mezunuyum.
5. 21 yaşında kaçarak imam nikâhlı evlendim.
6. Kaçarak evlendik babam yoktu, tekstil firmasında çalışıyordum eşimi çok seviyordum, istedi beni vermediler, biz de kaçma kararı aldık ve kaçarak önce imam nikâhımızı kıydık çocuk doğmaya yakın resmi nikâhımızı yaptık.
7. Biri kız 3 erkek çocuğum olmak üzere 4 tane.
8. Yaşadığım ev kira, kendimize ait evimiz yok.
9. Eşim işsiz, iş bulmak istemediğinden dolayı ben çalışıyorum bir kadın olarak evi ben geçindiriyorum.
10. Kocam çalışmadığından benim gelirim asgari ücret.
11. Evet, çalışıyorum temizlik işlerinde aylıkçıyım bazen de gündeliğe giderim.
12. Eşimin eğitimi; okuryazar ilkokul dört terk.
13. Hayır çalışmıyor.
14. Eşim hayatı boyu hiç çalışmadığından bir geliri yok.
15. Kocamla herhangi bir akrabalığım yok.
16. Eşim bana ilk evlendiğimiz yıllarda çok iyi hatta beklemediğim kadar iyi davranırdı. Dedim ya ikinci çocuk olana kadar bir sorun yoktu. Elimizde biriktirdiğimiz paramız vardı. Güzel geçinip gidiyorduk. Ta ki elimizdeki para bitti. Eşim çalışmadığından giderek zorlanmaya başladık. Kendisine artık çalışması gerektiğini, iki çocuğumuzun olduğunu, bu şekilde ne yer ne içeriz dediğim içim ortamı birbirine katıp sen varken ben niye çalışayım bilmiyor musun? Bana göre iş yok nereye başvurayım. Ben

bulana kadar sen kadınsın daha rahat bulursun demekle yetindi. Bir iki hafta bekledim. O iş bulmaya gitmeyince çocukları ona bıraktım. İş aramaya çıktım ve o günden beridir ben çalışıyorum o ise evde oturup hazır konmayı yeğliyor.

17. Şiddet denince, toplumda sözlü ya da kaba kuvvette başvurarak size uygulanan hakaret, taciz, tecavüz gerek ruhsal gerek psikolojik her şekilde yapılan sizi rencide eden her şey şiddettir. Şiddet sadece dayak değildir. Bunun içeriğinde sizi her şeye maruz bırakmak, ekonomik cinsel, baskı, sözlü hakaret, küfür, açlık, aşağılama, tehdit, yaralama her türlü hakkınız gasp edilmesi bile bir şiddettir.
18. Hayır, sadece eşimden şiddet gördüm dayak, hakaret ekonomik baskı ve zorla başka erkeklerin tacizine maruz bırakılmak. Ben bir süre çalışmak istemedim eşim bu ara alkole başlamıştı, artık her gece alkol alıp bana zorla tecavüz ediyordu. Benden internette izlediği her şeyi yapmamı istiyordu, yapmayınca da dayakla sonuçlanıyordu, bir gün arkadaşlarımı da eve getirip alkol masası kurdu ve bana gidip en açık kıyafetlerimi giyip gelip masada oturmamı söyledi kabul etmeyince beni hepsinin yanında dövüp sonra odaya alıp bana elimi ayağımı bağlayıp zorla a..l tecavüz etti. Ben bir hafta ayağa kalkamadım, oturamıyordum. Ne yaşadığımı ben biliyordum. Artık sürekli bana aynı hareketleri yapmaya başladı. Tabi buna artık hakaret dayakta eklenmişti. Ekonomik zorluklar yetmez gibi artık buna dayanacak bir halim yoktu. Çocukları aldım, evi terk ettim. Annemin evine geldim, annem yaşlı bir kadın olarak bana onun için yapabileceğim bir şey olmadığını kaçarken bunları düşünmen gerektiğini söyledi ve ağabeylerini bu koşulda öyle biri için kurban edemem geldiğin yere geri dön dedi ben ise bunları duyduktan sonra oradan ayrılıp savcılığa gidip onu şikâyet ettim. Ama şikâyetim sonuçsuz kaldı. Bana söylenen şu oldu; hiç insanın kocası tecavüz eder mi olsa olsa sen onu azdırmışsın, evli erkek tabi ki eşile beraber olmak ister. Bunun neresi suç. İki çocukla ortada kalınca çaresiz eve dönmek zorunda kaldım ve eşim halen çalışmayan eve bir katkısı olmayan biri ve çocuklarım için yaşanan her şeyi unutmaya ve hiçbir şey olmamış gibi devam etmeye başladım. Ama şimdi sorarsanız onu seviyor muyum, hayır, nefret ediyorum. Keşke onunla kaçarken ölseydim, kaç defa intiharı düşündüm, ama çocukları bu adama nasıl emanet bırakabilirim diyerek vazgeçtim.
19. Evet, ben bazen yaşadığım sorunlardan farkında olmadan çocuklara da yansıtıyordum, bazen ağladıkları zaman susturamayınca öfkemi çocuklardan

çıkarıyordum, hiç incitmek istemediğim halde ruhsal halim berbattı, desteksiz, dayanaksız bir haldeydim.

20. Şuan eskisi kadar olmasa bile sözlü hakaret bazen de aşağılama gibi durumlar oluyor. Bazen de şunu diyor, ben eskiyi özledim diye sen özlemedin mi? işte o zaman onu öldürsem geliyor. Ama bu toplumda ben onu gerçekten öldürsem haksız da suçlu da olan ben olacam. Ama hâlbuki onun bana yaptıklarına dönüp baksam herkesin dediği ne var ki. Toplumda kadın çeker ama çeker bu kuraldır, ama erkek çekmez. İşte ben bu söze tahammül bile edemiyorum. Lanet olsun nasıl bir adalet bu, nasıl hak hukuk bu, nasıl bir algı ve ben erkeklerden toplumun ahlak anlayışından nefret ediyorum. Ben intihar etsem namusumu sorgularlar, o beni öldürse yine namusumu sorgularlar, her durumda namus sadece kadındır, oysa eşini erkeklerin yanında açık giydirmek kimse bunları bilmez aile, olunca mahrem oluyor, kol kırılır yen içinde kalır, bunları nasıl unutabilirim ki.
21. Eşim bana ilk tanıştığım yıllarda mükemmel bir kişilikle davranıyor. Beni çok sevdiğini söylüyordu. Ben de genç olduğumdan her dediğine inanıyor, o ne derse öyledir zannederek beni ne olursa olsun asla üzmeyeceğine inanan biri idim. Ta ki 2 çocuğumu dünyaya getirdikten sonra, eşimin aslında öyle biri olmadığını aksine, saygısız, insanlıktan anlamayan, asalak geçinmeyi seven, çalışmaktan nefret eden, bir yapıya sahip olduğunu fark ettim. Tabi benim için iş işten geçmişti. Geriye dönecek bir yerim yoktu, artık ve tam çıkmazın ortasındaydım, ne yapacağımı bilmiyorum, sağlıklı düşünemiyor ve derdimi anlatacak yakınım da kimse yoktu, çaresizdim çünkü eşim asla çalışmayı düşünmeyen ve hala da bunun için direten biri çalışmıyor. Hatta şunu söylüyor; benim için bu ülkede çalışacak kapasitede iş yok. Ne yapayım yok, işte farz et ki ben kadın sen erkeksin çalış ne olacak. Ha ben ha sen der benim getirdiğim parayla eksiklerini tamamlar. Alışverişini yapar, bana benim paramı harcamama izin vermez. Önce ben der, vermezsem sıkıntı ciddi anlamda büyür. Dediğim gibi 21 yaşında kaçarak evlendim. Güzel hayallerim vardı; ama ikinci cocuktan sonra ekonomi koşullarda ağırlaştı. Hazıra dağ dayanmaz. Eldeki avuçtaki tükenince bizim sevgili kocamızın gerçek yüzü de ortaya çıkmaya başladı. Zaten çalışmayı sevmeyen, yan gelip yatan asalak gibi kadından geçinmeyi bilen, kendini bu dünyada çok özel biriymiş gibi gören her şeyi aslında o çok iyi bilen. İnsanlıktan nasibini almamış, insan demeye gerçekten şahit isteyen biriyle ben nasıl kaçarak

evlenmişim. Artık kendimi tanımayan aklınıza gelen her şeye maruz kalan hakkını armaya bile gücüm kalmamış aciz bir hal almıştım. Tabi bunlar yetmeyip birde üstüne dayak açlık tecavüz konsumatrislik yapmam istenmesi, kaçtığım için aileden dışlanmam, arkadaşlarımın hepsi kocamın hareketleri yüzünden benden uzak durması, artık beni iyice çığırından çıkaracak bir hal almıştı ve benim gidecek bir yerim olmadığında kimsenin hatta en değer verdiğiniz ailenizin bile size sahip çıkmaması sizin bu yaşamdaki değer yargılarınızı kaybetmeniz için yeterlidir en kötüsü kaçtığınız yere kendi ayaklarınızla geri dönmesiniz başınıza gelecekleri bile bile sesiz kalmanız karanlığın içinde sessiz çığlıklarınız feryatlarınızın duyulmaması bile sizin için ölmeye yeter mi bence yeter. Çünkü bu yaşamak değil yaşarken ölmektir.

22. Zaten yapacak bir şey kalmamıştı aileye şikâyet etim sonuçsuz kaldı, savcılığa şikâyet ettim sonuçsuz nereye başvurdumsa sonuç alamadım ortada ben haksız kaldım aç kaldım sokakta kaldım ve her koşulda tüm rezilliği ben yaşadım be nedenle çocuklarım yüzünden geri dönmek zorunda kaldım. İnsan hayatta evlenirken bir daha düşünmesi gerek. Doğru kişimi diye ben neyine güvenip de geldim diye hep kendimi suçluyorum. Çözüm arıyorum onu da bulamıyorum. Bu ülkede kadına saygı yok ki güvence olsun. Bu ülkede kadın eşya konumdadır. istenmeyince onlar için her zaman ikinci bir alternatifi var at gitsin nasıl olsa yenisi gelir zihniyeti mevcuttur.
23. İnsanın yaşayabileceği en kötü talihsizlikleri yaşadım. Ben bir kadın olarak hiçbir şey hissetmiyorum. İçimde ne sevgi ne saygı var şuan her şeyden yoksun sadece bu çocukları büyütmele kendimi sorumlu bildiğimin dışında artık yapmak istediğim bu hayatta bir beklentim yok.
24. Sadece sunu merak ediyorum neden kadınlar neden? Neden erkeklerde sorun olamaz diye düşünülüyor neden kadınlara suç yükleniliyor bu nasıl bir hak arayışı, ölene kadar beni bu duruma iten kimseyi affetmiyorum, her şeyi Allaha havale ediyorum.

Görüşmeci 12

1. 42 yaşındayım.
2. Bekâr.
3. Evli değilim hiç evlenmedim.

4. Üniversite 2 yıllık muhasebe bölümü mezunuyum.
5. Ailemin yüzünden hiç evlenmeyi düşünmedim.
6. Bekârım ailemle yaşıyorum.
7. 6 kardeşiz; 4 evli, 2 bekâr.
8. Yaşadığımız ev oldukça eski olmasına rağmen, ev babama ait kiracı değiliz.
9. Evin geçimini benle babam ortaklaşa sağlıyoruz.
10. Babamın 1500 TL, benim 2500 TL.
11. Özel bir şirkette aşçılık yapıyorum.
12. Babam ortaokul mezunu.
13. Babam emekli, ben ise aşçılık yapıyorum özel bir şirkette.
14. Babam bağ-kur emeklisi 1500 TL'dir.
15. Annemle babam akraba değiller.
16. Yaşadığım şiddet yıllarca benim dünyaya gelmemi sağlayan varlığıma varlık katan babamdır. Ama ne yazık ki ben asla ona dönüp bir saygısızlık yapmadığım halde bana sürekli herkesin yanında ama sözüyle, ama hareketiyle ama tavırla rencide edip aşağılaması, küfürleri sopayla ya da kayışla dövmesi, beni birçok gece aç bırakması, evde olmadığım zamanlarda olan her şeyin mesuliyetini bana yüklemesi, beni suçlu göstermesi, evdeki erkek ağabeylerime beni dayağa çektiği, benim o evden gitmem için yeterli bir nedendi. Ben halama gittiğim gece benim evden kaçtığımı iddia ederek ölüm fermanımı çıkarmıştı. Halam tesadüf evi arayarak kızın hali berbat hastaneye götürüyorum demesiyle benim kaçmadığımı halamda olduğu öğrendiklerinde artık olayın farklı bir boyutta savcılığa gideceğini anladıktan sonra, halama dönüp bir daha bu eve gelmesin. Biz onu ölü de diri de istemiyoruz demesiyle onlardan kurtuldum tabi bu arada diğer kız kardeşim de kaçarak evden gitti babamın yüzünden bu şekilde evlendi onu da benim gibi evden kaçırttılar. Böyle yaşamak, sizce yaşamak mı ne dersiniz bilmiyorum toplumun en derin yarası bu olsa gerek ve buna yüzyıllar da geçse çare bulunmayacak çarenin bulunması için toplumun en baştan sevmeyi öğrenmesi gerek burda da ebevyenler büyük rol düşüyor. Ama hani nerde yok ki malasef.
17. Bireyin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik yönden zarar görmesiyle ya da acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, fiziksel, cinsel,

psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır. Bunun yanında ailenin ya da çevrenizdeki tüm insanların size kendi çıkarları için bile olsa zor uygulaması bir şiddettir.

18. Çocukluğumdan beridir ailemden şiddet görmediğim kimse kalmadı nerdeyse. Annem, ablam, babam, amcam, abim, amcalarım hemen hemen herkesten ailemin tümünden her türlü şiddette maruz bırakıldım ailem de; aile büyüklerim babamı amcamı halamı çocukluklarında her türlü şiddette maruz bıraktıkları için onlar da bu doğruymuş gibi gördükleri aynı şiddeti bu gün kendi çocuklarına uyguluyorlar sanki tarih tekerrürden ibaretmiş gibi.
19. Ben, kimseye hayatımda zarar verecek bir şey yapmadım ya da bugüne kadar kimseyi kırmadım üzmedim.
20. Babam bana her zaman olduğu gibi davranıyor yani ne yaparsan yap onu başında gezdir fayda etmez. Bildiğinden şaşmayan katı kuralları olan sürekli her şeyde her konuda yalnızca kendi haklı asla senin ne istediğin ne düşündüğün ne hissettiğin önemli değil sadece varsa yoksa o evde erkek çocukları onların geleceği yaşadıkları imkânsızlıklarını nasıl daha iyi bir hal almasını sağlamak onlara sağlam gelecek kurmak, eşlerini memnun etmek aldığı emekli parasını nerdeyse onlarla paylaşmak senin bir ihtiyacın olur mu düşünmemek varsa yoksa erkek çocukları. Sen var mısın, yok musun farkında bile değildir. Tabi ki baba evde bu şekilde davranırsa evdeki diğer erkekler de size aynı muameleyi yapar hiç fark etmiyor; abi, dayı, amca, baba hepsi aynı düşüncede aynı eziyette. Sizin onların yanında bir değeriniz olmuyor. Baba, size bu değeri vermezse diğerleri de vermiyor 42 yaşındayım, evlenmedim diye sürekli onların hep sözlü dayak aşağılama eziyetlerine mahkûm kalıyorum. Hatta bir seferinde; evde misafir vardı aksilik evdeki tüp bitti ben çayı ocağa bıraktım geç hazır olunca babam mutfağa geldi saçlarımda tuttu kafamı duvara vurdu ve dönüp bana sakın ağlama öldürürüm seni, utanmaz, insan tüpü kontrol eder misafir varken nasıl biter beni rezil etmeye mi çalışıyorsun? Dediğinde içerdeki misafirler mutfağa geldiler ne oldu diye dönüp misafirlere verdiği cevap kızım sakardır işte bu yüzden evde kaldı kimse istemiyor düştü onu kaldırıyorum diyerek gülerek cevap vermişti ben bu durumda şaka gibi şok geçirmiştım ve şaşkın şaşkın misafirlerin yüzüne bakarak ne diyeceğimi bilemedim öylece kalakalmıştım. Aile içinde yaşınız ne olursa olsun eğer huzuru olmayan bir ortamda iseniz yaşam

hakkınız da yoktur ve siz her şeyden önce kendi yaşam hakkınız için mücadele etmeyi bileceksiniz ben de onu yaptım evi terk ettim şu an halamla yaşıyorum aylardır eve gitmiyorum ve hiç biriyle görüşmüyorum. Artık geri dönmeyi düşünmüyorum, benim için onlar yok artık sadece annemden dolayı kazandığım paranın bir miktarını ona gönderiyorum, mağdur olmasın diye. Şuan halamla birlikte yaşıyorum nerdeyse 2 yıl oldu tabi şiddeti evde ayrı dışarıda ayrı yaşıyorsunuz çalıştığımız iş yerinde kadın olmanızın verdiği zorluklar da ayrı bir sıkıntı, bazen ister istemez bir müşterinin hakaretine ya da başka bir personelin aşağılamasına ya da size işveren patronunuzun tacizine maruz kalabiliyorsunuz. Şiddet sadece evde değil ki şiddete bu toplumda yaşıyorsanız. Her yerde maruz kalabilirsiniz. Toplumun zihniyeti tıpkı babama benziyor ama yaşamak için mücadele etmeye mecburuz alternatif arayışı yok maalesef imkânlarınızda kısıtlıysa işiniz daha da zorlaşıyor.

21. Hayatımda bir şeyler değişmedi. Çünkü kişiler değişmedi. Bu nedenle hayatımdaki her şey aynı yaşananlar da yaşatanlar da ne olursa olsun kimseye zarar verecek hiçbir şey yapmadım. Şuna inan biriyim, hayatı ve bu hayatta sevicek insanların hala var olduğuna inan biriyim. Evden halama gittikten sonra biraz toparlanıp işime kaldığım yerden devam ediyorum. Bazen bayan arkadaşımı arayıp yaşadıklarımı anlatıp benim daha sağlıklı kararlar alabilmem için onlardan da fikir aldığım oluyor. Çünkü bu hayat yalnız yaşanmıyor. Ne yaşarsanız yaşayın ila ki birine ya da birilerine güvenmek zorundasınız.
22. Yaşadıklarımın sonra hayata kaldığım yerden devam etmek zorundaydım ne olursa olsun benim bu hayatta halan güvenebileceğim 2 kişinin var olması bu hayatta devam etmem için yeterli bir neden.
23. Ne yaşarsanız yaşayın birilerine güvenmek zorundasınız, sevmeden güvenmeden yaşanmıyor içime kapanmadım daha da sosyalleştim, açıldım arkadaş edindim köreltmedim kendimi.
24. Bunların dışında kadın eğitime önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum ama garip olan şey bu ülkede en çok şiddete maruz kalan eğitimli kadınlardır. Bu soruyu bazen kendime soruyorum, cevap bu olsa gerek eğitimle kadın her zaman hakkını aramasını bildiğinden toplum içinde hazmedilmeyen kişilerdir, sesini yükselten hakkını arayan kadınları sevmiyorlar ve daha çok şiddete uğruyorlar

Görüşmeci 13

1. 34.
2. Ayrıldım.
3. Birlikte yaşıyorduk.
4. Yüksek Lisans.
5. Birlikteliğimiz 30 yaşında başladı.
6. Severe birlikteliğime başlatmıştım.
7. Çocuğum yok.
8. Hayır, kirada oturuyorum.
9. Geçimini ben sağlıyorum, yalnız yaşıyorum şu an.
10. Aylık kazancım 8000 TL'dir.
11. Uzman Diş hekimiyim.
12. Lise mezunuydu.
13. Hayır, ara ara çalışıp işi bırakıyordu.
14. Doğru düzgün bir geliri yok.
15. Hayır, bir akrabalığım yok.
16. Şuan ayrı olduğumdan bana kötü davranması ihtimali yok.
17. Şiddet; karşı tarafı kontrol altına almak, kendine tabi kılmak için çeşitli yollarla baskı uygulanmasıdır.
18. Akran zorbalığına maruz kaldım. İlkokulda, farklı yerde doğduğum için memleketimin ailemin farklı olması yüzünden dışladılar beni.
19. Ben kimseye şiddet uygulamadım.
20. İş yerinde gördüğüm mobingi saymazsak fiziksel olarak görmüyorum ama psikolojik olarak yaşadıklarımın etkisi altındayım, hala bu konuları konuşmaktan kaçınıyorum.
21. Eski sevgilim tarafından gerçekleşti. Başlangıçta beni göklere çıkaracak kadar sevgi dolu ilgili ve alakalıydı. Ama sonrasında aşağılayıcı konuşmalar, sesini yükseltme, hakaret, terk etme tehditleri, intihar tehditleri olan tartışmalar sıklaşmaya başladı. Tartışmalardan sonra yaptıklarından çok pişman olarak geri dönmeler af dilemeler döngüsüne girdi. İçinde yaşadığımız şehirde o dönem yoğun çatışmalar vardı. Psikolojim iyi değildi, onun da iyi değildi. Bütün bunların o yüzden olduğunu düşündüm ve anlamaya çalıştım. Kendimde de hatalar olduğunu düşündüm. Ancak gün geçtikçe şiddetin ve paranoyalarının dozu arttı. Birini kıskandığı için tüm gece

bağırıp hakaretler etti. Beni evden kovdu. Bir süre görüşmedik. Sonra iş yerime geldi. Pişman olduğunu düşündüm ancak yaptıkları için özür dilemeyeceğini çünkü haklı olduğunu düşündüğünü söyledi ve çalıştığım fakülteye gelip öğrencilerin ve hocaların yanında bana bağırıp hakaret etti. Kaçarak bindiğim otobüse arkamdan bindi, orada da herkesin içinde sözlü tacizlerine devam etti. Otobüsten atlayıp taksiye koştum. Peşimden taksiye bindi ve hala aynı sözlerle tacizi sürdürmeye devam etti. İn bu taksiden dedim ve şok halinden çıkıp kendimi savunmaya başladım. Taksiciden yardım istedim. Bunun üzerine aşağılık diyerek arabadan indi. Yaşadıklarım nedeniyle işimi aksatıyordum ve sağlığım gittikçe bozuluyordu. Bu olaydan birkaç gün sonra ayrıldığımı kesin olarak söyledim. Bu konuşmayı yaptığımız mekânda olay çıkardı. Eve doğru giderken peşime takıldı. Bencilsin sen, egoistsin sen, çıkarıcısın sözleriyle tacize devam etti. Yanımızdan geçen erkekler yardıma ihtiyacım olup olmadığını sordular. Onlara bıçak çekti, olay çıkardı. Kendi adıma çok korktum, bana da saldırabileceğini düşündüm. Gözü dönmüştü, ben hızlanarak eve doğru yürüdüm ama bana yetişti iki koluna tırnaklarını geçirdi ve sarsmaya başladı, elinden kurtulup eve kaçmayı başardım, kollarım mosmor olmuştu. İlişkimi bitirdim. Ancak o insanlarla şiddet olayını konuştuğum için iftiralar attı sonradan. Fiziki şiddet böyle yaşanırken psikolojik olarak tüm ilişkili olduğum erkekleri yakın takibe alır, bir gece arkadaşlarla eğlenmek için gittiğimiz bir yerde birlikte vakit geçirdiğimiz kız arkadaşımın sevgilisini bana yanlış davrandığını düşünerek dövmeye başladı. İşletmenin korumaları uzaklaştırmaya çalışsa da küfürleri hakaretleri bitmedi, bu ve bunu gibi olayları yaşama korkusu beni sürekli huzursuz ediyor, arkadaşlarımızla geçirdiğimiz vakitte kendimi sürekli kontrol ederken buluyordum.

22. Yalnızca arkadaşlarım/ ortak arkadaşlarımız ile paylaştım. Onların manevi desteği oldu. Daha sonra psikolojik destek almaya karar verdim ve uzun süren terapiler aldım.
23. Hayatımı devam ettirmekte çok zorlandım. Psikolojim bozuldu. İhanete uğramış, kandırılmış hissettim. Ona karşı uzun süre öfke besledim. Herkesin bu adamın gerçek yüzünü görmesini istedim.
24. Şiddet tekil olarak bir kişinin uyguladığı bir şey olarak görünse de şiddeti uygulayana, o zamana kadar gösterilen toplumsal müsama ödüllendirme nedeniyle aslında şiddet toplumsal olarak oluşturulup kadınlara, çocuklara, doğaya sistematik

olarak uygulanan bir iktidar mekanizması diye düşünüyorum.

Görüşmeci 14

1. 44yaşındayım.
2. Bekârım.
3. Evlenmedim.
4. Üniversite mezunuyum, İngilizce öğretmeniym.
5. İlişkim olduğunda 42 yaşındaydım.
6. Birlikte yaşıyordum.
7. Çocuğum yok.
8. Kirada oturuyorum.
9. Evin geçimini ben sağlıyorum.
10. Gelirim aylık 5000 TL'dir.
11. Evet çalıştım.
12. Birlikte olduğum kişi üniversite mezunuydu.
13. -
14. Aylık geliri 2000 TL idi.
15. Hayır, bir akrabalığım yok.
16. Görüşmüyorum kendisiyle.
17. Rıza dışında başka bir birey ya da bireyler tarafından istenmeyen bir şeyi yapmak zorunda bırakılmak.
18. Psikolojik şiddete maruz kaldım.
19. Evet uyguladım.
20. Hayır görmüyorum.
21. Evet, birlikte yaşadığım erkek tarafından eve kitlendim, psikolojik ve sözel şiddet gördüm. 7 aylık bir ilişkim vardı. 4. ayından itibaren kontrol altında tutulduğumu farkedip, tepkiler göstermeye başladım. İş yerime arabayla bırakılıp arabayla alınıyordum, kendime ait bir zaman ya da arkadaşlarımla birlikte sevgilim yanımda olmadan zaman geçirmem hoş karşılanmıyor, sözel olarak dile getirilmese de vücut diliyle ve vücut tepkisiyle belli ediliyordu. Daha sonra giyim kuşama da karışılmaya başlandı. Giyim stilimin dışında şeyler satın almam üzerine yönlendiriliyordum. Ev işlerine de yardım etmek istemiyor ya da bu aramızda problem oluyordu. Samimi

olduğum erkek arkadaşlarımla telefon konuşmaları da problem oluyordu, bu nedenle iş yerimde onlarla iletişim kurmayı tercih ettiğimi farketdim. En son olarak bir tartışma sonrası başka bir şehirde arkadaşlarımla yanına gitmeye karar verdim, evden ayrılmak iki tarafa da iyi gelir diye düşündüm. İçinde para, kimlik ve kıyafetlerimin olduğu çantamı arabasına kilitledi ve gitmemem için baskı uygulamaya başladı. İş daha çirkin olmaması için bir panikle jandarmaya gittim. Ama maalesef şikâyetçi olmaya korktum. Yalnız yaşayan bir kadın olarak olabileceklerden beni koruyacak bir mevkiinin olmadığını bilmek buna itti, belki de küçüklüğümden beri hiç bir koşulda sorun çıkarmamak öğretildiği için oldu bunlar. Kız çocuğu olarak büyütülürken hanım bir kız olmamın, sorun çıkarmamamın gerektiğine inandırıldım, haklı olduğumda bile hakkımı arayamaz durumda kaldığımda içimi çok acıttı. Bilemiyorum. Şikâyetçi olmadım. Eve geri döndük, jandarmanın ikna etmesi sonucu çantamı verdi ve ertesi gün bana ait olan evi kendisine bıraktım.

22. Hayır, bir destek almadım.

23. Korku, evi terkettim, kendi evimi hiç bir şey yapmadan terk ettim, öğretmedim ve yaz tatili olduğu için ben de uzaklaşabildim ama hayatta bir desteğiniz olmayınca toplumsal olarak başınıza gelenlere sesinizi bile çıkarsanız ayıplanma korkusu belki de o an için bir şeyler yapmamı engelledi.

24. Hayır, başka anlatmak istediğim bir şey yok.

Görüşmeci 15

1. 34 yaşındayım.
2. Eşimden ayrıldım, şu an bekârım.
3. İmam nikâhlıydık.
4. Üniversite terk.
5. 27 yaşında evlendim.
6. Severek kendi rızamla evlendim.
7. Çocuğum yok.
8. Kiracıyım.
9. Geçimim hep kendim sağladım.
10. Düzenli net bir gelirim yok bazen çok iyi kazanıyorum bazen işlerim olmuyor.

11. Yıllardır kendi işimi yapıyorum, kendi geçimimi sağlıyorum. Çeşitli tiyatrolarda oyunculuk yaptım. Takı tasarımcısıyım. Kendi işletmem vardı, takı üzerine yaptığım tasarımları satıyordum, kapatmak zorunda kaldım.
12. Eşim lise mezunuydu.
13. Düzenli bir işte çalışmıyordu, başlangıçta işlere giriyordu, bir sorun bulup ayrılıyor ve evde oturuyordu.
14. Çalışmıyordu.
15. Akrabalığım yok.
16. Eşimle ilişkim başlangıçta çok güzeldi, sevgi, aşk her şey vardı, ancak ilerleyen süreçte garip bir şekilde psikolojik yükler hissetmeye başladım omuzlarımda. Sürekli kendimi kontrol altında hissediyor, giydiğime kimle görüşeceğime kadar her şeye karar veriyor ama bunları sözde benim iyiliğim için istediğini ifade ediyordu, başta rahatsız etmiyor, ya da birbirimizi seviyoruz haklı onu incitmiyim gibi uyum gösteriyordum. Ben uyum gösterdikçe o abartmaya başladı ve onunla ilişkimde sevgi saygı çatlamaya başladı, bu da onu hırçın, huysuz birine çevirdi, sürekli kusuru bana yüklüyor, kendini savunuyordu, çok sık tartışmamak için alttan alıyordum bu durumda beni kendime yabancılaştırmaya başladı. Benim zayıf yönlerimden, zaaflarımdan faydalanıyordu. Büyük çaresizlik içindeydim. Yaşadığım ilişki bir aşk değil artık merhamet duygusuna dönüşmüştü. Yaşadığımız şehirde ki çatışmalar nedeniyle başka şehire göç etmek durumunda kaldık. Şehirden uzaklaşmış olmak biraz kendime gelmemi sağlamıştı. Evliliğimiz bir çok anlamda bitmişti. Yavaş yavaş artık ilişkimizin bitmesi gerektiğinin ikimiz de farkındaydık. Ancak durumu benim açımdan sürekli zorlaştırıyordu, toplumsal anlamda “namusuma” laf getireceğini ima ediyordu, ancak bu konuda güçlü bir çevrem vardı istediğini yapamadı, yaptırtmadım ve ondan ayrılmayı başardım, ne yazık ki ekonomik olarak bu kolay olmadı, kendi açtığım işletmeyi ve tüm gelirlerini o aldı ve uzun süre açtığım dükkanı ona bırakıp şehri terk etmek zorunda kaldım, evliliğim boyunca askere gitmedi, benim emeğimle, gelirimle bedelli askerlik parasını toplayıp öyle çıktı. Hayatımdan sürekli ekonomik olarak emeğimin sömürüldüğünü hissettim, kendi mesleğim ve yeteneğimle kazandığım para sadece onun günlük özel harcamalarına gidiyordu ve bu durum beni çok incitiyordu, sık sık aşağılıyor kendimi kötü hissetmeme neden oluyordu, sonunda kurtuldum ama hasarı kaldı üzerimde.

17. Birey bir başka bireyin yaşam alanını kısıtlayacak davranışlar sergiliyorsa (sözlü, sözsüz, fiziksel, psikolojik) bu bir şiddettir. Şiddet aslında hayatımızın her alanında var, yaşadıklarımın sadece görünen kısmını şiddet sanıyordum fazlasıymış. Elbette ki ailemin, arkadaşlarımla, toplumun psikolojik şiddetine maruz kaldım. Kaba anlamda şiddete maruz kalmadım zaten annemle babam ben küçükken ayrıldılar, babam askerdi benim annemi aldatınca boşandılar.
18. Evliliğimin ilk zamanlarında iki kez fiziksel şiddete maruz kaldım. Bir tartışmanın ardından biraz yürüyelim konuşalım diyerek elini omuzuma atıp boynuma tırnaklarını geçirdi. Bunu ilk yaşadığımda şaşırılmış ve kormuştum ve nasıl davranmam gerektiğini bilmiyordum. Aynı durumu bir süre sonra tekrar yaşadım ve biliyordum yine fiziksel şiddete maruz kalacağımı. İlk yaşadığımda tepkimi koyamadığım için kendimi çok kötü hissetmişim. Ama ikinci kez buna maruz kaldığımda sokak ortasında cinnet hali yaşadım, bağırdım, kedimi savundum. Tepkimden dolayı sinmişti, bu kez o korkmuştu, bir daha tekrarlamadı.
19. İstmeden psikolojik şiddet uygulamış olabilirim. İçselleşmiş içimizde biz de yaşadıklarımızı öğrenip başkasına yansıtabiliriz.
20. Hayır, fiziksel anlamda en azından bunun önünü kesmeyi artık becerebildiğimi düşünüyorum. Ancak yaşadıklarımın psikolojik olarak hala etkisindeyim, bunu sayarsak bitmiş bir şey olmuyor, kurtulamadığımı düşünüyorum, profesyonel destek almaya başladım.
21. Bir tiyatro projesiyle gittiğim şehirde, kendi memleketimde, Diyarbakır'da yaşamaya, yerleşik olmaya karar verdim. Âşık oldum. Evlilik düşünmediğim halde evlenmeye karar verdim. Toplumun baskısı, koşullar bu kararı almama sebep olmuştu, ancak ilişkimiz boyunca çalışmadı. Evin geçimini ben sürdürüyordum. Ailesinin ekonomik durumu kötü olduğu için onlara da destek oluyordum ama kendi isteğimle değil. Bu kez psikolojik şiddetini sürdürüyordu. Benim kazandığım parayı alıp annesine ya da kardeşine verdiğinde bu konuyla ilgili rahatsızlığımı dile getirdiğimde beni ayıplıyor böyle şeyleri dile getirdiğim için beni utandırıyor. Geçmişinde yaşadığı travmaları, yoksulluğu duygu sömürüsü olarak kullanıyordu. Eve her gün arkadaşlarını getiriyor, evle ilgili hiçbir sorumluluk almıyordu.
22. Ailemin ve arkadaşlarımla bu konuda çok desteği oldu. Doğru yerlere yönlendirildim, danışmanlık merkeziyle kurduğum bağlantı bana çok iyi geldi.

23. Kendimi çok çaresiz, aşağılanmış ve yalnız hissettim. Gücümü hayat enerjimi emmişti sanki kendimi suçladım, kendime öfkelenim, başlangıçta kabul ettiğim şeylerin beni yenik düşürmesine izin verdiğim için çok kavga ettim kendimle.
24. Kadın olarak; yaşadığımız coğrafyada aslında neredeyse her zaman diliminde şiddete maruz kalıyor olma olasılığımız yüksek. Devlet, toplum, aile, eş, arkadaş hiyerarşinin kanıtlanma, kabul ettirilme biçimi olarak bakıyorum.

Görüşmeci 16

1. 38 yaşındayım.
2. Eşimden 15 sene önce ayrıldım.
3. Resmi nikâhlı evliydim.
4. Hemşirelik meslek yüksekokulu mezunuyum.
5. 17 yaşında evlendim.
6. Görücü usulü evlendim, ortak arkadaşlarımız vardı ben hemşireyim o ise inşaat mühendisi. Arkadaşımın vesilesiyle aileler de kendi aralarında anlaşınca bu evlilik gerçekleşti ama ilginç olan evlenmemize sebep olan kişi boşanmamıza da sebep oldu. Eşimle ortak arkadaşlarımızın vesilesiyle tanıştım yani görücü usulü öncelikle uyumlu olması benim bu kararı vermemde etkili olmuştu o kadar sıkıntılı bir babayla yaşıyordum ki bu evlilik bana bir kurtuluş yolu gibi görünüyordu, tahmin edemedim yağmurdan kaçıp doluya tutulacağımı.
7. 1 kızım var.
8. Eşimden ayrıldım babamla tekrar oturduğumdan ev babama ait.
9. Babam geçimi sağlıyor.
10. 6.000 TL'yi buluyor benim ise asgari ücrettir.
11. Evet, hemşireyim sağlık kuruluşunda, özel bir hastanede çalışıyorum.
12. Babam üniversite mezunu TRT genel müdürlüğünde emekli oldu.
13. Babam emekli TRT Müdürlüğünden.
14. 6.000 TL idi babamın maaşı.
15. Ayrıldığım eşimle hiçbir akrabalığım bulunmuyor.
16. Şiddet denince aklıma önce gözlerimin içine bakılarak söylenen nefret dolu sözler gelir, buna kaba kuvvet, psikolojik baskı, tecavüz, taciz, hakaret ve daha da sayabileceğim her şey... Benim yaşadığım yerde bunlar o kadar normal görülüyor ki

sanki hayatın doğal bir parçası gibi.

17. Ben babamdan, kocamdan ve annemden o kadar şiddette maruz kaldım ki bu yaşadıklarımın içinde kardeşimi bile kaybettim. Bu olayda babamdan kızıp evi terk eden kız kardeşim 8 ay boyunca kayıp olarak her yerde aranırken 8 ay sonra bir hastane morgunda ölü bulundu, bu olayın ardında amcam polis olmasına rağmen olay hiç araştırılmadan kapatıldı. Bense yıllar oldu nedeni bilmediğim bu olay yüzünden travma geçirdim. Her gece kâbuslarla uyanıp ağlamaktan başka yapabildiğim hiçbir şey olmadı. Bu olaydan dolayı ablamın nişanı gerilendi kardeşim işten çıkarıldı, evimiz ikametgâh adresi değiştirildi, artık her günümüz bir kâbusa dönmüştü. Bizim için artık hayat felaketlere dönüşmüştü, ama babam ve de amcam için her şey normaldi ve biz bunu kabullenemiyorduk. Babam her sabah hiçbir şey olmamış gibi kalkıp kahvaltısını yapıp, kahveye çay içmeye, arkadaşlarıyla sohbete giderdi. Anneme giderken gözünü aç bunlar da kaçmasınlar der gülüp giderdi. İşte ben o zaman kalkıp onu öldürmek istiyordum, çünkü insanın evi huzurudur, hiç kimse huzur bulunduğu ortamdan kaçmaz aksine sıkı sıkı bağlanır, daha çok güzel zaman geçirmek için.
18. Çocukluğumdan şu ana kadar babam annem amcam kocam erkek kardeşlerimden tabi ki maruz kaldım hepsi o kadar kötü ortamlarda yetişmişler ki bunları normal görüyorlar.
19. Evet, uyguladım, çocuğuma değil ama kardeşime yaptığım şiddetin en kötüsüydü, ben Şırnak'tan dönüyordum yolda bir aracın kaza yaptığını gördüm aracımızı durdurup olay yerine koşarak gittim yardım etmek için aracın içinde gördüğüm kişi benim 8 aydır aradığım kayıp kız kardeşimdi ve kazada ölmüştü! O an durup dakikalarca ne yapacağımı nasıl davranacağımı bilmeden izledim onu ve o anda eve bildirsem ben yapmışım gibi her türlü kaba kuvvete maruz kalacaktım. Hakarete dayağa ve o anda kendime karar aldım bildirmeyecem diye. Sonrasında jandarma geldiğinde hiç tanıymıyormuş gibi davrandım ve olay yerinden uzaklaştım. Ama şunu da ihmal etmedim. Oraya gelen haber ajanslarının olayı hangi gazetede yayınlayacaklarını öğrenmeye çalıştım ve öğrendim bir gün sonra gidip o gazeteyi aldım. Olay verilmişti, yayınlanmıştı. Çok hızlı bir şekilde gazeteyi alıp eve gittim. Çantamda sakladığım gazeteyi kimse görmeden çıkarıp annemin görebileceği bir yere bıraktım ve başka odaya giderek oyalanmaya başladım. Yaklaşık yarım saat

geçmişti ki annemin eyvah eyvah diye çığlıklarıyla odaya koşup ne oldu diye sorduğumda gazeteye bak bu benim kızım. Çabuk haber ver babana hastaneye gidiyoruz demesiyle evde koşuşturma başlamıştı. Ben bir an durup evdeki yaşanan bu şiddet olmasaydı bunu yapacağıma dünden haber verip onun orda ne işi vardı neden öldü diye çok rahat davranacağıma hiçbir şeyden haberim yokmuş gibi davranmama sebep oldu. Bu şiddet değilse nedir? Bu bir ölüye uygulanacak en ağır şiddettir. Asla kendimi afetmeyeceğim, yıllar oldu halan unutmadığım, unutamadığım ve kendimi suçlu hissettiğim mezarına bile gidince beni affet diye gizli gizli ağladığım ve defalarca orda olması gereken kişinin kız kardeşim değil de babamın olması gerektiğini düşündüm.

20. Babam bize oldukça sert agresif davranır kendisi de çocukluğunda böyle yetiştirildiği için sevgi göstermeyi bilmez, doğup büyüdüğü yer Urfa'nın Siverek ilçesi. Burada aşiret sistemi uygulandığından bilmezler sevgiyi tek bildikleri kavga çatışma küfür kaba kuvvet bunlarla büyümüşler bize de bunları öğretirler ve çok doğru bir hareketmiş gibi de övüne övüne anlatırlar. Kocamdan ayrıldığım için hayır şiddet görmüyorum, babamda artık oldukça yaşlı olduğu için karışmıyor bize ama eğer ki eski günleri olmuş olsaydı yine de pek değişen bir şey olmazdı.
21. Ben 17 yaşında öğrenci iken evlendim. Ailemden yaşadığım sıkıntıları evlenirsem kurtulurum diyerek düşünüyordum, ama çok sonra yanıldığımı anladım. Eşim önceleri bana iyi davranıyordu, zamanla alkol almaya başladı. Her alkol alışında beni dövüyor çalıştığım hastanedeki herkesi bana yakıştıyordu. Onunla tanışmama arkadaşım vesile olmuştu ama bir süreden sonra arkadaşım benimle değil de kocamla olan samimiyetini artırmaya başladı, o arada kızım da yeni dünyaya gelmişti. Yine bir gece arkadaşım habersiz bize geldi ben yeni çay demlemiştim o ara eşime dönüp hayırdır bu saatte geldi bir şey mi var diye o da bana yok öylesine geldi dedi. Çocuk ağlamaya başladı, benim çocuğa bakmaya odaya gidip gelmem 10 dakikamı aldı çocuğu uyutup geldikten sonra kalan çayı içmeye devam ettim 10 dakika ya da 15 dakika geçti ki beni çok ağır bir uyku bastı gerisini hatırlamıyorum. Sabahın beşiydi uyandığımda, çocuğum nasıl ağlıyor ben koltukta uyumuş haldeyim. Kocamla arkadaşım benim yatağında çırılçıplak uyuyorlardı. Ben şok geçiriyordum, şaka olamaz yaşadıklarım, bu olması imkânsızdı, çocuğu susturup odaya gittiğimde kocamı uyandırıp bu ne rezalet diye sorduğumda beğenmiyorsan al çocuğu git dedi.

Ben de öyle yaptım, ama asıl şimdi nereye gidecem? Babam kocamdan, kocam babamdan beter. Alıp çocuğu annemin yanına gittim olayı anlatım. Annem bana baktı, kadın olup kocanı elinde tutmasını bilmeyen sensin, bu senin kabahattin demesi. Babam geldi olayı annem anlattı babam bana destek çıkacağı yerde eyvah kız gitti dul geldi ev başımız yıkılacak dedi. Ben ise hangisine yanayım, şaşkınlıkla ortada kalmıştım. Eşimden boşanma davası açtım ve tek celsede boşandım. Tüm haklarımı da aldım Ama neye yarar ki artık sıkıntılar daha da büyümeye başlayacak ve kaçtığım ortama yine kendi ayaklarımla dönmek zorunda kalmıştım. Bunun üzerine kız kardeşimin ölümü, ablamın nişanın atılması, evdeki olmayan huzurun benim yüzümden olduğunu iddia eden bir anne ve baba. Ne yapacağımı nasıl yaşayacağımı bilmiyorum. Daha yaşadıklarımı hazzetmeden üstüne amcamdan yediğim dayaklar bir de dönüp bana bizde kadın ölse de kalsa da gittiği yerden gelemez. Gelinliğine gidersen kefeninle gelirsin. Bu sözü unutmam; biz kadınlar neden niçin bu durumlara maruz kalıyoruz hâlbuki kadınsız hayat olmaz kızırıma hep diyorum sakın ha benim gibi bir hayatın olacağına hep bekâr kal.

22. Yaşadığım o kötü sürece de bir tek arkadaşımın yardım alıyordum, o benim ayağa kalkmamı sağladı. Onun dışında yaptığım bir şey yoktu çünkü hayatımın her şeyi ailem tarafından kısıtlanmıştı zaten imkânsızdı.
23. İçimde insanlara karşı olan güven saygı tamamen bitmişti artık herkes benim için nerdeyse aynıydı; kimsenin bir farkı yoktu, sevmeyen, inanmayan, saygıyı unutan, güvenin zerresine bile ihtimal vermeyen biri olup çıkmıştım. Ben böyle değildim görevim hayat kurtarmak, ben bir hemşireyim ama yaşadıklarım beni bu hale getirdi üzgünüm şu an bile hastalarıma söyledikleri her şey için inanmayıp ama soğuk bir şekilde bakıp dinliyorum sadece.
24. Körelmiş hayatımız tekrar normalleştirmek için neler yapmamız gerekiyor, bize bu konuda destek ve yardım sağlansa bence her şey biraz daha farklı olur bir nebze olsa da.

Görüşmeci 17

1. 29 yaşındayım, Diyarbakırlıyım.
2. Bekârım.
3. Hiç evlenmedim, düşünmüyorum, annem-babam olmadığından dışlandığımı

düşündüğümünden evlilikten uzak durdum.

4. İlkokul mezunuyum.
5. 14 yaşında kimsesiz kalınca çalışmak zorunda olduğumdan evlenmeye vaktim olmadı.
6. Bekârım, öz erkek kardeşime bakıyorum.
7. 2 öz, 8 üvey 10 kardeşiz.
8. Yaşadığım ev babamdan kaldı.
9. Evin geçimini ben sağlıyorum, annem babam ben 14 yaşındayken vefat ettiler.
10. Babamın aylık geliri asgari ücretti.
11. Evet, çalışıyorum; özel bir şirkette temizlik işlerine bakıyorum.
12. Babam lise mezunuydu.
13. Babam imamlık yapıyordu.
14. Babamdan annemden kalan bir maaş olmadığı için aylık aldığım 1300 TL ile geçiniyorum.
15. Babamla annemin bir akrabalığı yoktu.
16. Babam bize inanılmaz güzel cana yakın olması gerektiği bir şekilde davranıyordu, ondan asla kırılmadık incinmedik. Babamı 71 yaşında kaybettik babamın vefatından bir sene sonra annemi 35 yaşında rahim kanserinden kaybettim ve benim felaketlerim işte o zaman başladı, annem babamın ikinci eşi babam ilk eşi ölünce kendinden çok genç biriyle evleniyor, ilk eşinden 8 kardeşim daha var. Babam her zaman doğruluğu seven, böyle olmamız için bize sürekli nasihatler veren biriydi ama onun ve de annemin ölümüyle hayatımız benim ve kardeşimin kâbusa döndü.
17. Şiddet; kişiden ya da kişilerden gördüğünüz sözlü hakaret kaba kuvvet taciz tecavüz size ya da bedeninize art niyetle uygulanan her şey şiddettir, aslında psikolojik yaklaşımlar tavırlar hareketler bile bir şiddettir.
18. Çocukluğumda annem ya da babamdan herhangi kötü bir davranış görmedim. Onların vefatından sonra üvey abi ve ablalarımın inanılmaz bir şekilde şiddette maruz bırakıldım ben ve kardeşim ortada kaldık. Ben daha 14 yaşındaydım annemi kaybettiğimde kardeşim 6 yaşındaydı. Daha annemin cenazesi yerdeydi halen defin için kaldırılmamıştı. Ben o arada sinir krizi geçirmiştım. Beni hastaneye sakinleştirmek için götürdüklerinde kardeşimi de çocuk esirgeme yurduna bırakmışlardı, ben 1 gün sonra kendime geldiğimde annemin defin edildiğini

kardeşimin çocuk esirgeme yurduna bırakıldığını öğrendiğimde aklımı kaçırmıştım. Hastaneden yuvaya giderek kardeşimi almak istediğimde bana yaşın küçük onu alamasın artık o burada kalacak hatta benim deli olduğumu söylemişler. Bu nedenle kardeşimi görmeme izin bile vermiyorlardı. Ben günlerce gecelerce yuvanın kapısında oturup bekledim, belki verirler ya da görürüm diye. Ama bunun imkânsız olduğunu anlamam için günler geçmişti, aç perişan sokaklarda kalmıştım, anne yok, baba yok, kardeşim yok, hatta bununla bile yetmediler. Evimi, annemle babamla kardeşimle yaşadığım o güzel evimi bile kapatmışlardı. Artık gidecek bir yerim yoktu. Mecbur kalıp ablamın evine gittim. O da bana artık buradasın, ben ne dersem onu yapacaksın. Beni kendi çocuklarıyla bile aynı sofrada yemek yedirmeyen, evin en kötü yerinde uyutan, bana sürekli evin tüm işlerini yaptıran, hatta bu yetmez gibi eniştemin bana vermesi için bıraktığı parayı kendine harcayan eniştem sorduğunda ben ona verdim. Gidip harcamış ne bileyim diye cevaplar veren beni aç bıraktığında eniştem neden yemek yemiyorsun diye sorduğunda o senden önce yemek yedi diyen, cani bir üvey ablam vardı. Artık her gece ağlayarak bu gördüklerimin şaka gibi bir rüya olduğunu uyandığında her şeyin eskisi gibi olması için defalarca dua ediyordum, ama maalesef her sabah uyandığında bunun bir rüya olmadığını ve dahası gün geçtikçe tahammül edilemeyen bir hal almaya başladığını fark ettim. Bu arada sigaraya da başlamıştım artık ev temizliklerine giderek para biriktirmeye başladım, kardeşimi 4 sene boyunca hiç görmedim. Onu, annemi babamı, o kadar özliyordum ki her gece ağlayarak uyuyordum, belki rüyalarımda görürüm diye ve en sonunda yuvaya gidip yalvarmaya başladım ne olur gösterin deyince müdür ağlamama dayanamayınca beni kardeşimin yanına götürdü ona öyle bir sarılmıştım ki ağlamam tüm odalardan duyuluyordu yaşadıklarımı müdüre anlatınca onu buradan çıkarmamın imkânsız olduğunu anlattı ama söz verdi; her istediğim zaman görmeye gelebileceğimi söyledi işte o an artık bir nebze de olsa içim rahattı onu öperek koklayarak oradan ayrıldım ama kardeşimin bana dönüp; annem ve babam nerde, sen niye beni yalnız bıraktın? Gitme, beni burada bırakma diyeşini ağlayarak abla gitme demesini asla hiç unutmuyorum nasıl olur da bir gecede bütün hayatım değişebilir ve bana bunu yaşatan ablalarımı ağabeylerimi asla affetmeyeceğime yemin ettim.

19. Kardeşimin asla bir dediğini iki etmedim, onun sağlıklı yetişmesi ve de büyümesi için okuyamadım, çalıştım o daha güzel bir yaşam yaşayabilsin 18 yaşında yuvadan

çıkınca hayatında eksik kalan her şeyini yapabilmek için hep çalıştım, para biriktirdim ve kendi hayatımı kendi geleceğimi hiçe sayarak çünkü ben artık hem anneydim hem de baba, işte bu nedenle bana hep sorulduğunda 10 kardeşiz demiyordum, hatta onların varlığını bile dile getirmiyordum biz sadece iki kardeşiz diyordum ama babamın ailesine bana yaptıkları için hepsini mahkemeye vererek hakkımı aramaya başlamasını da öğrenmiştim verdiğim mahkeme sonucunda tüm haklarım bana geri iade edilerek elimden aldıkları evimi geri alarak 5 yıl sonra kendi evime geri dönmeyi başardım. Çünkü benim 7 yıl sonra bu kardeşim yuvadan çıkarak geri gelecek hayalleri beni daha da güçlü kılmamı sağlıyordu ve ben artık daha güçlü daha da azimli bir şekilde çalışmaya devam ederek biriktirdiğim paramla evi güzel yaşanacak bir hale getirmeye başladım.

20. Şu an gördüğüm şiddet psikolojik olarak. Toplumda annesi babası olmayan kızla kimse evlenmek istemiyor diyebilirim. Hayatımda iki kişi oldu her ikisi de evlenme teklifin ardında anne ve de babamın olmadığını duyunca bu yaşına kadar Allah bilir neler yapmışsın diyerek benimle evlenmekten vazgeçtiler. Ama bunu yüzüme değil daha sonradan bana atıkları mesajla dile getirdiler ve ben hayatımda bir kez daha yıkılmanın acısıyla kaldığım yerden hiçbir şey olmamış gibi hayatıma devam etmek zorunda kaldım ve aldığım kararlar evlenmekten artık tamamıyla vazgeçtim. Bu şartlarda benimle kimse evlenmek istemiyorsa benim zorla yapabileceğim bir şey yok. Artık belki bir gün olur ihtimaliyle demekten başka.

21. Dediğim gibi annemle babam 1 yıl arayla vefat ettiler babamın hiç kimsesi yok yani ne amca ne de halam belki onlar olsaydı birazcık her şey farklı olabilirdi. Annemin kardeşleri yani 9 tane dayım hiç yüzünü görmediğim teyzelerim vardı. Ama ne yazık ki onlar hiçbir zaman bizi aramaz sormazlardı. Varlığımızdan yokluğumuzdan haberdar değillerdi. Hepsinin durumu o kadar iyiydi ki ama asla kimseyle paylaşmayı sevmezlerdi. Annem hayattayken bazen ağlardı. Ben de onların kardeşiyim beni neden aramaz sormazlar diye bilmediğim için cevap veremezdim. Sadece sessiz sessiz izlemek yetinirdim. Babam imamlık yapardı ama devletten gelen maaşın haram olduğuna inandığı için resmi hiçbir girişi kabul etmezdi. Hâlbuki bugün babam o resmi işlemleri yapsaydı ben onun yokluğunda bu kadar rezillik yaşamak zorunda kalmazdım. Küçük yaşta iş aramak bulmak zorunda kalmazdım beni evinde istemeyen insanlarla yaşamak zorunda kalmazdım aç kalmazdım ama

yapmayınca ben ve kardeşim her türlü olaya maruz kaldık, bazen ben onlardan yediğim dayakların küfürlerin haddi vardı hesabı yoktu ama kardeşim için her şeye katlanmak zorunda kalıyordum ve kendime üzülme elbet bir gün bunların hepsi geçecek diyordum ve yıllar sonra kardeşim 18 yaşına girerek yurttan ayrıldı ve evine geldi ve ben o sabah işe gitmedim evimde bayram vardı annemin ve de babamın mezarlarına birlikte giderek dua etik sonra eve dönüp yıllardır özlemle beklediğim birlikte yapacağımız ilk kahvaltıyı ne bulduysam mutlulukla hazırlayarak birlikte yaptık ki o sabahın ilk darbesi dayımın eşi kapıyı çalarak bana o..pu bu sabah yetinmedin eve erkek alıp onunla fingirdeşiyorsun, demesiyle soluğu savcılıkta aldık benle kardeşim tüm aileyi ikinci bir defa tekrar mahkemeye vererek haklarında soruşturma açtım, akşamı dayımın oğlu mahalleye gelerek bana sokağın ortasında etmediği hakaretleri bırakmadı, tekrar karakola gittim tekrar davacı oldum tüm mahalle sakinlerinin beni savunmasıyla bu olaydan onlara ciddi bir para cezası verildi ve kardeşimle bir karar aldık ailenden hiç kimseyle ne olursa olsun görüşmeyeceğimize dair halan bile onlar bizi her fırsat bulduklarında rahatsız etmeye devam ediyorlar, bize ise onlardan kaçmaya devam ediyoruz halbuki herkes bana senin diğer kardeşlerin var neden onların da yanına gitmiyorsun ki diye sorar artık bu sözden bile o kadar nefret etmişim ki nedeysel kimsenin olmadığı bir yere gidip orada yaşamak isterim toplumda gördüğümüz psikolojik baskı bile tahammül edilmeyen bir şiddettir. Babamın ve annemin yakınları diye adlandırdığım kişi veya kişiler benim için asla bir şey ifade etmiyorlar. Ben bu yaşadığım olaylarda aldığım ders ne olursa olsun hayat devam ediyor, bir kadın olarak mücadele etmeye devam etmeliyiz asla vazgeçmemeliyiz ben bunu örgendim.

22. Yaşadığım şiddet sonrası kimsesiz olduğumdan çokta yapabileceğim bir şey yoktu kendi kendime ayaklarımın üzerinde durmayı öylede olsa böylede olsa öğrenmek zorundaydım yapabileceğim başka hiçbir alternatifim yoktu inandıklarımınla ayakta kalmayı başardım.
23. Yaşadıklarımın sonra inanılmaz biçimde insanlara karşı sevgisiz saygısız biri olmuşum. Artık hiç kimsenin söylediği hiçbir şeyi dikkatte almadan sadece kendi doğrularımınla hareket eden bir kişiliğe büründüm. Çok fazla insan içine girmeyi sevmeyen çalışmadığım zamanlarda haftalarca evden dışarı çıkmayan komşularımınla bile vakit geçirmeyen biriyim insanlarla vakit geçireceğime hayvanlarla zaman

geçirmeyi seviyorum çünkü onlardan gelebilecek bir zarar yok.

24. Kardeşimi okuttum kendim okuyamadım. Hep çalışmak zorunda kaldım. Hem anne hem de baba rolünü üstlendim. Kardeşim devlet memuru oldu şimdiki görevim onu evlendirip güzel bir yuva kurmasını sağlamaktır. Bana gelince artık bu saatten sonra kendime ne yapabilirsem onları yapmaya çalışıyorum. Bir hayat kurabilir miyim bilmiyorum, ama umut ediyorum ki bundan sonra her şey benim ve kardeşim için daha farklı ve güzel olması temennisiyle hayatta kaldığımız yerden devam etmek.

Görüşmeci 18

1. 36 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikâhliyim, kaçarak evlendim.
4. Ortaokul mezunuyum.
5. 28 yaşında evlendim.
6. Kaçarak evlendim. Benim babam çok zengindi, şeker hastalığına yakalandı, yakalandığı hastalık sonucu hayatını kaybetti. Ben kardeşlerim, annemle babamın ölümünün ardından ekonomi olarak perişan bir hale geldik. Babam ölmeden önce tüm malını ailesine bağışlamıştı. Bize bırakılan miras yerine sadece babadan kalan borçlardı. Bizde mecburen reddi miras yapmak zorunda kaldık. Bu nedenle parasız kalınca babamın kiracısı olan şimdiki kocamın yanına giderek ondan iş istedim. Çünkü parasızdık oda bana size yardımcı olacam dedi ve bu arada aramızda farkında olmadan olan yakınlaşma giderek ilişkiye dönmeye başladı ama kötü olan şey o insan evliydi ama imam nikâhli olan eşini çok sevmediğinde aradığı sevgiyi bende bulduğunu dile getiriyordu. Bu da beni ona yakınlaştırmaya yetiyordu, arada geçen zamanda hamile olduğumu fark ettim ve evden kaçmaya karar verdim. onunla anlaşarak kaçmaya karar verdik ve kaçarak resmi nikâhli eşi olarak evlendim ve olaylar bundan sonra başladı.
7. 1 çocuğum vardı oda doğduğunda özürlü doğdu kısa bir süre sonra vefat etti.
8. Kirada oturuyorum.
9. Eşim şuan uyuşturucudan dolayı cezaevinde yatıyor, kaçarak evlendiğimden dolayı ailem bu konuda bana ekonomi olarak yardım etmiyorlar, kocamın tarafından aldığım yardımlarla geçiniyorum başka gelirim yok

10. 650 TL kocamın ailesinden gelen para.
11. Çalışmıyorum ev hanımıyım ama daha önceden İŞKUR elemanı olarak camilerde temizlik personeli olarak çalışmışım şuan eşim çalışmama izin vermiyorlardı.
12. Eşim okuryazar ama o kadar da yeterli değil.
13. Eşim şuan cezaevinde, cezaevine girmeden önce kahvehane işletmecisi.
14. Eşim cezaevine girmeden önce işlettiği kahvehaneden aylık 3000 tl kazanıyordu.
15. Eşimle her hangi bir akrabalığım yok.
16. Ben şuan 36 yaşındayım, 28 yaşında kaçarak evlenmek zorunda kaldım. 28 yaşından önceki hayatımda her türlü imkana sahip birisiyim. Babam hayattayken bize asla hiçbir sıkıntı yaşatmadı. Annem biraz agresif bir yapıya sahipti. Ekonomi durumumuz oldukça iyiydi. Babamın şeker hastalığına yakalanması ve durumunun gittikçe kötüleşmesi ve durumunun ağırlaşması bu arada bilmediğiniz konu babamın tüm mal varlığını ailesine hibe etmesi ve bunu neden yaptığını bilmememiz bu olaydan kısa bir süre sonra babam hayatını kaybetti. Biz babamın mal varlığını vefatında kısa bir süre sonra ailesine hibe ettiğini öğrendik ve bir kez daha yıkıldık. Tabii ki elimizde hiçbir maddi destek olmadığından gittikçe ekonomi durumumuz kötüye gitmeye başladı. Artık hepimizin çalışıp eve bakmak zorunluğu mecburi kılındı. Annem artık tüm hırsını bizden çıkarmaya başladı evdeki ortam dayanılacak gibi değildi. Ben evdeki ortamdan kurtulmak için iş aramaya başladım. Babamın eskiden tanıdığı kiracısı olan şuan ki eşim olan kişinin yanına giderek ondan yardım istedim. O da bana size yardım ederim dedi ve de yaptı. Ben babamı kaybettiğim için onun bana her zamanki gösterdiği sıcak sevgi ve şefkati bu sahiştan gördüğümü düşünerek nerdeyse her gün yanına gitmeye başladım. Kendisi imam nikâhli evli ve de çocukları vardı biliyordum. Ama gitmeden de duramıyordum ve kendimi öyle bir kaptırdım ki artık dönülmez bir yolun başındaydım ve ilişkimiz gittikçe farklı şekil almaya başlamıştı. Uzun bir aradan sonra hamile olduğumu fark ettim. Annem benim halimden şüpheliydi zaten. Hamile olduğumu anladığı an evden kaçarak o kişinin yanına gittim. Durumu anlattım. O da bana artık o eve dönemesin dedi ve kaçtık ailem beni savcılığa bildirmişti. Artık bizim durumumuz savcılığa intikal ettiğinden eve dönmeyi bırak gözümü kadın sığınma evinde açtım. 4 ay gibi orda kaldım. Doğumu kadın sığınma evinde yaptım. Bebeğim özürlü hasta olarak doğdu, 4 ay yaşadı, ailem beni artık istemiyordu. Bebeğimi de kaybetmişim, psikolojim

tamamen bitmişti, haber aldım ki ailem beni öldürmeye teşebbüs edecek. Durumu eşim olacak kişiye bildirdim. O da bana korkma bir şey yapamazlar ve bana haber gönderip çık bu gün oradan gel seninle resmi nikah kıyalım artık resmi olarak eşim ol dedi. Ve o gün içinde bunların hepsini yaptı. İlk işi bana bir ev tutup içine bize yetecek kadar eşya alıp benim o eve yerleşmemi sağladı. Resmi nikahımız kıyıldıktan sonra evimize giderek artık sağlıklı bir şekilde hayatımıza yeniden kaldığımız yerden yaşamaya başladık ki sorunlarda ardı arkası kesilmeden devam etti. Eşim uyuşturucu kullandığından psikolojisi artık eskisi gibi normal değildi. Aramızdaki yaş farkı oldukça fazla yani nerden bakarsanız 19 yaş var. Daha önce sevgi şefkat gördüğüm adamdan artık dayak, hakaret, aşağılama, hor görülme, dışlanma, fiziksel, psikolojik, her türlü işkenceye maruz kaldım. Ailesi yapmadığım her şeyi yapmışım gibi kendisine anlatılması, benim her gün yediğim dayanın haddi var hesabı yoktu. Nerdeyse artık yaptığım bu evliğin keşke yapmasaydım dedirtecek duruma kadar getirdi. Ama yapabileceğim bir şey yok çünkü dönebileceğim bir yer yok bazen bana dönüp sana başka bir ev tutayım. Bir yıllık kiranı da ödeyim sana birazcık da para vereyim git istemiyorum demesi, beni artık öldürmeden beter etmesidir. Bunu yaparken susuyorum, çünkü yaptığım hatanın bedelini şuan oldukça ağır bir şekilde ödüyorum. Kendisi şuan cezaevinde yakında çıkacak ve biliyorum ki hiçbir şey değişmeyecek. Belki de daha kötü olacak ama dönebileceğim. Hiçbir yer yok her türlü destek için devletin tüm kapılarını çalmama rağmen hiç kimseden, devletten bile yardım alamadım. Artık her şeyden vazgeçtim, bundan sonra olacıklara razı kalmaktan başka çarem yok. Çünkü sahip çıkan yok, yaşadıklarım bir yana yaşatılanlar bir yana. Umarım devlet kadınlarla ilgili yeni yasalar ve onların yaşatılması için yeni yasalar çıkarır ki bizi bu tür insanlara mağdur ve de maruz bırakmasınlar. Çok dua ediyorum. Şiddetten de kötüsü yaşadıklarınızdan çok yaşatılandır.

17. Dayak, küfür, hakaret, sözlü saldırı, fiziksel saldırı, cinsel saldırı, taciz, tecavüz, psikolojik baskı, davranışların kısıtlanması, özgür yaşam haklarının elinden alınması ve de ihlal edilmesidir.

18. Çocukluğumda beri herhangi bir şiddette maruz kalmadım, ama evlendikten sonra ailemden, eşimde, teyzemden, kocamdan, akrabalarımın sürekli her türlü dayığa, hakarete, aşağılanmaya, hor görülmeye, sözlü, psikolojik baskıya. Her türlü özgürlük

haklarımdan, hatta ekonomi olarak mağdur edilmeye maruz kaldım.

19. Ben yaşadığım bu kadar sıkıntıya rağmen yaşadığım şiddette karşı asla kimseye şiddet uygulamadım.
20. Bazen çok agresif, bazen sinirli, bazen sevecen, hırçın bazen, çok kaba daha doğrusu aldığı ve de ara sıra kullandığı uyuşturucudan dolayı o anki psikolojisine göre hareket eder. Bazen de çok kötü döver. Ettiği küfürleri sözleri de dövmekten beter, dayağın acısı geçiyor sözün acısı hiç geçmiyor.
21. Şuan eşim cezaevinde olduğundan dolayı bana yaşatılan psikolojik baskıya açlığa mahkûm edilmeme, hor görülmeme, hakaretlere, akrabalarımın, komşularımın, benim evime geldiklerinde senin evindeki su bile haram yenmez, içilmez. Çünkü kocan uyuşturucuyla ilgileniyor demeleri. Kocamın kendi yaptıklarını sanki ben yapmışım gibi herkesin beni de suçlamaları. Bu nedenle kimsenin bana sahip çıkmaması, benim gelirim ve de işim olmadığı bir ortamda açlığa mahkûm edilmem. Bazı geceler bile bu nedenle aç kalmam. Gidip devletten yardım istediğim de devlet bile bu konuda bana herhangi bir destek sağlamaması, yardım istemeye gittiğim kapılardan eli boş dönmem. Artık dayanacak ne bir gücüm ne de yaşama isteği kalmadığı gibi bu hayat yaşadığım en büyük işkencedir.
22. Yaşadığım bu kadar sıkıntıya rağmen yapabileceğim hiçbir şey yok. Çünkü bulunduğum ortamın dışına çıkıp gidebileceğim bir yerim yok. Yapmam gereken sessiz kalıp olanlara katlanmaktan başka çarem yok.
23. Güvensizlik, hayata olan kırgınlığım, hayal gücümün yok olması, erkeklere özellikle kocam dâhil hiç birine inanmayışım. Artık sevgi, saygı, yoksunluğunun ağır basması. İnsanlara artık boş bir duvara bakar gibi bakmam. Her şeyden nefret duymam, yaşama sevincimin kaybolması, tüm beklenti ve umutlarımın çalınması, bana yeterde artar bile.
24. Eşime, aileme, akrabalarımın, arkadaşlarıma hiç kimseye. İçimde kalan ne bir saygı, ne de bir sevgi yok. Artık annem, kocam, kardeşlerim. Bu saatten sonra ölseler de benim için bir değerleri yok. Ben bir hata yaptım, onlar bin hata yaptı. Beni yok saymaları her şeyi düzeltmedi. Aksine daha kötüye gitmesini sağladı. Artık bundan sonra ne olur bilmiyorum ve düşünmek istemiyorum.

Görüşmeci 19

1. 38 yaşındayım.
2. Eşimden ayrıldım 1 sene önce.
3. İmam nikâhlı evliydim resmi nikâhı hiç yanaşmadı hep erteledi.
4. Üniversite mezunuyum.
5. 21 yaşında evlendim.
6. Severek evlendim, o sadece sever gibi yapmış bunu yıllar sonra fark ettim, O beni hiç sevmemiş sadece ben onun için alışkanlıklarından biriymişim bunu anlamak için o kadar yılın geçmesi gerekiyormuş.
7. İkizlerim vardı vefat ettiler. Doğduktan 2 gün sonra öldüler. Doktor ölümlerini açıklayacak bir neden gösteremedi. Sadece yeterince gelişmediklerini söyledi. Her iki seferde de ikizlerim oldu yaşamadılar. Yani 4 çocuğumu kaybettim.
8. Ailemle yaşıyorum, oturduğum ev babama ait.
9. Evin geçimini babam sağlıyor.
10. 2500 TL'dir.
11. Şuan çalışmıyorum. Daha önce özel sektörde çalıştım. Evliyken eşim çalışmama izin vermedi. Kadın çalışmaz, evinde oturur dedi.
12. Eşim ön lisans mezunu, babam ortaokul mezunu.
13. Eşim kamu da memur idi, babam ise esnaftı.
14. Eşimin aylık geliri 4500 TL, babamın ise 2500 TL.
15. Eşimle herhangi bir akrabaliğim yok.
16. Eşim başta bana karşı oldukça iyi davranıyordu. Her şey güzel yolunda gider gibi görünüyordu. Beni çok sevdiğin zannedirdim ama öyle değilmiş o sadece kendi egolarını tatmin etmeyi seven desinler sadece desinler diye öyle davranan bir kişiliğe sahip biridir asla benim ne düşündüğüm ne istediğim ne beklediğim umursamaz idi çocukları kaybedince de daha hırçın daha egoist biri olduğunu açıkça vurgulamaya başladı her şeyi o bilir o düşünürse olur onun dışında senin ne düşündüğün çok da önemli değil artık bunun içine dayak aşığılanma hakaretlerde eklenince dayanılmaz bir hal alması üstüne onu istemiyorum diye dayağa çekip ardından tecavüz eder gibi ilişkiye girmesi artık beni öldürmekten beter ediyordu ona her seferinde ayrılalım dediğimde benim hayatında başka erkekler var iğrenç iftiralarına maruz bırakması ve siz derdinizi kimseyle paylaşmayın diye sizi sürekli öldürmekle tehdit etmesi

yetiyordu bu yıllarca böyle devam etti artık bunlara dayanamayacağımı ve öldürende onunla yaşamak istemediğimi söyleyip ondan ayrılmaya karar verdim şuan tehditler aynı şekilde devam ediyor ben halen durumu kimseyle paylaşmadığım için bildiğini yapıyor ama ona geri dönmeyi düşünmüyorum sonu ne olursa olsun hani derler kocanda babamda aynı olurmuş babamda anneme aynı şekilde davranması benim bu hayattaki tüm erkeklere bakış acımın daha da iğrenç bir hal almama sebep oldu elimde gelse bu dünyada erkeklere yaşam hakkı vermem içimdeki çocukça sevgi koca bir nefrette döndü.

17. Şiddet denince kişinin elinde alınmış tüm yaşam haklarının ihlalidir bunun içine her şey dahil edilebilir sözlü hakaret kaba kuvvet dayak fiziksel şiddet psikolojik baskı taciz tecavüz kendi vereceğin kararlarının engellenmesi her türlü baskı dikkatte alınmama açlığa mahkum edilmek ekonomi yokluk çalışmanın engellenmesi arkadaşlarından yoksun bırakılmak başkalarıyla kıyaslanmak hakir görülme hor görülmek aşağılanmak yapmadığın her şeyle ağır biçimde suçlanmak ağır ithamlara maruz bırakılmak ağır derece her türlü cisimle dayak yemek.
18. Çocukluğumda en çok babamın ailesi tarafından her türlü şiddette maruz kaldım. Annemin tarafı sessiz görünür ama onlarda yapmadığın her şey için yapmışsın gibi yalan dolanla uğraşırlardı. Ama en çok babamın tarafında yaşadıklarımı hatırlamak bile istemiyorum. Taciz, dayak, hakaret, iftira, yalan, aşağılama ne arasanız mevcut. Hala bile onları gördüğümde nefret ederim, belki öldürsem vicdanım bir dirhem sızlamaz. Ama kahretsin ki öyle bir ortamda öyle bir toplumda yaşıyoruz ki ne yapsak faydasız. Çocukluğumda hiç unutmadığım ve şüana kadar hiç kimseye anlatamadığım bir olaydır. Amcamın bana yaptığı taciz olayını ilk defa sizinle paylaşıyorum. O zamanlar çocuktum. Ne olduğunu bile anlamıyordum. Zamanla büyüyünce olayın farkına vardım. Ama kime desem bana asla kimse inanmayacaktı. Bu nedenle bu yaşıma kadar sustum ve amcamı her gördüğümde onda her gün bin kere nefret ettim. Ama babamın da ondan geri kalan bir yanı yoktu. O da öyle psikopat ruhlu bir adamdı. O da bize az çektirmedi bana anneme kardeşlerime ömrüm nerdeyse dayak aşağılanma hakaretle geçti. En büyük sıkıntı bu toplumda gerçek yaşadıklarınızı paylaşacak kimsenin olmaması. Kime giderseniz gidin anlattığınız an size ilk söylenen hadi canım bu kadarda abartıya gerek yok dercesine ben bu yaşımda şunu öğrendim; hiç kimsenin kimseyi sevmediği sadece her şeyin

çıkar olduğunu eğer senin sağladığın bir çıkar yok ise kimsenin seni adam yerine koymadığını öğrendim. Çirkefliğin önce aileden gelen bir hastalık gibi topluma yayıldığını söyleyebilirim. Çünkü siz çocukluğunuzda gördüğünüz ve öğrendiğiniz her şeyi yaşadığınız müddetçe sergilersiniz. Hani derler çocuk anne ve de babanın yansımasıdır. Ben buna inanırım çünkü çocuk önce aileden sonrada cevreden gördükleriyle öğrenir, yetişir, büyür, gelişir ve bunu sergilemeye başlar. İşte ben ailemden gördüklerim yüzünden şuan etrafımdaki hiç kimseye ne saygım, ne sevgim, ne de güvenim kalmadı. Her şey bana o kadar boş yalan gelir ki. Bazen içimde dönüp insanlara yeter yeter bu kadar oyunu kime oynuyorsunuz ki demek gelir. Ama susmayı tercih ediyorum. Babamın ailesi bize her geldiğinde onları öldürme planları yaparım. Ama içimde Allah korkusu var yoksa bu güne kadar babam dâhil hiç birini sağ bırakmazdım, Allaha dua etsinler sadece.

19. Ben yaşadıklarımı kimseye yaşatmadım. Çünkü insan olan insana bunu yapmaz diyebilirim. Öyle öğrendim annemden, insanlara insan olanlara yardım ederim. Kişiliğim de var erkekler hariç herkese yardım ederim, ama erkeklere asla elimden gelse de yapmam.
20. Artık şiddet görmüyorum. Çünkü babam artık yaşlı kocamdan da ayrıldım ama içimden yaşadıklarımı unutmama imkân yok. Hatırladıkça üzülür sessiz kalırım. En küçük bir gürültüye dair tahammülüm yok. Ne güzel bu hayattan umutlarımız varken hepsi yok etmeyi başardılar. Bu bile aslında bir şiddettir ne diyim.
21. Yaşadığımız şiddet bu toplumdaki düşünce yapısını değiştirmedeği müddetçe hep var olacaktır. Erkekler kadını 2 sınıf vatandaş muamelesi yaptıkça asla bu sorunlar değişmeyecek ve düzelmeyecektir. Devlet kadını koruma kanunlarını değiştirmedikçe daha çok kadınlarımız yok olmaya mahkum kalacaktır. Kadınlarımız önce kendi ekonomi özgürlüklerini kazanacak duruma gelmeleri gerekiyor, yoksa erkeğe maddi yönden mahkum kaldıkça bu durum asla bir nebze olsa da düzelmeyecektir. Çünkü erkeklerin kadınları ilk vurduğu ve mahkum ettiği konu maddiyattır, yani ekonomidir. Ben de ailemden hep bu yüzden çok sıkıntı yaşadım. Babam asla bize para vermezdi, vermediği gibi sanki biz çalışıyoruz da var olan parayı ondan saklıyoruz düşüncesini yaşardı. Bir gün ailece düğüne gittik, tüm kardeşlerimle birlikte düğünde oynayanların üzerine para atarlardı. Biz de o paraları bir kısmını toplamıştık, çocuktuk öylesine oyun olsun diye almıştık. Başka bir

maksadımız yok idi olsaydı bile ne olabilirdi ki düğün bitti, eve geldik tabii başımıza ne geleceğini bilmiyorduk. Eve geldikten bir yarım saat sonra bize dönerek salondan topladığımız parayı bana vereceksiniz dedi. Biz de o para ne kadar ki zaten dedik işte. O saatten sonra belinden kayışını çıkarıp sırayla hepimiz dayağa çekerek o paraları bizden alıp 2 saat sonra hiçbir şey olmamış gibi meyve getirip yemezmissiniz dedi ve dönerek siz zaten insan değilsiniz iki kuruşu bile saklıyorsunuz. Sizi adam zanneden adam olmaz asla diyerek yüzümüze bakarak meyve yedi ve bu olayı sanki o değil de biz yapmışsınız gibi günlerce bize tavır aldı. Ben bu yaşadığım olaydan sonra asla bir daha hiç kimsenin düğüne gitmedim. Bunun dışında daha da yazabileceğim ya da anlatabileceğim milyonlarca olayı var babamın beni ya da kardeşlerimi herkesin yanında döver, söver, kırar, rencide eder. Anneme yapmadığını bırakmazdı ve kendisi süttten çıkma ak kaşık gibi suçsuz günahsız sadece biz günah keçisiydik. O kadar ondan nefret ederim ki onun yaptıklarıyla onu hep öldürmeyi düşündüm. Ta ki bir gün annem bana sakın ha ona bir şey yapma kimse ona bir şey demez. Ortada tek suçlu sen kalırsın diye beni ikna etmeye çalıştı. Halbuki ikimiz de ondan nerdeyse her gün dayak yiyorduk. Neden niçin diye sorduğumuzda annem bana bizim kaderimiz bu olamaz. Böyle bir kader bu nasıl bir hayat. Ben bu dünyaya her gün dayak yemeye gelmedim. Ama ne yazık ki tek dayakla kalsam neler yapmazdı ki en çok korktuğum babam gibi bir kocam olmasın. Maalesef kocam babamdan beter çıktı. Babamdan kurtulmak için yaptığım evlilik yaşadıklarımın tekrarını yaşattı. Erkekler güç gösterisini kendilerinde marifet gibi sayarlar. Ne kadar zulüm o kadar güç demektir. Onlar için hâlbuki ben bu dünyada ilahi adalet var diye bilirim yaşattığını yaşamadan ölmeyecekler umarım diyorum.

22. Hiçbir şey yapmadım hayatım boyunca hep sustum hep de sussacam. Konuşsam ne olacak şikâyet etsem ne değişecek. Hiçbir şey bu nedenle yapacağım tek şey var insanlardan uzak kalmak.
23. Nefret dolu bakışlarla insanların içinde yaşamaya devam ediyorum. Sevgisizlik, güvensizlik, asla kimseye inanmam asla kimsenin dediği bir lafla hareket etmem, saygısızlaşmam. Ama yanlış görünce de inanılmaz tepki veririm. Kalabalık ortamların içine girmem arkadaşım pek yok derdimi hiç kimseye anlatmam. Sessiz suskun bir yaşamım var böyle de devam edecek. Ne bir düğüne ne de cenazeye asla gitmem bu hayatta ne varsa hepsinde uzak bir yaşamı tercih ediyorum ben böyle bir

insan değildim, beni bu hale babamla kocam getirdi.

24. Aslında anlatacak çok şey var ama bir yandan da anlamı yok. Bu hayatı erkekler yazmış gibi yaşarlarsa kadınlar yokmuş gibi davranırlar. Yaşattıklarını bir gün onlar da yaşarlarsa belki o gün içimdeki acılar biraz hafifler.

Görüşmeci 20

1. 22 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikâhli evliyim.
4. İlk Öğretim mezunuyum.
5. 17 yaşında evlendim.
6. Görücü usulü evlendim.
7. 1 kızım var.
8. Kirada oturuyorum.
9. Eşim sağlıyor evin geçimini.
10. 3000 TL'dir.
11. Ev hanımıyım sauna kadar her hangi bir işte çalışmadım.
12. Eşim lise mezunu.
13. İnşaat ustabaşı.
14. Eşim aylık kazancı 3000 TL.
15. Eşimle bir akrabalığım yok.
16. Günlerden hafta sonuydu inşattan gelmişti eve çok yorgun olduğunu ve bana banyoyu hazırlar mısın dedi hiç sesimi çıkarmadan gidip banyoyu hazırladım. Banyo yapana kadar kahvaltı hazırlıyım dedim. Banyodan çıkıp geldi kahvaltı hazır gördü. Durdu bana bakarak kim sana kahvaltı hazırla dedi. Seninle kahvaltı yapacağımı zannediyorsun, ben sana hep ne diyorum al kızını git bu evden, seni istemiyorum, anlamıyor musun. Ben de nereye gideyim, o benim sorunum değil, onu da sen düşün seni sevmiyorum. Seninle niye evlendim ki başıma bela aldım. Benim ne güzel başka bir sevdiğim vardı diye, bana bakarak küfür etmeye başladı. Hiçbir şey diyemedim aldım kızımı, odaya geçtim, kapıyı kapattım. Gelip odanın kapısını açarak ben evden çıkana kadar bu odadan çıkmayacaksın, o çocuğun sesi bana gelmeyecek, gelirse sen bilirsin diyip odadan çıktı. Başka odaya giderek uyudu. O uyanana kadar ben ve

kızım hiç odadan çıkmadan sesimizi çıkarmadan oturup uyanmasını bekledik. Uyandı yanıma gelerek ben gidiyorum, ne halin varsa gör diyip çıkıp gitti. Ben o gün sabahtan akşama kadar bir odanın içinde başıma ne gelir korkusuyla beklemekten başka hiçbir şey yapamamak beni çıldırtıyordu. Zaten annem, ablalarım, ağabeylerim, bu yaşadıklarımın habersiz benim güzel bir evliliğim var zannediyorlardı. Ama ben inanılmaz korkunç bir ortamın içinde olduğumdan bile habersizler. Bu evlilik bu şekilde nasıl yürüyecek ve ben ne yapacam kimseye derdimi anlatamıyorum. Kimseyle de paylaşmama izin vermiyor. Anlattığımı bilse beni öldürür, odalarımız ayrı zaten birlikte uyumuyoruz. Bir insan olarak, bir kadın olarak benim de sevgiye şefkate ihtiyacım olduğunu bilmiyor mu? Biliyor beni neden sevmiyor diye sorduğumda kendime cevap bulamıyorum. Halbuki ben eşimi çok seviyorum ama o beni sevmiyor. Sevmediğinde dolayı elinden gelen her kötülüğü yapıyor. Kızım var bırakıp gidemem gitmeyi düşünsem gidebileceğim bir yer yok. Anlayacağımız işin içinde çıkamıyorum, evliliğim tek taraflı sevgiyle olsa bile yürümüyor.

17. Şiddet denince önce psikolojik baskı, kaba kuvvet, küfür, aşağılama, hor görme, darp ve kişisel hakların ihlalidir.
18. Ailemden ya da başka birinden çocukluğumdan bu güne kadar herhangi bir şeye maruz kalmadım. Üstelik babam ve annem tarafından sevgiyle büyüdüm. Sadece evlendikten sonra eşimin bana uyguladığı çok şeye maruz kaldım öncesinde bilmezdim, bilseydim zaten evlenmezdim.
19. Bazen o kadar sinirleniyorum ki yaşadıklarımın farkında olmadan kızımı dövüyorum. Sadece kızımı, eşimin yaşattığı şiddet sonrası kontrolüm kayboldu, çok sevdiğim kızımı dövüyorum.
20. Eşimle görücü usulü evlendim. Aramızda her hangi bir sevgi yok. Beni sevmiyor, bana çok soğuk davranıyor. Her seferinde benimle yaptığı evlilikten pişmanlık duyduğunu dile getirip elimden gelse şimdi bu evliliği bitiririm diyor. Her seferinde bana git bu evden istemiyorum seni, niye kalıyorsun diye sürekli söyleniyor. Babam yeni vefat etti, gidebileceğim bir yer olmadığından kalmak zorunda kalıyorum.
21. Şu an eşimden sadece şiddet görüyorum. O da eve geldiği zamanlar evde olmadığında kendimce rahatım. Ama eve geldiği zaman bütün hırsını benden çıkarıyor, dövüyor, küfür ediyor, evden çıkmama izin vermiyor. Arkadaşa, akrabaya

gitmemi engelliyor. Zaten babam yeni vefat etti, annem çok yaşlı biri. Ağabeylerim, ablalarım, evli onlar da. İlçeden uzak bir köyde yaşıyorlar. Ben istediğim zaman gidip gelemiyorum. Bu durumu da şu ana kadar kimseyle paylaşmadım. Paylaşsam beni öldürür diye korkuyorum. Bir kızım var günümü evde onunla birlikte geçiriyorum. Yapabileceğim başka bir şeyim yok. Zaten ilçede yaşadığım için sosyal bir ortamım da yok tüm günü mü evde iş yaparak geçiriyorum. Kendisi inşaatta ustabaşı olduğunda ara sıra eve gelmiyor. O gelmediğinde ben çok rahatım ama geldiğinde benim işkencem başlıyor. Kapıdan girdiği gibi hakaretleri, küfürleri dayağı başlıyor. Sudan bahaneler bularak elinden geleni ardına koymuyor. Gidebileceğim bir yer olmadığından susmak zorunda kalıyorum.

22. Yaşadığım bu durumda yapabileceğim bir şey yok. Başvurduğum yerler de çare değil çünkü anlatamıyorum. Ben yaşadıklarımı aileme bile anlatamazken, başkalarına nasıl anlatayım.
23. Herkesten, herşeyden uzak kalmak, insanlara olan güvenimi kaybetmek, sevdiğinizden beklemediğiniz durumlara maruz kalmak yaşayabileceğiniz en kötü durumdur. Ben ki insanları çok seven ve güvenen biriydim. Şimdi ise en küçük bir sestem bile korkuyorum, uyuyamıyorum. Sabahlara kadar oturup ne olacak diye düşünmekten aklımı kaçırmak üzereyim. Benim psikolojik olarak artık bir tedaviye ihtiyacım var. Sevgisizlik beni öldürüyor, susmak, konuşamamak, sesiz kalmak ve gittikçe içime kapanıyorum. Sonu ne olur bilmiyorum ama ben bu şekilde yavaş yavaş ölüyorum.
24. Bunların dışında anlatabileceğim bir şey yok.

Görüşmeci 21

1. 31 yaşındayım Diyarbakırlıyım.
2. Eşimden 1 yıl önce mahkeme kararıyla anlaşarak boşandım
3. Resmi nikâhlı evliydim
4. Ön lisans mezunuyum muhasebe bölümü
5. 27 yaşında görücü usulü evlendim
6. Görücü usulü olarak eşimle tanışmam 1 ay içinde evlenerek sonuçlandı.
7. Çocuğum yok istemedim evliliğim çok sağlıklı kararlar içinde alınmadığından bu

- sıkıntılarının içinde çocuk yapmak istemedim.
8. Evliyken kirada oturuyordum boşandıktan sonra babama ait evde yaşıyorum.
 9. Geçimi babam sağlıyor. Eşimden boşandıktan sonra çocuk olmadığına herhangi bir nafaka almam söz konusu olmadığından tüm ihtiyaçlarım ailem tarafından karşılanıyor. İşsizim, iş arıyorum iş bulmakta da çok zorlanıyorum. Dul olduğumdan hem ailemden hem de çevrem de bu konuda oldukça sıkıntılı bir süreç yaşıyorum. Çalışmamı bu koşulda istemiyorlar. Yaşayacağım sorunların daha da büyüceğinde korkuyorlar.
 10. Babamın geliri 3200 TL'dir.
 11. Şuan çalışmıyorum. Evliyken de çalışmadım. Ama bekârlığımda turizm acentesinde, sigortacı da kısa zamanlı işlerde çalışmıştım. Boşandığım eşim askeri personeldi. Babam ise gece bekçiliği yapmaktadır.
 12. Boşandığım eşim üniversite ön lisans mezunu, babam ise ilkokul mezunu idi.
 13. Ayrıldığı eşim askeri personel, babam ise gece bekçiliği yapıyor.
 14. Evin geçimini babam sağlıyor. Boşandığım eşimden aldığım herhangi bir nafaka yok. Sadece babamın gece bekçiliği ve kiralardan gelen geliri var aylık 3200 TL.
 15. Eşimle herhangi bir akrabalığım yok.
 16. Evliyken eşim bana normalin dışında davranırdı. aAmızda çok fazla bir sevgi bağı yok idi. Ben onunla evlenme kararı aldığım dönemde bir arayış içinde olduğumu biliyordum. Sebebi babam idi. Sürekli bize anneme uyguladığı şiddetten dolayı evliliği kaçış olarak görmüştüm. Ama yağmurdan kaçan doluya tutulur misali bu evliliği gerçekleştirdim. Hayatım çok farklı olur diye ama maalesef değişen pek bir şey olmadı. Aradığım sevgi şefkat o yürekliği bulamadım aksine evlilikten bir haz alamadım bu nedenle geldiğim yere geri dönme kararı aldım ve anlaşarak boşanma işlemlerini başlattım. Ama babamla eşim arasında tek fark eşimden dayak yemedim ama babamdan yediğim dayağın hadi var hesap yok idi.
 17. Şiddet denince aklıma fiziksel, sözlü şiddet, maddi manevi eksiklikleri, kararların özgürce alınmaması, ayrımcılık, azarlanma, haksızlık yalan iftiralara maruz kalma, ekonomi özgürlüğün kısıtlanması hepsi yaşatılan bir şiddet durumudur.
 18. Çocukluğumdan beri babamın şiddetine maruz kaldım. Babam kendi yaşadığı ekonomi ve psikoloji sorunlarından dolayı sıkıntılarını çözemediği zaman acısın önce annemde sonrada bizlerden çıkararak rahatladığını görmem ölmeden ölümü

yaşamaktı. Maruz kaldığımız sıkıntılardan bir nebze olsa da bize yansıtılması bunun fiziksel, sözlü, hakaretli olarak olsa da acısını bizden çıkartması benim annemin ablalarımın hayatta çok soğuk bakmasını sağladı. Gözlerimizin önünde annemi öldüresiye dövmesi, sonra dönüp aynı şekilde bizleri dövmesi. Artık hiç birimizin tahammül edecek bir hal bırakmaması, hemen ardından hiçbir şey olmamış gibi davranması, bizlerle gülüp yemek yemesi artık çekilmez bir işkenceydi. Ben bu yaşadıklarımın dolaylı bulunduğum ortamda, yeni tanıdığım ve hiç düşünmeden kurtulmak için aldığım yanlış kararlar hayatımın belki biraz daha farklı olacağını düşünmem yaptığım en büyük yanlışlardan biri olsa gerekti. Yaptığım evliliğe 3 yıl dayandım. 3 yıl sonra artık yürütemeyeceğime karar verdim ve boşanmakla sonuçlandırdım. Yaşadığım ortama geri döndüm. Artık her şey eksisi gibi olmayacağını biliyordum ama güçlü olmak zorundaydım. Vereceğim kararları artık çok dikkatli bir şekilde vermeye çalışıyorum ki tekrar bir hataya maruz kalmamak için.

19. Yaşadığım ağır sorunlardan dolayı istemeyerek olsa da yakınlarıma bazen farkında olmadan psikolojik şiddet uyguladığımı düşünüyorum. Çünkü aldığım kararların sağlıklı olmadığını bildiğimden, yaptığım her şeyin onları oldukça kötü etkilediğini düşünüyorum.
20. Babam tarafında fiziksel ve sözlü şiddette maruz kaldım. Gittiğim okul yıllarında arkadaşlarımla oturduğum mahallede ise komşularımın yalan iftiralarına maruz kaldım. Bu nedenle insanlara çok fazla inanmayan, hata güvenmeyen, hayata tutunmak için bir nedeni olmayan sevgisiz tek başıma yaşamaya alıştım artık.
21. Şuan eskisi kadar olmasa da psikolojik olarak kendimi etkileyecek her şeyden uzak kalmaya çalışıyorum.
22. Yaşadığım şiddetin tarifi yok. Herkes kendine göre açıklar. Ben ise tek yaptığım şey sessiz kalmayı tercih etmek, susmak en güzel cezadır. Bunu dışında yaptığım hiçbir şey yok.
23. Umutsuzluk, hayal kırıklığı, duygu kırıklığı, yaşama hevesini kaybetmek, insanlara olan saygı, sevgi, güveni kaybetmek. Toplumun içinde elimden geldiği kadarıyla uzak kalmaya çalışmak. Çok fazla insan içine girmeyi sevmiyorum. Çünkü güvenmiyorum artık.
24. Şiddeti en çok eleştiren kişiler uygular ve en çok şiddeti uygulayan kişiler bunun bir

güç gösterisi olduğunu vurgulamaktan geride kalmazlar.

Görüşmeci 22

1. 48 yaşındayım.
2. Boşandım.
3. İmam nikâhlı evliydim.
4. Ön lisans mezunuyum.
5. 18 yaşında evlendim.
6. Severek evlendim.
7. 1 kızım vefat etti 1 kızım 1 oğlum var.
8. Kirada oturuyorum.
9. Kızım evi geçindiriyor.
10. Ortalama 2500 TL.
11. Daha önce araç firmasında aşçılık yapıyordum.
12. Boşandığım eşim lise mezunu.
13. Boşandığım eşimin kendine ait iş yeri vardı.
14. Boşandığım eşimin asla geliriyle ilgili bilgi vermezdi bilmiyorum.
15. Boşandığım eşimle bir arabalılığım yok.
16. Boşandığım eşim bana oldukça kötü davranırdı. Öfkesini her şekilde bende çıkarırdı.
Ya döverek ya da söverek asla ondan sevgi, saygı görmedim. Ondan hep nefret ettim.
17. Şiddet denince aklıma her şey geliyor. Bir insana yapılabilecek en kötü davranış onun her türlü yaşam hakkının elinden alınmasıdır. Bunu içinde fiziksel şiddet, psikolojik baskı, hakaret, küfür, dayak, cinsel ya da ekonomi anlamda zarar görmesidir ya da acı çekmesiyle sonuçlanan ve sonuçlanması muhtemel yapılan hakaret ve hareketlerdir.
18. Eşim ve oğlumun dışında bu güne kadar kimseden veya ailemden her hangi bir şiddette maruz kalmadım.
19. Asla, ben şu ana kadar kimseye zarar verecek ne bir söz ne de herhangi bir harekette bulunmadım.
20. Eşimde her gün gördüğüm psikolojik baskı ve de fiziksel şiddet yüzünden boşandım.
Normal hayatında bile herkese bu kadar şiddet uygulayan biri ailesine mi güler yüz

gösterecek. Asla kendini sevmezdi. Bizi nasıl sevsin. O kadar sinirli, agresif bir yapıya sahiptir ki kendi oğlunu bile kendi gibi yetiştirdi. Kocamda boşanarak kurtuldum ama bana oğlunu miras bıraktı. Şimdi oğlum kocamı aratmıyor o aynı şekilde evde hepimize hem fiziksel hem de psikolojik baskı uyguluyor. Artık ikisinde de nefret ediyorum.

21. Eşimden boşandıktan sonra oğlumun bize yarattığı sıkıntılar dışında gördüğüm bir şiddet yok. Oğlum ablasının intiharından sonra daha bir içine kapanarak hırsını bizden almaya çalışıyor. Hâlbuki kızım babası yüzünden intihar etmişti. Boşandığım eşimden her seferinde dayak yedim, çocuklarım için sustum, katlandım. Yemek güzel olmamış diye döverdi, güldüm diye döverdi, gezmeye gittim diye döverdi. Biri gelse döverdi. Çocukların yaptığı bir şey olsa o yine beni döverdi. İhanette uğradım, çocuklarım için sesimi çıkarmadım. Katlandım bunun için bile dayak yedim. Her seferinde çocuklarımın için kaldım. Ama büyük kızım bu olaylara daha fazla dayanmayarak intihar etti. Bu olayın ardında daha fazla sessiz kalamayarak kızımın bu olaylar yüzünden intihar etmesi sonucu bende eşimden boşanarak belki biraz da olsa acımı hafifletmeye çalıştım. Artık hiçbir şey umurumda değildi. Kızımı kaybetmişim, her şeye rağmen 2 çocuğum daha vardı diyerek her şey onlar için katlandım. Onları da kaybetmeyi göze alamayacağımdan hayatıma kaldığım yerden devam etmeye karar verdim. Onlar için eşimden boşanıp yeniden düzen kurmaya çalıştım kızımın ölümünden sonra içime kapanmışım.
22. İlk başlarda korktum. Hiçbir şey yapamadan kalamazdım. Daha sonra bir çare aramaya başladım. Karakola gittim kesinlikle yardımcı olmadılar, kocandır severde döver de dediler dalga geçer gibi beni gene o eve yolladılar. Bu sebepten dolayı da dayak yediğim oldu. Sonrasında hiç kimseye bir şey söylememeye karar verdim ve eşimden boşanmanın yollarını arayarak uygulamaya geçtim. Çünkü bu durumlar da karakolda yâ da emniyette görevli kişiler size çare olacakları yerine sizi batağın içine sürüklemek için uğraşıyorlar. Ben asla bir daha o insanlar güvenmek sözünü bile dile getirmem söz konusu değildir.
23. İçimde kızımın ölümünden sonra duyduğum pişmanlık, öfke, evlendiğim için kendimi lanetlenmem, ölme isteği, kızgınlık, kırgınlık, kötü olan hangi duygu varsa onları hissettim.
24. Ben yaşadım diye kimsenin yaşamasını istemiyorum. Evlat acısı hiç bir şeyle

kıyaslanamaz. Bir erkeğin bir kadına yaşattığı şiddetin hiçbir tarifi olamaz, telafisi ve de tamiri yoktur. O yara ruhundan açıldım mı ne yaparsa yapsın bir türlü kapanmaz. Kadınların daha fazla korunmaya ihtiyaçları var ve hiçbir şeyden değil doğurduğu insanlardan yani erkeklerden korunmaya ihtiyacı vardır. Eğer yapılacak bir şey varsa kadınlar ölmeden önce yapılmalı. Hayatım boyunca hiç atlatamayacağım travmaların içine atan benim adam ise ben boşandıktan sonra başkasıyla evlenip tekrar çocuk sahibi oldu. Ben ise yaşadıklarımın kalıp bu olayların üstüne kızımı kurban verdim ve yıllardır kızımın hasretiyle yaşıyorum. Allah kimseye yaşatmasın ama önlem alınmazsa daha çok beni gibi kadınlar bunları yaşayacaklar. Bu ne ilk ne de son olacak kadınlarımız artık ölmesinler, öldürülmesinler. Durdurun bu cinayetleri demekten başka.

Görüşmeci 23

1. 41 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikâhlı evliyim.
4. İlkokul mezunuyum.
5. 19 yaşında evlendim.
6. Görücü usulü ile evlendim.
7. 6 kız 1 erkek çocuğum var.
8. Kirada oturuyorum.
9. Evin geçimini kızlarım sağlıyor.
10. Askeri ücretle geçiniyoruz iki kızım çalışıyor.
11. Hayır, çalışmıyorum ev hanımıyım.
12. Eşimin eğitim durumu ilkokul mezunu.
13. Eşim mevsimlik işlerde çalışıyor.
14. Eşimin işi belli olmadığından kazandığı parayı eve vermiyor.
15. Eşim ile herhangi bir akrabalığım yok.
16. Şuan eşimden hem fiziksel hem de psikolojik hem de ekonomik şiddet görüyorum. Her türlü baskısına maruz kalıyorum. Ekonomik gücü yok diye, bunu bana bahane ederek sürekli fiziksel şiddet uyguluyor.

17. Şiddet denince aklıma ilk gelen kadınlara çocuklara uygulanan psikolojik baskı, taciz, dayak, küfür, hakaret, darp, yapmak istediklerimin engellenmesi, kişinin kendi egosunu tatmin etme, kişisel haklarının kısıtlanması, köle muamelesi yapılması, korku, tehdit, şantaj, bu tür durumlara maruz kalmak.
18. Çocukluğumda aile bireyleri veya başkaları tarafından şiddete maruz kalmadım, sadece eşimden şiddet gördüm.
19. Ben herhangi bir kimseye şiddet uygulamadım.
20. Eşim bana oldukça kötü davranıyor. Şiddet uyguluyor, eğitim düzeyi yetersiz olması vasıfsız olması, mevsimlik işlere gidip gelmesinden yaşadığı sorunları sanki biz yapmışız gibi tüm hırsını öfkesini bizden çıkartıyor. Yaşadığı olumsuzluklar ile sürekli bizleri suçluyor. Eve kendisinin maddi yardımında bulunması gerektiği yerde kendisi evden maddi yardım almaya çalışıyor alamadığı zamanda şiddet uyguluyor.
21. Eşim iş bahanesi ile sürekli il dışında kalıyor. Çocuklarımın evimin ihtiyaçlarını karşılamıyor. Eve geldiği zamanlarda çocuklarımın ve evin ihtiyaçlarını söylediğim de bahaneler üreterek aşağılıyor ,hor görüyor. Bana sürekli kaba kuvvet uygulayarak ondan bir şey istememi engelliyor. Para kazandığı zamanlar da kazandığı parayı kendisi harcıyor. Bize vermemek için eve geldiğinde sürekli beni gerek fiziki, gerekse psikolojik baskı uygulayarak baskı altında tutuyor. Şuan için kızlarımın eve getirdiği maddi destek ile ayakta durabiliyoruz. Kızlarımın evlilik çağı geldiği için kısa bir süre içerisinde evlenecekler. Kızlarım evlendiği zaman evimin ihtiyaçlarını hiç bir şekilde karşılayamayacam. Bu düşünceler beni her şeyden çok korkutuyor. Biliyorum ki eşim eve hiç bir şekilde bakmayacağını ve ben hep açık ortada kalacam. Kızlarım evlendikten sonra ev ihtiyaçları için eşimden daha fazla yardım isteyeceğim. Bu da bana karşı daha fazla aşağılama hakaret taciz olarak bana döneceğini biliyorum. Bunlardan dolayı ne kadar dayanabileceğimi bilmiyom.
22. Şiddet sonrası yapabileceğim bir şey olmadığından yaşadıklarımı sadece kızlarımla, kuzenimle, teyzemle paylaşabiliyorum. Onların bana verdikleri teselli ile ayakta durabiliyorum. Derdimi başka kimselere anlatamıyorum. Bu yaşanan sıkıntıları aile içine ya da etrafımızdaki insanlara yansıtamıyoruz. hHklı iken haksız duruma düşüyoruz.
23. Şiddet sonrası yaşadığım duygular, mutsuzluk, öfke hissediyorum. İnsanlara olan sevgimi, saygımı, güvenimi kaybediyorum. Allhtan sadece hayırlı bir kapının

açılmasını istiyorum, duadan başka elimden bir şey gelmiyor.

24. Kadın kendi hakkından gelmezse ezilmeye mahkûmdur. Gelen geçen ezer. Karşısındaki kim olursa olsun kadın her zaman sesini yükseltmesini bilmeli ve dik durmasını öğrenmeli. Ben hiç sesimi çıkaramadım bu yüzden hep ezildim. Eşim tarafından her şekilde mağdur edildim. Ama benden sonraki kadınlar bu duruma maruz kalmaması için seslerini yükseltip haklarını aramayı bilmeli, bunların kendilerinin en doğal hakları olduğunu bilmelidirler.

Görüşmeci 24

1. 25 yaşındayım.
2. Eşimden boşandım.
3. İmam nikâhlı evliydim.
4. Ortaokul mezunuyum.
5. 22 yaşında evlendim.
6. Görücü usulü evlenmişim.
7. 1 çocuğum var.
8. Kirada oturuyorum.
9. Abimle birlikte geçimi sağlıyoruz.
10. Evin aylık geliri 4500 TL'dir.
11. Bayan kuaförlüğü yapıyorum kuaförde çalışıyorum.
12. Boşandığım eşim lise mezunu, abim de lise mezunu.
13. Boşandığım eşimde abimde esnaf.
14. Eşimin şuan bilmiyorum abim ise 3000 TL benimde 1500 TL kazancı var
15. Boşandığım eşimle bir akrabalığım yok
16. Evet, eski eşimden hala psikolojik şiddet görüyorum, tecavüze uğradım günlerce içime kapandım. Kimseye anlatamadım, en sonunda kendisini şikâyet ettim. Sadece uzaklaştırma kararı verildi, başka da bir şey yapılmadı.
17. Şiddet denince aklıma ilk gelen dayak, ekonomik baskı, açlık, parasızlık, küfür hakaret, taciz-tecavüz geliyor.
18. Çocukluğumda büyüklerimden hatırladığım kadarıyla aynı olmasa da hakaret, küfüre maruz kalıyordum. Bazen de dayak yiyordum ama ben yaşadığım ortamdan

kurtulmak için bile olsa evliliği kabul ettim. Beteriyle karşılaştım. Artık bu duruma dayanacak bir gücüm kalmayınca kaçtığım yere geri dönmek zorunda kaldım. Genç yaşında yaşadıklarım beni 50 yaş yaşlandırdı ve bir daha asla evlenmeyi düşünmüyorum. O kadar nefret doluyum ki hayata olan saygımı da sevgimi de yitirdim.

19. Hayır, ben kimseye bu güne kadar en küçük böyle bir durum yaratmadım, şiddet uygulamadım.
20. Eşimden bu yüzden boşandım sürekli hem fiziksel hem de psikolojik baskı görüyordum beni ve çocuğumu aç bırakıyordu bize bakmıyordu bu yetmez gibi üstüne birde kaba kuvvet uyguluyordu artık dayanamadım açlığa abimin yanına dönerek boşandım.
21. Eşimle görücü usulü evlendim, sevmiyordum. Zaten yaşadığım ortam çok fazla sıkıntılarla doluydu. Yani ailemde sıkıntılar yaşıyordum. Belki evlenirsem mutlu bir hayatım olur, her şey düzelir diye karşıma çıkan bu kişiyle görücü usulü evlendirildim. Evliliğimden kısa bir süre sonra dayak, küfür hakaretleri başladı. Ben ise onu bu şekilde düşünmemiştim ama korktuğum başıma gelmişti. Günler geçtikçe durum daha da kötüleşiyordu ve dayakları öfkesi daha da artıyordu. Yetmiyor gibi eve hiçbir masraf getirmeyip bizi aç bırakıp yalvarırcasına ondan yiyecek bir şeyler istememizi istiyordu. Ben en az 5 gece aç yatığımı biliyorum evden çıkmamıza izin vermiyordu kimseye anlatamıyorduk bunun üzerine isteyince de dayak yiyordum. O evde yok iken kapıyı kırıp çocuğumu alıp evden kaçarak abime sığındım ve resmi nikâhlı evli olmadığım için hemen abim müdahale ederek boşanmamı sağladı. Uzun bir aradan sonra haber göndermişti çocuğu alacam senden diyerek bende kendisi arayarak çocuğumu vermeyecem diye telefonla görüştüm o da bana gel bunu yüz yüze görüşüp ortak bir çözüm bulalım demişti. Ben onun ne kadar iğrenç bir plan yaptığından habersiz saf gibi yanına giderek görüşmeyi kabul ettim. Beni zorla tehditle eve götürüp orda tecavüz etti. Neye uğradığı bilmeden oradan kaçıp emniyette sığındım, başıma gelenleri anlatım olay savcılığa intikal etti, verdiği ifadede benim kendi isteğimle oraya gittiğim ve kendi isteğimle onunla birlikte olduğumu söylemiş verilen karar benden ve çocuğumdan uzaklaştırma kararı aldı. Bu kadar yani cezası sadece uzaklaştırma. Bu nasıl bir adalet nasıl bir hukuk işleyişi ben kendimden de bu hayattan da nefret ettim. Artık dışarıya gitmiyorum, kimseyle

görüşmüyorum ve artık hiç kimseye güvenim kalmadı. Babama, kocama, abime, güvenemeyeceksem ben kime güvenecem. Bazen geceleri ağlıyarak uyanıyorum, yaşadıklarım resmen kâbus ve unutmama imkân yok.

22. Eşimin bana yaşattığı tecavüz olayında savcılığın verdiği karar uzaklaştırma kararıydı, başka bir şey yapılmadı ben kabahatliymişim gibi ona hiçbir ceza uygulanmadı bu en büyük haksızlıktı, onu asla affetmeyeceğim asla bir daha insanları sevmeyeceğim ve de güvenmeyeceğim...
23. Nefret, öfke, iğrenmek, tiksinti gibi duyguları hissediyorum. İnsanlara ne saygım kaldı ne de güvenim. Kimseyi ne çevremde ne de etrafımda görmek istemiyorum. Artık hayattan oldukça soğudum. İnsanlara karşı sevgimi de saygımı da kaybettim. Bir daha geri kazanabileceğimi zannetmiyorum.
24. Artık toplumda yaşayan kadınlar için alınması gereken her türlü önlemin alınmasını istiyorum. Çünkü bu yaşadıklarımın sonradan hayatta en çok kendimden nefret ediyorum, tecavüzün suç olmadığını öğrendim bu çok ağrıma gidiyor.

Görüşmeci 25

1. 28 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikâhli evliyim imam nikâhı da var.
4. Ön lisans mezunuyum.
5. 20 yaşında evlendim.
6. Kaçtım, ailemden kaçtım ama annem için evlendim, gelinlik giymeden düğün yapılmadan evlendirildim, annemin hayatına karşılık evlenmeyi kabul ettim.
7. 1 kızım 1'de oğlum var.
8. Kirada oturuyorum.
9. Evin geçimini ben sağlıyorum eşim 13 ay hapis cezası aldı. Ceza evinde 3 ay sonra çıkacak içerden.
10. Çalıştığım mağazada müdürlük yapıyorum, aylık kazancım 2500 TL'dir.
11. Çalışıyorum, mobilya mağazasında müdürlük yapıyorum.
12. Eşim lise mezunu.
13. Eşim cezaevine girmeden önce sigara satıyordu, kaçak sigaradan dolayı ceza aldı.

- Şuan cezaevinde çıkınca ne iş yapar bilmiyorum.
14. Şuan bir geliri yok cezaevine girmeden önce 3000 TL idi.
15. Eşimle bir akrabalığım yok.
16. Eskiden oldukça kötü davranıyordu. Şimdi ise cezaevinde olduğundan dolayı bana pek sesini çıkarmıyor ama çıkınca ne olur bilmiyorum.
17. Şiddet denilince aklıma babam, abim, kocam geliyor. Kesinlikle aklıma canilik geliyor, ne dersiniz aklıma geliyor, şiddetin her türlü dayak, tecavüz, taciz, ekonomik şiddet, psikolojik şiddet, baskı ve töre geliyor. En kötüsü tüm yaşam haklarımızın ihlali geliyor.
18. Evet, herkesten şiddet gördüm, hem babamdan hem küçük erkek kardeşimden, amcalarımdan, onların çocuklarından, yengemden, öğretmenimden bu sebepten dolayı asla çocuk olmak istemiyorum. Çocukluğumu hatırlamak bile istemiyorum. Sanki bu dünyaya ben dayak yemek için gelmiştim.
19. Evet, bazen yaşadıklarımın o kadar sinirleniyorum ki kendimi kaybediyorum. O esnada farkında olmadan oğluma şiddet uyguluyorum, istemiyorum. Ama farkına geldiğim zamanda beni ağlama krizleri tutuyor. Bu seferde yaşadıklarımı hazmedemiyorum.
20. Babam ile annem ben 6 yaşındayken ayrıldılar. Bazen annemi görmeye giderdim. Ben annemi gördüm diye o gün babamdan feci dayak yiyordum. Ağzım burnum kanlar içinde kalana kadar döverdi. Benim kardeşim esrar bağımlısıydı. O da sebepli sebepsiz döverdi, evlendiğim zaman eşime olanları anlatım. Yaşadıklarımı anlattım diye bana bir kere bile şiddet uygularsan sana eşlik etmeyeceğimi vurguladım. Ama o ne yaptı hem beni dövdü, hem de bana yediğim dayakları yüzüme vurdu ve dönüp hakediyormuşcasına bir canlı neden dayağı hak eder. Ne yapmıştı kendisine, yaşadığım sıkıntıları tekrar yaşamak istemiyor diyerek aslında sitemimi dile getirmişti. Çalışmasını istemişim, eve ekmek getirmesini istemişim, bunlar dayak sebebi olamaz. Çocuklarına gerçek babalık yapmasını istedim, dayak sebebi olamaz, bir gün bile adamlık gururu ile oynamadım. Küçük düşürecek şeylerden kaçındım; ama yine dayak yedim hem de karnımda olan çocuğumla yedim, hamileyken yedim o dayağı, sadece güzel mutlu huzurlu bir evim eşim olsun diye yedim bu dayakları.
21. Şu an en çok eşimden psikolojik baskı görüyorum. Cezaevinde olmasından dolayı bana uygulamaya çalıştığı psikolojik baskı çok fazla. Ama korktuğum çıktıktan sonra

neler olur kestirmek istemiyorum.

22. Sürekli yediğim dayaklar yüzünden evden uzaklaştım. Annemin evine gittim. Orada da küçük kardeşimin şiddetine maruz kaldım. Esrar bağımlısı olması, sebepli sebepsiz dövmesi artık dayanacağım bir durum değildi. Artık babamdan, kardeşimden, kocamdan nefret ediyordum. Dayak yesem de yemesem de gidecek bir yerim olmadığı için yan odaya kapanır. Sabaha kadar ağlardım, derdimi anlatacak kimse de olmadığından artık bu durumlara o kadar alıştım ki. Bana her şey çok normal geliyor. Sanki tüm dünya böyle biraz huzur istemek çok mu zor. Bak şimdi kendi cezaevinde ona da çocuklara da ben bakıyorum. Yine yardım eden yok bu adalet değil bu bana hayatımda yapılmış en büyük haksızlıktır.
23. Öfke, ölme isteği hatta 13 defa intihara kalkışmam. Kaç kere yoğun bakıma girdiğimi hatırlamıyorum bile. Artık çocuklardan olmasa yaşamayı halen bile düşünmüyorum, her şeyden herkesten nefret ediyorum hatta aldığım nefesten bile.
24. Bence kadınlar doğmamalı ve doğurmamalı, kadınlar insan olarak görülüyor, herkes tarafından aşağılanmak, çok kötü durumlara maruz bırakılmak. Kendi evinin içinde yaşadıklarından kaçacak bir yerin olmaması, her şeyden daha da kötüsü şu an tek yaptığım çalışabileceğin kadar çalışmak öleceğim günün bekçiliğini yapmaktır.

Görüşmeci 26

1. 40 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi nikâhlı evliyim.
4. Lise mezunuyum.
5. 24 yaşlarında evlendim.
6. Görücü usulü evlendim.
7. 2 çocuğum var 1 kızım 1 de oğlum.
8. Ev bana ait devlet tarafından ipotekli TOKİ'lerde otuyorum.
9. Eşim sağlıyor evin geçimini.
10. 2200 TL asgari ücret alıyor.
11. Ev hanımıyım hiç çalışmadım bu güne kadar.
12. Eşim lise mezunu.

13. Şehir dışında resmi bir şirkette işçi olarak çalışıyor.
14. Eşimin geliri asgari ücret.
15. Eşimle herhangi bir akrabaliğim yok.
16. Eşim oldukça sıkıntılı bir ruh yapısına sahip. Olduğundan bize aşırı oranda psikolojik baskı uyguluyor. Senenin 11 ayını il dışında geçirdiğinden pek yüzünü göremiyoruz. Buna rağmen aldığı maaşını sürekli bahislere yatırdığından bizi ekonomik açlığa, yoksulluğa mahkûm ediyor. Çocukların küçük olması onların masraf paralarını kumara yatırması, bizi her konudan perişan ediyor. Sürekli psikiyatri ilaçları da kullandığından kendisine bir şey diyemiyoruz. Bize başka zararlar vermesin diye, ama aldığı maaşı her ay kumara bahise vererek. Belki bir gün çok zengin olurum düşüncesiyle bizi de kendisinde her konuda perişan etti.
17. Şiddet denince aklıma ilk önce ekonomik sıkıntılardan kaynaklı yaşanan her şey geliyor. Bu toplumda en çok çıkan olayların büyük bir kısmı ekonomiye dayalıdır. Bunu yanında aile içi şiddette bağlı yaşanan kavgalarda dayak, fiziksel şiddet, darp, taciz-tecavüz psikolojik baskı diyebilirim.
18. Çocukluğumdan bu yana yani evlenen kadar asla ailemden çevremden ya da yakınlarımdan her hangi bir şiddette maruz kalmadım. Ama tüm yaşadığım sıkıntıları evlendikten sonra eşimden yaşadım. Onun yarattığı her durumda hem psikolojik olarak hem de maddi manevi olarak maruz kaldım. Halende ekonomik olarak aynı durumları yaşatamaya devam ediyor. Bazen maaşını alıp haftalarca ortadan kayboluyor parayı bitirmeden perişan bir hale gelmeden bize de o perişanlığı yaşatmadan ortaya çıkmıyor. Ben artık onun yalanlarında çok sıkılmışım ve kendisinden boşanmayı düşünüyorum. Aileler izin vermiyor. Bu durumda bu şekilde yarı aç yarı tok devam etmiyor. Oğlum babası olduğu halde babasını görmeden büyüdü. Şuan yaşı çok küçük ama büyüdüğünde umarım beni anlar.
19. Asla ben çocuklarıma yaşadığım sıkıntılar ne olursa olsun elimden geldiği kadarıyla bana yaşatılanı yaşatmamaya ve de yansıtılmaya çalışıyorum.
20. Şuan eşimden en çok gördüğüm sıkıntı ekonomik ve psikolojik baskıdır. Bizi çok fazlasıyla bu iki konuda perişan edip açlığa mahkum etmesi, çocukların hiçbir ihtiyacını karşılamaması, sürekli kazandığı parayı bahise kumara vermesi çocukların babası olduğu halde babasız büyümesi, onların en çok baba sevgisine ihtiyaç duyduğu zamanlarda ortadan kaybolup eve aylarca gelmemesi, varlığımızdan

yokluğumuzdan habersiz, kendi egosunu tatmin etmesi, çocuklara size bakarken sanki domuzları görüyorum diye tabir kullanması, büyük kızımın bu yüzden içine kapanması, erkekleri gördüğü zaman yüzündeki korku ifadesini oluşması, benim ona duyduğum saygı ve sevginin kaybolması, artık onunla aynı ortamda aynı çatı altında yaşama isteğimin kalmaması, ondan dolayı hayatta bakışım bile negatif bir hal alması, ailesinin bile kendisi yüzünden elindeki avucundaki ne varsa satıp kumar borcunu kapatması bizi yeterince bıktırdı. Babası bile en son aldığı emekli tazminatını oğlunun kumar borcuna ödemesi, adamı çileden çıkarmaya yetti ve kendisini evlatlıktan reddetti. Ben bu yaşananlardan dolayı artık onunla yaşamak istemiyorum ve boşanmanın bir yolunu arıyorum. Aileler bu durumun ciddiyetini bilmelerine rağmen yine de beni vazgeçirmeye çalışıyorlar.

21. Oğlumda hamileydim. Doğuma 2 ay vardı. Rahatsızlığım hat safhaya gelmişti. Ay sonu evin kredisi ödenecek. Dışarıda esnaftan aldığım borçlar ödenecekti. Evde yiyecek hiçbir şey kalmamıştı. Bana maaşı alıp geliyorum dedi. Birkaç gün sonra da bayrama giriyorduk. Hem alışveriş yapar, hem de kızıma bayram için biraz üst baş alırım dedim. Gitti maaşı almaya öğlen vaktiydi, gitti bir daha gelmedi. Ödemeler kaldı. Kira, aidat, elektrik, doğalgaz esnafa olan borç, üstelik bayram gelmişti, evde hiçbir şey yok idi. Ben artık bu durumu kimseye anlatamayacağımdan dolayı bayramda kimse kapıyı çalmasın diye kapıya biz evde yokuz diye bir yazı astım. En azından gelene gidene kötü duruma düşmeyim diye. Kayınbabam durumu fark ettiğinde o yaşlı haliyle gidip pazardan imkanı neye yeterse onu alıp getirdi. Kocam olacak adam eve bir buçuk ay sonra döndü, ben ona kapıyı açmayarak nereden geldinse oraya git artık seni istemiyoruz onu evden kovdum. Aldığı ilaçların etkisiyle de bazen bizi tanımamışlıktan gelip ben size bakmak zorunda değilim. Allahtan dövmesi yok zaten bir o eksikti. Hakaretin içinde açlığın içinde bir dayak eksik kalmıştı, artık yıllarca evden çalıp sattığı eşyalar söylediği yalanlar, yaptığı hataların haddi var hesabı yok. Ben artık hiçbir şekilde bu yaşatılanları kabul etmiyorum. Onu eve almıyorum artık ailem, kardeşlerim durumun farkında oldukları için çocuklarla onlar ilgileniyorlar. Ben boşanmanın yolunu arıyorum bulduğumda da ilk yapacağım şey onu boşamak olacaktır.
22. Bana yaşattığı bu durumlardan sonra konuyu aile içine taşıyarak bana kalıcı bir çözüm bulmalarını istedim. Onlar da eşimi hastaneye yatırarak tedavi olursa düzelir

diye çok defa hastaneye yat çık yapıldı. Ama değişen bir durum olmadığından yine aynı konuya aynı şekilde kaldığımız gibi devam ediyoruz. Ama tek bir fark var, aile içinde az olsa bana birazcık destek gelmesi, benimde çocuklarında rahat bir nefes almamızı sağladı.

23. Pozitif bir yapıya sahipken hayatta negatif yaklaşmamı sağladı. Eşimden dolayı insanlara bakış açımı değiştirdi, içimdeki sevgiyi, saygıyı, güvenin yok olmasını sağladı. Evet, hayat devam ediyor ama keşke bu şekilde olmasaydı her şey daha güzel olması için biraz çabalayabilirdi.
24. Kadınların toplumdaki yeri anlatılmaz şekilde önemlidir. Ama erkeklerin bu kadar sorumsuz olmaları kadınların yaşam kalitesini yok etmekle kalmayıp onları ölüme sürüklüyor, ne olursa olsun toplumda kadın çalışmalı güçlü olmalı ve yaşaması için yapılması gereken ne varsa yapılmalı ve her konuda toplumda kadına destek çıkılmalıdır, kadınsız yaşam olmaz olamaz da.

Görüşmeci 27

1. 19 yaşındayım.
2. Bekârim.
3. Ailemle yaşıyorum bekâr olduğumdan.
4. Lise mezunuyum.
5. Bu ay söz kesilecek.
6. İkimizde bir birimiz çok seviyoruz.
7. 8 kardeşiz, 2 abim 5 ablam var.
8. Yaşadığımız ev babama ait.
9. Babam evin geçimini sağlıyor.
10. Aylık evin geliri 10 000 TL'dir.
11. Geçen sene çocuk kreşinden çalıştım onlara ablalık yapıyordum şu an çalışmıyorum.
12. Babam lise mezunu.
13. Emekli başgardıyan.
14. Babamın aylık emekli maaşı 3000 TL'dir.
15. Babamın kızımı akrabalığım sadece onun kızı olmak!
16. Babam, bana ne kötü ne de iyi orta hali davranıyor. Bizde öyle karşılıklı oturup

birbirimizin halini sormak gibi bir durum yok. Sadece ne yapıyorsun denilir bizde iyidir diye geçiştirilir. Ama evde 2 abim var bunlardan biri kendi halinde diğeri ise tam bir piskopat. Elinden geleni ardına koymaz, bize her türlü sıkıntıyı yaşatmaktan oldukça keyf alır. Evde bile yanımızda uyuşturucu hapları kullanıp itirazı olan var mı diye sorar. Eğer yanlışlıkla bir şey demiş olsak o günü burnumuzdan getirir. Annem hasta bir kadın, gün içinde ne yaptığını hatırlamadığından sürekli bizi aşağılar. Küfür hatta bununla yetinmez, eşyalarımız sırf biz biraz daha sinirlenelim diye konu komşuya dağıtır. Benim normal bir ailem yok. Bu nedenle bizler evin içinde kapalı bir ortamda ne yaşadığımızı kimse bilmeden derdimizi kimseye anlatmadan kendi halimizle yaşayıp geçinmeye çalışıyoruz. Tabi bunun içinde günlük yediğimiz dayakları saymazsak.

17. Şiddet diyince aklıma kadın, çaresizlik, gözyaşı, yardım, intihar, yaşam haklarının elinde alınması, özgürlüğün kısıtlanması, tacize ve tecavüze maruz kalması, psikolojik baskıya, ekonomik baskıya, maddi manevi zorluklara maruz bırakılmak, bilinçli bir şekilde kötü ortamlara itilmek, yaşayacağın her türlü sıkıntı içinde yalnız bırakılmak, sevgisiz, saygısız, güvensiz bir ortamda yaşamak zorunda kalmak geliyor.
18. Ben hiç çocukluğumu yaşamadım diyebilirim. Bazen çocukluk nedir diye kendime sorduğumda güzel hatırlayabildiğim hiçbir şey aklıma gelmiyor. Tek hatırladığım abimden sürekli dayak yediğim, amcalarımdan, dayılarımdan yediğim dayaklardır, aklımda kalan bu yüzden hatırlamak istediğim pek bir şey yok hayatımda.
19. Şuan şiddet görmediğim kimse yok. Nerdeyse ailemden herkes, yaşadığım kaçırılma olayında beni suçlu bularak herkes bana yapmadığını bırakmıyor. Abim, babam, amcam, annem, dayım, dayım çocukları nerdeyse ailenin tümü benim karşımda bana hesap soruyorlar.
20. Bazen bana ya da ablalarıma yaşatılan sıkıntıları hatırladığım zaman o anki öfkemi yanımda kim varsa ona kusuyorum. Bir seferinde abimin oğlu yanımdaydı, abim hem beni dövdü. Hem de bana ağzına ne geldiyse söyledi ve gitti. Bende dönüp abimin oğluna bakarak suratına öyle okkalı bir tokat atım ve dönüp nasıl canın acıdı mı baban geldiğinde söylersin sen onu dövdün küfür saydın oda beni dövdü dersin. Üzüldüm ama içimde öfke ve şiddet birikti dayanamıyorum.

21. Evet, Şuan daha da kötü bir ortamın içindeyim. Dayım oğlu tarafında zorla kaçırılarak günlerce alıkonuldum sözde beni çok seviyor ve evlenmek istiyor diye beni kaçırıp merkezden uzak ilçenin bir köyüne götürüp orda bana Şiddet uygulayarak elimi ayağımı bağlayıp dvd. Bu yetmez gibi elimdeki telefonumu alarak kırdı kolumda ve boynumdaki altınlarımı gasp etti. Günlerce aç susuz bırakıp hem psikolojik hem de fiziksel Şiddet uyguladı benim kaırıldığımdan ailem emin olunca soluğu emniyette aldılar. Polisler olayın üzerinden en az 24 saat geçtikten sonra iŐlem yapabiliriz demiŐler. Aileme ben bu arada kaç gün baygın kaldığımı hatırlamıyorum. Kendime geldiğimde elim kolum ayaklarımdaki bağlar çözülmüŐ, yerde öyle yatıyordum. Kendime gelince fırsatımı bulduğum gibi evden kaçıp evin yakınında geçen dereye kendimi attım. Suyun içinde uzun bir süre bocalarken beni suyun içinde yakalayıp çıkardılar ve tekrar eve getirip bunu yaptım diye beni dövdüler ve tekrar elim kolumu bağladılar o ıslak elbiselerle öylece kaldım. Yediğim dayak da çabası oldu. Bir gün sonra dayım gelip oğluna kızarak beni oradan alıp karakola getirdi. Ben de yaşadıklarımı anlatım hepsinden Őikayeti oldum. 10 kişi gözaltına alındı, bir gün sonra çıkarılan mahkemede 9 serbest bırakıldı. Sadece beni kaçıran halen tutukluluğu devam ediyor. Savcılıktan eve getirtildiğimde ailemden birazda olsa yaşadığım korku ve panikle başıma gelenlerin ne olduğunu sormadan abim bana dönüp sarılacağı yerde, bana biraz da olsa sevgi göstereceği yerde, bu böyle olmaz it olsa, köpek de olsa seni hem evlendirmemiz lazım sen bizim başımız eğdin diyerek bunu odaya kapatın. Bu saatten sonra dışarı çıkması yasaktır. Avaz avaz bağırıyordu. Hâlbuki savcı bana istersen seni kadın sığınma evine yerleŐtirelim, orda bu yaşadıklarını unutman için biraz kafanı dinlersin demişti. Ben ise ailemin yanında olmak istemiŐtim. Bana böyle davranacaklarını bilseydim savcının dediğini yapardım. Benim sevdiğim kişi doktor, olaylardan haberi yoktu, ailem daha önce beni istemeye gelen doktora git sınavlarımı bitir öyle gel demişti. Nişanı o zaman yaparız. Abim doktoru arayarak böyle bir durum olduğunu gelip alacaksan al yoksa biz onu başkasına vereceğiz diye söylenince doktor bir süre müsaade edin sınavlarımı bitirip geliyorum demesi zerine Şu an herkes sessiz bir Şekilde doktorun gelmesini bekliyor. Eğer doktor vazgeçerse beni kaırana 300 bin TL karşılığında para alarak vermeyi planlıyorlar. Umut ediyorum ki doktor benden vazgemesin yoksa tüm hayatım kararacak ve nefret etiğim asla sevmediğim bir insanla

evlendirilmek zorunda kalacam, hem de 300 bin TL karşılığında. Bunu yapan babam, abim, amcalarım ve dayılarımı asla affetmeyeceğim. Annemi de unutmuyorum bu arada hep merak ettiğim bir aile çocuklarına nasıl olsa da bu kadar içten düşmanlık besler. Aklım almıyor hâlbuki şu ana kadar kimse bana şunu sormadı; ne yaşadın ne geldi başına biz arkadayız, korkma kimse sana bir şey yapamaz diye, herkes beni karşına alarak anlat, sen ne yaptın anlat, neden bu olay içinde sen varsın, şu an ortada tek günah keçisi benim. Ben kaldım bundan sonra ne olur bilmiyorum bildiğim tek şey doktor vazgeçmesin geçerse ölmekten başka çarem yok artık.

22. Yaşadığım olaydan dolayı savcılık evin kapısına tekrar bir durum yaşanmasın diye güvenlik nedeniyle bekleyen polislerin olması çıkarılan darp raporundan dolayı beni zorla kaçıran kişiyi alıkoyması ve bu işin halen araştırma kapsamında devam etmesi beni biraz olsa da rahatlatıyor.
23. Nefret, öfke, kin, intikam, hırs, acı, ne arasanız var. Artık bazı duygularımı kaybettiğimi düşünüyorum, gülemiyorum, sürekli ağlama krizleri tutuyor, geceleri kabuslarla uyanıyorum, yemek yiyemiyorum, en küçük bir sestem korkup irkiliyorum. Her şeye herkese olan güvenimi kaybettim. İçimdeki çocuğu bir kez daha öldürdüler. Artık herkesten her şeyden nefret ediyorum.
24. Umarım bu saatten sonra evlenmeyi hayal ettiğim kişi benim bu yaşadığım olaydan dolayı benden vazgeçmez. Geçerse tek çarem ölmektir, çünkü başka yapacak bir şeyim yok artık.

Görüşmeci 28

1. 35 yaşındayım.
2. Boşandım.
3. İmam nikâhlı evlendim.
4. Okuryazar değilim.
5. 15 yaşında evlendim
6. Akraba evliliği yapıldı aile kararıyla evlendirildim.
7. Çocuğum yok.
8. Erkek kardeşimle kalıyorum ev kendisine ait.
9. Benle erkek kardeşim evin geçimini sağlıyoruz.

10. 4000 TL'dir.
11. Kendime ait kozmetik mağazası işletiyorum.
12. Okuma yazması yok.
13. SGK emeklisi.
14. 1500 TL.
15. Eşim halamın oğluydu.
16. Beni 15 yaşında haberim olmadan İslami kurallara göre baba kızının nikahını kıyabilir diye benim nikahımı halamın oğluna kıyıp gelin ettiler. Çocuk yaşta evliliğim ilk zamanlarında eşim olan halamın oğlu iyi davranıyor ve babanın sana yaşattıklarını yaşatmayacam diyordu. Ama ikinci ayda babamı arar oldum. En azından o beni her gün dövmüyordu. Ama eşim nerdeyse yemek yiyer gibi günde 3 posta dayak atıyordu. Çocukluğumda babamdan çok dayak yedim. Babam 2 evli olmasından dolayı ve iki kadın arasında kaldığını çok zorlandığını bu nedenle psikolojisinin bozulduğunu bu yüzden elinden bir şey gelmeyince hırsını bizden çıkardığını söylerdi. Böyle bir bahane olamaz. Babam eşim annelerim kendi egolarını tatmin edecekler diye acısını bizden çıkarmaya hiç hakları yoktu. Ama kendileri mutlu huzurlu değiller diye sizde olmayın sizde yaşamayın diye artık yüzümüze bile söyler oldular. Sevgiyi saygıyı bilmeyen kimseden de bekleyemez.
17. Şiddet diyince aklıma ilk gelen kadındır, gözyaşlıdır, acıdır, acıtılmaktır, sevgisizliktir, yalnızlıktır, ağlamaktır, çaresizliktir, umutsuzluktur, cevabını bulamadığın içini acıtan seni sahipsiz bırakan her şeydir.
18. Çocukluğumda babam 2 evli olduğundan ikinci annemizin istedikleri yerine gelmeyince babamdan şiddet görüyorduk. Babam bizi dövünce annemiz sakinleşiyor ve babam bizi dövmekten vazgeçiyordu. Aksi takdirde o gün bize evde kalmak haramdı.
19. Ben bu yaşma kadar gördüğüm eziyetlere rağmen kimseye şiddet uygulamadım bana göre her insan saygıyı sevgiyi hak ediyor.
20. Eşim şiddet uyguluyor diye boşandım. Babamdan gördüğüm şiddet yüzünden evden ayrılıp erkek kardeşimle yaşamaya başladım. Bunları yapabildiğimden dolayı kimsenin bana şiddet uygulamasına artık izin vermiyorum. Kendi hayatımın yolunu kendim çizdim eğitilmiş değilim ama elimden geldiğince aklımı kullanmaya gayret ediyorum. Tek merak ettiğim konu bu duruma maruz kalan kaç kadın bunu yapabildi

diye.

21. Evliydim eşim eve gelmişti. Ona yemek hazırladım elini yüzünü yıkayıp gelip yemeğini yedi ve bana dönerek sana ne kadar para vereyim dedi. Bende şaşkın şaşkın bakarak ne parası bana bu gece istediklerimi ver isteğin parayı altını al bende çok ayıp ediyorsun ben senin karınım helalimsin bana neden para ödeyeceksin. Bu nasıl bir ifade ben genelevinde çalışmıyorum. Senin karınım beni istediğin zaman tabii ki senle olurum dedi. Ama böyle bir teklifle gelirsen asla dedim, o gece aşırı alkolde almıştı söylediklerini çok dikkatte almadım, o ara sızmıştı. Sabah uyanıp kendine geldiğinde aynı şeyi tekrar edince bunu aldığı alkolle bir alakasının olmadığını anladım ve asla böyle bir şey olmayacak dedim. Beni dövmeye ve bana hakaret etmeye başladı. Bu artık bardağı taşıran son damlaydı. Dönüp ona seni istemiyorum artık nefret ediyorum bırak beni dememle, ağzımı burnumu kanlar içinde bırakana kadar dövdü kafamı 3 yerden kırdı. O halimle bana tecavüz etti ve kalkıp üzerini değiştirdi, evden çıkıp gitti. Ben üzerimi değiştirdikten sonra eşyalarımı toplayıp evden çıkıp babamın evine gittim. Olanları anlattım savcılığa gidecektim babam izin vermedi. Sen zaten ayrılmaya karar vermişsin, artık şikayet etmenin bir gereği yok diyip beni vazgeçirdi. Yeğenimizdir, onu içeriye atmana müsaade etmem diyerek konuyu kapat dedi ve benim eşimden boşanmam için gerekenleri yaptı. Eşimin bana halan yaptıkları aklıma geldiğinde o günü yaşar gibi kriz geçiyorum. Kadın olarak yapılanları ne tahammül edebiliyorum nede kabullenebiliyorum. İstemediğim bir evlilik çocuk yaşta sana sormaya bile gerek duymuyorlar, bildiklerini yapıyorlar. sonrasında acısını sen yaşıyorsun onların tek diyebildiği kısmet değilmiş ne yapalım başkasına bakarız bizde diyerek çokta normalmiş gibi davranmaları beni öldürmeye yetiyor. Zaten eşimden ayrılalı 18 yıl oldu halan başka bir evliliği düşünmedim. Boşandıktan sonra babamın şiddeti başladı. Artık her gün bana sen kocana kadın olamadın. Evine bakamadın bir çocuk bile yapamadın. Hemen ilk fırsatta kocan senden küçük bir şey istemişti. Onu bile vermeye çok gördün, sen kocana bakamasan babana nasıl bakacaksın demeleri üzerine babamın evinde de eşyalarımı alarak erkek kardeşim evine yerleştim. Allahtan o onlara benzememiş, yoksa gerçekten artık gidebileceğim bir yer yoktu. Tek çarem ölmek kalıyordu ve kendimi öldürmüş olsaydım yine toplumda ben suçlu kalacaktım onlar biz bir şey yapmadık o kendisi yaptı diye beni suçlayacaklardı. Ben onlara bir daha bu fırsattı yaşatmama kararı

alarak kendi iş yerimi kurup kendi hayatıma kendi düzenimde yürüme kararı aldım ve de uyguladım.

22. Yaşadığım şiddet sonrası hiçbir şey yapmadım eşimden boşanarak kendime yeni bir düzen kurdum eski eşim benden sonra tekrar evlendi. Yetmedi ikiyi o da yetmedi üçü getirdi. Ben kurtulduğuma şuan çok mutluyum. Darısı diğer kadınların başına olsun diyorum.
23. Şiddet sonrası kırgınlık kızgınlık güvensizlik yaşadım. Ama umudumu kaybetmedim. Kadın olarak güçlü kalmak ayakta dik olmak zorunda olduğumu hissettim ve uygulamak için geç kalmadığımı. Belki benim yaptıklarım başka kadınlar için örnek olur onlarda hayatta ve ayakta kalmak için mücadele ederler diye düşündüm umarımda öyle olur.
24. Kadın toplumun aynasıdır. Kadın ne kadar güçlü olursa toplum o kadar yükselir. Kadın ne kadar zayıf olursa toplum çabuk yıkılır. Kadınlarımızı öldürmeyelim, yaşatalım ki toplumda yaşasın kadınlarımız analarımızdır.

Görüşmeci 29

1. 32 yaşında Diyarbakır doğumluyum.
2. Evliyim.
3. Resmi nikahlı evliyim.
4. Lise mezunuyum.
5. 28 yaşında evlendim.
6. Severek evlendim.
7. 1 kızım var ismi ada.
8. Yaşadığım ev kiradır.
9. Evin geçimini eşim sağlıyor, eşim lokantada döner ustası.
10. Eşim aylık kazancı 3000 TL'dir.
11. Evlenmeden önce çalışıyordum, çocuk bakıcılığı yapıyordum, evlendikten sonra eşim izin vermedi çalışmama.
12. Eşim lise mezunuyum.
13. Eşim lokantada çalışıyor düzenli olarak.
14. Lokantadan aldığı günlük yövmiye 100 TL'dir.

15. Eşimle hiç bir akrabalığım yok.
16. Eşim bana çok iyi davranıyor. Kendisi de oldukça iyi huylu. Sessiz kavga, gürültüyü pek sevmeyen tartışmaktan nefret eden biridir. Oldukça da benimle güler yüzlü sevecen cana yakındır.
17. Şiddet denince aklıma ilk önce kadın cinayetleri geliyor. Buna taciz tecavüz dayak hakaret aşağılanma hor görülme ekonomi sıkıntılar aç bırakılmak çalışmana izin verilmeme kişinin bir başkasına ekonomi olarak mahkum kılmaktır. Özgün yaşam haklarının elinden alınıp ihlal edilmesidir.
18. Benim annem 13 yaşındayken vefat etti. Babam bana bakamıyordu. Annemin vefatından sonra abimlerde kalmaya başladım. Yengemin agresif bir kişiliği vardı. Birazda tembeldi, günlük ev işlerini bile yapmaya acizdi. Evde yapılmayan işleri için kırılan bardak için çocuklarının fırına ekmek almaya gitmemesine bile beni bahane ederek her gün abime beni şikayet ederek, o yapmıyor, o alıştıyor demesine abimden hem azar işitiyordum, hem de dayak yiyordum. Annem ölümünden babam evi kapattı. Gidecek bir yerim olmadığından onların şiddetine maruz kalıyordum. Artık yediğim dayaklara dayanamayarak, Erganiden gecenin bir vakti kaçarak Diyarbakırdaki ablamın evine sığındım. Eniştemde çalışmıyordu. Ben onlara gidince evin nüfusu artı diyerek huzursuzluklar çıkarmaya başladı. Ablam bir şey diyemiyordu. Benim yüzümden araları açılıyor, tartışmalar yaşıyorlardı. Olacak gibi değildi. Oradan da ayrılarak başka bir yakınım yanına yerleştim. Artık çalışmak zorundaydım. Kimse bana bakmıyordu, belki çalışıp onlara para veririm benim yanlarında kalmama izin verirler diye düşündüm ve çocuk bakıcılığına başladım. Böylelikle hem para kazanıyordum, hem de kaldığım yere para vererek kalmamı sağlıyordum. Uzun yıllar böyle devam etti. Babam Diyarbakır'da bir ev tutup beni yanına alana kadar. İşin kötü yanı 2 sene sonra babamda vefat etti ve ben yine yalnız başıma ortada kaldım. Artık büyümüştüm, hakkımdan gelebiliyordum, bana kimse bir şey diyemiyordu. Çünkü çalışıyor ve de para kazanıyordum. Bir gün ablam yanıma gelerek bir şart koydu bize destek olursan gelip bizde kalabilirsin diyerek bende kabul ettim. Böylece tekrar ablamın evine geri döndüm. O aralar eşimle yeni tanışmıştık, eşim askere gitti o askerden gelene kadar ablamda kalacaktım. Nasılsa onunla evlenip kendi yuvamı kurana kadar onun gelmesine kadar olan her şeye katlanıp sesimi çıkarmama kararı aldım. Eşim askerden döndükten hemen sonra

düğünü kendim yaptım. Eşimden hiç bir şey istemedim. Onun askerde olduğu 20 ay boyunca para biriktirip eşyaları alıp depoya yığdım. Evimi kendim düzdüm. Ablalarımın abilerimden hiç bir şey istemedim. Çoğu gece aç yattım ama sonunda güzel bir hayatım olacak hayaliyle yaşıyordum ve bunu da başardım. Eşim askerden geldi düğünü yaptık. Hayalini kurduğum evime yeni yuvama kavuşmanın mutluluğunu yaşarken eşimin babası yaşadıkları köyde silahla arasa yüzünden abisiyle kendi karısını öldürmüştü. Gelen haber üzerine eşimin yıkıldı. Aslında ben nişanlıyken kayınbabam yarı şaka yarı ciddi bunu yapacağını söylüyordu ama biz inanmak istemiyorduk yapana kadar.

19. Ben annesiz büyüdüm çok tatlı bir kızım var hep hayal ederdim ilk çocuğum kız olsun diye biri ikiz ikisi tek olmak üzere 3 defa düşük yaptım çocuk benim hayalimdi ben çocuk bakıcılığı yaptım. Asla yaşadıklarımı değil bir çocuğa bir hayvana bile şiddet uygulayamam insan yaşadıklarını yaşatmaz yaşatmamalı.
20. Evlenmeden önce abimden yengemden eniştemden ablalarımın defalarca şiddet gördüm. Dayak yedim, Yüzüm gözüm mosmor edildim. Eşimden asla işte bu nedenle eşimi çok seviyorum asla bana 5 yıllık evliliğimden bu güne kadar ne bir söz ne bir laf etmemiş. Söz konusu değil ama ailemden hatırladığımda onlardan nefret ediyorum. Ailemin bana yaptıkları en büyük tek iyilik eşimle tanışmama vesile oldular. Benden para istiyorlardı, çocuk bakıcılığından aldığım para yeterli gelmiyordu. Ben de yeni bir iş arıyordum. Bir şirkette iş görüşmesine gidecektim. Gitmeden önce çok ağlamıştım. Yüzüm gözüm şişti. Eşimi gittiğim şirkette tanımıştım. Benimle çok ilgilenmişti. O günden sonra onunla görüşmeye başladım ve görüşmelerimiz gittikçe duygusalığa dönüştü ve kendi aramızda evlenme kararı aldık askere gidip geldikten sonrada evlendik. Bana tüm yaşadığım o kötü süre de sadece eşim destek oldu. Aksine ailem bana her türlü maddi manevi ekonomi aklınız gelen her türlü şiddeti uyguladı.
21. Şiddet denince bekarlığım da yaşadığım o korkunç günler aklıma gelir ve kızıma sarılır derim ki asla kimsenin sana zarar vermesine izin vermeyeceğim. Ben annemi kaybettiğim 13 yaşında kimseye anlatmadığım ve de asla yaşarken unutmayacağım o taciz olayını herkesten sakladım. Eğer söyleseydim bana kimse inanmaz ve hata belki bu gün hayatta bile olmazdım. Çocuk bakıcılığı yaptığım evin sahibi mahalle muhtarıydı. 6 çocuğu vardı karısı yine hamileydi. Doğumuna 2 ay kalmıştı. Hastaydı

çocuklara bakamıyordu. Çocukların hepsi 1er yaş olmak üzere oldukça da küçüklerdi. En büyüğü 7 yaşındaydı, evde hanımın olmadığı bir gün çocuklara banyo yaptırıyordum. Çocukların banyosu bitmişti. Üzerlerini giydirip onları odalarına bıraktım ve banyoyu toparlamaya gittim. Arkam dönüktü birden muhtar olan kişi bana arkandan sarılarak beni öpmeye ve de okşamaya başladı. Bana karım hamile benim onunla birlikte olmam yasak benimle birlikte ol seninle evlenirim demesi bir elimle ağzımı kapatmış diğer eliyle tüm vücudumu okşuyordu ben o şok geçirdim elinden kurtulmak için çaba sarf ediyordum. Bana sürekli aynı şeyleri anlatıp duruyordu ve o esnada bana dokunarak rahatlamaya çalışıyordu, en az bu durum yarım saat sürdü. Sonra bana dönüp birine anlatırsan gelip kendisi bunu istedi derim kimse sana inanmaz herkes bana inanır dedi ben ne yapacağımı bilmeden ağlayarak oradan kaçır bir vaziyette çıktım. Bir daha oraya asla geri dönmedim. Bu olaya sadece bir abla bildiğim birine anlattım. O da bana sus kimseyle paylaşma bana bırak ben gereğini yaparım dedi ve onu öldürmedi. Ama öldürmekten beter etti. Benim adımlı kullanmadan muhtarın bağlı olduğu aşirette haber verdi. Aşiretteki aile büyükleri gelip muhtarı evire çevire sıra dayağına çektiler. Kendisine uyarıda bulunarak bir daha böyle bir duruma bizi maruz bırakırsan onlar değil de seni biz yok ederiz, diyerek konuyu kapattılar ve ben bu olayı ablanın dışında kendi aileme bile anlatmadım. Bilseydiler bugün benim yaşama şansım yoktu. Çünkü beni dinlemeden bu durumu benim yaptığımı düşünerek beni öldürürlerdi.

22. Ailemden yaşadığım şiddetten dolayı hiç bir şey yapmadım, yapamadım. Yaşadığım taciz olayında sesiz kalmak zorunda kaldım. Derdimi kime anlatabilirdim ki kim bana yardımcı olacaktı ki hayata kalmak için susmak zorunda kaldım. Tabi o zaman ki yaşım küçük olmasının da etkisi vardı. Ama arkamda duracak kimsemde yoktu. Şimdiki zaman olsaydı hakkımı hukuğumu arardım, yanlarına bırakmazdım. Ama şimdi bir kızım var. O büyürken çocuk yaşta hem hakkını hem de hukuğunu öğrenecek ve oda birilerine öğretecek ki haklarımız kaybolmasın. Kimseye kimselere mecbur kalmadan yaşamayı öğrensin. Bu toplumda en çok zarar gören kadınlarımızdır. Toplumun yaşaması için kadınlarımız yaşatalım yok etmeyelim.
23. Yaşadığım olaylardan çok yıpranmıştım. İçimde korku, endişe, panik, nefret, öfke sevgisizlik, güvensizlik, oluşmuştu. İnsanlardan uzak durmak istiyordum. Elimden geldiği kadar kimseyle görüşmemeye dikkat ediyordum. İşim olmadığında pek

dışarıya çıkmayı sevmiyordum. Başıma yine bir şey gelir korkusunu yaşıyordum, hem agresif hem de asabileşmişim.

24. Elimden geldiği müddetçe benim yaşadıklarımı yaşamasın diye kızımı okutup gelecekte toplumdaki kadınlarımıza sahip çıkarak kadınlarımızı hem savunabilsin hem de koruyabilsin istiyorum.

Görüşmeci 30

1. 42 yaşındayım.
2. Evliyim.
3. Resmi Nikahlıyım.
4. 22 yaşında evlendim.
5. Lise mezunuyum.
6. Severe evlendim, aynı sektörde çalışıyorduk.
7. 3 çocuğum var.
8. Kiracıyım.
9. Eşim sağlıyor.
10. Düzenli bir gelirim yok.
11. Evlenmeden önce çalıştım, evlendikten sonra çok istedim eşim engel oldu tehdit etti. Şu an çalışmıyorum.
12. Lise Mezunu.
13. Evet, Elektrik Teknisyeni.
14. Düzensiz bir geliri var, 2.500- 3000 TL arası.
15. Eşimle akrabalığımız yok.
16. Eşim çok garip bir ilişki anlayışı var, eğer ekonomik işler yolundaysa çok iyi ama parasını alamamışsa ya da bir şeyler ters gitmişse acısını benden çıkarıyor, uzun süre çok kötü günler yaşadım, işsizdi çalışmıyordu, çalış dediğimde evde sürekli kavga, şiddet, küfür, tehdit çok korkutucu birine dönüşüyor o zamanlarda bende susuyorum, çocuklarım öğrenci etkilenmesin diye.
17. Ben maruz kaldım, kalmazmıyım. Hem babamdan, hem abimden.
18. Şiddet bence birinin yapmasını istemediğiniz şeyi zorla yaptırması, çalışmanıza engel olması, özgürlüğünüzü kısıtlaması, küfretmesi, aç bırakması, eşinizin

çalışmayıp evde oturması bunların hepsi şiddettir. Dayak belki en kabası ilk aklımıza geleni ama insanın canını acıtan her şey şiddettir. Eşim babasının kopyasıdır kayınbabamda eşim gibi kayınvalideme inanılmaz şiddet uyguluyor şuan 81 yaşında olmasına rağmen değişen bir şey yok eşimde çocukken babasında korkunç şekilde şiddette maruz kalmış aslında babasından gördüklerini uyguluyor sanki babasından ve bu hayattan intikam alırcasına gördüklerini yaşıyor.

19. Ben aslında uygulamıyorum ya da istemiyorum ama çok sinirli bir insan oldum yaşadıklarım beni de çok değiştirdi, bazen tahammülüm çok azalıyor bağıriyorum çocuklarıma ufakta olsa bir tokat attığım olmuştur illa ki, az da olsa dövümümdür, çok fazla değil, ama sesimi yükselttiğim çok oluyor.
20. Maalesef eşimden görüyorum. Hem fiziksel, hem psikolojik, hem de sözel şiddet görüyorum.
21. Nasıl anlatılır bilmiyorum, aslında belki en başa gitmeliyim, evlenmeden önce çok zor bir çocukluk ve gençlik dönemim oldu babam sıkıntılı çok sorunlu biriydi, kız çocuğu ile erkek çocuğunu çok ayırırdı ben okumak istiyordum önce okumama engel oldu ben çok çalıştım, okula gitmek istiyordum, günlerce ağladım, liseye gizli kaydımı yaptım, duyunca kıyametler koptu çok dayak yedim çok. Ben de gidip öğretmenime söyledim, onlar da kızıp şikâyetçi olacaklarını söyleyince araya giren diğer insanların da etkisiyle izin verir gibi oldu ama ben ona görünmeden okula giderdim ama hep tehdit etti beni, işte kız kısmı okumaz, bir yanlışın olursa okuldan alırsın diye sonra da her gün abim beni takip ediyordu, biriyle görüşüyor muyum okula mı gidiyorum diye sürekli kontrol altındayım ama aklım hep okuldaydı ve başarıyla bitirdim, sırada üniversite vardı kazandım ama babam bunda kesin kararlıydı il dışına ölüm çıksa evden göndermeyecekti, harçlık zaten vermiyordu, okul bitmiş evde zor günler geçirdim sonra bir tanıdığın yanında işe girmeme izin verdi galiba para istemeyeyim diye yoksa onun aklındaki bir an önce evlenmemdi, eşimle iş ortamında tanıştık, babam, abim bana hayatı dar ediyorlardı, çalıştığım halde çok baskı altındaydım, insan gibi bir huzurum rahat yattığım bir gece yoktu, annem de asla korumazdı, sus derdi sesimiz dışarı gitmesin, ayıptır baban haklı sen onları çok kızdırıyorsun, üstüne başına dikkat etmiyorsun, asla benden yana olmadı, benim için evlenmek onlardan kurulmak olacaktı. Olmadı, başta kısa bir süre flört ettik, harika bir ilişkim vardı, çok anlayışlıydı ama aşırı kıskançtı, beni de seviyor

diye rahatsız olmadım ne biliyim erkek işte kıskanır diye, ailemdeki erkekler de sertti o bana iyi bile gelmişti, nişanlandık, evlendik ama çok anlayışlıydı başlarda ama kızınca gittikçe dozunu artırdı bende kesin benim suçum yoksa çok sakın biri falan, ilk çocuğum doğduktan sonra kabus günlerim başladı, eşimin iş yeri vardı, borçlar birikti ekonomik kriz yüzünden kapattı dükkanı ve evden çıkmadı çalışmadı ailesi destek oluyordu gıda yardımı falan ama eşime sesimi çıkaramıyordum, git başka iş bak dedim beni oturduğumuz apartmanın merdivenlerinden aşağı attı, neyse ki ufak tefek yaralanmalar oldu ama çok korktum, ailem o kadar kötüydü ki onlara gidemezdim evime geri yollar senin suçun derlerdi, bende herkese ayağım kaydı düştüm dedim, çocuklarımı okula götürdüm geldiğimde eşim tüm ev eşyalarını kırmış her yeri parçalamıştı, korktum deliye döndüm bana daha çok zarar vermesin diye ağladım ama sustum, çok aç kaldık hep ailesi baktı o dönem, kendi aileme asla anlatamıyordum her şey çok iyi diyordum onlar da eşimi seviyordu, ekonomik sorunlar hiç düzelmedi, eşime çalışmak istediğimi söyledim kesinlikle olmaz dedi, ben karıma bakamıyorum dedirtmem, çalışırsan babanın evine dönersin dedi, aslında göze aldım tamam dedim aç kalacağıma ben çocuklarıma bakarım hem de dayaktan da kurtulurum, eziyetinden ama bu sefer de bana kötü plan hazırlamıştı ben karar verip iş bulduğumda bulduğum iş yerine gidip sahibini tehdit etmiş, sonra da beni adliyeye götürdü ve dedi ki boşanma davası açacam, ben kabul ettim bu sefer de silahla tehdit etti eğer boşanırsan ve çalışırsan dost bulmuş beni aldatmış diyecem iyi bir kadın değil diyecem seni de öldüreceğim.3 çocuğum var çok başarılılar, çok güzel çocuklar, kendime sövüp eve döndüm ama söz verdiği gibi yapmadı çalışmadı, ya da küçük işler yapıp az para getiriyor al diyordu ama yetmiyordu, yine borçlar kapıya dayandı ve ev kiramı ödemediğimden ev sahibim çıkmamızı istedi, biz de daha ucuz ev bulup taşınmaya karar verdik o sıra ben beyin kanaması ile hastaneye kaldırdım ve 1 ay yoğun bakımda kaldım, beyin hasarı almıştım doktorlar bir yere çarpıp çarpmadığımı sorduğunda hayır dedim ailesi bile eşimden şüphelenmişti, önceden başımı duvara çarparak dövdüğünü kimseye söylemedim, o an o halde aslında benim de aklıma gelmedi sonraları da şuurumu kaybedip defalarca söylemişim de bu sefer de kimse dikkate almamış, son olarak hastaneden taburcu oldum, ucuz kurtuldum böyle ciddi bir olaydan ölmeden yırttım derken, eşim bu seferde toparladığımız evi taşımayıp bana işkence etti, hastaneden çıktım ama ortalıkta kaldım, 3 çocuğuma aile

baktı. O da ailesinin evine taşındı. Beni annemler de istemiyor git. Kendi evine diyordu, eşim de istemiyor bana yük olma annelerde kal diyordu. Keşke ölsem dedim, çocuklar hep benim için hayata tutunma sebebiydi. Ailem ve ailesi eşimi ısrar edip 6 ay sonra yeni bir ev tuttu ve evde yalnız kaldığımız ilk gece uykudayken ağır bir tavayı başımın hasarlı yerine vurup beni komalık etti, yine de çok korkuyordum artık kesin öleceğim diyordum. Doktorlar eşinizden şikâyetçiyse rapor tutucuz dediler. Ben çok istediğim halde yapamadım ve olay sonrası beyin hasarından epilepsi oluşmuş, defalarca nöbet geçirdim, psikiyatri ilaçlarına bağlı oldum psikolojik destek alıyorum, artık yaşadığım şiddeti herkes biliyor. Biraz ailesi konuştu korkuttular onu ama ben sağlığımdan oldum. Çocuklarım çok süründü, başarılı üniversiteye hazırlanan oğlum çok etkilendi, derece alacakken geriledi kazanamadı sınavı, küçük oğlum okul birincisi annem ölürse ne yaparız dedi, gece uykusunda sayıklıyor, kızım lise 1 de içine kapanık bir kız oldu, fen lisesi öğrencisi kızım, çocuklarım babalarından korkuyor başımda nöbet tutuyorlar. Şimdi eşim çok pişmanım affet diyor ama çok geçici bir durum olduğunu biliyorum.

22. Şiddet sonrası bilmiyorum başta sessiz kaldım. Kimseye söylemedim, anlattım ya yani ailem destek değildi, eşim tehditkâr bir tipti, çocuklarım başarılıydı, şimdi diyorum susup sadece kendime zarar verdim ama hasta ruhlu bir adamdı, korkutuyordu beni acayip zekiydi, güçlüydü söylesem de kimse üstesinden gelemezdi, diye çaresiz hissediyordum ailem çok pasifti, erkektir deyip işin içinden çıkıyordu. Birkaç defa görümceme söyledi, o şikâyetçi olalım dedi ama eşim tehlikeli biriydi ama ailesi korkuttu onu ve onlarda olayın ciddiyetini anladılar ve şimdi biraz daha kendine çekidüzen vermeye başladı.
23. Berbat hissediyorum, çaresiz, özgüvenimi kaybetmiş hissediyorum, güçsüz, sevgisiz, öylesine yaşıyorum sanki savunmasızım, çocuklarım için onlar umudum sadece.
24. Kimse şiddeti hak etmiyor en çok da kadınlar hak etmiyor. Sessiz kalmak çare değilmiş onu anladım ama sağlığımdan oldun, kadınları değil erkekleri eğitsinler, kadınlara değil erkeklere çözüm bulsunlar, bizi döven de öldüren de onlar.

Ek: 2 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

1. Kaç yaşındasınız?
2. Medeni durumunuz?
3. Nikâh türünüz nedir? (Resmi nikâh /imam nikâhı)
4. Eğitim durumunuz?
5. Kaç yaşında evlendiniz?
6. Nasıl evlendiniz (görücü usulü /kaçarak/berdel/severek/aile baskısı)?
7. Kaç çocuğunuz var?
8. Yaşadığınız ev size mi ait?
9. Evin geçimini kim sağlıyor?
10. Evin aylık geliri ne kadardır?
11. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz / daha önce çalıştınız mı?
(Eğer çalışıyorsanız gelirinizi istediğiniz gibi harcayabilir musunuz?)
12. Eşinizin eğitim düzeyi nedir?
13. Eşiniz düzenli bir işte çalışıyor mu?
14. Eşinizin aylık gelir durumu ne kadardır?
15. Eşinizle akrabalığınız var mı?
16. Eşiniz size nasıl davranıyor? (Siz de yarattığı duygu nedir?)
17. Şiddet denince ne anlıyorsunuz ya da şiddeti nasıl tarif edersiniz?
18. Çocukluğunuzda aile bireyleri ya da başkaları tarafından şiddete maruz kaldınız mı?
19. Çocuğunuza ya da bir yakınınıza siz şiddet uyguluyor musunuz/uyguladınız mı?
20. Şu an şiddet görüyor musunuz?

- 21.** Yaşadığınız şiddet olayını anlatabilir misiniz?
- 22.** Şiddet sonrası neler yaptınız? (psikolojik destek ya da sığınma talebi/tedbir kararı /adli merci, hastane raporu, aile, arkadaş desteği şikayet, vs...)
- 23.** Şiddet sonrası duygunuz neler oldu?
- 24.** Bunlar dışında anlatmak istediğiniz başka bir şey var mı?

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Evin GÜLEKER TÖRER
Uyruğu: Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri: 21.03.1981 Diyarbakır
e-posta: gulekerevin21 gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü	2007

İŞ TECRÜBESİ

Tarih	Kurum	Görev
25.10.2007-18.06.2008	Diyarbakır Başıl İlköğretim Okulu	Rehber Öğretmen
3.12.2009-15.06.2010	İ.M.K.B. Kayapınar Lisesi	Rehber Öğretmen
27.07.2010-25.02.2012	Batman Belediyesi	Sosyolog
01.06.2013-24.06.2015	Diyarbakır Sur Belediyesi	Sosyolog

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı KPDS (.....) ÜDS (....) TOEFL (....) EILTS (....)